

Bærekraftige superinnovatører

Innovasjon Norges kundeeffektundersøkelse

Etterundersøkelse av bedrifter som fikk tilsagn fra Innovasjon Norge i
2006

Oxford Research AS
August 2010

Oxford Research er et skandinavisk konsultentselskap som dokumenterer og utvikler kunnskap i analyser, evalueringer og utredninger slik at politiske og strategiske aktører kan få et bedre grunnlag for sine beslutninger. Oxford Research ble etablert i 1995 i København og har selskap også i Norge (Kristiansand) og Sverige (Stockholm).

Se www.oxford.no for mer informasjon om selskapet.

Tittel:	Bærekraftige superinnovatører - Innovasjon Norges kundeeffektundersøkelse - Etterundersøkelse av bedrifter som fikk tilsagn fra Innovasjon Norge i 2006
Oppdragsgiver:	Innovasjon Norge
Prosjektperiode:	Januar tom. august 2010
Prosjektleder:	Tor Borgar Hansen
Forfatter(e):	Tor Borgar Hansen, Bjørn Brastad og Stine Meltevik
Kort sammendrag:	Oxford Research har gjennomført denne etterundersøkelsen som en del av kundeeffektundersøkelsene (KEU) for 2006. Bedrifter som fikk tilsagn fra Innovasjon Norge i 2006 er intervjuet angående resultatene av det støttede prosjektet. Undersøkelsen er basert på svarene som bedriftene har oppgitt ca. fire år etter at de mottok støtte. De samme bedriftene ble intervjuet året etter de mottok støtten om deres forventning til prosjektet (Førundersøkelsen). Disse forventningene sammenholdes i denne rapporten med de resultater som prosjektene har avstedkommet. Funnene i etterundersøkelsen av 2006-årgangen skiller seg ikke ut på de fleste vesentlige indikatorene sammenlignet med 2004 og 2005-årgangene. Dette tyder på at Innovasjon Norges programmer og tjenester fortsatt er viktige for bedriftene.

Forord

Oxford Research har gjennomført denne etterundersøkelsen som en del av kundeeffektundersøkelsen (KEU) for 2006. På oppdrag fra Innovasjon Norge er bedrifter som fikk tilsagn fra Innovasjon Norge i 2006, intervjuet angående resultatene av det støttede prosjektet. Undersøkelsen er basert på svarene som bedriftene har oppgitt ca. 4 år etter mottatt støtte. De samme bedriftene ble intervjuet om deres forventning til prosjektet året etter de mottok støtten (Førundersøkelsen). Disse forventningene sammenholdes i denne rapporten med de resultater som prosjektene har avstedkommet.

Rapportens tittel refererer til at de mest utviklingsorienterte bedriftene, ”superinnovatørene”, gjennomgående skårer høyere på samtlige indikatorer i undersøkelsen. Det er ikke noe motsetningsforhold mellom gode økonomiske resultater og ivaretagelse av samfunns- og miljømessig ansvar.

Det har vært oppnevnt en egen referansegruppe for undersøkelsen. Den har bestått av representanter for Innovasjon Norge og berørte departementer. I tillegg har det vært tett og god dialog med oppdragsgiver, primært representert ved Gry E. Monsen. Konklusjoner og vurderinger i rapporten står likevel for utredernes regning.

Arbeidet med undersøkelsen har vært utført av et team bestående av senioranalytiker og prosjektleder Tor Borgar Hansen, senioranalytiker Bjørn Brastad, analytiker Stine Meltevik, og adm. dir. Harald Furre fra Oxford Research.

Vi vil takke Innovasjon Norge for oppdraget og alle bedriftene som har bidratt med informasjon og data til undersøkelsen.

Kristiansand, august 2010

Harald Furre

Prosjektansvarlig

Oxford Research AS

Leserveiledning

Denne rapporten inneholder en mengde informasjon og data. I sammendrags- og oppsummeringskapittelet har vi forsøkt å lage en syntese av funnene i rapporten. Dessuten er det foretatt en vurdering av resultatene fra undersøkelsen sett i forhold til Innovasjon Norges hovedmål. Denne delen kan leses selvstendig. For lesere som vil gå mer detaljert inn i rapporten, anbefaler vi at innlednings- og metodekapittelet leses.

Teksten knyttet til de ulike tabellene og figurene kommer gjennomgående før tabellen. Av den grunn kan det også forekomme at tekst og tilhørende tabell er på ulike sider. I noen tilfeller har vi valgt å presentere resultater i teksten uten at det presenteres en tabell eller figur. I hovedsak praktiseres dette i tilfeller hvor vi finner svært små forskjeller i resultatene ut fra bakgrunnsvariablene som er analysert.

Skalaene i figurene er fremstilt slik de også er benyttet i spørreskjemaet. Høye tall betyr gjennomgående stor grad av enighet/oppnåelse/tilfredshet.

Variasjonen av tjenester og programmer som Innovasjon Norge forvalter og tilbyr, er stor. Fellesbetegnelsen som benyttes i denne rapporten er *tjeneste og programmer*, som benyttes for alle typer bidrag fra Innovasjon Norge, både finansielle og ikke-finansielle til bedriftene.

Innhold

Leserveiledning	4
Kapittel 1. Sammendrag	15
1.1 Hovedtrekk fra etterundersøkelsen 2006	16
1.1.1 Prosjekt	16
1.1.2 Samarbeid	17
1.1.3 Kompetanse	17
1.1.4 Innovasjon	17
1.1.5 Økonomi og sysselsetting.....	18
1.2 Innovasjon Norges hovedmål og hovedfunn.....	21
Kapittel 2. Innledning.....	24
2.1 Hensikten med undersøkelsen	24
2.2 Innovasjon Norges hovedmål.....	25
2.3 Vår analysemodell.....	27
2.4 Tjenester og programmer som omfattes av undersøkelsen.....	27
2.5 Begreper	28
Del 1: Metode	30
Kapittel 3. Undersøkelsesdesign og metode	30
3.1 Populasjonen	31
3.2 Utvalg.....	32
3.3 Datainnsamling.....	33
3.3.1 Purrerutiner	33
3.4 Svar og frafall.....	34
3.4.1 Frafallsanalyse blant bedrifter som ikke har besvart undersøkelsen.....	35
3.5 Vekting av utvalget	37
3.6 Undersøkelsens styrker og svakheter	39
3.6.1 Vurdering av datamaterialet og muligheter for analyse.....	40

Del 2: Resultater	41
Kapittel 4. Om prosjektene	42
4.1 Bruk av tilsagn og realisering av prosjekt	42
4.2 Støtte flere ganger	44
4.3 Rådgivning/veiledning og oppfølging	44
4.3.1 Tilfredshet med rådgivningen/veiledningen/oppfølgingen.....	47
4.4 Addisjonalitet.....	47
4.4.1 Addisjonalitet etter tjeneste og program	50
4.5 Prosjektrealisering.....	52
4.5.1 Prosjektrealisering etter tjeneste og program	53
4.6 Søke igjen	54
4.6.1 Søke igjen etter tjeneste og program.....	55
Kapittel 5. Samarbeid og nettverk	56
5.1 Varighet av nettverk	59
5.2 Samarbeid etter formål.....	61
5.3 Samarbeid etter distriktspolitisk virkeområde	62
5.4 Samlet bidrag til samarbeid.....	63
5.4.1 Samlet samarbeidsbidrag etter program og tjeneste	63
5.4.2 Samlet samarbeidsbidrag etter addisjonalitet.....	65
5.4.3 Samlet samarbeidsbidrag etter formål	65
5.4.4 Samlet samarbeidsbidrag etter distriktspolitisk virkeområde	66
Kapittel 6. Kompetanseutvikling	68
6.1 Nytte av kompetanseutvikling	70
6.2 Kompetanse etter formål.....	72
6.3 Kompetanse etter distriktspolitisk virkeområde	73
6.4 Samlet bidrag til økt kompetanse	73
6.4.1 Samlet kompetansebidrag etter tjeneste og program	73
6.4.2 Samlet kompetansebidrag etter addisjonalitet	75
6.4.3 Samlet kompetansebidrag etter formål.....	76
6.4.4 Samlet kompetansebidrag etter distriktspolitisk virkeområde	76
Kapittel 7. Atferdsendring og faktisk utvikling/innovasjon	78
7.1 Betydning for innovasjonsadferd	78
7.1.1 Atferdsendring etter formål	80
7.1.2 Atferdsendring etter distriktspolitisk virkeområde	81
7.1.3 Samlet bidrag til atferdsendring.....	82

7.2	Faktisk utvikling/innovasjon	86
7.2.1	Bidrag til innovasjon på hovedområdet etter formål	88
7.2.2	Bidrag til innovasjon på hovedområdet etter distriktpolitisk virkeområde	89
7.2.3	Bidrag til innovasjon på delområder	90
7.2.4	Samlet bidrag til innovasjon	92
7.3	Nyhetsverdi	96
7.3.1	Nyhetsverdi etter tjeneste og program	97
7.3.2	Nyhetsverdi etter distriktpolitisk virkeområde	99
Kapittel 8. Klyngeanalyse		100
8.1	Utviklingsorientering i bedriftene	100
8.1.1	Resultater fra klyngeanalysen	100
8.2	Kjennetegn ved bedriftene i de tre gruppene	102
8.2.1	Tjeneste- og programfordeling i de tre gruppene	102
8.2.2	Størrelsesfordeling i de tre gruppene	103
8.2.3	Fordeling ut fra distriktpolitisk virkeområde i de tre gruppene	104
8.2.4	Fordeling ut fra prosjektformål i de tre gruppene	105
8.2.5	Fordeling ut fra prosjektkjennetegn i de tre gruppene	105
8.2.6	Innvilget beløp fra Innovasjon Norge i de tre gruppene	106
8.2.7	Addisjonalitet i de tre gruppene	107
8.2.8	Prosjektenes bidrag til økonomiske resultater i de tre gruppene	107
8.2.9	Hva kjennetegner ”Superinnovatørene”?	108
Kapittel 9. Prosjektenes bærekraft		109
9.1	Økonomisk bærekraft	111
9.1.1	Konkurransesevne	111
9.1.2	Lønnsomhet	116
9.1.3	Overlevelse	122
9.1.4	Omsetningsutvikling	128
9.1.5	Eksport	133
9.2	Samfunnsmessig bærekraft	138
9.2.1	Samfunnsmessig bærekraft etter tjeneste og program	138
9.2.2	Samfunnsmessig bærekraft etter addisjonalitet	140
9.2.3	Samfunnsmessig bærekraft etter utviklingsorientering	140
9.3	Miljømessig bærekraft	142
9.3.1	Miljømessig bærekraft etter tjeneste og program	142
9.3.2	Miljømessig bærekraft etter addisjonalitet	144

9.3.3 Miljømessig bærekraft etter utviklingsorientering.....	144
9.4 Oppsummerende vurdering av prosjektenes bærekraft.....	146
Kapittel 10.Sysselsettingseffekter og effektrealisering	147
10.1 Sysselsettingseffekter av prosjektene	147
10.1.1 Sysselsettingseffekter for bedriftene som er med i etterundersøkelsen.....	148
10.1.2 Estimering av sysselsettingseffekter for hele populasjonen	153
10.1.3 Innovasjon Norges kostnader per arbeidsplass	158
10.2 Effektrealisering	159
10.2.1 Effektrealisering etter tjeneste- og program	160
10.2.2 Effektrealisering etter utviklingsorientering	162
Del 3: Enkelttjenester og programmer	164
Kapittel 11.De ulike tjenestene og programmene.....	164
11.1 Tjenestene og programmene totalt sett.....	164
11.2 Bygdeutviklingsmidler	165
11.3 Distriktsrettede risikolån.....	166
11.4 Distriktsutviklingstilskudd	167
11.5 Grunnfinansieringslån-fiskeflåten	168
11.6 Landsdekkende risikolån.....	169
11.7 Risikolån landbruk	170
11.8 Landsdekkende utviklingstilskudd.....	171
11.9 Lavrisikolån.....	172
11.10 Landbrukslån	173
11.11 NT-programmet.....	174
11.12 OFU/IFU	175
11.13 FRAM.....	177
11.14 Marint Innovasjonsprogram.....	178
11.15 Verdiskapningsprogram mat	179
11.16 Verdiskapningprogram reindrift	180
11.17 Trebasert innovasjonsprogram	181
11.18 Etablererstipend	182
11.19 Inkubatorstipend.....	183
11.20 Bygdeutviklingsstipend.....	184
11.21 Oppfinnerstipend.....	185
11.22 Internasjonalisering.....	186
Vedlegg – Spørreskjema.....	187

Figurliste

Figur 1: Undersøkelsens analysemodell.....	16
Figur 2: Analysemodell	27
Figur 3: Innholdet i Del 2: Resultater	41
Figur 4: Har du/dere benyttet dere av tilsagnet? Antall.	42
Figur 5: Er prosjektet realisert i henhold til prosjektplanen eller ikke? Prosent.	43
Figur 6: Årsak til at prosjektet ikke er gjennomført etter planen. Prosent.....	44
Figur 7: Andel som har mottatt rådgivning/veiledning/oppfølging etter tilsagn, per tjeneste og program.....	46
Figur 8: Tilfredshet med den rådgivningen/veiledningen/oppfølgingen som er gitt, fordelt på tjeneste- og programtype. Andel.....	47
Figur 9: Addisjonalitet. Prosent.....	50
Figur 10: Høy addisjonalitet fordelt på tjeneste og program. Prosent.....	51
Figur 11: Vurdert nå i dag, ville du/bedriften realisert prosjektet uten offentlig støtte? Prosent.	52
Figur 12: Vurdert nå i dag, ville du/bedriften realisert prosjektet uten offentlig støtte? Fordelt på tjeneste og program Prosent.....	53
Figur 13: Sannsynlighet for å søke igjen. Prosent.....	54
Figur 14: Sannsynlighet for å søke igjen, fordelt på tjeneste og program. Prosent.....	55
Figur 15: Andel prosjekter som har ført til økt samarbeid med ulike virksomheter. .	57
Figur 16: Andel bedrifter som i dag har nytte av nettverkene.	60
Figur 17: Gjennomsnittlig antall samarbeidsakører, etter tjeneste/program.....	64
Figur 18: Gjennomsnittlig antall samarbeidsaktører, etter addisjonalitet.	65
Figur 19: Gjennomsnittlig antall samarbeidsaktører, etter formål.	66
Figur 20: Gjennomsnittlig antall samarbeidsaktører, etter distriktspolitisk virkeområde.....	67
Figur 21: Prosjekter som har ført til økt kompetanse på ulike områder. Prosent.....	69
Figur 22: Andel prosjekter som i dag har nytte av den kompetansen prosjektet bidro til å utvikle.	71
Figur 23: Gjennomsnittlig antall områder hvor prosjektet i stor grad har bidratt til kompetanse innenfor.	74
Figur 24: Antall områder som prosjektet/aktiviteten har ført til økt kompetanse, etter addisjonalitet.....	75
Figur 25: Antall områder som prosjektet/aktiviteten har ført til økt kompetanse, etter formål.	76

Figur 26: Antall områder som prosjektet/aktiviteten har ført til økt kompetanse, etter distriktpolitisk virkeområde.....	77
Figur 27: Andel store bidrag fra prosjektet til innovasjonsatferd. Prosent.	79
Figur 28: Antall områder hvor prosjektet/aktiviteten har ført til atferdsendring, etter tjeneste og program.....	83
Figur 29: Antall områder hvor prosjektet/aktiviteten har ført til atferdsendring, etter addisjonalitet.....	84
Figur 30: Antall områder hvor prosjektet/aktiviteten har ført til atferdsendring, etter formål.	85
Figur 31: Antall områder hvor prosjektet/aktiviteten har ført til atferdsendring, etter DPV.....	86
Figur 32: Andel prosjekter som har ført til innovasjon i stor grad.	87
Figur 33: Andel som i stor grad har bidratt til utvikling/innovasjon.....	91
Figur 34: Antall områder hvor prosjektet/aktiviteten har ført til økt innovasjon, etter tjeneste og program.....	93
Figur 35: Antall områder hvor prosjektet/aktiviteten har ført til økt innovasjon, etter addisjonalitet.....	94
Figur 36: Antall områder hvor prosjektet/aktiviteten har ført til økt innovasjon, etter formål.	95
Figur 37: Antall områder hvor prosjektet/aktiviteten har ført til økt innovasjon, etter DPV.....	96
Figur 38: Nyhetsverdi. Prosent.....	97
Figur 39: Nyhetsverdi, etter tjeneste og program. Prosent.....	98
Figur 40: Nyhetsverdi, etter DPV. Prosent.	99
Figur 41: Prosjektets utviklingsorientering etter type tjeneste og program. Prosent.	103
Figur 42: Prosjektenes/aktivitetenes bærekraft, 2006. Andel.	110
Figur 43: Prosjektets viktighet for bedriftens overlevelse, lønnsomhet og konkurranseevne. Prosent.....	111
Figur 44: Prosjektets viktighet for bedriftens konkurranseevne. Prosent.	112
Figur 45: Prosjektets viktighet for bedriftens konkurranseevne etter tjeneste og program. Andel viktig (skår 5-7). Prosent.....	113
Figur 46: Prosjektets viktighet for bedriftens konkurranseevne etter addisjonalitet. Andel viktig (skår 5-7). Prosent.....	114
Figur 47: Prosjektets viktighet for bedriftens konkurranseevne etter distriktpolitisk virkeområde. Andel viktig (skår 5-7). Prosent.....	115
Figur 48: Prosjektets viktighet for bedriftens konkurranseevne etter utviklingsorientering. Andel viktig (skår 5-7). Prosent.....	116
Figur 49: Prosjektets viktighet for bedriftens lønnsomhetsutvikling. Prosent.	117

Figur 50: Prosjektets viktighet for bedriftens lønnsomhetsutvikling etter tjeneste og program. Andel viktig (skår 5-7). Prosent.....	118
Figur 51: Prosjektets viktighet for bedriftens lønnsomhetsutvikling etter addisjonalitet. Andel viktig (skår 5-7). Prosent.	119
Figur 52: Prosjektets viktighet for bedriftens lønnsomhetsutvikling etter distriktpolitisk virkeområde. Andel viktig (skår 5-7). Prosent.....	120
Figur 53: Prosjektets viktighet for bedriftens konkurranseevne etter utviklingsorientering. Andel viktig (skår 5-7). Prosent.....	121
Figur 54: Prosjektets viktighet for bedriftens overlevelse. Prosent.....	122
Figur 55: Prosjektets viktighet for bedriftens overlevelse etter tjeneste og program. Andel viktig (skår 5-7). Prosent.	123
Figur 56: Prosjektets viktighet for bedriftens overlevelse etter addisjonalitet. Andel viktig (skår 5-7). Prosent.....	124
Figur 57: Prosjektets viktighet for bedriftens overlevelse etter distriktpolitisk virkeområde. Andel viktig (skår 5-7). Prosent.....	125
Figur 58: Prosjektets viktighet for bedriftens overlevelse etter utviklingsorientering. Andel viktig (skår 5-7). Prosent.	126
Figur 59: Prosjektets betydning for omsetningen. Prosent.	129
Figur 60: Prosjektets betydning for økt omsetning etter tjeneste og program. Prosent.	130
Figur 61: Prosjektets betydning for økt omsetning etter virkeområde. Prosent.	131
Figur 62: Prosjektets betydning for økt omsetning etter addisjonalitet. Prosent.	132
Figur 63: Prosjektets betydning for økt omsetning etter utviklingsorientering. Prosent.	133
Figur 64: Prosjektets betydning for eksport. Prosent.....	134
Figur 65: Prosjektets betydning for økt eksport etter tjeneste og program. Prosent.	135
Figur 66: Prosjektets betydning for økt eksport etter tjeneste- og programtype. Prosent.	136
Figur 67: Prosjektets betydning for økt eksport etter utviklingsorientering. Prosent.	137
Figur 68: Prosjektets viktighet for bedriftens samfunnsansvar etter tjeneste og program. Andel viktig (skår 4-5). Prosent.....	139
Figur 69: Prosjektets viktighet for bedriftens samfunnsansvar etter addisjonalitet. Andel viktig (skår 4-5). Prosent.....	140
Figur 70: Prosjektets viktighet for bedriftens for samfunnsansvar etter utviklingsorientering. Andel viktig (skår 4-5). Prosent.....	141
Figur 71: Prosjektets viktighet for bedriftens miljøansvar etter tjeneste og program. Andel viktig (skår 4-5). Prosent.....	143
Figur 72: Prosjektets viktighet for bedriftens miljøansvar etter addisjonalitet. Andel viktig (skår 4-5). Prosent.....	144

Figur 73: Prosjektets viktighet for bedriftens miljøansvar etter utviklingsorientering. Andel viktig (skår 4-5). Prosent.	145
Figur 74: Teoretisk tilnærming til effektmåling.....	148
Figur 75: Sammenhengen mellom prosjektets betydning for sysselsettingsutviklingen og skapte arbeidsplasser. Prosjekter med middels og høy addisjonalitet i førundersøkelsen. Akkumulerte tall.	151
Figur 76: Sammenhengen mellom prosjektenes betydning for overlevelse (skår 6-7 eller 7) og sikrede arbeidsplasser. Prosjekter med høy addisjonalitet i førundersøkelsen. Akkumulerte tall.	152
Figur 77: Er de forventede prosjekteffektene realisert? Fordeling etter tjeneste og program. Prosent.	161
Figur 78: Andel av prosjektene hvor effektene i hovedsak er realisert. Fordeling etter tjeneste- og programtype. Prosent.	162
Figur 79: Andel av prosjektene hvor effektene i hovedsak er realisert, etter utviklingsorientering. Prosent.	163

Tabelloversikt

Tabell 1: Status per mai 2010 og stiftelsesår for selskaper som besvarte førundersøkelsen 2006.....	19
Tabell 2: Tjenester og programmer som inngår i undersøkelsen	28
Tabell 3: Tjenester og programmer som er med i 2006-undersøkelsen	30
Tabell 4: Kategorisering av tjenestene og programmene i type.....	31
Tabell 5: Tilsagn, bedrifter og trekkposisjoner i 2006.....	32
Tabell 6: Utvalg og svar i førundersøkelsen 2006.....	32
Tabell 7: Svar og frafall totalt i 2006.....	34
Tabell 8: Svar og frafall per tjeneste og program 2006	35
Tabell 9: Status for selskaper som ikke har besvart etterundersøkelsen 2006 per mai 2010	36
Tabell 10: Status og selskapsform for selskaper som ikke har besvart etterundersøkelsen 2006 per mai 2010.....	36
Tabell 11: Fordeling av bedrifter som ikke har besvart etterundersøkelsen 2006 per mai 2010, etter tjeneste og program.....	37
Tabell 12: Vekting etter tjeneste og program	38
Tabell 13: Addisjonalitet.....	49
Tabell 14 Andel som samarbeider med ulike aktører etter tjeneste/program.....	58
Tabell 15: Andel som samarbeider med ulike aktører, etter formål.....	62
Tabell 16: Andel som samarbeider med ulike aktører, etter distriktspolitisk virkeområde.....	63
Tabell 17: Andel bidrag til økt kompetanse i stor grad etter tjeneste og program.....	70
Tabell 18: Andel bidrag til økt kompetanse i stor grad etter formål.....	72
Tabell 19: Andel bidrag til økt kompetanse i stor grad etter distriktspolitisk virkeområde.....	73
Tabell 20: Andel store bidrag til atferdsendringer etter tjeneste og program.....	80
Tabell 21: Andel store bidrag til atferdsendringer etter formål.	81
Tabell 22: Andel store bidrag til atferdsendringer etter distriktspolitisk virkeområde.	82
Tabell 23: Andel bidrag til innovasjon i stor grad etter tjeneste og program.	88
Tabell 24: Andel bidrag til innovasjon i stor grad etter formål.....	89
Tabell 25: Andel bidrag til innovasjon i stor grad etter distriktspolitisk virkeområde.	89
Tabell 26: Inndeling av bedriftene i grupper basert på klyngeanalyse. Gjennomsnitt og prosent.	101

Tabell 27: Tjeneste- og programfordeling i de tre gruppene, 2008.....	102
Tabell 28: Størrelsesfordeling i de tre gruppene	104
Tabell 29: Fordeling ut fra distriktspolitisk virkeområde i de tre gruppene	104
Tabell 30: Fordeling ut fra prosjektformål i de tre gruppene, 2008	105
Tabell 31: Fordeling ut fra prosjektkjennetegn i de tre gruppene	106
Tabell 32: Fordeling ut fra innvilget beløp fra Innovasjon Norge i de tre gruppene	106
Tabell 33: Addisjonalitet i de tre gruppene.....	107
Tabell 34: Bidrag til økonomiske resultater i de tre gruppene, 2008.....	108
Tabell 35: Status per mai 2010 og stiftelsesår for selskaper som besvarte førundersøkelsen 2006.....	126
Tabell 36: Status per mai 2010 og stiftelsesår for selskaper som besvarte førundersøkelsen 2006 etter tjeneste og program	127
Tabell 37: Prosjektenes betydning for endring i omsetningen.....	131
Tabell 38: Netto sysselsettingsøkning, -06 og -05 fordelt etter tjeneste og program.	149
Tabell 39: Beregning av skapte arbeidsplasser. Høyt og lavt anslag for hele populasjonen fordelt etter tjeneste og program.	154
Tabell 40: Beregning av sikrede arbeidsplasser. Høyt og lavt anslag for hele populasjonen fordelt etter tjeneste og program.	156
Tabell 41: Beregning av skapte og sikrede arbeidsplasser. Høyt og lavt anslag for hele populasjonen fordelt etter tjeneste og program.	157
Tabell 42: INs kostnader per skapte og sikrede arbeidsplass.....	159

Kapittel 1. Sammendrag

Kundeeffektundersøkelsen er en av flere undersøkelser som inngår i et totalt evalueringssystem for Innovasjon Norge (IN). Enkelttjenester og –programmer blir i tillegg fra tid til annen evaluert. I 2009/2010 blir det gjennomført en ekstern evaluering av organisasjonen som helhet. Denne blir gjennomført i regi av Nærings- og handelsdepartementet som Innovasjon Norges eierdepartement, og er nå i ferd med å sluttføres. Selv om kundeeffektundersøkelsen inneholder mye informasjon omkring Innovasjon Norges måloppnåelse, må den med andre ord ikke leses som en fullstendig evaluering av organisasjonens virke.

Kundeeffektundersøkelsen består av en ”førundersøkelse” og en ”etterundersøkelse”. Den såkalte førundersøkelsen gjennomføres, til tross for navnet, året etter at tilsagnet fra Innovasjon Norge er gitt, mens etterundersøkelsen gjennomføres fire år etter.

Kundeeffektundersøkelsen av Innovasjon Norges tjenester og programmer har to *formål*.

- Et internt formål som søker å bidra til forbedring og videreutvikling av Innovasjon Norges virksomhet overfor kundene.
- Et eksternt formål som dreier seg om å dokumentere overfor omverdenen at man har fått igjen noe for de pengene som er investert i Innovasjon Norges aktiviteter.

På bakgrunn av spørsmålsstillinger og tidspunktet for gjennomføringen av undersøkelsen, kan det hevdes at etterundersøkelsen primært egner seg til dokumentasjon av effekter jfr. det eksterne formålet nevnt over. Innovasjon Norge vil gjennom dette også kunne justere den samlede profilen på sin tjeneste- og programportefølje.

Undersøkelsen baserer seg på subjektive vurderinger. Dette medfører at datamaterialet er utsatt både for strategisk svargivning og for svar som ikke er eksakte. Dette tas hensyn til i tolkning og i analysen av datamaterialet. I tillegg fokuseres det sterkt på utviklingen i resultater over tid. Om man antar at feilkildene er stabile vil disse trendene gi et konsistent resultat.

Den samlede bevilgning til de tjenestene og programmene som er med i denne undersøkelsen, var på vel 3,8 milliarder kr. Den foreliggende etterundersøkelsen bygger på intervju av 1168 bedrifter fordelt på 21 ulike tjenester og programmer. De 21 tjenestene og programmene er inndelt i fire hovedgrupper. Gruppe 1 er Lån, gruppe 2 er Tilskudd, gruppe 3 er Programmer som tilbyr både finansiering, rådgivning og nettverk, mens gruppe 4 er Stipend. Det er viktig å understreke at Innovasjon Norge gir rådgivning knyttet til alle sine tjenester og programmer, men det er altså noen tjenester og programmer som har rådgivning som en del av selve programinnholdet – ikke bare rådgivning knyttet til selve saksbehandlingen.

Summen av midler som vi har undersøkt effekten av er kr. 3,8 milliarder inklusiv rentestøtteordningene og kr. 3,1 milliarder uten disse. Til sammen ble det gitt tilsagn om 4,6 milliarder kr. i 2006. Dette betyr at undersøkelsen omfatter 83 prosent av

samlede tilsagn fra Innovasjon Norge i 2006 dersom en inkluderer rentestøtten og 68 prosent dersom en ekskluderer den.

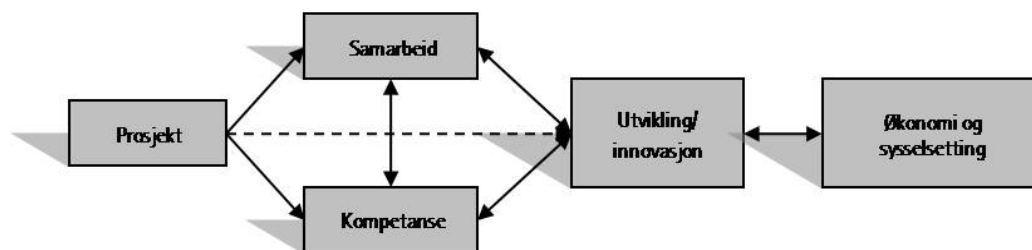
Årets etterundersøkelse opererer med en historisk høy svarprosent på hele 72 prosent. Av de 449 bedriftene som ikke har besvart undersøkelsen, finner vi at rundt 16 prosent enten er nedlagt eller har gått konkurs.

De tjenester og programmer som ikke er med i undersøkelsen, står for om lag 800 mill. kr. i tilsagnsomfang og er i hovedsak knyttet til profilering og internasjonalisering. I tillegg er det en del nettverksprosjekter som er utelatt fra undersøkelsen (for eksempel er hverken Arena- eller NCE-programmet med). Grunnen til at disse programmene og tjenestene holdes utenfor, er primært at undersøkelsesopplegget KEU bygger på i mindre grad passer for disse tjenestene og programmene, og at man har egne effektmålinger for disse.

1.1 Hovedtrekk fra etterundersøkelsen 2006

Førundersøkelsene har tidligere vist at egenskaper og kjennetegn ved prosjektene og bedriftene kan ha stor betydning for hvilke effekter man kan forvente. Både samarbeid, kompetanse og innovasjon er effekter som igjen kan ha stor betydning for prosjektenes økonomiske og sysselsettingsmessige effekter. Disse forholdene kan samtidig påvirke hverandre og derigjennom forsterke effektene på lengre sikt.

Figur 1: Undersøkelsens analysemodell

Kilde: Oxford Research

Ser en samlet på funnene fra etterundersøkelsen for 2006-årgangen, er hovedbildet at det gjennomgående er små forskjeller fra 2005-kullet. Dette gjelder både i forhold til samarbeid, kompetanse og innovasjon samt for de økonomiske og sysselsettingsmessige indikatorene. Resultatene ligger på et stabilt, høyt nivå.

I det følgende oppsummerer vi kort hovedresultatene fra undersøkelsen i forhold til de ulike hoveddimensjonene i effektmodellen. For å gjøre sammenligningen med fjorårets resultater lettere for leseren, har vi lagt inn disse tallene i parentes der det er relevant.

1.1.1 Prosjekt

Rådgivning og veiledning er en viktig oppgave for Innovasjon Norge. I alt har 38 prosent mottatt rådgivning/veiledning etter at de har fått tilsagnet (36 prosent i 2005). De fleste bedriftene har fått rådgivning/veiledning om de ønsker og har bedt

om det. Blant de som ikke har fått rådgivning/veiledning, er det kun 15 prosent som skulle ønske det, men ikke fått (12 prosent i 2005). Blant de som faktisk har fått rådgivning/veiledning, er det en nedgang i andelen som ikke er tilfreds med omfanget. Andelen ikke-tilfredse var på 11 prosent i 2006, mens den var på 15 prosent i 2005.

Addisjonalitet er et viktig begrep i etterundersøkelsen. Addisjonaliteten sier noe om offentlige intervensjoner stimulerer mottakerbedriftene til å realisere vellykkede prosjekter som uten støtte ikke ville blitt realisert. Fra 2005- til 2006-årgangen har summen av middels og høy addisjonalitet holdt seg stabil og denne andelen ligger nå på 87 prosent. Dette tyder på at Innovasjon Norges tjenester og programmer har en betydelig utløsende effekt.

1.1.2 Samarbeid

En viktig faktor for å skape innovasjon i bedrifter, er samarbeid med andre. I gjennomsnitt har prosjektene ført til samarbeid med 3,1 aktører (2,6 i 2005) og 80 prosent av prosjektene fører til økt samarbeid (78 prosent i 2005). Dette innebærer at det flere som samarbeider med mange aktører, noe som ut fra en teoretisk betraktning gir virksomhetene større muligheter til å oppnå konkurransefortrinn gjennom samarbeid over tid.

Samarbeidsrelasjoner bidrar over tid til å danne nettverk. Dette er en effekt som virksomhetene også utover prosjektperioden kan ha nytte av. 47 prosent av bedriftene sier de den dag i dag har stor nytte av de nettverkene som ble dannet gjennom prosjektet. Dette er en klar økning fra 2005-årgangen, hvor det tilsvarende tallet lå på 38 prosent.

1.1.3 Kompetanse

I gjennomsnitt bidrar Innovasjon Norges tjenester og programmer til kompetanseøkning på 3,0 av 10 mulige områder. (2,7 av 9 mulige i 2005), mens 71 prosent av prosjektene har bidratt til kompetanseøkning på minst ett område (61 prosent i 2005). Det er størst andel som i stor grad (skår 4 og 5) mener at prosjektet har ført til økt kompetanse om Produktutvikling med 54 prosent (i 2005: også Produktutvikling, 48 prosent). Deretter følger kompetanse om opparbeiding av bedre nettverk (47 prosent) og markedsutvikling (46 prosent).

I forhold til tjeneste- og programtypene, ligger Lånetjenestene ligger klart på bunn med et gjennomsnitt på 2,1 områder (1,8 i 2005), mens Stipendtjenestene ligger på topp med 3,8 områder (3,7 i 2005).

1.1.4 Innovasjon

Ett av Innovasjon Norges hovedmål er å bidra til økt innovasjon. I godt over halvparten av tilfellene oppgir bedriftene at prosjektene har bidratt til kompetanseutvikling hos seg selv/medarbeiderne og økt fokus på utvikling og innovasjon. I gjennomsnitt bidrar prosjektene/aktivitetene til økt innovasjon i stor grad (skår 4 og 5) innen 3,1 av 15 utviklings-/innovasjonsområder. Variasjonen i samlet innovasjonsbidrag er stor mellom de ulike tjenestene og programmene.

Prosjekter innen Grunnfinansieringslån-flåte har i gjennomsnitt ført til økt innovasjon på kun ett område, mens Landsdekkende risikolån og OFU/IFU har ført til økt innovasjon på nærmere fem områder.

Ser en på de ulike hovedkategoriene av innovasjon, har flest prosjekter ført til produkt- og tjenesteutvikling (52 prosent), mens færrest prosjekter har bidratt til organisasjonsutvikling (19 prosent). Ser en alle tilsagnsmottakerne samlet, har prosjektene bidratt til økt innovasjon på minst ett område i 67 prosent av tilfellene.

For å identifisere hvor “utviklingsorienterte” bedriftene er, har vi gjennomført en klyngeanalyse. Analysen viser at bedriftene kan deles inn i tre hovedgrupper basert på deres skår på samlet antall bidrag til henholdsvis kompetanse, atferdsendring og innovasjon.

- ”De driftsorienterte”. 43 prosent av bedriftene havner i denne gruppen (skårer klart lavest på alle indikatorene) (49 prosent i 2005)
- ”De utviklingsorienterte” utgjør 37 prosent av bedriftene (skårer vesentlig høyere på alle indikatorene enn ”De driftsorienterte”) (36 prosent i 2005)
- ”Superinnovatørene”. Her finner vi 20 prosent av bedriftene (skårer desidert høyest på alle indikatorene (15 prosent i 2005)

Det er et mål å dra kundemassen i retning av de Utviklingsorienterte og særlig mot Superinnovatørene. Det har fra 2005- til 2006-årgangen vært en positiv utvikling i så måte. Den relativt store andelen driftsorienterte virksomheter skyldes i stor grad den tunge andelen landbruksrelaterte prosjekter i Innovasjon Norges tjeneste- og programportefølje.

1.1.5 Økonomi og sysselsetting

Økonomisk bærekraft

Bedriftenes økonomiske bærekraft måles gjennom tre ulike indikatorer og om lag halvparten av prosjektene har vært viktige (skår 5-7) for både *konkurranseevne* (51 prosent mot 49 prosent i 2005), *lønnsomhet* (51 prosent mot 49 prosent i 2005) og *overlevelse* (50 prosent mot 54 prosent i 2005). For konkurranseevnen og lønnsomhetsutviklingen går betydningen noe opp, med to prosentpoeng. Andelen prosjekter som har vært viktig for konkurranseevnen er høyest innen NT-programmet (80 prosent) og Landsdekkende risikolån (73 prosent), og lavest innen Marint innovasjonsprogram (20 prosent). Når det gjelder lønnsomheten er andelen prosjekter som har vært viktig for denne høyest innen Risikolån landbruk (75 prosent), og igjen lavest innen Marint innovasjonsprogram (0 prosent). Når det gjelder overlevelse, har prosjektenes betydning for denne gått noe ned fra 2005- til 2006-årgangen. Andelen prosjekter som har vært viktige for overlevelsen er igjen høyest innen Risikolån Landbruk (100 prosent) og lavest innen NT-programmet (20 prosent).

I forbindelse med årets etterundersøkelse er det for første gang gjennomført en analyse av overlevelseshraten blant alle bedriftene i utvalget. Som det fremgår av tabellen under, finner vi svært høye overlevelseshrater blant bedriftene som mottok støtte fra Innovasjon Norge i 2006. Denne er på hele 95 prosent totalt sett.

Tabell 1: Status per mai 2010 og stiftelsesår for selskaper som besvarte førundersøkelsen 2006						
Status for selskapet i Foretaksregisteret	Etablert i perioden 2006-2007	Etablert i perioden 2003-2005	Etablert før 2003	Ikke etablert bedrift	Annet	Totalt
Ingen drift			1	1		2
I skifteretten		1				1
Konkurs	8	16	14			38
Oppløst	12	16	12	1	3	44
Totalt ikke overlevd	20	33	27	2	3	85
Totalt antall bedrifter	373	364	841	60	48	1 686
Overlevelserate	94,6 %	90,9 %	96,8 %	96,7 %	93,8 %	95,0 %

Dette er langt høyere verdier enn de som fremkommer i Statistisk Sentralbyrås undersøkelse høsten 2009 av overlevelse og vekst i nyetablerte foretak.¹ Her fremkommer det at overlevelserate for fire år gamle bedrifter i den generelle bedriftspopulasjonen i Norge ligger på rundt 35 prosent. Våre funn er mer sammenlignbare med resultatene av en evaluering av Innovasjon Norges stipendordninger i perioden 1999-2005.² Her fremkommer det at stipendmottagere innenfor ordningene etablererstipend, BU-etablererstipend, inkubatorstipend og oppfinnerstipend har en langt høyere overlevelserate (89,9 prosent) enn medlemmer av en kontrollgruppe bestående av bedrifter etablert i 2002 og som ikke har mottatt støtte fra Innovasjon Norge (48,7 prosent). Denne forskjellen er i tråd med de forskjellene vi observerer mellom bedrifter som har mottatt støtte fra Innovasjon Norge i 2006 og den generelle bedriftspopulasjonen. Forskerne forklarer disse forskjellene med Innovasjon Norges gode evne til å velge ut levedyktige bedrifter når det skal gis støtte, at Innovasjon Norge tiltrekker seg personer med gode forretningsideer og at støtten i seg selv bidrar til økt overlevelse samt mulige kombinasjoner av disse faktorene. I vår undersøkelse, som omfatter disse ordningene og i tillegg langt flere, kan disse faktorene også bidra til å forklare forskjellene i overlevelserate og den høye overlevelserate generelt. Vi vil i tillegg trekke frem det faktum at flere bedrifter enn de vi har funnet i realiteten kan ha være nedlagt i og med at mange rapporterer lav eller ingen aktivitet i foretaket. Allikevel betrakter vi våre funn knyttet til overlevelse som svært positive.

Omsetning og eksport

Prosjektene har ført til økt *omsetning* i 72 prosent av bedriftene (73 prosent i 2005). Omsetningen har blitt redusert i kun 2 prosent av bedriftene (1 prosent i 2005). Prosjektene betydning for økning i omsetning er videre større innenfor det distriktspolitiske virkeområdet (DPV) (74 prosent, 75 prosent i 2005) enn utenfor (68 prosent, 70 prosent i 2005).

Innovasjon Norge legger spesielt vekt på *internasjonalisering*. En interessant indikator i forhold til dette er *eksport*. De fleste prosjektene (80 prosent) har ikke bidratt til noen endring av eksporten (67 prosent i 2004), mens 19 prosent har bidratt til økt eksport (15 prosent i 2005). Det er imidlertid relativt stor forskjell mellom tjenestene og programmene på denne indikatoren. De tjenestene som i størst grad har bidratt til

¹ <http://www.ssb.no/vis/emner/10/01/fordem/main.html>

² Alsos, G., Brastad, B., Jakoleva, T. og Ljunggren, E. (2006): Flere og bedre bedriftsetableringer? Evaluering av Innovasjon Norges stipendordninger 1999-2005. Nordlandforskning – NF-rapport nr. 11/2006

økt eksport er Landsdekkende risikolån (83 prosent, 2005: Distriktsrettet låneordning 60 prosent) og naturlig nok programmet Internasjonalisering (56 prosent, 2005: Internasjonalisering 55 prosent). Bidraget er lavest for Risikolån landbruk (0 prosent).

Samfunns- og miljøansvar

Nytt i årets etterundersøkelse er innføringen av samfunns- og miljøansvar som to nye dimensjoner som komplimenterer bedriftenes økonomiske bærekraft. Begge disse dimensjonene måles gjennom tre ulike indikatorer, og for samtlige av disse finner vi at de tillegges lavere betydning enn indikatorene for økonomisk bærekraft. Samfunnsansvar skårer i tillegg gjennomgående høyere enn miljøansvar.

Innen den miljømessige bærekraften bidrar prosjektene til *økt miljøbevissthet* i 21 prosent av tilfellene (høyest skår: Trebasert innovasjonsprogram, 50 prosent og lavest skår: Grunnfinansieringslån-flåte, 5 prosent). Prosjektene bidrar i noe mindre grad til *redusert forurensing*, med 16 prosent av tilfellene (høyest skår: Trebasert innovasjonsprogram, 50 prosent og lavest skår: Verdiskapingsprogram for reindrift og Marint innovasjonsprogram, begge 0 prosent). Lavest betydning har *redusert energiforbruk*, der kun 13 prosent av prosjektene mener at dette er oppnådd i høy grad (høyest skår: Grunnfinansieringslån-flåte, 25 prosent og lavest skår: Oppfinnerstipend, Verdiskapingsprogrammet for reindrift, NT-programmet og Risikolån landbruk, alle 0 prosent).

For den samfunnsmessige bærekraften, finner vi at prosjektene bidrar til *bedre arbeidsvilkår i egen og/eller underleverandørers virksomhet* i 37 prosent av tilfellene (høyest skår: Risikolån landbruk, 75 prosent og lavest skår: Marint innovasjonsprogram, 0 prosent). Prosjektene bidrar i noe mindre grad til *økt samfunnsansvar*, med 30 prosent av tilfellene (høyest skår: Distriktsrettede risikolån, 46 prosent og lavest skår: Internasjonalisering, 13 prosent). Lavest betydning har *utvikling av lokalsamfunnet*, der 28 prosent av prosjektene mener at dette er oppnådd i høy grad (høyest skår: Lavrisikolån, 47 prosent og lavest skår: Marint innovasjonsprogram og NT-programmet, begge 0 prosent).

Sysselsettingseffekter

Blant bedriftene som inngår i etterundersøkelsen, har det vært en netto sysselsettingsøkning på 1139 arbeidsplasser (898 i 2005). Av sysselsettingsøkningen er 552 arbeidsplasser kommet innenfor det distriktpolitiske virkeområdet (497 i 2005) og 587 utenfor (401 i 2005), en vekst i antall arbeidsplasser på 14 prosent innenfor virkeområdet (14 prosent i 2005) og 18 prosent utenfor (19 prosent i 2005).

Tar en utgangspunkt i alle de som fikk tilsagn fra Innovasjon Norge i 2006, er det skapt og sikret fra 5054 til 7271 arbeidsplasser gjennom tilsagnene. Dette innebærer at det er skapt og sikret 1,0 til 1,4 arbeidsplasser per prosjekt. Dette er samme anslag som for 2004-årgangen, men er et noe lavere høyt anslag sammenlignet med 2005-kullet (1,6 arbeidsplasser per prosjekt). Denne reduksjonen er imidlertid ikke stor, og ligger god innenfor det som må betraktes som estimeringsmetodens usikkerhet.

Totalt sett er det skapt omkring 3020 til 4310 nye arbeidsplasser (3120 til 5485 i 2005), noe som utgjør omlag 0,6 til 0,8 arbeidsplasser per prosjekt (0,5-0,9 i 2006 og 0,6-0,7 i 2004). Det er betydelig variasjon mellom tjenestene og programmene når det gjelder hvor mange arbeidsplasser som har blitt skapt per prosjekt. Det har blitt skapt

flest arbeidsplasser blant mottakerne av Lavrisikolån (4,76 til 4,82 per prosjekt) og OFU/IFU (2,34 til 2,74 per prosjekt), mens det har blitt skapt færrest blant Grunnfinansieringslån til fiskeflåten, Marint innovasjonsprogram og VSP-rein (0 per prosjekt for alle).

For hele populasjonen er det sikret fra 2032 til 2963 arbeidsplasser gjennom 2006-årgangen (fra 2911 til 4323 i 2005). For hele populasjonen er det i gjennomsnitt sikret fra 0,4 til 0,6 arbeidsplasser per prosjekt. Dette er noe lavere enn for 2004 og 2005-årgangen, hvor dette estimatet lå på 0,5 til 0,7 arbeidsplasser per prosjekt. Det har blitt sikret flest arbeidsplasser blant mottakerne av Internasjonalisering (2,7 per prosjekt) og Distriktsrettede risikolån (0,9-2,2 per prosjekt).

Bærekraftige superinnovatører

Dersom vi betrakter resultatene for etterundersøkelsen 2006 under ett, peker det seg ut ett tydelig funn. Vi ser at ”*Superinnovatørene*” – spesielt i lys av analysene av de to nye bærekraftdimensjonene – i enda større grad fortjener denne betegnelsen. Prosjektene som disse bedriftene gjennomfører skårer gjennomgående høyere på samtlige ni underdimensjoner i de tre bærekraftdimensjonene. Dette tyder på at det ikke er noe motsetningsforhold for en bedrift mellom det å ha en sterk økonomisk stilling og det å ta ivareta sitt samfunnsansvar og samtidig bidra positivt til miljøet. Snarere er det mulig å få både i pose og sekk.

1.2 Innovasjon Norges hovedmål og hovedfunn

I dette avsnittet diskuterer vi kort resultatene fra kundeeffektundersøkelsen sett i forhold til målene for Innovasjon Norge som var gyldige på tidspunktet for tildeling av midlene vi undersøker resultatene og effektene av.³

Hovedmål og delmål for Innovasjon Norge

Hovedmål:

Innovasjon Norge har til formål å fremme bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling i hele landet, og utløse ulike distrikters og regioners næringsmessige muligheter gjennom å bidra til innovasjon, internasjonalisering og profilering.

Delmål

1. Innovasjon Norge skal bidra til økt innovasjon i næringslivet i hele landet
2. Innovasjon Norge skal bidra til økt internasjonalisering i næringslivet i hele landet
3. Innovasjon Norge skal styrke profileringen av Norge og norsk næringsliv internasjonalt
4. Innovasjon Norge skal bidra til næringsutvikling basert på regionale forutsetninger
5. Innovasjon Norge skal være en kunde- og markedsdrevet organisasjon, korrigere for systemsvikt og være en kompetent pådriver⁴.

³ Innovasjon Norge har fått ny strategi i 2008, men det er målsetningene som gjaldt på tilsagnstidspunktet som er relevante for vår undersøkelse.

⁴Formuleringen her er en kortversjon av det følgende offisielle målet: Delmål 5: Generelle gjennomgående hensyn og føringer knyttet til hovedmålet: Innovasjon Norge skal: være en kunde- og markedsorientert organisasjon korrigere for svikt i de private finansieringsmarkedene og i samhandlingen i næringslivet og mellom næringslivet, kunnskapsmiljøene og offentlige organisasjoner være en kompetent pådriver og bidragsyter regionalt og nasjonalt i utformingen av en helhetlig politikk som ser innovasjon, internasjonalisering og regional utvikling i sammenheng.

I det videre benyttes noen av resultatene fra etterundersøkelsen for å indikere Innovasjon Norges måloppnåelse knyttet til de ulike delmålene.

1. Innovasjon Norge skal bidra til økt innovasjon i næringslivet i hele landet

Kundeeffektundersøkelsen dokumenterer at Innovasjon Norge i betydelig grad bidro til dette ved at:

- Rundt halvparten (51 prosent mot 49 prosent i 2005) av bedriftene sier at prosjektet har vært viktig for bedriftens lønnsomhetsutvikling
- Rundt halvparten (51 prosent mot 49 prosent i 2005) av bedriftene sier at prosjektet har vært viktig for konkurranseevnen
- Halvparten av bedriftene (50 prosent mot 54 prosent i 2005) sier at prosjektet har vært viktig for bedriftens overlevelse
- 71 prosent mener at prosjektet i stor grad har ført til økt kompetanse på ett eller flere områder (61 prosent i 2005). 53 prosent oppgir at prosjektet har bidratt til økt fokus på innovasjon og utvikling. (53 prosent i 2005).
- Prosjektene har bidratt til økt omsetning i 72 prosent av tilfellene (73 prosent i 2005)
- Prosjektene har bidratt til økt eksport i 19 prosent av tilfellene, noe som er en økning på 4 prosentpoeng sammenlignet med 2005-årgangen (15 prosent).
- Fra slutten av 2006 til slutten av 2009 har det vært en netto sysselsettingsøkning på 14 prosent innenfor det distriktspolitiske virkeområdet (14 prosent i 2004) og 18 prosent utenfor det distriktspolitiske virkeområdet (19 prosent i 2005). Anslaget over skapte og sikrede arbeidsplasser i 2006-årgangen ligger på mellom 5054 og 7271. Dette betyr at det er skapt og sikret 1,0 til 1,4 arbeidsplasser per prosjekt (1,0 til 1,6 i 2005)

2. Innovasjon Norge skal bidra til økt internasjonalisering i næringslivet i hele landet

Mange bedrifter, men tilsynelatende noen færre enn i 2004, har økt eksporten og økt fokus på internasjonale relasjoner:

- 19 prosent av prosjektene har ført til økt eksport (15 prosent i 2005)
- 53 prosent har økt kompetansen i stor grad om eksport (13 prosent i 2005)
- 24 prosent har økt kompetansen i stor grad om internasjonale markeder (20 prosent i 2005)
- 22 prosent har økt kompetansen i stor grad om internasjonalt samarbeid (18 prosent i 2005)
- I 28 prosent av bedriftene har prosjektet i stor grad ført til at man ser muligheter i internasjonalt samarbeid (23 prosent i 2005)

3. Innovasjon Norge skal styrke profileringen av Norge og norsk næringsliv internasjonalt

Kundeeffektundersøkelsen omfatter ikke tjenester og programmer knyttet til profilering av norsk næringsliv. Andre kilder er utgangspunkt for vurdering av dette delmålet.

4. Innovasjon Norge skal bidra til næringsutvikling basert på regionale forutsetninger

Støtten fra Innovasjon Norge er avgjørende både i sentrale deler av Norge og i distriktene. Prosjektene har gitt vesentlige sysselsettingsbidrag og i tillegg bidrar de til økt fokus på innovasjon og utvikling.

- Om lag 42 prosent av prosjekter innenfor det distriktpolitiske virkeområdet har ført til utvikling og forbedring av produksjonsprosesser. Andelen utenfor er på 31 prosent
- Om lag 51 prosent av prosjekter innenfor det distriktpolitiske virkeområdet har ført til utvikling og forbedring av produkter og tjenester. Andelen utenfor er på 55 prosent
- Om lag 32 prosent av prosjekter innenfor det distriktpolitiske virkeområdet har ført til markedsutvikling/endret markedsføring. Andelen utenfor er på 35 prosent
- Bedrifter utenfor det distriktpolitiske virkeområdet skårer høyere på utvikling og forbedring av produksjonsprosesser enn bedriftene innenfor

5. Innovasjon Norge skal være en kunde- og markedsdrevet organisasjon, korrigere for systemsvikt og være en kompetent pådriver

Det er få indikatorer i etterundersøkelsen som benyttes til å indikere måloppnåelsen her, men spørsmålet om gjenbruk er en indikasjon på "kost/nytte" knyttet til prosjektet og Innovasjon Norges deltagelse. I tillegg gir fullfinansierungsgrad og addisjonalitet indikasjoner. De to sistnevnte indikatorene er analysert for bedrifter som svarte på etterundersøkelsen for 2006-årgangen.

- 79 prosent oppgir at det er svært sannsynlig at de/virksomheten med utgangspunkt i erfaringene med IN i dette prosjektet igjen vil søke IN om støtte (skår 4 og 5 på en skala fra 1-5), som er tilnærmet det samme som for 2005-årgangen (80 prosent). En kanskje bedre måte å måle markedstilpasningen på, er om kundene vil anbefale andre å benytte tjenesten. Denne innfallsvinkelen er tenkt benyttet i neste undersøkelse.
- Addisjonaliteten er høy i 66 prosent av tilfellene (63 prosent i 2005). Andelen er høyest i sone C (71 prosent) og lavest utenfor det distriktpolitiske virkeområdet (63 prosent).
- 81 prosent av prosjektene er/ble fullfinansiert i henhold til planen (79 prosent i 2005).
- Samlet sett finner vi ingen store variasjoner for de fleste viktige indikatorene når vi sammenligner resultatene med undersøkelsen i fjor. Som for 2005-årgangen synes det derfor rimelig å konkludere med at resultatene er stabile på et høyt nivå, noe som indikerer at Innovasjon Norges programmer og tjenester fortsatt er viktige for bedriftene.

Kapittel 2. Innledning

Oxford Research har gjennomført denne kundeeffektundersøkelsen blant bedrifter som fikk tilsagn fra Innovasjon Norge i 2006. Kundeeffektundersøkelsene består av en førundersøkelse og en etterundersøkelse. Førundersøkelsen gjennomføres året etter at tilsagnet fra Innovasjon Norge er gitt, mens etterundersøkelsen gjennomføres 4 år etter. Den foreliggende undersøkelsen er dermed en etterundersøkelse av de virksomhetene som fikk tilsagn fra Innovasjon Norge i 2006.

Innovasjon Norge ble etablert 1.1.2004 og består av tidligere SND, Norges Eksportråd, Norges Turistråd og Statens Veiledningskontor for Oppfinnere. Tidligere etterundersøkelser har slik sett vært knyttet til tilsagn gitt av SND, og dette er således den andre etterundersøkelsen som omfatter den nye, samlede organisasjonen. Undersøkelsen bygger imidlertid på det samme metodiske grunnlaget som tidligere etterundersøkelser. Denne etterundersøkelsen omfatter store deler av Innovasjon Norges aktivitet, inkludert en rekke av programsatsningene.

Den foreliggende etterundersøkelsen bygger på data fra 1000 bedrifter. Disse er intervjuet per telefon i perioden mars til og med april 2009. Denne etterundersøkelsen følger opp førundersøkelsen av alle bedrifter som i 2006 mottok støtte fra Innovasjon Norge. Gjennom førundersøkelsen kan en si noe om de kortsiktige effektene av Innovasjon Norges innsats og bedriftenes forventning til effekter, mens en gjennom etterundersøkelsen vil være i stand til å si noe mer om de effekter som har blitt realisert i løpet av den 4-årsperioden som er gått fra tilsagnet ble gitt. Det er de bedriftene som svarte på førundersøkelsen, som også er intervjuet i etterundersøkelsen.

2.1 Hensikten med undersøkelsen

Kundeeffektundersøkelsen av Innovasjon Norges engasjementer har to hovedformål:

- Et internt som gjelder forbedring og videreutvikling av Innovasjon Norges virksomhet overfor kundene.
- Et eksternt som dreier seg om å dokumentere overfor omverdenen at man har fått noe igjen for de pengene som er investert i Innovasjon Norges aktiviteter.

Med andre ord har undersøkelsen både et utviklings- og et resultat-/effektperspektiv.

Totalt sett har Innovasjon Norge et Mål- og resultatsystem som består både av et omfattende opplegg for rapportering av aktiviteter (ved bruk av aktivitetsindikatorer ved registrering av saker når de kommer inn) og et opplegg for måling av effekter, herunder evalueringer generelt og kundeeffektundersøkelser mer spesielt.

Kundeeffektundersøkelsen vil i forhold til evaluering av Innovasjon Norges resultater dels representere et analyseverktøy som "står på egne ben", samtidig vil denne undersøkelsen inngå som en av flere dokumentasjonsformer i mer omfattende evalueringer. I andre studier hvor det legges opp til mer fullstendige analyser av Innovasjon Norge, vil det f.eks. være naturlig å supplere kundeeffektundersøkelsen med dokumentstudier og casestudier hvor en får anledning til å gå mer i dybden i kartleggingen av de forholdene som gir den beste uttellingen hva angår addisjonalitet,

og hva som mangler av betingelser for å få dette til. Dette vil igjen kunne utgjøre et viktig innspill i forhold til hva som bør være innretningen på ordningene i den hensikt å få mest uttelling i forhold til de beløpene som anvendes.

2.2 Innovasjon Norges hovedmål

Hovedmålet til organisasjonen er å forstå som § 1 *Selskapets formål* i Lov om Innovasjon Norge:

"Innovasjon Norge skal fremme bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling i hele landet, og utløse ulike distrikters og regioners næringsmessige muligheter gjennom å bidra til innovasjon, internasjonalisering og profilering."

Hovedmålet er overordnet andre styringssignaler. I arbeidet med å oppnå hovedmålet skal Innovasjon Norge rette innsatsen mot fokusområder og målgrupper der offentlig innsats kan utløse økt verdiskaping. Disse er internasjonalisering og prosjekter i ide-, utviklings- og kommersialiseringsfasen, samt entreprenører, unge bedrifter og små og mellomstore bedrifter med vekstpotensial. I tillegg er kvinner en prioritert målgruppe.

En arbeidsgruppe nedsatt av Nærings- og handelsdepartementet utarbeidet våren 2004 et eget mål- og resultatstyringssystem (MRS) for Innovasjon Norge⁵. Her er delmål presentert med indikatorer som skal gi et tydelig signal på graden av måloppnåelse. Vår tolkning og vurdering av resultatene av denne etterundersøkelsen for de som fikk støtte i 2005 tar utgangspunkt i dette MRS og de formuleringene som inngår i det.

⁵ Mål og resultatstyringssystem for Innovasjon Norge. Rapport fra en arbeidsgruppe nedsatt av Nærings- og handelsdepartementet. Avgitt 24. juni 2004.

Delmålene for Innovasjon Norge er:

1. Økt innovasjon i næringslivet i hele landet

Innovasjon Norge skal bidra til

- økt omfang av lønnsomme etableringer
- økt innovasjonsevne og –takt
- utvikling av lokale, regionale og nasjonale næringsmiljø og innovasjonssystemer som gir bedre vilkår for innovasjonsbasert verdiskaping

2. Økt internasjonalisering i næringslivet i hele landet

Innovasjon Norge skal bidra til:

- økte kunnskaper i næringslivet om internasjonale markeder og muligheter
- økt internasjonal aktivitet i næringslivet
- at norske bedrifter utnytter teknologi og kunnskaper utviklet i utlandet og til eksport av norsk teknologi

3. Styrke profileringen av Norge og norsk næringsliv internasjonalt

Innovasjon Norge skal bidra til:

- å gjøre norsk næringsliv og teknologi kjent i utlandet
- økt lønnsomhet i reiselivsnæringen og økte markedsandeler i utlandet
- økt kjennskap, kunnskap og preferanse til Norge i utvalgte land og målgrupper
- at utenlandsk næringsliv etablerer ny virksomhet eller investerer i Norge

4. Næringsutvikling basert på regionale forutsetninger

Innovasjon Norge skal bidra til:

- lokal og regional bedrifts- og næringsutvikling
- å styrke samhandlingen mellom aktørene i de regionale partnerskap
- at arbeidet i omstillingsområdene drives profesjonelt og målrettet

5. Generelle gjennomgående hensyn og føringer knyttet til hovedmålet

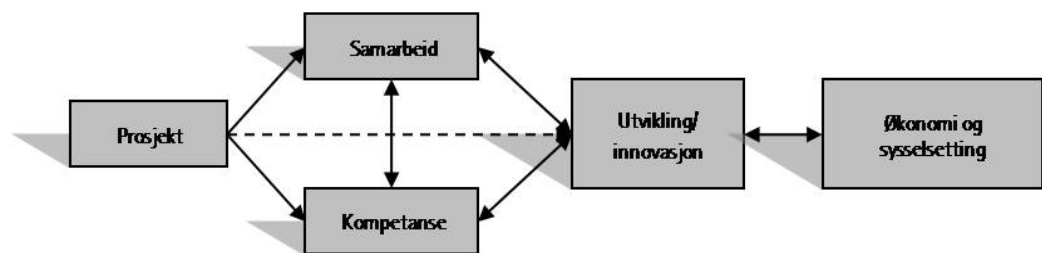
Innovasjon Norge skal:

- være en kunde- og markedsorientert organisasjon
- korrigere for svikt i de private finansieringsmarkedene og i samhandlingen i næringslivet og mellom næringslivet, kunnskapsmiljøene og offentlige organisasjoner
- være en kompetent pådriver og bidragsyter regionalt og nasjonalt i utformingen av en helhetlig politikk som ser innovasjon, internasjonalisering og regional utvikling i sammenheng

2.3 Vår analysemodell

Førundersøkelsene har tidligere vist at egenskaper og kjennetegn ved prosjektene og bedriftene kan ha stor betydning for hvilke effekter man kan forvente. Både samarbeid, kompetanse og innovasjon er effekter som igjen kan ha stor betydning for prosjektenes økonomiske og sysselsettingsmessige effekter. Disse forholdene kan samtidig påvirke hverandre og derigjennom forsterke effektene på lengre sikt.

Figur 2: Analysemodell

Kilde: Oxford Research

På tross av en relativt enkel modell kan det ofte være vanskelig å påvise disse sammenhengene i og med at det er svært mange forhold som har betydning for prosjektenes resultater og bedriftenes utvikling. Tankegangen er imidlertid at økt fokus på kompetanse og samarbeid gjør bedriftene bedre rustet til å møte fremtidige utfordringer og bli i stand til videreutvikling.

I det videre vil Oxford Research benytte den skisserte modellen for å strukturere analysen av resultatene. Modellen vil også bli benyttet for å illustrere overganger til nye områder i undersøkelsen.

2.4 Tjenester og programmer som omfattes av undersøkelsen

Innovasjon Norge forvalter og tilbyr en rekke ulike former for bidrag til bedrifter og entreprenører. Disse struktureres i forhold til begrepene satsinger, programmer og tjenester. Satsingene er strategiske fokusområder som ofte bygges opp av ulike tjenester og programmer. I denne undersøkelsen benyttes ikke satsingene som en bakgrunnsvariabel, i motsetning til Tjenester og Programmer.

Tjenester er som oftest tilbud knyttet til enten finansiering, kompetanse, rådgivning, nettverk, eksponering eller kurs. Programmer kombinerer som oftest flere av disse elementene.

Denne undersøkelsen omfatter 21 av Innovasjon Norges tjenester og programmer. I det følgende nevnes de tjenestene og programmene som er med og tildelt beløp per tjeneste og program i 2006 er angitt i kr.

Tabell 2: Tjenester og programmer som inngår i undersøkelsen	
Tjenester og programmer	2006 i kr. (POP).
Bygdeutviklingsmidler	271 798 037 ⁶
Distriktsrettet risikolån	224 235 875
Distriktsutviklingstilskudd	457 145 956
Grunnfinansieringslån - flåte	453 030 421
Landsdekkende risikolån	100 667 500
Risikolån landbruk	15 284 025
Landsdekkende utviklingstilskudd	74 138 643
Lavrisikolån	555 503 934
Landbrukslån	465 067 250
NT-programmet	17 000 000
OFU/IFU	216 776 732
FRAM	4 049 955
Marint innovasjonsprogram	19 164 000
VSP Mat	104 904 433
VSP Rein	6 378 700
Trebasert innovasjonsprogram	21 958 000
Etablererstipend	88 027 566
Inkubatorstipend	19 907 862
Bygdeutviklingsstipend	21 636 854
Oppfinnerstipend	8 327 350
Internasjonalisering	IA.
Totalt	3 145 003 093
Kilde: Innovasjon Norge	

Summen av midler som vi har undersøkt effekten av, er kr. 3,801 milliarder inklusiv rentestøtteordningene, kr. 3,145 milliarder uten disse. Dette betyr at undersøkelsen omfatter 83 prosent av samlede tilsagn fra Innovasjon Norge i 2006 dersom en inkluderer rentestøtten og 68 prosent dersom en ekskluderer den.

2.5 Begreper

Som en følge av at også programsatsingene, som inneholder kombinasjoner av ulike typer bistand, er med i denne undersøkelsen, er også begrepsbruken tilpasset. Begrepet *tjeneste og program* benyttes som betegnelse for alle typer bistand fra Innovasjon Norge, både finansiell og ikke-finansiell. Begrepet *støtte* benyttes som en samlebetegnelse på tjenestene og programmene i aktivitets- og prosjektsammenheng. Dette innebærer at bedriftene har fått tjenester eller deltatt i programmer i regi av Innovasjon Norge og at prosjekter/aktiviteter støttes.

Prosjektformål (kort: *formål*) benyttes som en bakgrunnsvariabel i flere av analysene. Formål er definert som hva søker ønsker å oppnå med det aktuelle prosjektet og . Formål er en viktig statistisk opplysning, da denne bl.a. nyttes til å vurdere INs innsats på prioriterte områder. De aktuelle formålene er:

⁶ Undersøkelsen omfatter også prosjekter innunder Rentestøtte for trad. jord- og hagebruk og for tilleggsnæringer, men disse tallene er ikke med i innvilget beløp.

- Innovasjon på internasjonalt nivå
- Innovasjon på nasjonalt nivå
- Innovasjon på bransjenivå
- Innovasjon på fylkesnivå
- Innovasjon på bedriftsnivå
- Idéutvikling
- Kapasitetsutvidelse
- Rasjonalisering
- Strukturtilpasning
- Kompetanseutvikling
- Kapitalstyrking
- Miljøforbedring
- Utvikling av næringsmiljøer og nettverk
- Utredning
- Annet

Videre benyttes "Andre kjennetegn" i blant annet klyngeanalysen. "Andre kjennetegn" er karakteristika ved det enkelte prosjekt som ofte er uavhengig og går på tvers av opplysninger om prosjektene knyttet til formål og investeringsarter.

Innovasjon Norges saksbehandlere kan krysse av for flere kjennetegn i samme sak. "Andre kjennetegn" er gjerne knyttet til spesielle satsingsområder der myndighetene har bedt om rapportering på INs innsats.

Det er 11 definerte kjennetegn som kan registreres. I tillegg er det lagt inn en registrering dersom prosjektet **ikke** har kjennetegn som tilfredsstiller kravene i definisjonene for noen av de andre kjennetegnene:

1. Kvinnerettet
2. Internasjonalt rettet
3. Informasjons- og kommunikasjonsteknologirettet
4. Miljørettet
5. Designrettet
6. Kompetanseutvikling
7. Ungdom
8. Økologisk landbruk
9. Samarbeids- og flerbedriftsprosjekter
10. FoU-basert prosjekt
11. Kultur og opplevelser
12. Ingen relevante kjennetegn

Del 1: Metode

Kapittel 3. Undersøkellesdesign og metode

I dette kapitlet vil vi presentere metoden og undersøkelsesdesignet som ligger til grunn for etterundersøkelsen av 2006-årgangen.

Kundeeffektundersøkelsene gjennomføres som nevnt ved at bedrifter som får et tilsagn fra Innovasjon Norge blir spurt to ganger; en gang året etter tilsagnet ble gitt (førundersøkelse) og en gang fire år etter (etterundersøkelse).

I forhold til etterundersøkelsen for 2005 inneholder årets undersøkelse en tjeneste/program mer enn i 2005 årgangen. Videre er det tre endringer knyttet til sammensetningen: Bygdeutviklingsstipend og Oppfinnerstipend er kommet med i 2006 årgangen, mens Kulturbasert næringsutvikling er gått ut av undersøkelsen.

Tabellen under viser hvilke tjenester og programmer som inngår i kundeeffektundersøkelsen for 2006.

Tabell 3: Tjenester og programmer som er med i 2006-undersøkelsen	
Tjenester	Programmer
Bygdeutviklingsmidler	NT-programmet
Bygdeutviklingsstipend	OFU/IFU
Distriktsrettet risikolån	Internasjonalisering
Risikolån landbruk	FRAM
Distriktsutviklingstilskudd	Marint innovasjonsprogram
Grunnfinansieringslån-flåte	VSP – mat
Landsdekkende risikolån	VSP – rein
Landsdekkende utviklingstilskudd	Trebasert innovasjonsprogram
Lavrisikolån	
Landbrukslån	
Etablererstipend	
Inkubatorstipend	
Oppfinnerstipend	
Kilde: Oxford Research	

I alt er altså 21 tjenester og programmer inkludert i denne etterundersøkelsen. Tjenestene og programmene kan inndeles i 4 hovedgrupper. Disse hovedgruppene kaller vi tjeneste- og programtyper. Denne inndelingen vil også bli brukt i analysen av resultatene. Følgende hovedgrupper er i bruk i etterundersøkelsen for 2006:

Tabell 4: Kategorisering av tjenestene og programmene i type	
Tjeneste/program	Tjeneste- og programtype
Bygdeutviklingsmidler	Tilskuddstjeneste
Distriktsutviklingstilskudd	Tilskuddstjeneste
Landsdekkende utviklingstilskudd	Tilskuddstjeneste
Distriktsrettede risikolån	Lånetjeneste
Grunnfinansieringslån-flåte	Lånetjeneste
Landbrukslån	Lånetjeneste
Landsdekkende risikolån	Lånetjeneste
Lavrisikolån	Lånetjeneste
Risikolån landbruk	Lånetjeneste
FRAM	Program
Internasjonalisering	Program
Marint innovasjonsprogram	Program
NT-programmet	Program
OFU/IFU	Program
Trebasert innovasjonsprogram	Program
VSP-mat	Program
VSP-rein	Program
Bygdeutviklingsstipend	Stipendstjeneste
Etablererstipend	Stipendstjeneste
Inkubatorstipend	Stipendstjeneste
Oppfinnerstipend	Stipendstjeneste
Kilde: Oxford Research 2009	

3.1 Populasjonen

Alle enhetene som inngår i undersøkelsens problemstillinger utgjør undersøkelsens populasjon. Populasjonen er altså de bedriftene vi ønsker å si noe om, det vil si alle de bedriftene som har fått tilsagn fra Innovasjon Norge i 2006 som omfattes av Kundeeffektundersøkelsen.

Etterundersøkelsen gjennomføres i hovedtrekk med utgangspunkt i førundersøkelsen. Dette gjøres ved at det er de samme bedriftene som besvarte førundersøkelsen som blir kontaktet igjen for en ny undersøkelse (etterundersøkelsen). På denne måten kan man sammenholde svarene fra før- og etterundersøkelsen og man skaffer seg dermed et grunnlag for å kunne si noe om eventuelle endringer. Den populasjonen og det uttrekket som ble gjennomført i førundersøkelsen, er altså også gjeldende i etterundersøkelsen, men da med ytterligere frafall.

Bedrifter som har mottatt flere typer tilsagn i løpet av 2006, inngår kun i undersøkelsen for ett av disse tilsagnene. Bedriften blir beholdt i tilknytning til den tjenesten eller programmet som har færrest tilsagnsmottakere for å sikre et akseptabelt antall svar innen disse ”små” tjenestene og programmene.

Totalt inngikk 5195 tilsagn fordelt på 4157 bedrifter i førundersøkelsen for 2006. Tabellen under illustrerer også at enkelte bedrifter var oppført to eller flere ganger på samme tjeneste/program eller hadde mottatt flere tilsagn. Alle tilsagnene, foruten de som gikk til bedrifter som ikke er med i utvalget, ble beholdt før trekningen ble gjort for å sikre at sannsynligheten per tilsagn var lik for alle bedriftene. Dette innebærer at bedrifter som har fått flere tilsagn, har større sannsynlighet for å bli trukket ut enn de som kun hadde fått ett tilsagn.

Tabell 5: Tilsagn, bedrifter og trekkposisjoner i 2006	
Tilsagn	2006
Tilsagn	5195
Bedrifter	4157
Trekkposisjoner*	4769

*Som følge av at bedriftene har fått flere tilsagn kan de totalt delta som 4769 enheter. Bedrifter med flere tilsagn innen den samme tjenesten/programmet er fjernet, men bedriften kan være oppført på ulike tjenester/programmer.

3.2 Utvalg

Utvalgsprosedyren er veien fra populasjon til at det foreligger et representativt uttrekk av respondenter. Utvalget av respondenter ble gjort i tilknytning til førundersøkelsen og fra populasjonen beskrevet ovenfor.

Utvalgets primære hensyn var sikkerhet og presisjon ned på tjeneste- og programnivå. Dette er avgjørende i og med at så mange som 21 ulike tjenester og programmer er omfattet av undersøkelsen. Utvalgsmetoden som er benyttet her, er et såkalt strategisk disproporsjonalt stratifisert utvalg. Dette innebærer at tiltakene ikke er trukket ut fra deres andel av populasjonen, men ut fra hensynet til den enkelte tjeneste og det enkelte program.

Etter beregninger av feilmargin og forventet frafall ble uttrekket gjort. Deretter ble intervjuene til førundersøkelsen gjennomført. I førundersøkelsen fikk vi 1686 svar. Disse fordelte seg som vist i tabellen under.

Tabell 6: Utvalg og svar i førundersøkelsen 2006		
Tjenester og programmer	Utvalg	Svar
Bygdeutviklingsmidler	286	183
Distriktsrettet risikolån	94	57
Distriktsutviklingstilskudd	261	182
Grunnfinansieringslån - flåte	107	42
Landsdekkende risikolån	53	36
Risikolån landbruk	23	20
Landsdekkende utviklingstilskudd	169	86
Lavrisikolån	97	26
Landbrukslån	248	128
NT-programmet	28	18
OFU/IFU	129	92
FRAM	224	114
Marint innovasjonsprogram	27	19
VSP Mat	148	104
VSP Rein	20	16
Trebasert innovasjonsprogram	25	16
Etablererstipend	292	211
Inkubatorstipend	77	66
Bygdeutviklingsstipend	217	166
Oppfinnerstipend	57	32
Internasjonalisering	181	72
Total	2763	1686

De 1686 bedriftene som besvarte førundersøkelsen var altså utvalget i etterundersøkelsen. 1168 bedrifter besvarte etterundersøkelsen.

3.3 Datainnsamling

Opplegget for datainnsamling for årets undersøkelse er endret fra tidligere år. I år har Oxford Research selv stått som ansvarlig for den webbaserte spørreundersøkelsen. Polarfakta AS har gjennomført datainnsamlingen ved hjelp av telefon på oppdrag fra Oxford Research. Datainnsamlingen har foregått som en kombinasjon av postalt og webbasert opplegg. Datainnsamlingen ble foretatt i mars og april 2010.

Følg brevet og spørreskjemaet ble sendt ut i e-posts form til alle bedrifter i utvalget som det forelå e-postadresser for. Dette var tilfellet for 1543 respondenter (91,5 prosent av utvalget). Deretter ble de respondentene som det ikke forelå e-postadresser for samt de som det forelå foreldete, ikke gyldige e-postadresser for⁷ kontaktet postalt med likelydende følgebrev og spørreskjema. Det ble totalt sendt ut 403 følgebrev og spørreskjema postalt. Også disse respondentene ble i følgebrevet invitert til å svare elektronisk på en oppgitt web-adresse. For å ivareta sikkerheten fikk hver respondent en ID og et passord for innlogging. Denne muliggjorde også at Oxford Research kunne spore hvem som hadde svart eller ikke. Etter at svarfristen gikk ut for begge intervjuformene, tok Polarfakta kontakt med dem som ikke hadde svart på internett for å intervju dem over telefon.⁸ Av totalt 1168 svar kom 794 inn via internett, altså en andel på hele 68 prosent (27,8 prosent i 2005). Det er ikke funnet forskjeller av betydning mellom de som har svart via internett og de som har svart på telefon, når det gjelder følgende forhold:

- Hovedtype av tjeneste/program
- Prosjektformål
- Addisjonalitet

Dette indikerer at denne kombinasjonen av innsamling via internett og telefonintervju mest sannsynlig ikke skaper systematiske skjevheter i datamaterialet.

3.3.1 Purrerutiner

Alle bedrifter som ikke hadde svart over internett innen angitt frist, ble purret en gang via e-post ved fristens utløp. Det ble ikke foretatt noen purring for de som mottok undersøkelsen postalt. Ved svarfristens utløp overtok Polarfakta datainnsamlingen, og respondentene ble forsøkt kontaktet inntil 10 ganger over flere dager før numrene ble erklært ubrukelige.

Alle som sa at de skulle svare på undersøkelsen, og der det ble gjort avtaler, ble fulgt opp kontinuerlig til de enten avga svar eller nektet å delta. Denne oppfølgingen skjedde gjennom både telefon, mobiltelefon, og e-post. Intervjuerne har også forsøkt

⁷ Dette kommer til uttrykk gjennom at det webbaserte spørreskjemaverktøyet ikke klarer å sende e-post til disse adressene som dermed genererer feilmeldinger.

⁸ Begrepet telefonintervju vil i de fleste av disse tilfelle ikke være dekkende, da selve intervjuet som regel ikke foregår på telefonen. I stedet er det slik at kundene i de fleste tilfeller etter å ha blitt ringt opp av Polarfakta AS selv går inn i det elektroniske spørreskjemaet og besvarer dette. Derfor er det mer korrekt å betegne telefonoppringningene som ytterligere purringer. Av denne grunn vil den korrekte internett-svarandelen være betydelig høyere enn de 57,7 prosent som er rapportert for innværende undersøkelse.

å nå aktuelle respondenter på kveldstid, der dette har vært hensiktsmessig. Dette gjelder spesielt respondenter innenfor primærnæringene.

Der Polarfakta fant gale telefonnummer på intervjuobjektet, ble det benyttet alternative kilder for å spore opp nye nummer; internett og diverse nummeropplysningstjenester.

3.4 Svar og frafall

Utvalget var som nevnt på 1686 bedrifter. Av disse var 50 ikke mulig å komme i kontakt med som følge av at Polarfakta avdekket at bedriften var konkurs eller nedlagt, at kontaktpersonen hadde sluttet eller var syk, eller at det ikke – til tross for flere forsøk - var mulig å finne rett telefonnummer.

Dersom man ser bort fra de som ikke var mulig å komme i kontakt med, gir det et potensial for 1636 intervjuer. Som det fremgår av tabellen under ble det totalt gjennomført 1168 intervjuer. Dette gir en svarprosent på 71,4 prosent. Om lag 1 prosent nektet og om lag 27 prosent svarte ikke på tross av flere henvendelser.

Tabell 7: Svar og frafall totalt i 2006		
	Antall	Prosent
Utvalg	1686	
Feil tlf.nr/umulig å finne tlf.nr	20	
Konkurs/nedlagt/ingen drift/selskap solgt	15	
Kontaktperson ikke tilgjengelig	15	
Potensielle intervjuer	1636	100 %
Svar	1168	72 %
Nekt	19	1 %
Ikke svar	449	27 %

Tabellen under viser svarprosenten per tjeneste og program i etterundersøkelsen for 2006-årgangen.

Tabell 8: Svar og frafall per tjeneste og program 2006			
Tjenester og programmer	Utvalg	Svart	Svarprosent
Bygdeutviklingsmidler	183	144	79 %
Distriktsrettet risikolån	57	41	72 %
Distriktsutviklingstilskudd	182	123	68 %
Grunnfinansieringslån - flåte	42	28	67 %
Landsdekkende risikolån	36	20	56 %
Risikolån landbruk	20	12	60 %
Landsdekkende utviklingstilskudd	86	55	64 %
Lavrisikolån	26	20	77 %
Landbrukslån	128	88	69 %
NT-programmet	18	14	78 %
OFU/IFU	92	66	72 %
FRAM	114	80	70 %
Marint innovasjonsprogram	19	15	79 %
VSP Mat	104	68	65 %
VSP Rein	16	9	56 %
Trebasert innovasjonsprogram	16	13	81 %
Etablererstipend	211	142	67 %
Inkubatorstipend	66	43	65 %
Bygdeutviklingsstipend	166	126	76 %
Oppfinnerstipend	32	22	69 %
Internasjonalisering	72	39	54 %
Total	1686	1168	69 %

I denne tabellen er det ikke tatt hensyn til frafall som følge av feil tlf.nr/umulig å finne tlf.nr, bedrifter som er konkurs/nedlag/uten drift/solgt eller at kontaktperson ikke var tilgjengelig.

Av de 1686 som svarte på førundersøkelsen, gjenstår det i etterundersøkelsen altså 1168 svar.⁹ Dette innebærer at frafallet er vesentlig lavere enn i foregående års etterundersøkelser.

3.4.1 Frafallsanalyse blant bedrifter som ikke har besvart undersøkelsen

I årets etterundersøkelse har Oxford Research gjennomført en registerbasert undersøkelse av de 449 bedriftene som av ukjente årsaker ikke svarte på spørreskjemaet. Denne analysen har hatt som målsetning å avdekke hvor stor andel av disse som ikke har vært i stand til å besvare undersøkelsen fordi de for eksempel har gått konkurs eller blitt oppløst. Det er viktig å være klar over at hvor vidt virksomheten er aktiv eller ikke er en resultatvariabel i seg selv. Denne variabelen er blant annet med på å si noe om hvilket risikonivå Innovasjon Norge har tatt.

⁹ Antall svar (N) som er benyttet i analysen vil forsøksvis vises i figurene, der hvor plassen tillater det. På tjeneste- og programnivå benyttes det ulike vekt, avhengig av hvor mange tjenester og programmer som analyseres sammen. Disse vektene påvirker antall svar som fremkommer av analysen. For ikke å forvirre leseren med for mange ulike antall svar, selv antall som overstiger det som fremkommer av metodekapittelet, vises derfor kun det faktiske antall svar knyttet til hver enkelt tjeneste. Dette illustreres som dette: "Bygdeutviklingsmidler (n=144)". I de tilfeller det kun oppgis hvor mange svar en spesiell prosent utgjør, benyttes liten n. Når det er totalt antall svar, så er det stor N som benyttes. I tilfeller der det ikke er plass til å oppgi hver enkelt N, og antall svar ikke varierer stort, benyttes tallet for den første kategorien. Dette indikeres med N ~.

For å gjennomføre denne analysen, har vi via Profforvalt-databasen hentet ut opplysninger om bedriftene fra Foretaksregisteret. 84 prosent av selskapene som ikke har svart på etterundersøkelsen er fremdeles aktive, det vil si at disse selskapene har hatt mulighet til å delta i undersøkelsen, men at de av ulike årsaker har valgt å avstå.

Tabell 9: Status for selskaper som ikke har besvart etterundersøkelsen 2006 per mai 2010		
Status for selskapet i Foretaksregisteret	Antall	Prosent
Aktivt	377	84,0 %
Konkurs	30	6,7 %
Oppløst	42	9,3 %
Totalt	449	100 %

Dersom vi ser bort fra selskapene som er aktive og på hva slags selskapsformer de ulike selskapene som ikke har svart er registrert med, ser vi at aksjeselskapene og enkeltpersonforetakene dominerer. Dette er i samsvar med fordelingen på selskapsformer i utvalget generelt.

Tabell 10: Status og selskapsform for selskaper som ikke har besvart etterundersøkelsen 2006 per mai 2010									
Status for selskapet i Foretaksregisteret	ANNA	ANS	AS	DA	ENK	FLI	NUF	STI	Totalt
Konkurs			29		1				30
Oppløst	3	1	16	5	12	2	2	1	42
Totalt	3	1	45	5	13	2	2	1	72

Videre analyser viser at det er en 50 – 50 fordeling av oppløste bedrifter og bedrifter som har gått konkurs (og som ikke har besvart undersøkelsen) innenfor og utenfor det distriktpolitiske virkeområdet. Innenfor er andelene oppløst og konkurs høyest for virkeområdene C og D.

Fordelingen av oppløste bedrifter og bedrifter som har gått konkurs (og som ikke har besvart undersøkelsen) på Program og Tjenestetype er ikke jevn. Her finner vi en overvekt innenfor Stipendtjenestene og Programmene. Når vi ser nærmere på fordelingen på de enkelte Programmer eller Tjenester for de 449 bedriftene som ikke har besvart etterundersøkelsen, finner vi størst frafall blant mottagerne av Landsdekkende risikolån med 43 prosent konkurs og 14 prosent oppløste foretak (av de som ikke har svart på undersøkelsen), mens vi for mottagerne av Oppfinnerstipend finner at 12,5 prosent har gått konkurs og 25 prosent har blitt oppløst (av de som ikke har svart på undersøkelsen). Disse tallene indikerer at Innovasjon Norge i relativt stor grad har vært villig til å ta risiko for disse og flere andre tjenester. Det kan være fornuftig å ta en nærmere diskusjon av hvor vidt balansen mellom risiko og oppnådde resultater er fornuftig for disse tjenestene.

I den andre enden av skalaen finner vi Grunnfinansieringslån-flåte, Lavrisikolån, Risikolån landbruk samt Trebasert innovasjonsprogram med kun aktive bedrifter, det vil si ingen frafall som skyldes konkurs eller oppløsning av foretakene.

Tabell 11: Fordeling av bedrifter som ikke har besvart etterundersøkelsen 2006 per mai 2010, etter tjeneste og program				
Tjenester og programmer	Aktivt	Konkurs	Oppløst	Totalt
Bygdeutviklingsmidler	97,3 %	0,0 %	2,7 %	100 %
Bygdeutviklingsstipend	94,4 %	0,0 %	5,6 %	100 %
Distriktsrettet risikolån	71,4 %	21,4 %	7,1 %	100 %
Distriktsutviklingstilskudd	84,0 %	6,0 %	10,0 %	100 %
Etablererstipend	77,8 %	6,3 %	15,9 %	100 %
FRAM	80,8 %	11,5 %	7,7 %	100 %
Grunnfinansieringslån-flåte	100,0 %	0,0 %	0,0 %	100 %
Inkubatorstipend	66,7 %	19,0 %	14,3 %	100 %
Internasjonalisering	96,6 %	0,0 %	3,4 %	100 %
Landbrukslån	97,3 %	0,0 %	2,7 %	100 %
Landsdekkende risikolån	42,9 %	42,9 %	14,3 %	100 %
Landsdekkende utviklingstilskudd	76,2 %	9,5 %	14,3 %	100 %
Lavrisikolån	100,0 %	0,0 %	0,0 %	100 %
Marint innovasjonsprogram	66,7 %	33,3 %	0,0 %	100 %
NT	75,0 %	25,0 %	0,0 %	100 %
OFU/IFU	86,4 %	4,5 %	9,1 %	100 %
Oppfinnerstipend	62,5 %	12,5 %	25,0 %	100 %
Risikolån landbruk	100,0 %	0,0 %	0,0 %	100 %
Trebasert innovasjonsprogram	100,0 %	0,0 %	0,0 %	100 %
Verdiskapingsprogrammet for mat	80,0 %	3,3 %	16,7 %	100 %
Verdiskapingsprogrammet for reindrift	71,4 %	0,0 %	28,6 %	100 %
TOTALT	84,0 %	6,7 %	9,3 %	100 %

3.5 Vekting av utvalget

Utvalget ble i førundersøkelsen trukket disproporsjonalt, det vil si at vi ikke har tatt hensyn til de ulike tilsagnenes andel av populasjonen. Vi har derimot trukket utvalget med hensyn på hver enkelt tjeneste og hvert enkelt program. Med andre ord er utvalget skjevt med hensyn til fordelingen mellom tjenestene og programmene. I grove trekk kan man si at de tjenestene og programmene med relativt få tildelinger er overrepresentert, mens de store tjenestene og programmene målt i antall tildelinger er underrepresentert.

Når vi skal analysere dataene, må vi foreta en vekting av utvalgsresultatene for å korrigere for disse skjevhetene. Vektingen vil redusere feilene som skjevheten i svarene innebærer. Vi oppnår dermed å fjerne utvalgsfeilene som skyldes underrepresentasjon av store tjenester og programmer, og overrepresentasjon av små¹⁰.

Denne vektingen har kun innvirkning på fordelingen av svarene totalt sett i undersøkelsen og påvirker ikke fordelingen mellom tjenestene og programmene.

For å beregne vektene for den enkelte tjeneste og program, må en kjenne fordelingen mellom disse i populasjonen og i utvalget. For hver av tjenestene og programmene

¹⁰ Hellevik, O., "Forskningsmetode i sosiologi og statsvitenskap", Oslo: Universitetsforlaget, 1991.s. 331

beregnes det en vekt som tilordnes alle de enhetene som tilhører den aktuelle tjenesten eller det aktuelle programmet. Når det for eksempel gjelder Bygdeutviklingsmidler, ser vi av tabellen under at de står for 22,96 prosent av tiltakene i populasjonen, men bare 12,33 prosent i utvalget. Dermed blir vekten $22,96/12,33=1,86$. Er vekten over 1 innebærer dette at tiltaket er underrepresentert. Tilsvarende får mottakerne av Inkubatorstipend, som er overrepresentert i utvalget, vekten 0,40. På denne måten beregnes en vekt for alle tjenestene og programmene i undersøkelsen.

Tabell 12: Vekting etter tjeneste og program					
Tjenester og programmer	Populasjon	Fordeling av populasjon	Svar	Fordeling av sv	Vekt
Bygdeutviklingsmidler	1193	22,96 %	144	12,33 %	1,86
Distriktsrettet risikolån	141	2,71 %	41	3,51 %	0,77
Distriktsutviklingstilskudd	1017	19,58 %	123	10,53 %	1,86
Grunnfinansieringslån – flåte	121	2,33 %	28	2,40 %	0,97
Landsdekkende risikolån	58	1,12 %	20	1,71 %	0,65
Risikolån Landbruk	23	0,44 %	12	1,03 %	0,43
Landsdekkende utviklingstilskudd	213	4,10 %	55	4,71 %	0,87
Lavrisikolån	113	2,18 %	20	1,71 %	1,27
Landbrukslån	405	7,80 %	88	7,53 %	1,03
NT	30	0,58 %	14	1,20 %	0,48
OFU/IFU	149	2,87 %	66	5,65 %	0,51
FRAM	238	4,58 %	80	6,85 %	0,67
Marint Innovasjonsprogram	29	0,56 %	15	1,28 %	0,43
Verdiskapingsprogrammet Mat	182	3,50 %	68	5,82 %	0,60
Verdiskapingsprogrammet Rein	22	0,42 %	9	0,77 %	0,55
Trebasert Innovasjonsprogram	31	0,60 %	13	1,11 %	0,54
Etablererstipend	603	11,61 %	142	12,16 %	0,95
Inkubatorstipend	79	1,52 %	43	3,68 %	0,41
Bygdeutviklingsstipend	260	5,00 %	126	10,79 %	0,46
Oppfinnerstipend	72	1,39 %	22	1,88 %	0,74
Internasjonalisering	216	4,16 %	39	3,34 %	1,25
SUM	5195	100,00 %	1168	100,00 %	1,00

Når vi har beregnet vektene, er selve vektingen noe som enkelt utføres i statistikkprogrammet SPSS. Der får hver enhet den vekten som den skal ha og teller da det antall ganger vekten tilsier.

Oxford Research vil påpeke at svarene også kunne vært vektet ut fra andre faktorer, slik som for eksempel innvilget beløp eller støtteekvivalenter. Et annet alternativ vil være å benytte en kombinasjon av antall tilsagn og innvilget beløp eller støtteekvivalenter.

3.6 Undersøkelsens styrker og svakheter

Kundeeffektundersøkelsen dekker i alt 21 ulike tjenester og programmer, og omfatter store deler av organisasjonens ressursbruk. Innovasjon Norges tjenester og programmer spenner imidlertid vidt hva gjelder bl.a. målgrupper, formål og geografisk nedslagsfelt. Hver enkelt tjeneste og hvert enkelt program har sin egen innretning på disse og flere andre områder. I forhold til i hvilken grad kundeeffektundersøkelsen er egnet til å vurdere Innovasjon Norges aktivitet, kan det argumenteres langs to dimensjoner:

- Innovasjon Norge har et hovedmål fastsatt av Stortinget og Regjeringen. Målet søkes realisert gjennom å tilby et antall forskjellige tjenester og programmer til kundene. Hver for seg kan tjenestene og programmene ha ulike prioriteringer, men summen av disse vil være et godt grunnlag for å vurdere hvorvidt Innovasjon Norge som helhet når sitt mål. Helhetsbetraktninger basert på kundeeffektundersøkelsen er derfor relevante, selv om tall på totalnivå tilslører naturlige og til dels ønskede ulikheter mellom tjenestene og programmene.
- Innovasjon Norges tjenester og programmer er så ulike at aggregerte betraktninger ikke blir relevante. Analysene av kundeeffektundersøkelsen må primært gjøres på tjeneste- og programnivå fordi gjennomsnittallene tilslører en naturlig variasjon mellom tjenestene og programmene.

Etter vår oppfatning inneholder begge disse resonnementene gode poenger. Analysen av kundeeffektundersøkelsen er derfor søkt balansert slik at gjennomsnittbetraktninger er brukt der det oppfattes å være relevant, mens mye av omtalen er konsentrert om den enkelte tjenesten og det enkelte programmet. Dette medfører imidlertid ikke at vi anser kundeeffektundersøkelsen som irrelevant for å vurdere måloppnåelsen for Innovasjon Norge som helhet. Så lenge aktiviteten gjennomføres i form av et antall tjenester og programmer, vil det jo i stor grad være summen av resultatene fra disse som bestemmer graden av måloppnåelse. Helhetsbetraktninger på tvers av tjenestene og programmene vil derfor være relevante, men det er naturligvis viktig å gjenta at en fullstendig evaluering av Innovasjon Norge må basere seg på en mer omfattende undersøkelsesdesign enn det kundeeffektundersøkelsen gjør.

Tilfredshet kan ses på som forskjellen mellom forventning og resultat. I forhold til resultatene fra kundeeffektundersøkelsen, baseres våre vurderinger av hva som er bra og hva som er dårlig i stor grad på en tolkning av formålet og målene for Innovasjon Norge. Undersøkelsesopplegget rommer ikke mulighet til å analysere resultatene i forhold til målene for den enkelte tjeneste og det enkelte programmet som omfattes.

Undersøkelsen baserer seg på subjektive vurderinger. Dette medfører at datamaterialet er utsatt både for strategisk svargivning og for svar som ikke er eksakte. Dette tas hensyn til i tolkning og i analysen av datamaterialet. I tillegg fokuseres det sterkt på utviklingen i resultater over tid. Om man antar at feilkildene er stabile vil disse trendene gi et konsistent resultat.

3.6.1 Vurdering av datamaterialet og muligheter for analyse

Feilmarginen for et utvalg er et intervall som legges til/trekkes fra et utvalgsresultat som man med en spesifisert grad av sikkerhet kan regne med inneholder det riktige resultatet for hele populasjonen.

Feilmarginen for utvalget som helhet i denne etterundersøkelsen, er maksimalt +/- 2,5 prosentpoeng med et sikkerhetsnivå på 95 prosent. Dette er som ventet noe høyere enn i førundersøkelsen. Dette fordi antall svar i førundersøkelsen var større enn antall svar som ligger til grunn for etterundersøkelsen. Med færre svar øker feilmarginen.

Antall gjennomførte intervju er lavt innenfor enkelte tjenester og programmer. Dette påvirker presisjonen i dataene, og da særlig i de tilfeller der antall svar er lavt samtidig som populasjonen er liten. Det resulterer i høy feilmargin. Derfor bør man behandle resultatene for følgende tjenester og programmer med varsomhet:

- Risikolån landbruk
- NT-programmet
- Marint innovasjonsprogram
- VSP-rein
- Trebasert innovasjonsprogram

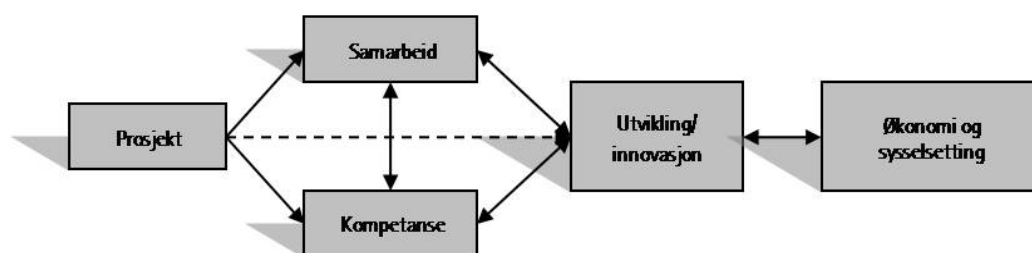
Innenfor disse tjenestene og programmene må man være svært varsom med å trekke bastante konklusjoner, og fortrinnsvis benytte data til å *indikere* eventuelle funn.

Del 2: Resultater

Innovasjon Norge bistår en rekke ulike typer bedrifter og prosjekter gjennom sine tjenester og programmer. I denne delen vil vi se nærmere på ulike sider ved prosjektene som mottok støtte fra Innovasjon Norge i 2006 og hvilke effekter støtten har hatt for dem. Dette gjelder både i forhold til ”myke” og ”harde” effekter. Når det gjelder ”myke” effekter vil vi se på hvilken betydning prosjektene har hatt for samarbeid, kompetanse, utvikling og innovasjon. Når det gjelder de ”harde” effektene, vil vi undersøke hva prosjektene har bidratt med i forhold til den økonomiske og sysselsettingsmessige utviklingen.

Førundersøkelsene har vist at egenskaper og kjennetegn ved prosjektene og bedriftene kan ha stor betydning for hvilke effekter man kan forvente. Både samarbeid og kompetanseutvikling er effekter som igjen kan ha stor betydning for prosjektenes økonomiske og sysselsettingsmessige effekter, oftest gjennom en konkret utvikling av nye produkter, tjenester, prosesser eller markeder hos den enkelte bedrift. Dette omtales også som innovasjon. Disse forholdene kan samtidig påvirke hverandre og derigjennom forsterke effektene på lengre sikt. Vi har summert opp dette i modellen under.

Figur 3: Innholdet i Del 2: Resultater

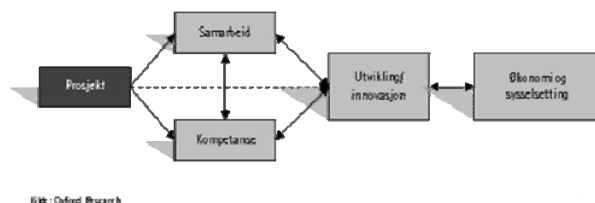
Kilde: Oxford Research

På tross av en relativt enkel modell kan det ofte være vanskelig å påvise disse sammenhengene i og med at det er svært mange forhold som har betydning for prosjektenes resultater og bedriftenes utvikling. Tankegangen er imidlertid at økt fokus på kompetanse og samarbeid gjør bedriftene bedre rustet til å møte fremtidige utfordringer og bli i stand til videreutvikling.

I det videre vil Oxford Research benytte denne modellen for å strukturere analysen av resultatene. Modellen vil også bli benyttet for å illustrere overganger til nye områder i undersøkelsen.

Kapittel 4. Om prosjektene

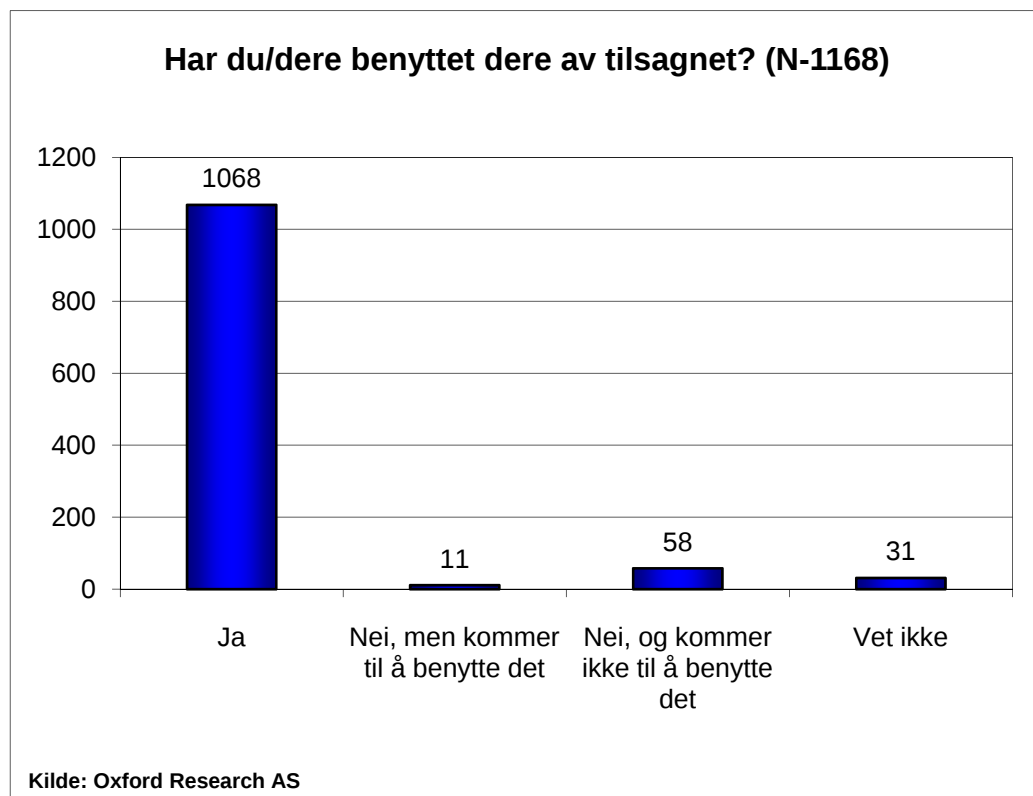
I dette kapittelet vil vi se nærmere på sentrale kjennetegn ved prosjektene som inngår i 2006-årgangen. Blant annet vil vi gå inn på prosjektrealisering, vurderinger av gjennomføringen av prosjektene samt addisjonalitet. I analysene vil vi se på endringene fra før- til etterundersøkelsen.

4.1 Bruk av tilsagn og realisering av prosjekt

Av de 1168 som har besvart spørsmålet om hvorvidt de har brukt tilsagnet de fikk fra Innovasjon Norge i 2006, besvarer 1068 bekreftende. Dette utgjør 91 prosent av respondentene, og ligger på samme nivå som for 2005-årgangen. Kun 58 bedrifter har ikke benyttet, og kommer ikke til å benytte, tilsagnet.

Figur 4: Har du/dere benyttet dere av tilsagnet? Antall.

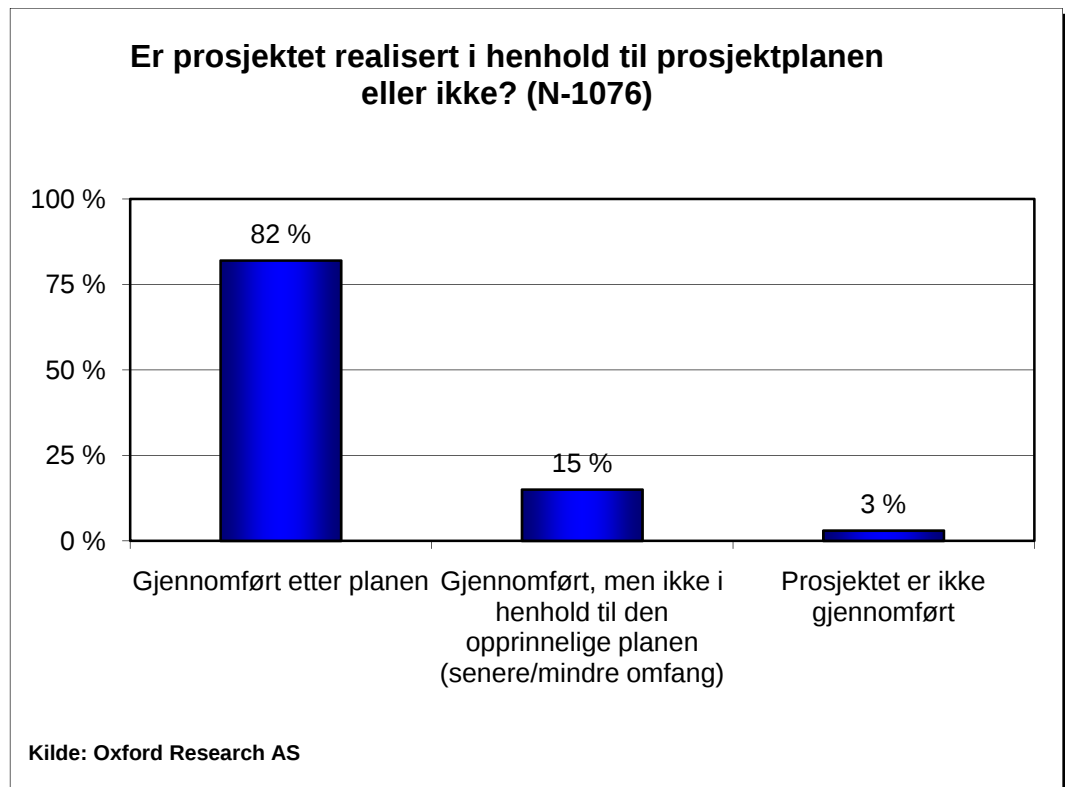

I etterundersøkelsen for 2005, viste analyser at hele 99 prosent av prosjektene var gjennomført, enten i henhold til planen eller med endringer. For 2006-årgangen viser figuren under en svak nedgang. 97 prosent av bedriftene oppgir at man har

gjennomført prosjektet etter planen/gjennomført, men ikke i henhold til den opprinnelige planen.

Av de 11 bedriftene som oppga at de ikke har benyttet tilsagnet, men kommer til å benytte det, er det kun 3 bedrifter som oppgir at prosjektet er gjennomført. Dette innebærer at tilsagnet muligens vil bli benyttet til andre formål enn hva det i utgangspunktet ble søkt til.

Figur 5: Er prosjektet realisert i henhold til prosjektplanen eller ikke? Prosent.

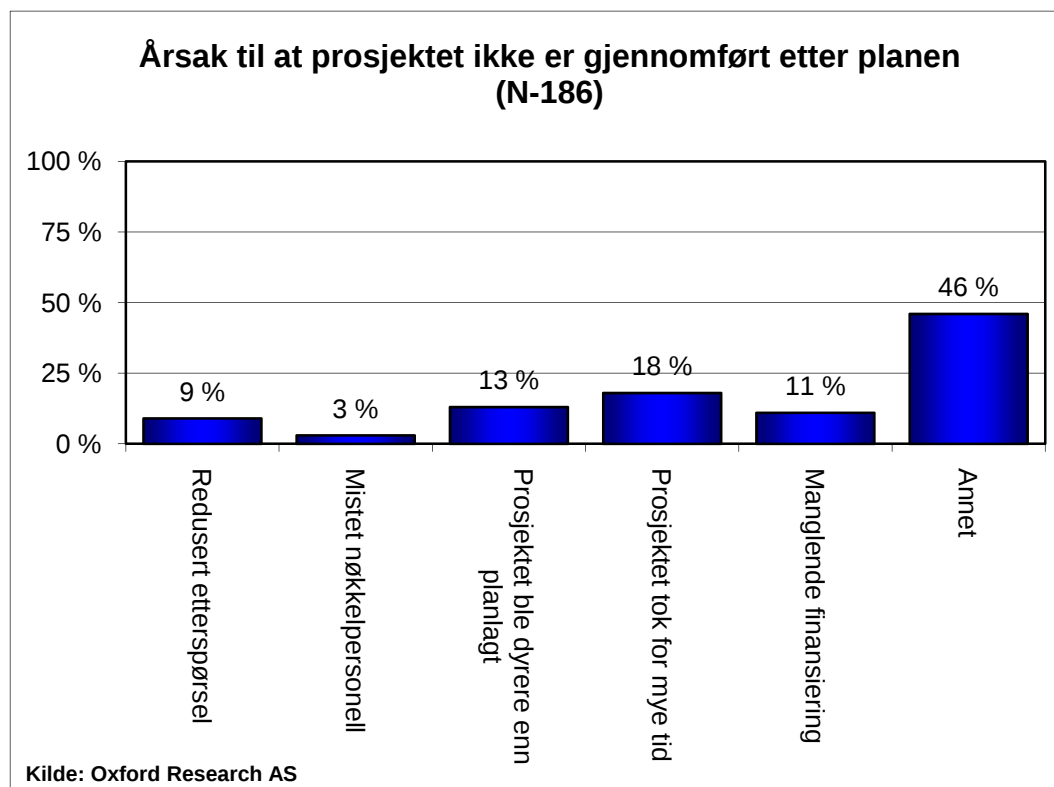

Det kan være en rekke årsaker til at prosjektet ikke er gjennomført etter planen. Neste figur viser fordelingen på en rekke gitte årsaker.

For 2005-årgangen ble kategorien "Annet" inkludert i presentasjonen av resultatene for første gang. Dette skyldes at denne kategorien stod for den klart høyeste andelen. Figuren viser at dette bildet også gjelder for 2006-årgangen, hele 46 prosent oppgir "annet" som grunn for at prosjektet ikke er gjennomført etter planen. Kommentarene som er gitt i forbindelse med dette er imidlertid av så forskjellig karakter at de vanskelig lar seg presentere her. Et fellestrekk ved kommentarene er imidlertid at de *kombinerer* flere av de definerte årsakene i figuren.

For de øvrige resultatene i neste figur, ser vi at av de fem definerte årsakene er det flest som angir at prosjektet tok for mye tid som årsak til at prosjektet ikke er gjennomført etter planen (18 prosent). Færrest oppgir at det å miste nøkkelpersonell er årsak til at prosjektet ikke er blitt gjennomført som planlagt (3 prosent).

Figur 6: Årsak til at prosjektet ikke er gjennomført etter planen. Prosent.

4.2 Støtte flere ganger

De fleste bedriftene (797 bedrifter) har kun fått støtte til prosjektet en gang (75 prosent). 265 bedrifter (25 prosent) har fått støtte til prosjektet flere ganger. I gjennomsnitt har bedriftene som har fått støtte til prosjektet flere ganger, fått dette 2,6 ganger.

Det maksimale antall ganger en bedrift har fått støtte er 20¹¹. Hovedvekten av de som har mottatt støtte flere ganger har imidlertid mottatt dette 2 (64 prosent) eller 3 (23 prosent) ganger.

Hvis vi ser på prosjektene som har fått støtte flere ganger fordelt på tjeneste- og programtype, finner vi ingen vesentlige forskjeller. Gjennomsnittlig antall ganger mottatt støtte varierer mellom 2,4 for Stipendtjenestene og Lånetjenestene og 2,8 for Tilskuddstjenestene.

4.3 Rådgivning/veiledning og oppfølging

En av Innovasjon Norges viktigste oppgaver er å veilede og rådgi sine kunder. Viktigheten av at kundebehandlere har tilstrekkelig kunnskap og kompetanse til å drive denne virksomheten overfor bedriftene er derfor stor. Etter hvert som tiden går og man får prøvd ut de råd som gis av kundebehandlere, kan imidlertid oppfatningen knyttet til kompetansen til Innovasjon Norges kundebehandlere endre

¹¹ Det er rimelig å anta at respondentene har svart ut ifra hvor mange ganger *bedriften* har mottatt støtte, og ikke hvor mange ganger det konkrete *prosjektet* har mottatt støtte.

seg. Bedriftene er derfor spurt om tilgangen til rådgivning/ veiledning/oppfølging etter at de har mottatt tilsagnet.

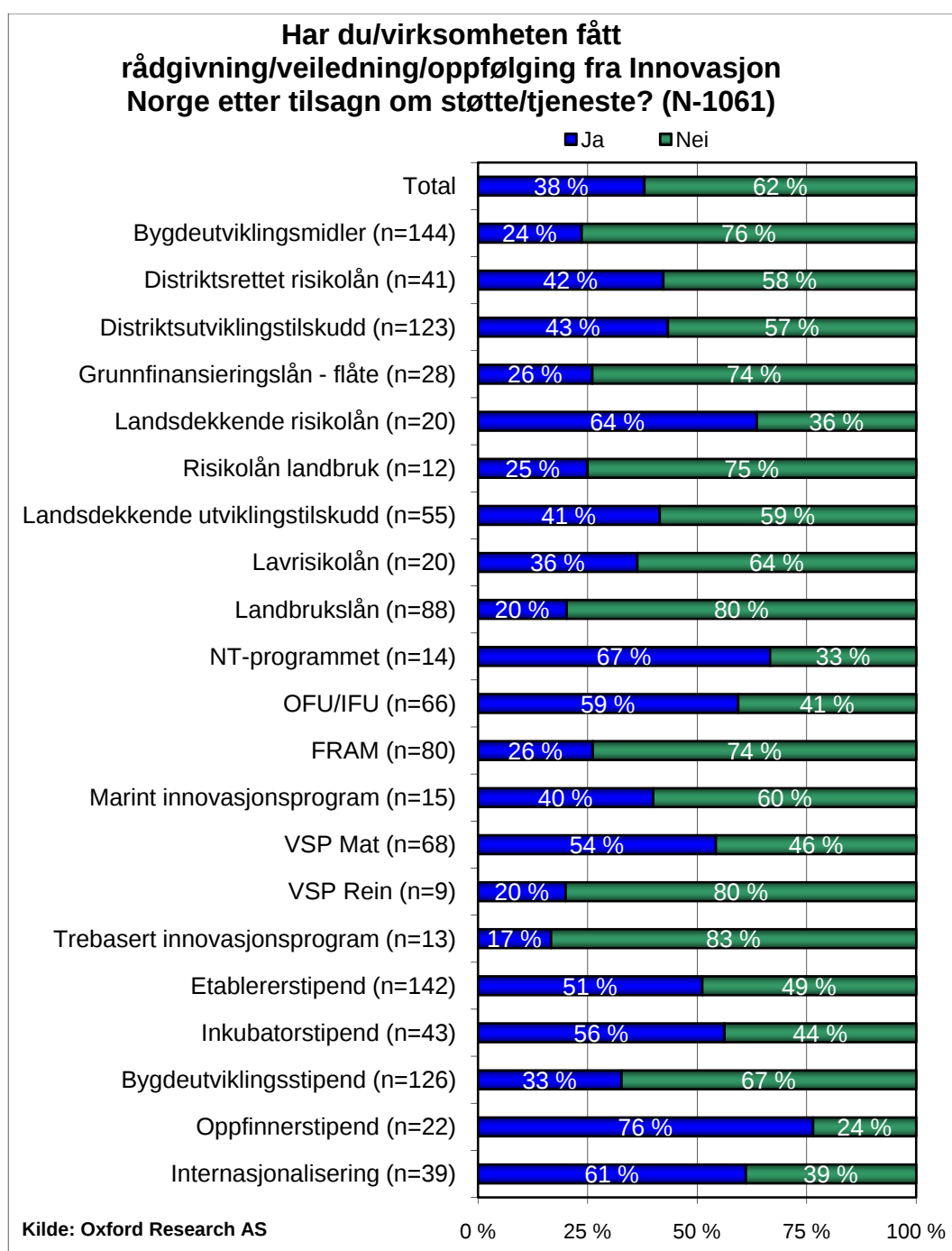
38 prosent av bedriftene har mottatt rådgivning/veiledning/oppfølging etter at de har mottatt tilsagnet. Dette er en svak økning fra 2005-årgangen (36 prosent).

Andelene som har mottatt rådgivning/veiledning/oppfølging varierer lite mellom Tilskuddstjenestene og Lånetjenestene. Imidlertid er andelen som har mottatt rådgivning/ veiledning/oppfølging vesentlige mye høyere for Programmene og Stipendstjenestene enn for de to førstnevnte. Dette bildet har også vist seg i analysene for 2004- og 2005-årgangene.

Foklaringen på dette ligger antakelig i fordelingen per tjeneste og program. Den viser at for flere av stipendene har over 50 prosent mottatt rådgivning, mens det for eksempel for Bygdeutviklingsmidler kun er 24 prosent som har mottatt dette.

Ser vi på fordelingen mellom tjenestene og programmene, finner vi at den høyeste andelen av de som har fått rådgivning/veiledning/oppfølging er innen Oppfinnerstipend (77 prosent), mens færrest har fått rådgivning/veiledning/oppfølging innen Trebasert innovasjonsprogram (17 prosent).

Figur 7: Andel som har mottatt rådgivning/veiledning/oppfølging etter tilsagn, per tjeneste og program.

Noen av tallene brukt i denne oversikten er usikre og må benyttes med varsomhet. Grunnen er at antall som har svart i disse gruppene er få. Dette gjelder Risikolån landbruk, NT-programmet, Marint innovasjonsprogram, VSP-rein og Trebasert innovasjonsprogram.

Rådgivning/veiledning/oppfølging er ikke i alle tilfeller verken nødvendig og/eller ønskelig. Det er med andre ord viktig å understreke at mangel på rådgivning/veiledning/oppfølging ikke nødvendigvis er problematisk.

85 prosent oppgir at rådgivning/veiledning/oppfølging ikke var nødvendig/ønskelig. Dette er en nedgang på tre prosentpoeng fra 2005-årgangen.

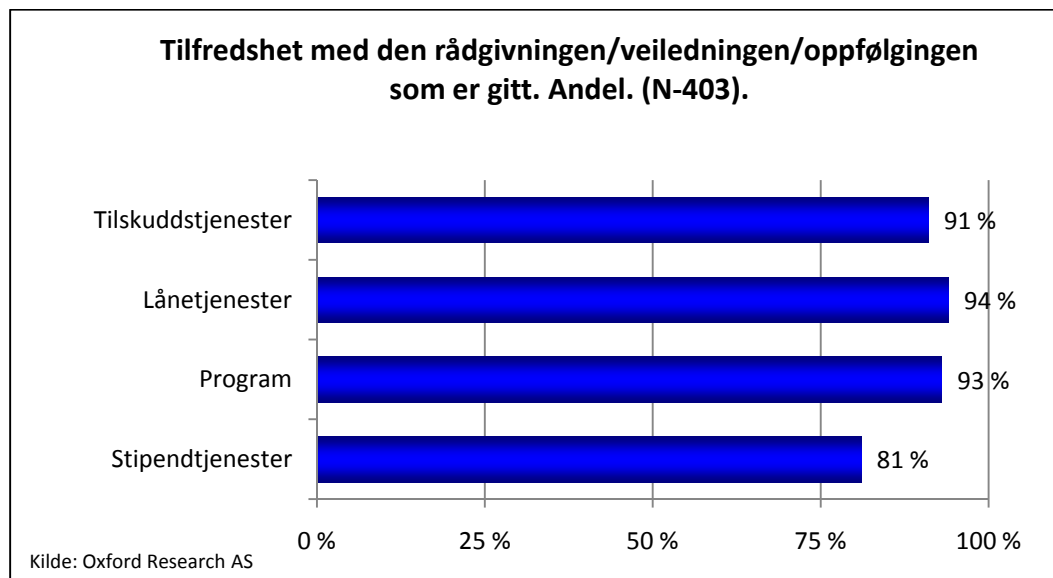
Av de som ikke har fått rådgivning er det kun 15 prosent som har ønsket det, men ikke fått. Dette utgjør 100 bedrifter, eller 9 prosent av alle bedriftene som er intervjuet. I 2005 var det 48 bedrifter eller 5 prosent av bedriftene som ønsket rådgivning og som ikke hadde fått dette – vi ser altså en økning i andelen bedrifter som ikke har fått rådgivning/veiledning/oppfølging, men ønsket det, fra 2005 til 2006.

4.3.1 Tilfredshet med rådgivningen/veiledningen/oppfølgingen

Tilfredshet med den rådgivningen/veiledningen/oppfølgingen som er gitt, er videre en viktig dimensjon som er det er spurt om i undersøkelsen. Mens andelen som ikke var tilfreds økte fra 2003 (14 prosent) til 2004 (19 prosent), så vi for 2005-årgangen at andelen sank til 15 prosent. For 2006-årgangen fortsetter nedgangen fra 2005, og andelen som ikke er fornøyd er nede på 11 prosent. 89 prosent er med andre ord tilfreds med omfanget av rådgivning/veiledning/oppfølging de har mottatt fra Innovasjon Norge.

Det er forskjeller mellom tjenestetypene når det gjelder tilfredshet. Det fremkommer av neste figur. Stipendtjenestene skårer signifikant lavere enn de øvrige tjenestetypene. Dette skyldes trolig at behovet for og forventingene til rådgivning/veiledning/oppfølging er betraktelig større blant mottakerne av Stipendtjenester enn for de øvrige. Særlig gjelder dette for mottakerne av Oppfinnerstipend, som kan karakteriseres som en krevende kundegruppe.

Figur 8: Tilfredshet med den rådgivningen/veiledningen/oppfølgingen som er gitt, fordelt på tjeneste- og programtype. Andel.

4.4 Addisjonalitet

Addisjonalitet er et sentralt begrep i etterundersøkelsen. Ikke bare viser det i hvilken grad Innovasjon Norge kan legitimere sin ressursbruk ut fra et markedssviktperspektiv, men det benyttes også til å beregne effekter av støtten, spesielt i forhold til sysselsetting.

Addisjonalitetsbegrepet brukes til å si noe om hvor nødvendig bruken av offentlige virkemidler er, det vil si hvilken forskjell har midlene utgjort? Addisjonalitet kan måles på flere måter. De tre vanligste formene for addisjonalitet er innsats- (input), resultat- (output) og adferds- (behavioural) addisjonalitet.

I utgangspunktet ønsker man med *innsatsaddisjonalitet*¹² å kunne gi svar på om de som mottar et virkemiddel eller deltar i en offentlig initiert satsing virkelig har bruk for det, eller om det er slik at dette ville blitt gjennomført uansett. Høy innsatsaddisjonalitet forutsetter imidlertid ikke nødvendigvis at det subsidierte prosjektet eller tiltaket er vellykket, da man fokuserer på ”input” og ikke på ”output” eller en adferdsdimensjon. Denne formen på addisjonalitet er imidlertid ofte viktig for å legitimere offentlig virkemiddelbruk.

I evalueringsstudier som legger *resultataddisjonalitet* til grunn, er det imidlertid viktig å avdekke hvorvidt offentlige intervensjoner stimulerer mottakerbedriftene til å realisere vellykkede prosjekter, nye produkter, prosesser og innovasjoner, som uten offentlig støtte ikke hadde blitt utviklet. Resultataddisjonalitet prøver med andre ord å beskrive tilleggseffekten på tjenester eller produkter som kan tilskrives en offentlig satsing; altså: hva er kommet ut av deltakelse i programmet, som ellers ikke ville blitt realisert.

Adferdsaddisjonalitet er et mer komplekst begrep som ble introdusert delvis for å komplettere de to foregående addisjonalitetsbegrepene, og handler om i hvilken grad det oppstår forskjeller og endringer i bedriftens adferd som kan tilskrives en offentlig intervensjon¹³. Adferdsaddisjonalitet handler om de kvalitative endringene som oppstår når bedrifter mottar offentlig støtte/deltar i offentlig støttede programmer. Dette kan for eksempel inkludere påvirkning/endring av strategisk adferd (eksempelvis i forbindelse med bedriftssamarbeid) eller forbedringer med hensyn til ledelse av utviklings- og innovasjonsprosesser eller lignende. Fokus rettes mot de mer langsiktige endringene av bedriftenes atferd. Ett hovedpoeng i denne forbindelse er at offentlige intervensjoner vil ha langvarige effekter på innsats først når mottakerbedriftene endrer sin adferd som for eksempel sine innovasjonsstrategier og markedsorientering. Å måle adferdsendring er imidlertid krevende, da det blant annet vil ta tid å endre/påvirke bedriftene. I tillegg vil det selvfølgelig alltid være måleproblemer med hensyn til hva som er effekten av hva.

Addisjonalitet sier altså noe om hvorvidt støtteordningen har ført til realisering av prosjekter som ellers ikke ville blitt realisert (se Waagø et al. 1993 og Fossen og Waagø, 1994). Det er altså et begrep med en klar kontrafaktisk dimensjon. Forutsetningen legger til grunn at det som faktisk har skjedd, likevel ikke finner sted. Det er denne forutsetningen som knytter markedssvikt og addisjonalitet sammen. I kundeeffektundersøkelsene er det innsatsaddisjonalitet som først og fremst blir analysert, men denne blir også brukt for å vurdere hvor mye av resultater og effekter som tilskrives Innovasjon Norges tjenester og programmer.

En potensiell måte å måle addisjonalitet på er å ”endre historien” gjennom å se nærmere på de bedriftene/ideene som ikke fikk støtte og derigjennom anta at de er like og oppfører seg likt som de som har mottatt støtte fra Innovasjon Norge. Problemet med denne tilnærmingen er at det forhåpentligvis er en god grunn for at

¹² For en diskusjon av input-addisjonalitet og innovasjon, se Georghiou og Clarysse (2006). En diskusjon av input-addisjonaliteten i måling av innsats mot bedrifter i Norge finnes bl.a. i Alsos et al. (2006).

¹³ Forutsetningen som ligger til grunn for dette, er at adferden endres i en fordelaktig retning, selv om en i evalueringssammenheng også må være oppmerksom på mulige negative effekter (OECD, 2005).

denne ideen eller bedriften ikke har fått støtte fra Innovasjon Norge og den andre har. Dermed er antagelsen uholdbar og bedriftene eller ideene sannsynligvis ikke sammenlignbare på sentrale parameter. Dette gjør addisjonalitet vanskelig å måle og å etterprøve. Gjennom kundeeffektundersøkelsene har vi likevel gjort iherdige forsøk.

Allerede siden starten på kundeeffektundersøkelsene (f.o.m. 1994) har man gjort forsøk på å måle addisjonalitet. Møreforskning Molde var den første som stilte spørsmålet om hva som ville skjedd med prosjektet dersom SND ikke hadde gitt tilsagn. I dag lyder spørsmålet:

”Hva ville skjedd med prosjektet/aktiviteten dersom IN ikke hadde gitt deg/bedriften dette tilbudet/støtten?” Svaralternativene er også tilnærmet uendret:

Tabell 13: Addisjonalitet	
Addisjonalitet	Hva ville skjedd med prosjektet dersom IN ikke hadde gitt støtte?
Lav	1. Gjennomført prosjektet/aktiviteten uten endringer, samme skala og tidsskjema
Middels	2. Gjennomført prosjektet/aktiviteten i samme skala, men på et senere tidspunkt
Middels	3. Gjennomført prosjektet/aktiviteten i en mer begrenset skala, men med samme tidsskjema
Høy	4. Gjennomført prosjektet/aktiviteten på et senere tidspunkt og i en mer begrenset skala
Høy	5. Prosjektet/aktiviteten ville ikke bli gjennomført
	Vet ikke
Kilde: Oxford Research AS	

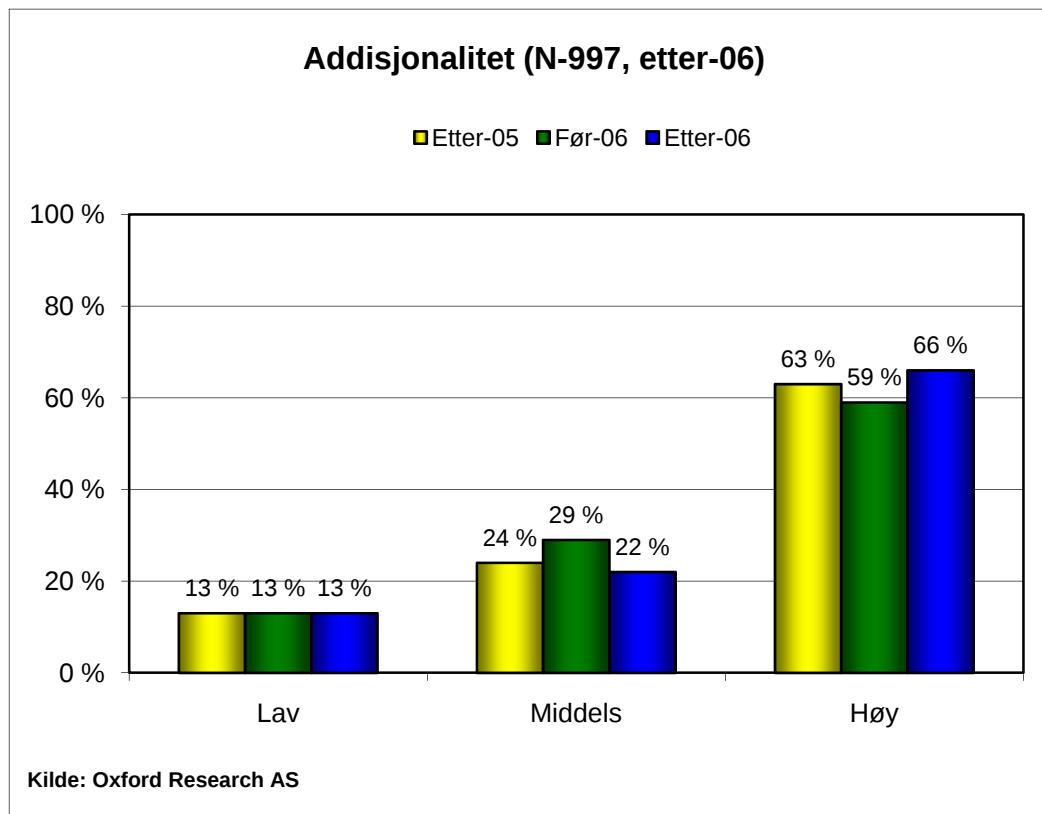
Svarene 1 kategoriseres som lav addisjonalitet, svar 2 og 3 som middels addisjonalitet og svar 4 og 5 kategoriseres som høy addisjonalitet.

Neste figur viser addisjonaliteten i før- og etterundersøkelsen for 2006 samt etterundersøkelsen for 2005-årgangen. Resultatene viser at andelen middels addisjonalitet har gått ned fra før- til etterundersøkelsen, og at andelen høy addisjonalitet har gått opp. Det er altså en nedgang i antall bedrifter som mener de ville gjennomført prosjektet uten endringer, og en klar økning i antall prosjekter som ikke ville blitt gjennomført, dersom det ikke hadde vært for støtten fra Innovasjon Norge. Dette kan skyldes flere forhold. For det første kan bedriftene ha blitt mer oppmerksomme på viktigheten av støtten sett i etterkant av prosjektet. For det andre kan prosjektet ha ført til økt kunnskap og opplæring.

Det er imidlertid viktig å understreke at den mest rendyrkede addisjonalitetsmålingen fås gjennom førundersøkelsen. I etterundersøkelsen er addisjonalitetsmålet vel så mye et parameter på prosjektets suksess og kompleksitet. Dette innebærer at det trolig er en betydelig grad av etterrasjonalisering inne i bildet.

Ser vi utviklingen i addisjonalitet over tid er det viktig å være oppmerksom på at tjeneste- og programproteføljen som inngår i studiene har endret seg. Andelen høy addisjonalitet har økt gradvis over tid, fra 60 prosent for 2004-årgangen, til 66 prosent for 2006-årgangen.

Figur 9: Addisjonalitet. Prosent.

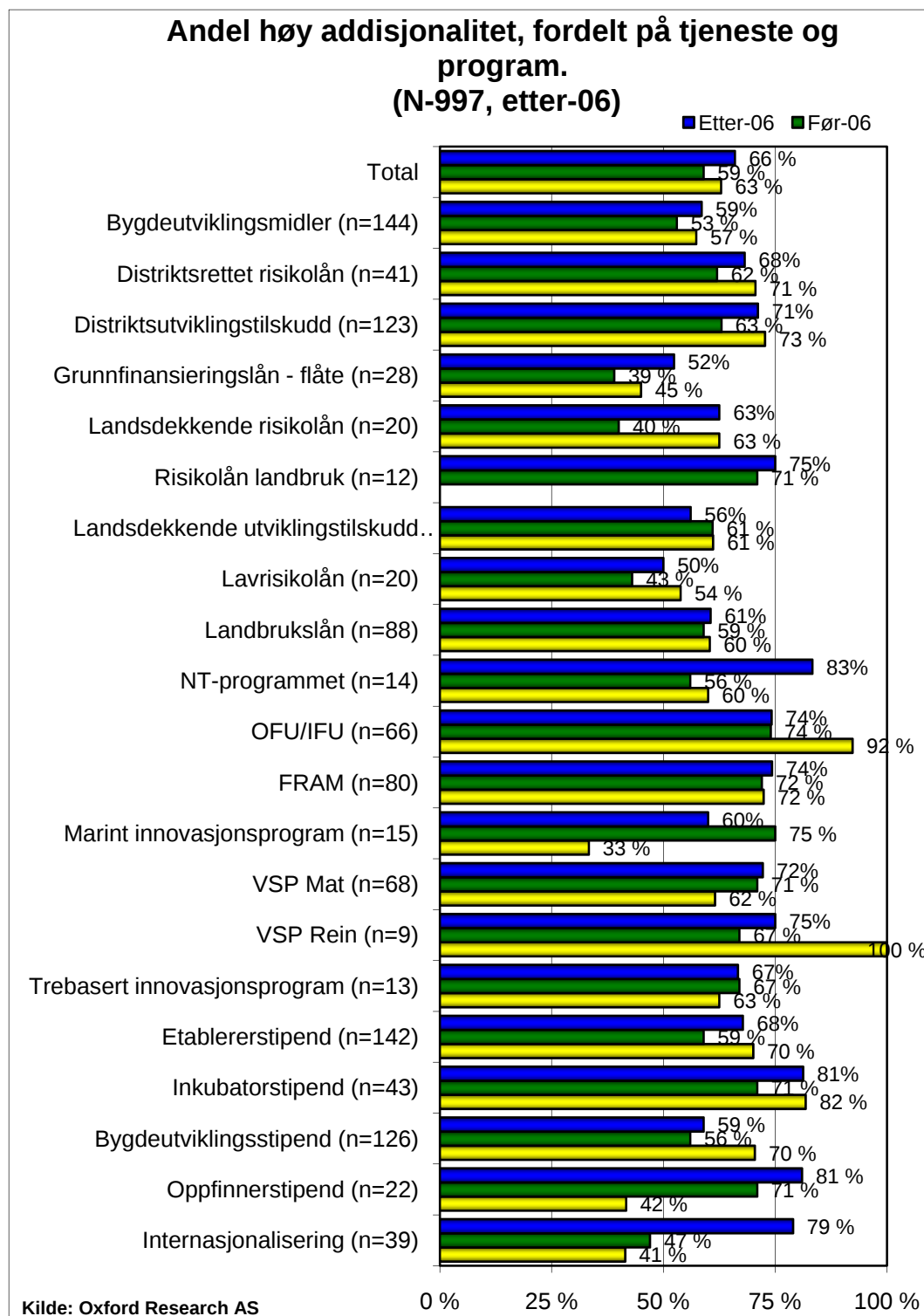
4.4.1 Addisjonalitet etter tjeneste og program

Analysen viser at andelen høy addisjonalitet varierer noe mellom Tjeneste- og programtypene. Andelen er størst blant Programmene (75 prosent) og lavest for Lånetjenestene (60 prosent).

Når vi ser på fordelingen mellom de ulike tjenestene og programmene, viser figuren nedenfor at addisjonaliteten varierer en god del. Dette er som forventet ut fra variasjonen som ligger i de ulike tjenestene og programmene.

Andelen prosjekter med høy addisjonalitet er størst blant mottakerne av NT-programmet (83 prosent) og Inkubatorstipendet (81 prosent). Lavest andel prosjekter med høy addisjonalitet har Lavrisikolån (50 prosent) og Landsdekkende utviklingstilskudd (56 prosent). Dette er ikke så uventet ut ifra innholdet i disse tjenestene og programmene.

Figur 10: Høy addisjonalitet fordelt på tjeneste og program. Prosent.

Noen av tallene brukt i denne oversikten er usikre og må benyttes med varsomhet. Grunnen er at antall som har svart i disse gruppene er få. Dette gjelder Risikolån landbruk, NT-programmet, Marint innovasjonsprogram, VSP-rein og Trebasert innovasjonsprogram.

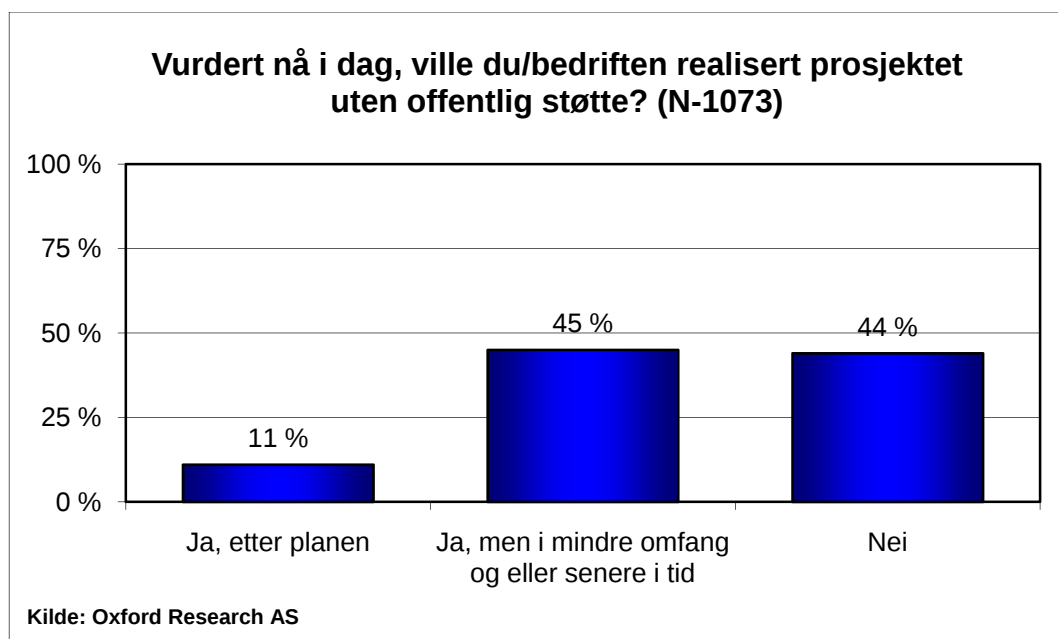
Andelen høy addisjonalitet er videre størst i virkeområde C (71 prosent), og lavest utenfor de distriktpolitiske virkeområdene (63 prosent). Dette har endret seg siden etterundersøkelsen for 2005 årgangen, da analyser viste den største andelen høy addisjonalitet i virkeområde A (77 prosent), og den laveste andelen innen virkeområde D (56 prosent).

4.5 Prosjektrealisering

Prosjektrealisering knyttet til om man i ettertid ville ha gjennomført prosjektet igjen, er en viktig indikator på et prosjekts suksess. Dette er i utgangspunktet et enten eller spørsmål, men ved å tilføre elementer knyttet til støtte og omfang kan svarene gi mer relevant informasjon.

Sett i ettertid oppgir 44 prosent av bedriftene (som har besvart spørsmålet) at de ikke ville gjennomført prosjektet uten offentlig støtte. Dette er en svak nedgang fra 2005 (47 prosent). Dette indikerer at INs virksomhet i forhold til prosjektrealisering er blitt noe mindre viktig fra i fjor til i år. Imidlertid viser figuren under at 11 prosent ville gjennomført prosjektet etter planen *uten* offentlig støtte. I 2005 var denne andelen 14 prosent, og i 2004 17 prosent. Vi ser altså en tendens til at denne andelen synker over tid. Andelen som ville gjennomført prosjektet, men i mindre omfang og/eller senere tid har imidlertid økt (fra 39 til 45 prosent). Man kan altså si at Ins støtte er blitt viktigere – det vil si færre respondenter plasserer seg i ytterkategoriene ”ja” og ”nei”, mens en økende andel svarer at de ville realisert prosjektet uten offentlig støtte i mindre omfang/senere tid.

Figur 11: Vurdert nå i dag, ville du/bedriften realisert prosjektet uten offentlig støtte? Prosent.

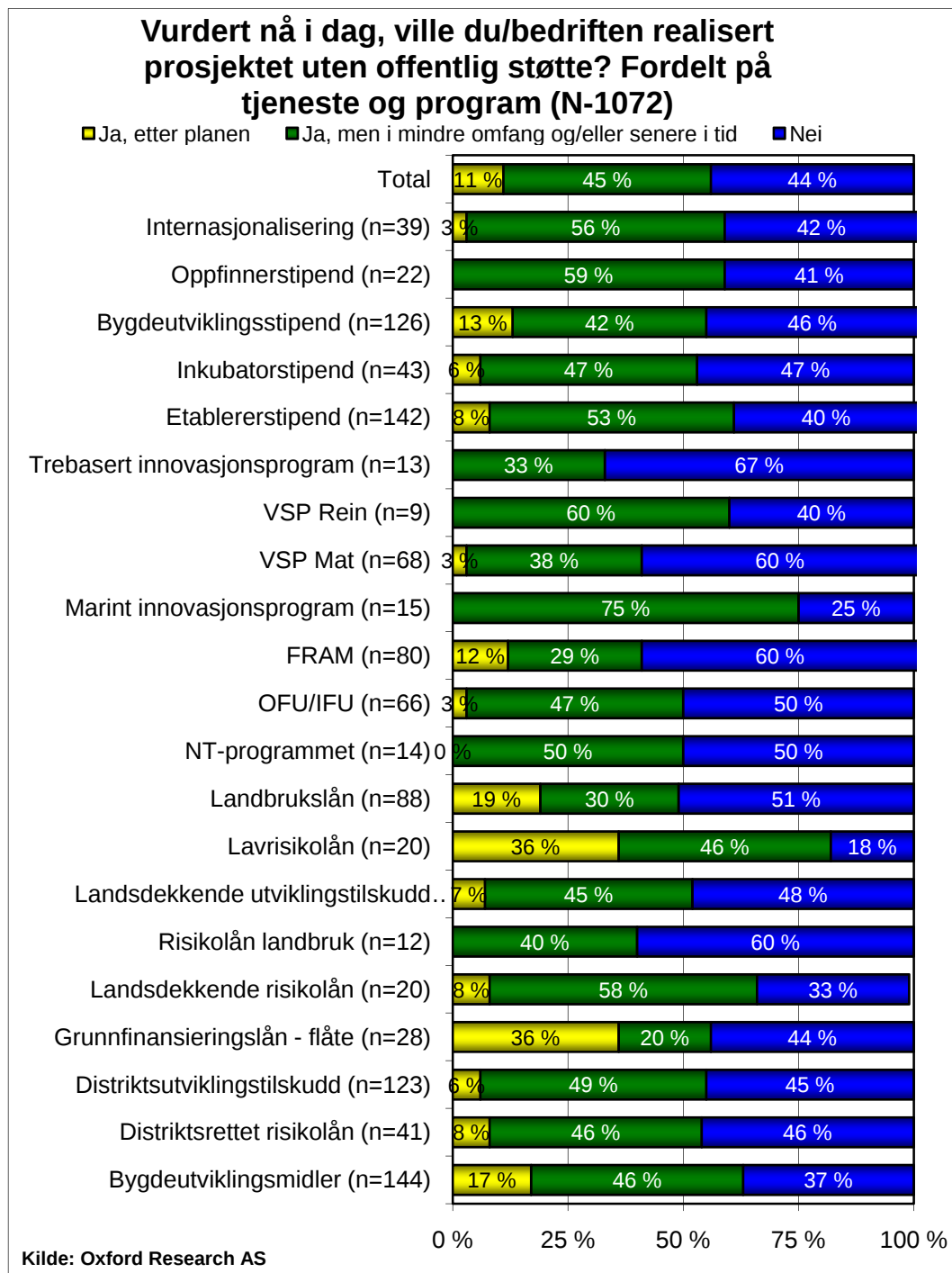
Slår vi sammen de som ikke ville gjennomført prosjektet uten støtte, og de som ville gjennomført prosjektet, men i mindre omfang og/eller på et senere tidspunkt, viser figuren under at hele 89 prosent av bedriftene faller inn i disse to kategoriene. Dette er en svak økning fra i fjor (86 prosent).

Analysen tydeliggjør også sammenhengen mellom addisjonalitet og prosjektrealisering. Andelen som sier at de ville gjennomført prosjektet etter planen er høyest innen Grunnfinansiering til fiskeflåten, Landsdekkende risikolån og Lavrisikolån. Dette er også de to tjenestene med lavest andel høy addisjonalitet. Dette tilsvarer bildet i 2005.

4.5.1 Prosjektrealisering etter tjeneste og program

Figuren under viser i hvilken grad man i ettertid ville ha gjennomført prosjektet fordelt på tjeneste og program. Andelen bedrifter som ikke ville realisert prosjektet uten offentlig støtte er høyest innen Trebasert Innovasjonsprogram (67 prosent), VSP Mat (60 prosent), FRAM (60 prosent) og Risikolån landbruk (60 prosent).

Figur 12: Vurdert nå i dag, ville du/bedriften realisert prosjektet uten offentlig støtte? Fordelt på tjeneste og program Prosent.

Noen av tallene brukt i denne oversikten er usikre og må benyttes med varsomhet. Grunnen er at antall som har svart i disse gruppene er få. Dette gjelder Risikolån landbruk, NT-programmet, Marint innovasjonsprogram, VSP-rein og Trebasert innovasjonsprogram.

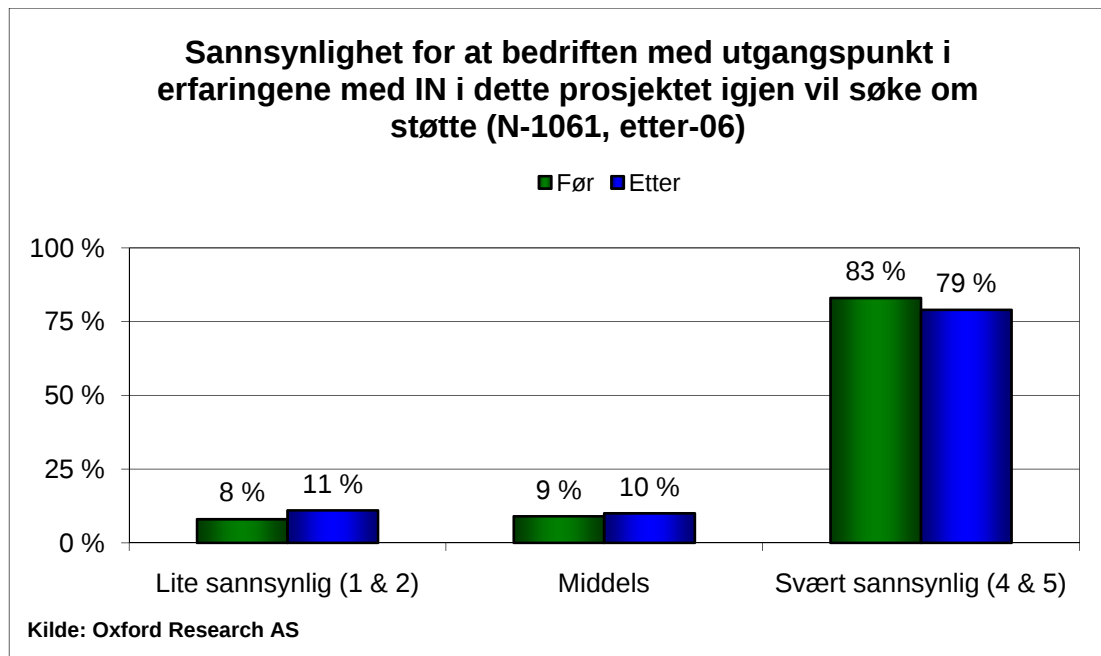
4.6 Søke igjen

Etterundersøkelsen gjør det mulig å stille spørsmål som knytter seg til de erfaringene bedriftene faktisk har opparbeidet gjennom prosjektet. Bedriftene vet dermed på tidspunktet som etterundersøkelsen gjennomføres på, hvordan prosjektet har utviklet seg, hvordan samarbeidet med Innovasjon Norge gikk og hva det kostet av ressurser å gjennomføre prosjektet. Bedriftene er derfor spurt om de vurderer det som sannsynlig at de vil søke om støtte fra Innovasjon Norge igjen. Dette kan sies å være en indikator på virksomhetenes vurdering av nytten av prosjektene sett i forhold til egeninnsatsen.

Figuren under viser sannsynligheten for å søke støtte fra Innovasjon Norge igjen, både for før- og etterundersøkelsen 2006. Som vi ser endrer sannsynligheten seg i relativt liten grad fra før til etterundersøkelsen. Dette samsvarer med funn fra tidligere årganger. Videre viser figuren at sannsynligheten synker noe, dog i mindre grad enn for 2005-årgangen. Denne svake reduksjonen i sannsynlighet kan ha flere årsaker. Først og fremst kan det tenkes at bedriftene ikke har hatt utelukkende positive opplevelser med Innovasjon Norge. Tilgang på annen finansiering kan også spille inn. I Serviceundersøkelsen for 2009 oppga 87 prosent av respondentene at det var svært sannsynlig at de ville søke om støtte igjen. Dette ligger med andre ord noe over funnene for denne etterundersøkelsen, noe som antakelig skyldes ulik tjenestesammensetning i de to undersøkelsene.

Det er imidlertid viktig å være oppmerksom på at Innovasjon Norge legger større vekt på at bedriftene som har mottatt tilsagn vil anbefale Innovasjon Norge og deres tjenester og programmer til andre enn at bedriftene selv søker om støtte igjen.

Figur 13: Sannsynlighet for å søke igjen. Prosent.¹⁴

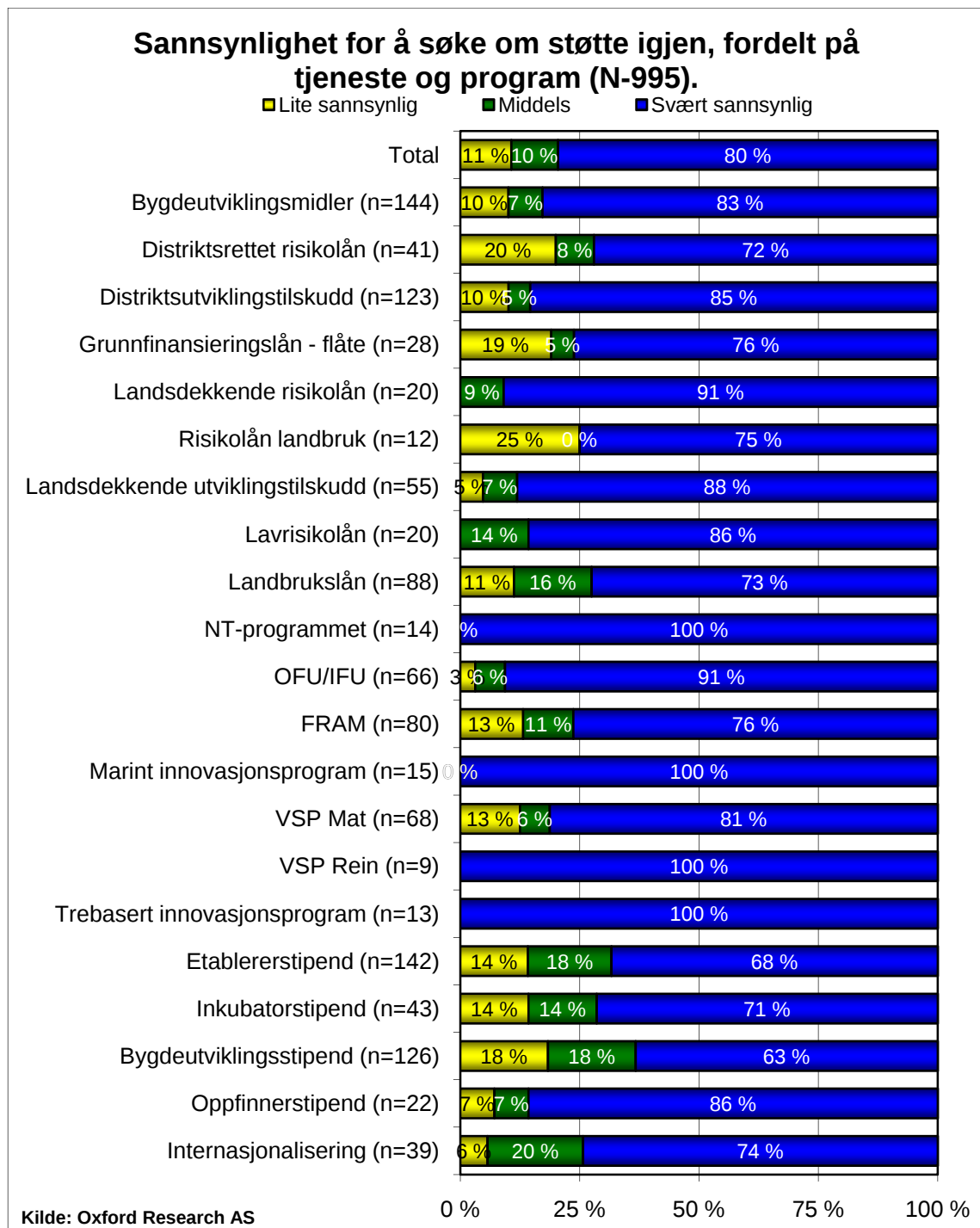
¹⁴ Spørsmålet i før- og etterundersøkelsen er ulike:

- Før-2006: "Er det sannsynlig at bedriften med utgangspunkt i erfaringene med IN i dette prosjektet/denne aktiviteten igjen vil delta i et prosjekt/aktivitet tilbudt av IN?"
- Etter-2006: "Er det sannsynlig at du/virksomheten med utgangspunkt i erfaringene med IN i dette prosjektet igjen vil søke IN om tjenester?"

4.6.1 Søke igjen etter tjeneste og program

I forhold til tjeneste- og programtype har vi i de siste tre årgangene sett at sannsynligheten for å søke igjen er noe lavere innen Stipendjentenestene enn de øvrige. Analyser viser at dette også er tilfelle for 2006-årgangen. Sannsynligheten er størst innen Tilskuddstjenestene (84 prosent sier det er sannsynlig å søke igjen).

Figur 14: Sannsynlighet for å søke igjen, fordelt på tjeneste og program. Prosent.

Noen av tallene brukt i denne oversikten er usikre og må benyttes med varsomhet. Grunnen er at antall som har svart i disse gruppene er få. Dette gjelder Risikolån landbruk, NT-programmet, Marint innovasjonsprogram, VSP-rein og Trebasert innovasjonsprogram.

Kapittel 5. Samarbeid og nettverk

Innovasjon Norge legger stor vekt på at prosjektene/aktivitetene skal bidra til blant annet samarbeid, kompetanse og utvikling/innovasjon. I de påfølgende kapitlene ser vi nærmere på hvilke ”myke” effekter prosjektene/aktivitetene har avgitt. Vi starter med å se nærmere på samarbeid. Samarbeid er viktig av flere grunner.

Forskning viser blant annet at samarbeid med andre er en viktig faktor for å skape innovasjon.

For å kartlegge prosjektenes samarbeidsbidrag er bedriftene spurt om prosjektet har ført til økt samarbeid med følgende virksomheter/aktører:

- Universitet og høyskole
- Forskningsinstitutt
- Kunder
- Konkurrenter
- Leverandører
- Konsulenter
- Investorer/finansieringsmiljø
- Offentlige myndigheter utenom Innovasjon Norge
- Bransjeorganisasjoner o.lign.

Det er i denne sammenheng viktig å poengtere en endring som er gjort i forbindelse med gjennomføringen av etterundersøkelsen 2006, nemlig at vi i år har 9 samarbeidsaktører, mot tidligere 8. Bakgrunnen er at UoH og Forskningsinstitutt tidligere har utgjort en samlet aktør, mens vi i årets undersøkelse har valgt å splitte opp disse. Videre er det gjort en presisering knyttet til aktørene ”Offentlige myndigheter”. Denne er i 2006-årgangen presisert til å være ”Offentlige myndigheter utenom Innovasjon Norge”.

Førundersøkelsen viste at de fleste prosjektene fører, eller forventes å føre, til økt samarbeid. Av de totalt 1627 bedriftene som besvarte spørsmålet, var det kun 205 som oppga at prosjektet/aktiviteten ikke har eller vil føre til økt samarbeid. Dette utgjør 13 prosent. 87 prosent av bedriftene forventet altså at prosjektet/aktiviteten skulle føre til økt samarbeid.

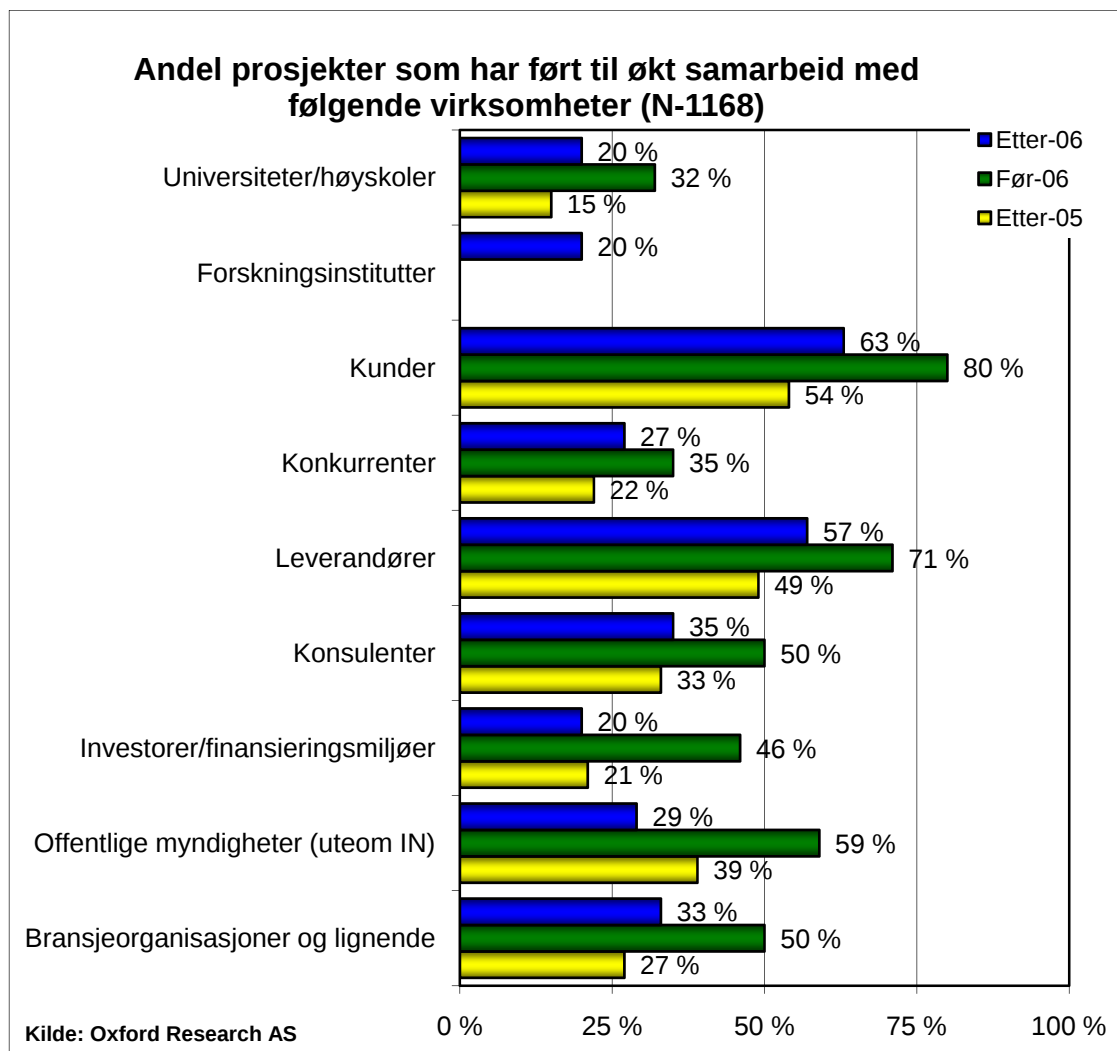
I etterundersøkelsen er bedriftene bedt om å svare på hvorvidt prosjektene faktisk har ført til økt samarbeid med ulike aktører. Av de som besvarte spørsmålet, oppgir 80 prosent at prosjektet/aktiviteten har ført til økt samarbeid med ulike aktører. Dette er en svak økning fra 2004 (77 prosent) og 2005 (78 prosent). Vi ser med andre ord en svak økning over tid. Hoveddelen av de som har fått økt samarbeid har fått dette med opp til tre aktører (60 prosent).

Ved å sammenholde data fra førundersøkelsen (hvor bedriftene svarte med utgangspunkt i forventninger), med resultatene for etterundersøkelsen, kan vi spore eventuelle endringer i prosjektenes betydning for samarbeid. Figuren under viser at det er relativt store endringer knyttet til samarbeid med de fleste aktørene, og for

samtligte aktører er det slik at andelen synker fra før- til etterundersøkelsen. Dette tyder altså på at bedriftene har høye forventninger til samarbeidsutvikling, men at prosjektene i realiteten ikke svarer til dette. Dette resultatet avviker fra analysene for 2005-årgangen, hvor vi konkluderte med at det ikke var vesentlige endringer i andelen som samarbeider med de ulike aktørene mellom de ulike undersøkelsene, og at det tydet på at førundersøkelsen ga en god indikasjon på hva som var i vente.

Årsaken til at bildet for 2006-årgangen er såpass annerledes kan forklares med endringer i opplegget rundt spørreskjemaet. For det første er det, som allerede påpekt, en økning i antall aktører det spørres om. Videre er det slik at ”vet ikke” ikke har vært et svaralternativ i årets skjema. For å kunne sammenlikne med tidligere undersøkelser, har vi derfor tatt utgangspunkt i et konservativt estimat. Alle som ikke har svart (96 stk) regnes som ”nei-svar”, og fører dermed til at andelen ”ja-svar” er lavere enn dersom vi hadde utelukket disse fra analysene.

Figur 15: Andel prosjekter som har ført til økt samarbeid med ulike virksomheter.

Tabellen under viser en oversikt over andel som samarbeider med de ulike aktørene etter tjeneste/program. Som det fremkommer av tabellen er fokus på samarbeid med de ulike aktørene naturlig nok varierende mellom og innen de ulike tjenestene og

programmene. Bildet er imidlertid slikt at det ofte er de samme tjenestene/programmene som skårer gjennomgående høyt på de ulike aktørene. I tabellen er de to høyeste andelene for hver aktør markert med grått. For eksempel skårer Trebasert Innovasjonsprogram høyt (topp 2) i forhold til fire aktører, og Oppfinnerstipendet skårer høyt (topp 2) i forhold til tre aktører.

Tabell 14 Andel som samarbeider med ulike aktører etter tjeneste/program.									
	UoH	Forskingsinstitutter	Kunder	Konkurrenter	Leverandører	Konsulenter	Investorer/finansieringsmiljø	Offentlige myndigheter utenom IN	Bransjeorganisasjoner ol.
Bygdeutviklingsmidler (n=144)	14 %	16 %	55 %	26 %	56 %	31 %	15 %	26 %	31 %
Distriktsrettet risikolån (n=41)	13 %	16 %	59 %	22 %	56 %	38 %	28 %	19 %	25 %
Distriktsutviklingstilskudd (n=123)	25 %	22 %	73 %	27 %	58 %	33 %	24 %	28 %	34 %
Grunnfinansieringslån-flåte (n=28)	0 %	19 %	43 %	30 %	54 %	19 %	22 %	22 %	11 %
Landsdekkende risikolån (n=20)	23 %	50 %	62 %	15 %	77 %	46 %	46 %	31 %	15 %
Risikolån landbruk (n=12)	0 %	20 %	60 %	20 %	60 %	40 %	20 %	40 %	40 %
Landsdekkende utviklingstilskudd (n=55)	27 %	31 %	64 %	25 %	60 %	44 %	21 %	38 %	48 %
Lavrisikolån (n=20)	4 %	4 %	65 %	24 %	69 %	40 %	35 %	31 %	40 %
Landbrukslån (n=88)	9 %	8 %	35 %	23 %	42 %	26 %	12 %	25 %	22 %
NT-programmet (n=14)	0 %	50 %	86 %	14 %	57 %	17 %	33 %	14 %	50 %
OFU/IFU (n=66)	36 %	47 %	76 %	9 %	68 %	41 %	33 %	27 %	29 %
FRAM (n=80)	6 %	13 %	49 %	20 %	43 %	32 %	8 %	13 %	20 %
Marint innovasjonsprogram (n=15)	14 %	17 %	57 %	29 %	33 %	33 %	14 %	17 %	50 %
VSP Mat (n=68)	32 %	29 %	76 %	29 %	63 %	39 %	15 %	41 %	44 %
VSP Rein (n=9)	20 %	20 %	60 %	40 %	40 %	20 %	20 %	60 %	20 %
Trebasert innovasjonsprogram(n=13)	29 %	57 %	57 %	29 %	71 %	71 %	29 %	57 %	57 %
Etablererstipend (n=142)	36 %	20 %	79 %	38 %	67 %	45 %	28 %	38 %	49 %
Inkubatorstipend (n=43)	33 %	39 %	89 %	22 %	56 %	41 %	39 %	33 %	28 %
Bygdeutviklingsstipend (n=126)	12 %	10 %	71 %	47 %	56 %	31 %	10 %	41 %	43 %
Oppfinnerstipend (n=22)	25 %	44 %	88 %	19 %	88 %	63 %	41 %	44 %	38 %
Internasjonalisering (n=39)	23 %	23 %	56 %	13 %	46 %	35 %	15 %	15 %	18 %
Totalt	20 %	20 %	63 %	27 %	57 %	35 %	20 %	29 %	33 %
Kilde: Oxford Research AS									

Noen av tallene brukt i denne oversikten er usikre og må benyttes med varsomhet. Grunnen er at antall som har svart i disse gruppene er få. Dette gjelder Risikolån landbruk, NT-programmet, Marint innovasjonsprogram, VSP-rein og Trebasert innovasjonsprogram.

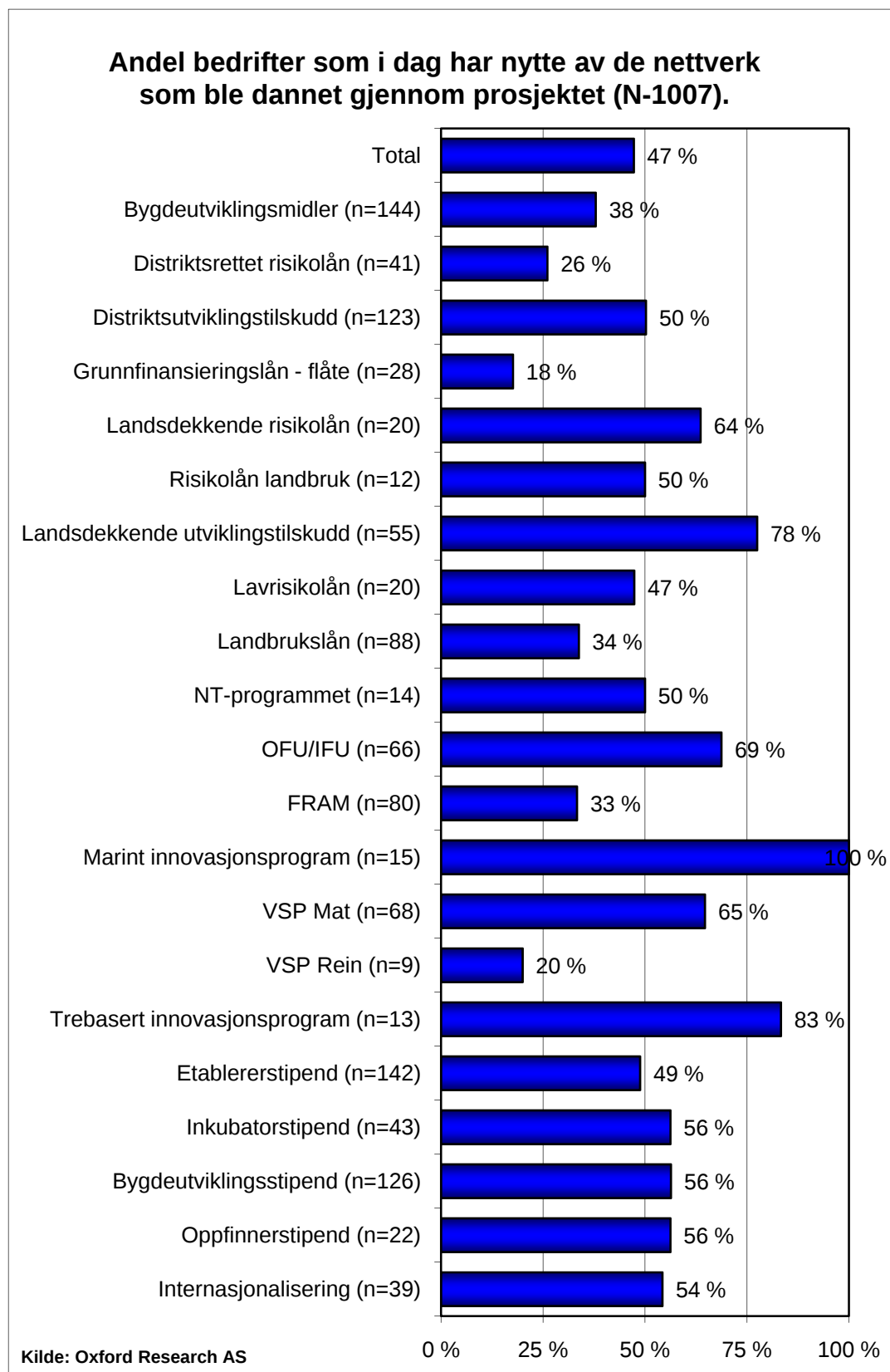
5.1 Varighet av nettverk

Nettverk dannes som følge av samarbeid over tid, og nettverk er en effekt som virksomhetene også utover prosjektperioden kan ha nytte av. I etterundersøkelsen er bedriftene spurt om de i dag har nytte av de nettverk som ble dannet gjennom prosjektet.

Av de bedriftene som har svart på spørsmålet, svarer 476 (47 prosent) at de den dag i dag har stor nytte av de nettverkene som er dannet gjennom prosjektet. I etterundersøkelsen svarte 38 prosent det samme. Vi har altså en klar positiv utvikling i forhold til varighet og nytte av de nettverk som dannes i prosjektperioden.

Neste figur viser en stor variasjon mellom de ulike tjenestene og programmene når det gjelder andelen som i dag har stor nytte av de nettverkene som ble dannet gjennom prosjektet. Andelene er størst innen Marint innovasjonsprogram (100 prosent), Trebasert innovasjonsprogram (83 prosent) og Landsdekkende utviklingstilskudd (78 prosent), og minst innen Grunnfinansieringslån – flåte (18 prosent) og VSP Rein (20 prosent).

Figur 16: Andel bedrifter som i dag har nytte av nettverkene.

Noen av tallene brukt i denne oversikten er usikre og må benyttes med varsomhet. Grunnen er at antall som har svart i disse gruppene er få. Dette gjelder Risikolån landbruk, NT-programmet, Marint innovasjonsprogram, VSP-rein og Trebasert innovasjonsprogram.

I forhold til tjeneste- og programtypene viser analyser at det innen Lånetjenesten er færrest som har nytte av de nettverk som ble dannet gjennom prosjektene (35 prosent). Det er innen Programmene at andelen som i stor grad har nytte av nettverkene i dag, er høyest (55 prosent).

Igen ser vi skillet mellom Tilskuddstjenestene og Lånetjenestene, hvor færrest har stor nytte av nettverkene, og Programmene og Stipendtjenestene, hvor flest har nytte av nettverkene.

For 2005-årgangen ble korrelasjonen mellom nytten av nettverk og antall bidrag til kompetanseheving analysert for å få et nærmere inntrykk av hva som faktisk bidrar til nytten av nettverkene. Det ble da avdekket en reativt sterk korrelasjon ($r=0,57$). Analysene for denne etterundersøkelsen viser at den samme korrelasjonen også er å finne i år, men da noe svakere ($r=0,47$)

5.2 Samarbeid etter formål

Formål er definert som hva søkerne ønsker å oppnå med det aktuelle prosjektet, og samarbeid med de ulike aktørene vil antakelig variere etter type prosjekt som gjennomføres og hvilket formål dette har. Tabellen under viser hvordan prosjektets bidrag til samarbeid varierer etter formål.

Tabellen under viser at det er stor grad av variasjon. Imidlertid viser resultatene at økt samarbeid til samtlige aktører er gjennomgående stabilt høyt knyttet til formålet Utvikling av næringsmiljøer og nettverk. Dette er ikke så overraskende gitt at dette formålet omfatter prosjekt som bidrar til å styrke lokale, regionale eller nasjonale næringsmiljø og etablering og utvikling av nettverk.

Videre viser tabellen at samarbeid med samtlige aktører er stabilt lavt innen formålet Miljøforbedring, noe som heller ikke er så unaturlig gitt innholdet i dette formålet.

Tabell 15: Andel som samarbeider med ulike aktører, etter formål.									
	UoH	Forskningsinstitutt	Kunder	Konkurrenter	Leverandører	Konsulenter	Investorer/finans- miljø	Off. myndigheter	Bransjeorg.
Kapasitetsutvidelse	12%	7%	47%	17%	57%	25%	17%	26%	27%
Rasjonalisering	8%		43%	18%	48%	20%	10%	24%	25%
Strukturtilpassing	6%	16%	38%	13%	65%	23%	25%	29%	39%
Kompetanseutvikling	27%	23%	74%	36%	59%	36%	13%	33%	44%
Kapitalstyrking	31%	29%	77%	38%	92%	38%	29%	62%	62%
Miljøforbedring	13%	13%	25%	13%	25%	25%	13%	13%	
Utvikling av næringsmiljøer og nettverk	48%	41%	70%	30%	74%	70%	33%	59%	74%
Utredning	15%	19%	60%	31%	46%	38%	17%	42%	42%
Annet	11%	10%	55%	25%	48%	21%	12%	24%	22%
Innovasjon på internasjonalt nivå	38%	40%	78%	16%	64%	46%	36%	29%	38%
Innovasjon på nasjonalt nivå	31%	30%	67%	22%	65%	52%	29%	37%	33%
Innovasjon på bransjenivå	23%	24%	63%	25%	60%	25%	23%	20%	19%
Innovasjon på fylkesnivå	27%	26%	86%	49%	63%	45%	33%	42%	48%
Innovasjon på bedriftsnivå	13%	15%	69%	39%	59%	34%	15%	29%	35%
Idéutvikling	29%	14%	64%	47%	50%	60%	21%	43%	57%
Total	21%	20%	64%	28%	59%	35%	21%	31%	34%

5.3 Samarbeid etter distriktspolitisk virkeområde

Når vi ser nærmere på hvordan samarbeid varierer i forhold til distriktspolitisk virkeområde, viser neste tabell at hvis man ser samarbeid under ett, er det ikke store forskjeller mellom andelen som samarbeider med de ulike aktørene innen de ulike virkeområdene. Det samlede bidraget er noe høyere utenfor det distriktspolitiske virkeområdet, enn for de øvrige.

I forhold til de enkelte aktørene er det samarbeid med kunder og leverandører som er jevnt over høyt på tvers av de ulike distriktspolitiske virkeområdene, mens samarbeidsandelen er jevnt over lavest når det kommer til samarbeid med universitet og høyskoler, samt forskningsinstitutter. Dette bildet stemmer overens med det analysene viste for 2005-årgangen, og er ikke overraskende tatt i betraktning lokaliseringen av høyere utdannings- og forskningsinstitusjoner, samt ulikheter knyttet til næringsstruktur mellom sentrale og perifere strøk.

Tabell 16: Andel som samarbeider med ulike aktører, etter distriktspolitisk virkeområde.									
	UoH	Forskningsinstitutt	Kunder	Konkurrenter	Leverandører	Konsulenter	Investorer/finans- miljø	Off. myndigheter	Bransjeorg.
A	18%	15%	63%	32%	45%	27%	24%	34%	28%
B	17%	17%	61%	28%	56%	29%	20%	27%	31%
C	15%	17%	62%	27%	59%	36%	17%	27%	37%
D	14%	16%	60%	27%	56%	45%	20%	25%	30%
Utenfor	27%	26%	66%	24%	59%	39%	22%	32%	34%
Total	20%	20%	63%	27%	57%	35%	20%	29%	33%

5.4 Samlet bidrag til samarbeid

I det foregående har vi sett nærmere på om prosjektene har ført til økt samarbeid med ulike aktører. I det videre vil vi se nærmere på prosjektenes samlede bidrag til samarbeid, det vil si i hvilken grad prosjektene/aktivitetene har bidratt til økt samarbeid med flere aktører. I et innovasjonssystemperspektiv er dette interessant.

5.4.1 Samlet samarbeidsbidrag etter program og tjeneste

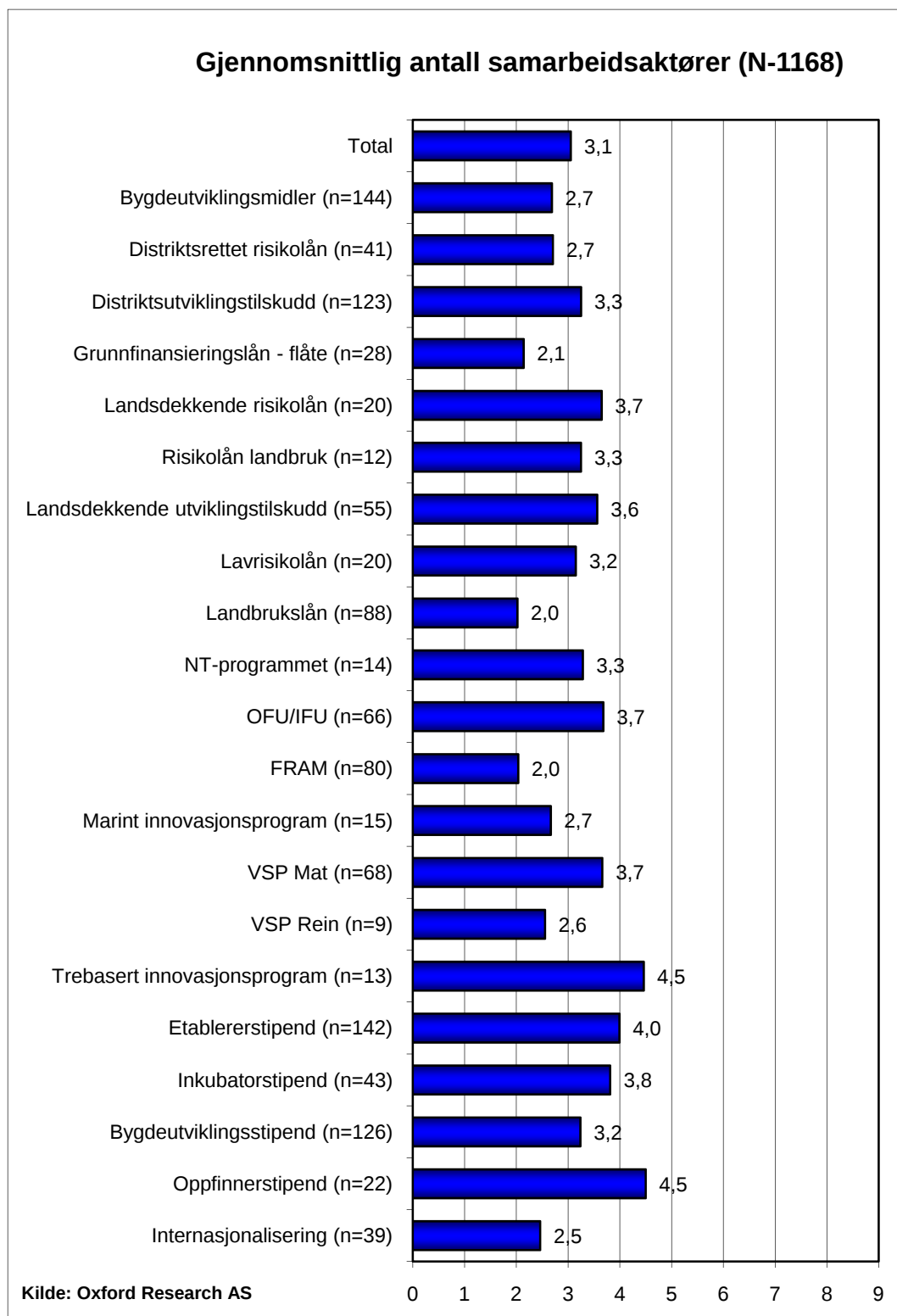
I gjennomsnitt har prosjektene ført til samarbeid med 3,1 aktører. Dette er en relativt klar økning fra 2004 (2,7 aktører) og 2005 (2,6 aktører).

Neste figur viser en oversikt over hvor mange aktører prosjektene i gjennomsnitt har ført til økt samarbeid med for de ulike tjenestene og programmene. Som figuren viser er det stor variasjon i antallet aktører mellom de ulike tjenestene og programmene. Gjennomsnittlig antall aktører er høyest innen Oppfinnerstipend og Trebasert innovasjonsprogram (4,5 aktører), og lavest innen Landbrukslån og FRAM (2 aktører).

Jevnt over kan man se at det er tjenester og programmer som legger vekt på utvikling av samarbeid, kompetanse og nye produkter og tjenester som skårer høyt her. For eksempel har Trebasert innovasjonsprogram, som ligger på topp i forhold til antall aktører, fokus på samarbeidsforhold mellom aktører i verdikjeden. De tjenestene og programmene som i minst grad bidrar er i hovedsak rettet mot enkeltbedrifter eller fellestiltak, og fokuserer derfor i mindre grad på nettverksbygging.

Som nevnt innledningsvis er det slik at 80 prosent av prosjektene/aktivitetene har ført til samarbeid med minst en aktør. Dette er en svak stigning fra 2004 (77 prosent) og 2005 (78 prosent). I forhold til samarbeid avdekker altså resultatene en svak stigning over tid.

Figur 17: Gjennomsnittlig antall samarbeidsaktører, etter tjeneste/program.

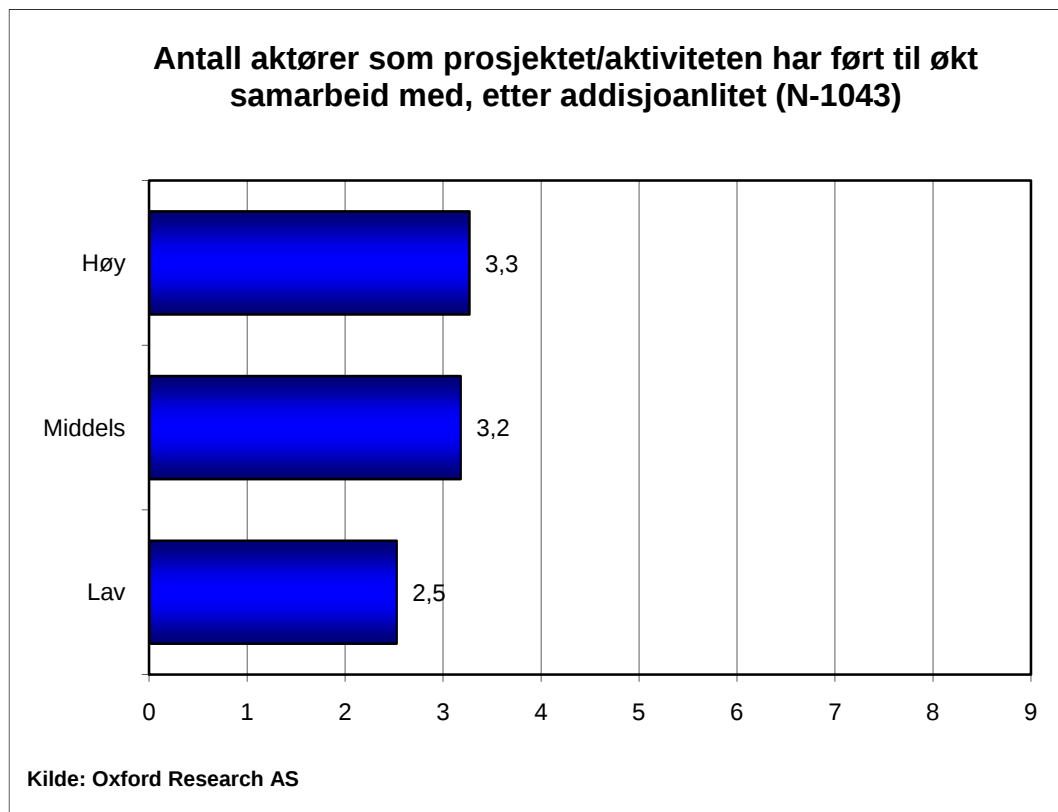

Noen av tallene brukt i denne oversikten er usikre og må benyttes med varsomhet. Grunnen er at antall som har svart i disse gruppene er få. Dette gjelder Risikolån landbruk, NT-programmet, Marint innovasjonsprogram, VSP-rein og Trebasert innovasjonsprogram.

5.4.2 Samlet samarbeidsbidrag etter addisjonalitet

Figuren under viser at det er relativt små forskjeller i samarbeidsbidrag ut fra addisjonalitet. Samarbeidsbidraget er størst i prosjekter med høy addisjonalitet (3,3 aktører). Dette er i tråd med økonomisk teori som påpeker at det ofte er vanskelig å få finansiert fellestiltak, for eksempel samarbeidsaktiviteter, som innebærer en stor grad av eksterne effekter. Dette skyldes at enkeltbedrifter ikke kan innkassere den fulle gevinsten av slike tiltak.

Figur 18: Gjennomsnittlig antall samarbeidsaktører, etter addisjonalitet.

5.4.3 Samlet samarbeidsbidrag etter formål

Et annet interessant spørsmål er hvorvidt samarbeidsbidraget varierer ut fra formålet ved det enkelte prosjekt. Neste figur viser at det er relativt store forskjeller i resultatene i forhold til denne bakgrunnsvariabelen.

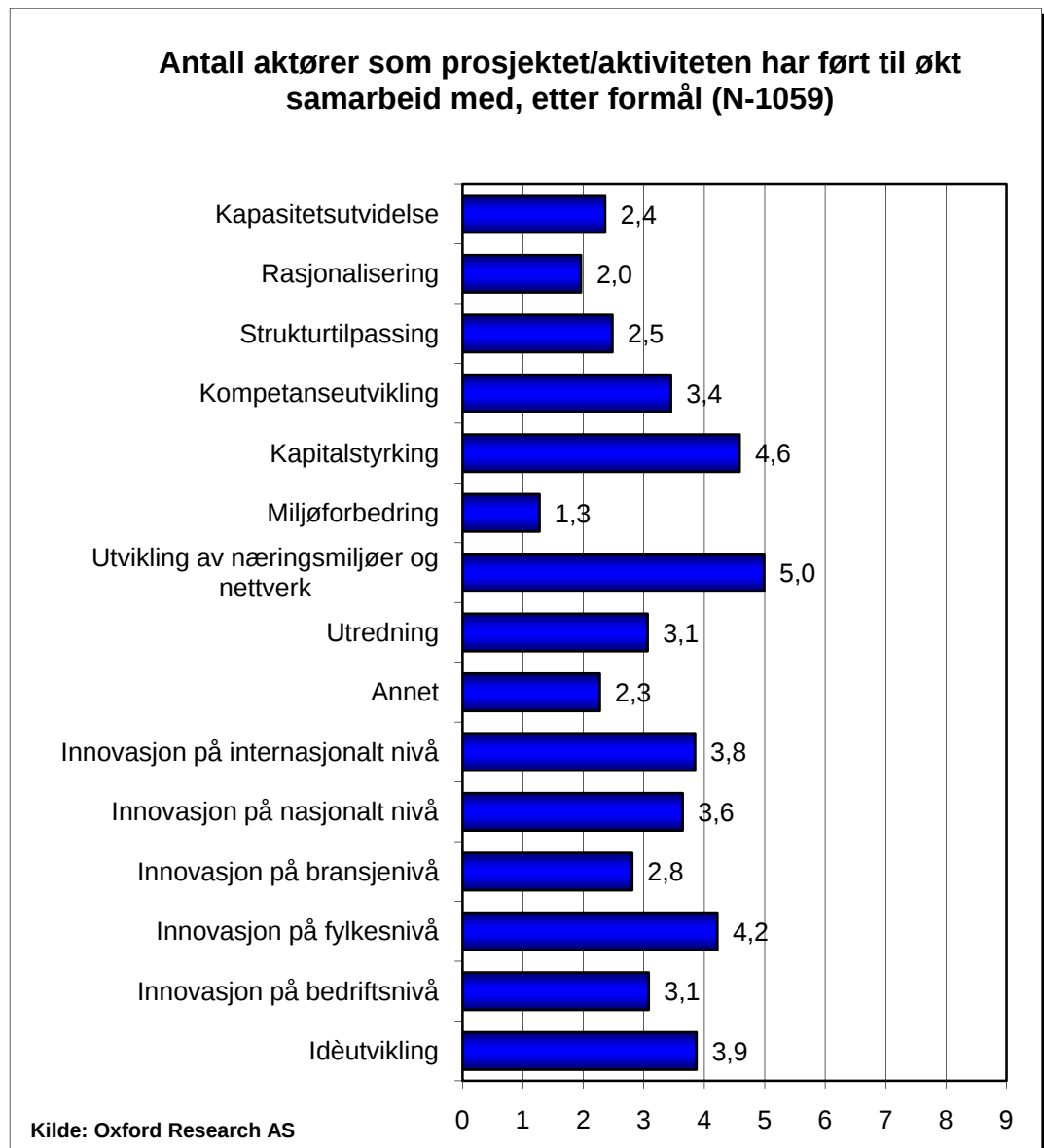
Utvikling av næringsmiljøer og nettverk skårer som forventet høyest når det gjelder gjennomsnittlig antall samarbeidsaktører (5,0), dette til tross for at verken programmene ARENA eller Norwegian Centres of Expertise ikke inngår i undersøkelsen.

Formålet Kapitalstyrking er det formålet som fører til nest flest samarbeidsaktører (4,6). Formålet omfatter endringer i eksisterende finansiering av en bedrift med sikte på forbedring av kapitalstrukturen i bedriften uten at det er knyttet til et utviklingsprosjekt eller ny investering. Ut ifra formålsbeskrivelsen må en med andre ord si at dette er noe overraskende. Denne formålskategorien inneholder imidlertid

svært få prosjekter, noe som innebærer at resultatene må tolkes med stor forsiktighet. En vil få mer robuste resultater dersom en bruker flere årganger som grunnlag.

Prosjekter med formålet Miljøforbedring skårer lavest på antall aktører (1,3). Dette er imidlertid ikke overraskende, gitt formålsbeskrivelsen.

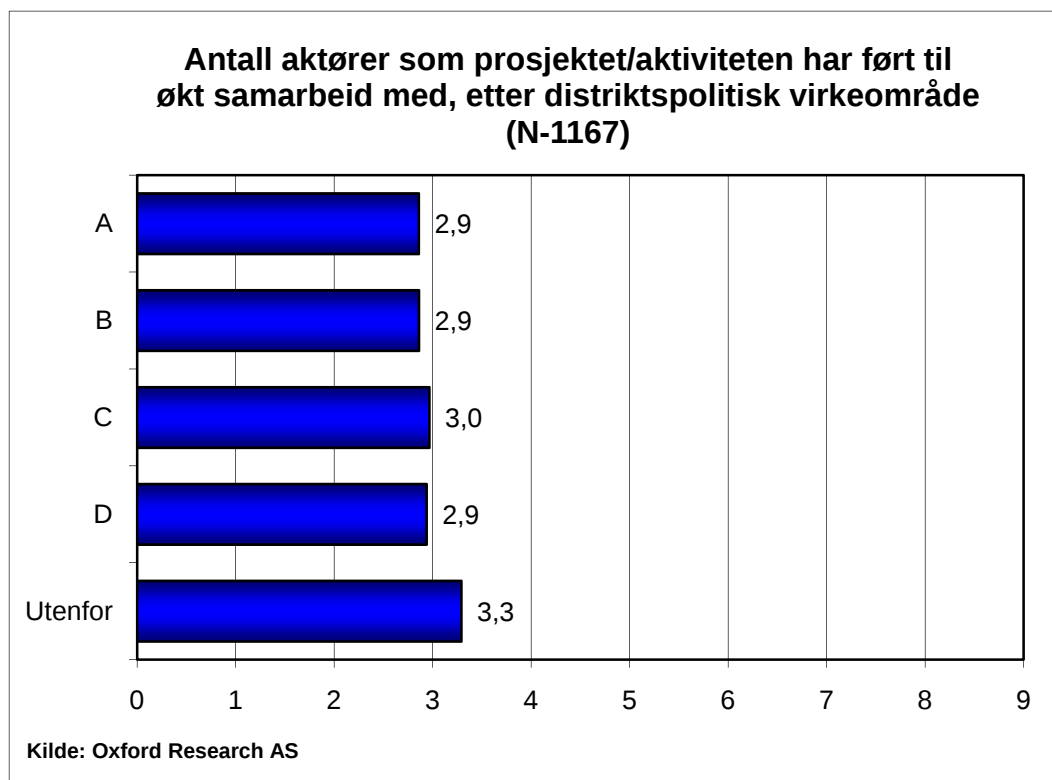
Figur 19: Gjennomsnittlig antall samarbeidsaktører, etter formål.

5.4.4 Samlet samarbeidsbidrag etter distriktpolitisk virkeområde

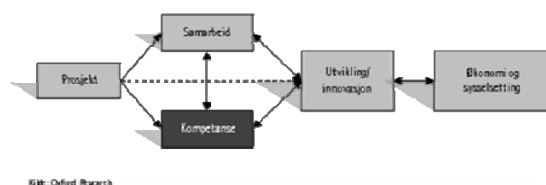
Neste figur viser i hvilken grad det er forskjell i samarbeidsbidrag ut fra distriktpolitisk virkeområde. Som figuren viser er bidraget mer eller mindre identisk for samtlige områder. Gjennomsnittlig antall aktører som prosjektene bidrar med er imidlertid noe høyere utenfor det distriktpolitiske området, enn for de øvrige.

Figur 20: Gjennomsnittlig antall samarbeidsaktører, etter distriktspolitisk virkeområde.

Kapittel 6. Kompetanseutvikling

At prosjektene/aktivitetene skal føre til kompetanseutvikling i bedriftene, er ett av

Innovasjon Norges delmål. Økt kompetanse vil i sin tur kunne bidra til mer langsiktige effekter innen økonomi og sysselsetting. Disse langsiktige effektene er vanskelige å måle, og koplingen mellom økt

kompetanse og de langsiktige økonomiske- og sysselsettingseffektene er vanskelig å påvise, men vil teoretisk sett være der.

I etterundersøkelsen er bedriftene spurt følgende: "I hvilken grad har prosjektet ført til økt kompetanse om...":

- Produktutvikling
- Prosessutvikling
- Markedsutvikling
- Strategi
- Organisasjon og ledelse
- Bruk av avansert teknologi
- Opparbeiding av bedre nettverk
- Internasjonalt samarbeid
- Internasjonale markeder
- Eksport

Overordnet svarer 72 prosent at de har fått økt kompetanse på minst ett kompetanseområde i stor grad (skår 4 og 5). Tilsvarende resultat i fjorårets undersøkelse var 61 prosent, mens det var 77 prosent i 2004. Det er vanskelig å si noe om hva utviklingen fra 2005 til 2006 kan skyldes. En mulighet kan være at det gjennomgående har blitt et sterkere fokus på kompetanseheving hos Innovasjon Norge.

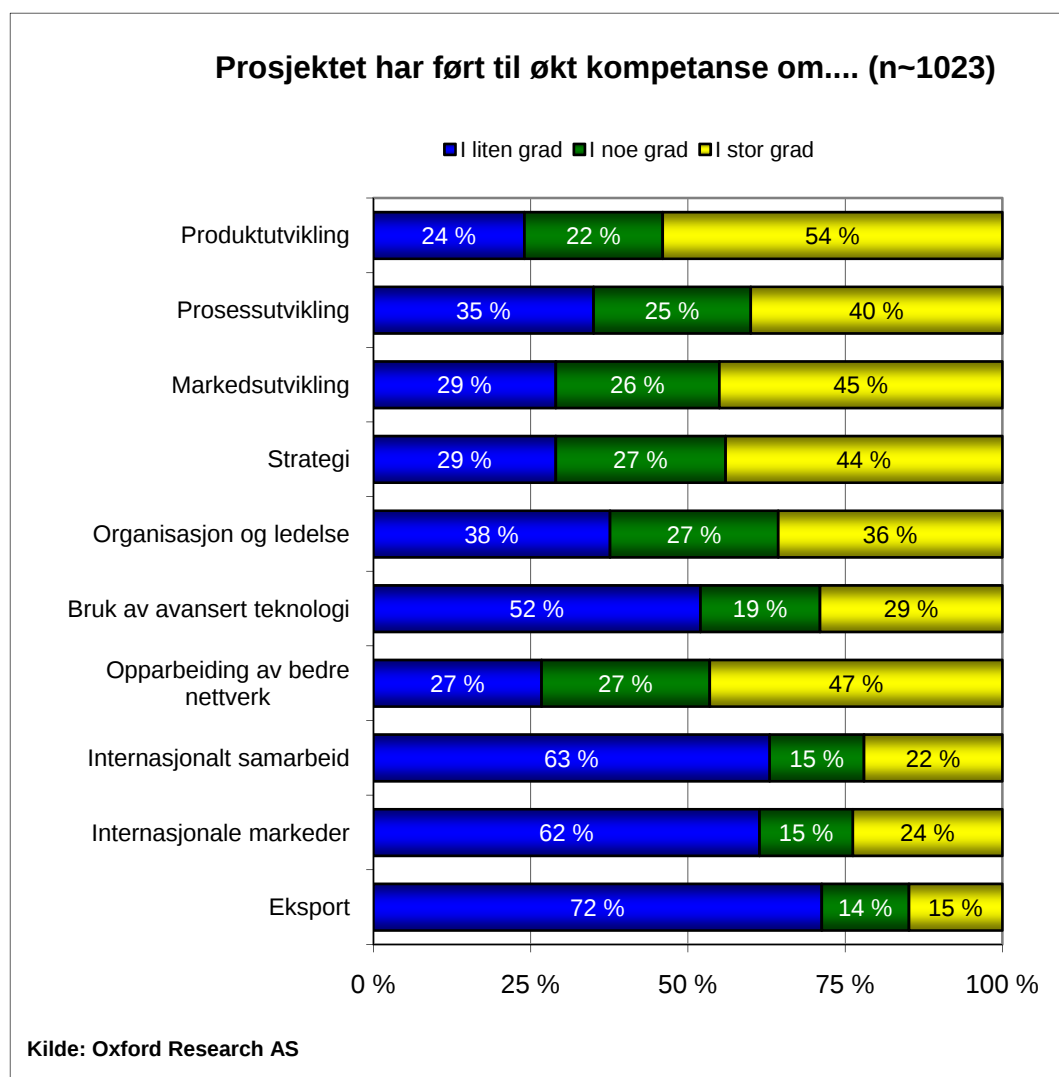
Neste figur viser fordelingen på disse ti ulike kompetanseområdene. Som vi ser, er det størst andel som i stor grad (skår 4 og 5) som mener at prosjektet har ført til økt kompetanse om produktutvikling (54 prosent). For 2005-årgangen var det også produktutvikling som lå på topp (48 prosent). Videre er det opparbeiding av nettverk (47 prosent) som prosjektene har ført til økt kompetanse om.

Prosjektene har imidlertid ikke i stor grad bidratt til økt kompetanse om eksport (15 prosent), internasjonalt samarbeid (22 prosent) og internasjonale markeder (24 prosent). Det er altså kompetanser knyttet til internasjonalisering som kommer dårligst ut. Dette er imidlertid ikke så overraskende da det er få tjenester og programmer som inngår i undersøkelsen som har internasjonalisering som sitt primære forhold. Programmet "Internasjonalisering", skårer naturlig nok høyt på kompetanseutvikling innen disse tre nevnte områdene.

Ser vi på stor grad av kompetansebidrag i forhold til tjeneste- og programtype er det overordnede bildet at det er Programmene som fører til størst grad av

kompetanseøkning, på tvers av de ulike kompetanseområdene, mens færrest prosjekter innen Lånetjenestene har bidratt til økt kompetanse i stor grad.

Figur 21: Prosjekter som har ført til økt kompetanse på ulike områder. Prosent.

I neste tabell har vi kartlagt andelen som i stor grad har ført til økt kompetanse på de ulike områdene, fordelt på tjenestene og programmene.

Det overordnede bildet er at det er store forskjeller mellom de ulike tjenestene og programmene hva gjelder kompetansebidrag. For eksempel skårer Landsdekkende risikolån og Internasjonalisering jevnt over høyt på tvers av kompetanseområdene, mens Grunnfinansieringslån-flåte og VSP Rein skårer jevnt over lavt. Igjen ligger forklaringen på dette i variasjonen mellom tjenestene og programmene i seg selv; disse har ulik innretning og ulikt fokus på kompetanse. Blant annet er det flere av de finansielle tjenestene rettet mot primærnæringene som skårer lavt, noe som ikke er overraskende i og med at disse tjenestene først og fremst brukes til fysiske investeringer.

Tabell 17: Andel bidrag til økt kompetanse i stor grad etter tjeneste og program.

Tjeneste/program	Produktutvikling	Prosessutvikling	Markedutvikling	Strategi	Organisasjon og ledelse	Bruk avansert teknologi	Bedre nettverk	Internasjonal samarbeid	Internasjonale markeder	Eksport
Bygdeutviklingsmidler (n=144)	46 %	31 %	24 %	32 %	29 %	21 %	39 %	10 %	10 %	5 %
Distriktsrettet risikolån (n=41)	60 %	61 %	48 %	36 %	38 %	39 %	46 %	29 %	32 %	20 %
Distriktsutviklingstilskudd (n=123)	60 %	47 %	50 %	44 %	38 %	36 %	50 %	23 %	27 %	18 %
Grunnfinansieringslån - flåte (n=28)	14 %	4 %	5 %	18 %	5 %	5 %	9 %		14 %	4 %
Landsdekkende risikolån (n=20)	64 %	45 %	64 %	45 %	27 %	45 %	55 %	73 %	82 %	64 %
Risikolån landbruk (n=12)	60 %	50 %	50 %	67 %	40 %	25 %	60 %			
Landsdekkende utviklingstilskudd (n=55)	56 %	48 %	59 %	52 %	35 %	41 %	73 %	51 %	48 %	32 %
Lavrisikolån (n=20)	56 %	47 %	38 %	45 %	40 %	24 %	43 %	40 %	25 %	20 %
Landbrukslån (n=88)	26 %	24 %	21 %	26 %	27 %	24 %	20 %	4 %	4 %	4 %
NT-programmet (n=14)	83 %	67 %	60 %	50 %	20 %	80 %	67 %	33 %	33 %	17 %
OFU/IFU (n=66)	75 %	45 %	58 %	48 %	23 %	67 %	50 %	50 %	50 %	28 %
FRAM (n=80)	46 %	33 %	53 %	66 %	73 %	13 %	51 %	3 %	8 %	5 %
Marint innovasjonsprogram (n=15)	75 %	40 %	80 %	60 %	20 %	20 %	80 %	40 %	50 %	40 %
VSP Mat (n=68)	67 %	52 %	74 %	60 %	50 %	18 %	56 %	14 %	12 %	6 %
VSP Rein (n=9)	40 %	20 %	40 %		20 %		40 %	20 %	25 %	20 %
Trebasert innovasjonsprogram (n=13)	71 %	50 %	43 %	33 %	17 %	67 %	50 %	33 %	33 %	17 %
Etablererstipend (n=142)	72 %	47 %	66 %	57 %	42 %	30 %	55 %	29 %	30 %	17 %
Inkubatorstipend (n=43)	80 %	47 %	50 %	50 %	38 %	53 %	50 %	31 %	33 %	13 %
Bygdeutviklingsstipend (n=126)	58 %	45 %	52 %	45 %	41 %	12 %	47 %	6 %	8 %	2 %
Oppfinnerstipend (n=22)	76 %	67 %	63 %	80 %	47 %	31 %	60 %	41 %	50 %	27 %
Internasjonalisering (n=39)	36 %	34 %	69 %	59 %	36 %	44 %	76 %	71 %	76 %	62 %
Total	54 %	40 %	45 %	44 %	36 %	29 %	47 %	22 %	24 %	15 %

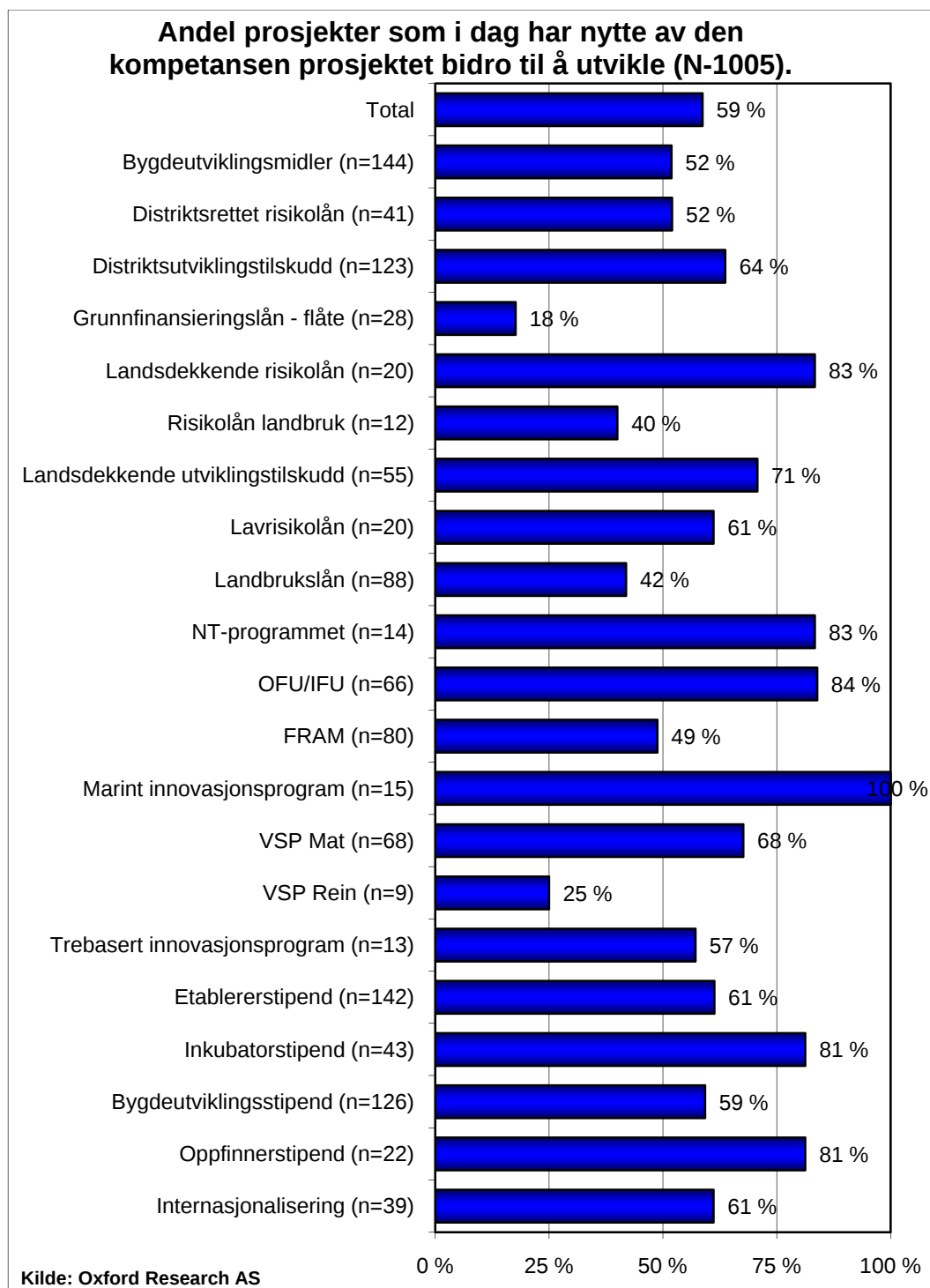
Noen av tallene brukt i denne oversikten er usikre og må benyttes med varsomhet. Grunnen er at antall som har svart i disse gruppene er få. Dette gjelder Risikolån landbruk, NT-programmet, Marint innovasjonsprogram, VSP-rein og Trebasert innovasjonsprogram.

6.1 Nytte av kompetanseutvikling

I forrige kapittel så vi nærmere på hvorvidt bedriftene i dag har nytte av de nettverk som ble dannet gjennom prosjektet. Samme tankegang er benyttet også i forhold til kompetansebidragene; har bedriftene fremdeles i dag nytte av kompetanseutviklingen de opparbeidet seg i forbindelse med prosjektet?

Som forventet er forskjellene store mellom de ulike tjenestene og programmene. Som neste figur viser er det 59 prosent som i dag har nytte av kompetanseutviklingen som ble opparbeidet i prosjektperioden. For 2005-årgangen oppga 47 prosent det samme. Vi har altså her en klar økning.

Figur 22: Andel prosjekter som i dag har nytte av den kompetansen prosjektet bidro til å utvikle.

Noen av tallene brukt i denne oversikten er usikre og må benyttes med varsomhet. Grunnen er at antall som har svart i disse gruppene er få. Dette gjelder Risikolån landbruk, NT-programmet, Marint innovasjonsprogram, VSP-rein og Trebasert innovasjonsprogram.

Innen Landsdekkende risikolån, NT-programmet, OFU/IFU, Marint innovasjonsprogram, Inkubatorprogrammet og Oppfinnerstipendet finner vi flest bedrifter som den dag i dag har nytte av kompetansebidraget (alle over 80 prosent). De tjenestene og programmene som har de laveste andelene er Grunnfinansiernglån-flåte (18 prosent) og VSP Rein (25 prosent). Hvordan de resterende tjenestene og programmene kommer ut på denne dimensjonen, fremgår av figuren over.

6.2 Kompetanse etter formål

De ulike prosjektene blir som kjent tildelt formålskoder av kundebehandlerne til Innovasjon Norge. I neste tabell ser vi nærmere på kompetansutvikling på de ulike kompetanseområdene ut fra type formål prosjektet har.

Som tabellen viser er det stor variasjon mellom formålene. For å få fram hvilke formålskoder som skårer høyest på de ulike områdene, har vi markert de to formålene med høyest skår med lys grå, og de to formålene med lavest skår med mørk grå. De prosjektene som faller inn under formålskoden Innovasjon på fylkesnivå skårer høyest på 5 av 10 kompetanseområder, mens prosjektene innen Miljøforbering skårer lavest på hele 9 av 10 områder.

Tjeneste/program	Produktutvikling	Prosessutvikling	Markedsutvikling	Strategi	Organisasjon og ledelse	Bruk avansert teknologi	Bedre nettverk	Internasjonalt samarbeid	Internasjonale markeder	Eksport
Kapasitetsutvidelse	36%	26%	13%	30%	31%	29%	28%	4%	6%	2%
Rasjonalisering	40%	13%	10%	11%	25%	35%	15%		3%	
Strukturtilpassing	34%	27%	7%	39%	32%	29%	34%	14%	7%	7%
Kompetanseutvikling	52%	50%	45%	41%	40%	18%	54%	22%	29%	20%
Kapitalstyrking	77%	38%	23%	15%	31%	38%	38%	29%	36%	21%
Miljøforbedring	23%	20%		8%		36%	17%			
Utvikling av næringsmiljøer og nettverk	63%	36%	62%	75%	42%	8%	78%	12%	19%	8%
Utredning	49%	43%	55%	59%	45%	27%	43%	10%	15%	10%
Annet	42%	34%	25%	30%	27%	8%	40%	12%	14%	6%
Innovasjon på internasjonalt nivå	72%	54%	61%	53%	34%	55%	53%	52%	55%	39%
Innovasjon på nasjonalt nivå	79%	60%	64%	53%	31%	51%	66%	30%	26%	13%
Innovasjon på bransjenivå	69%	38%	42%	34%	33%	33%	44%	23%	24%	14%
Innovasjon på fylkesnivå	61%	63%	75%	66%	48%	15%	65%	31%	24%	18%
Innovasjon på bedriftsnivå	51%	35%	48%	41%	35%	21%	44%	15%	14%	7%
Idéutvikling	55%	30%	70%	30%	40%	11%	64%	11%	33%	11%
Total	55%	40%	43%	42%	34%	29%	46%	21%	22%	13%

6.3 Kompetanse etter distriktspolitisk virkeområde

En vanlig antakelse er at det er større markedssvikt knyttet til kompetansemarkedet i distriktspregede områder enn sentrale områder. På bakgrunn av det er det interessant å se på andel bidrag til økt kompetanse etter distriktspolitisk virkeområde.

I tabellen har vi markert det området med høyest kompetansebidrag innenfor hvert kompetanseområde med grått. Som vi ser er bidraget størst utenfor det distriktspolitiske virkeområde (skårer høyest på 6 av 10 kompetanseområder). Variasjonen mellom de ulike virkeområdene innenfor de ulike kompetanseområdene er imidlertid relativt små. Variasjonen er størst innen områdene produktutvikling og organisasjon og ledelse.

Tabell 19: Andel bidrag til økt kompetanse i stor grad etter distriktspolitisk virkeområde.

Tjeneste/program	Produktutvikling	Prosessutvikling	Markedsutvikling	Strategi	Organisasjon og ledelse	Bruk avansert teknologi	Bedre nettverk	Internasjonalt samarbeid	Internasjonale markeder	Eksport
A	39 %	28 %	53 %	45 %	20 %	12 %	52 %	23 %	22 %	19 %
B	50 %	34 %	35 %	41 %	44 %	28 %	40 %	14 %	17 %	10 %
C	61 %	43 %	44 %	39 %	31 %	28 %	44 %	17 %	20 %	9 %
D	37 %	27 %	38 %	40 %	39 %	21 %	54 %	25 %	19 %	12 %
Utenfor	58 %	47 %	51 %	49 %	35 %	35 %	52 %	30 %	32 %	22 %
Total	54 %	40 %	45 %	43 %	35 %	29 %	47 %	22 %	23 %	15 %

6.4 Samlet bidrag til økt kompetanse

Kapittelet har til nå tatt sett på i hvilken grad prosjektene/aktivitetene som Innovasjon Norge har medfinansiert har ført til økt samarbeid på enkeltområder. Ut ifra et innovasjonssystemperspektiv er det imidlertid også interessant å kartlegge i hvilken grad prosjektene/aktivitetene har bidratt til økt kompetanse i stor grad (skår 4 og 5) på flere områder. I det følgende vil vi se nærmere på det samlede kompetansebidraget ut fra en rekke bakgrunnsvariabler.

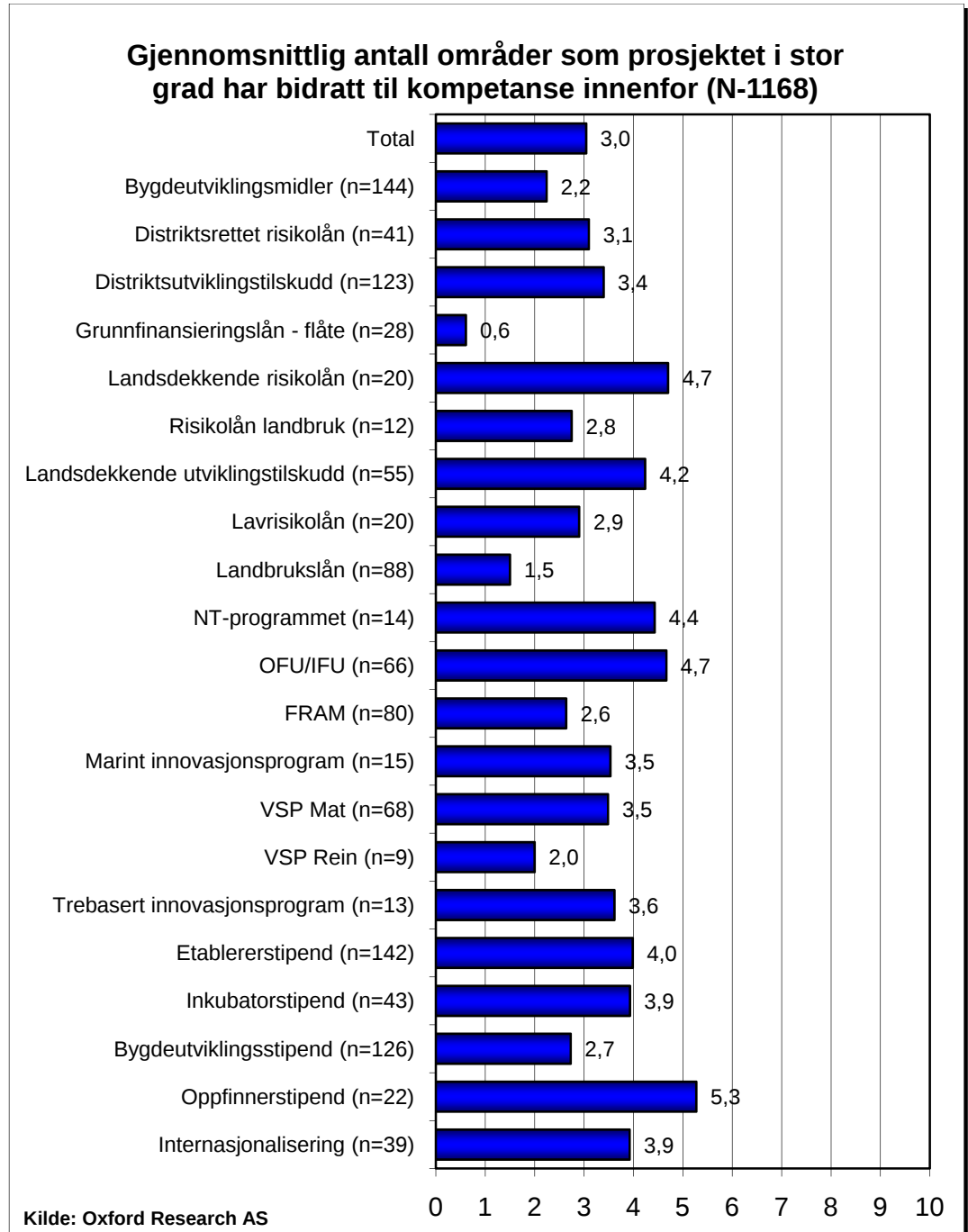
6.4.1 Samlet kompetansebidrag etter tjeneste og program

Neste figur gir en oversikt over hvor mange kompetanseområder de ulike tjenestene og programmene i stor grad har fått økt kompetanse på. I gjennomsnitt fører prosjektene/aktivitetene til kompetanseøkning på 3 av 10 mulige områder. Antall områder med økt kompetanse var i 2,8 for 2004-årgangen og 2,7 for 2005-årgangen. Vi ser altså her en svak økning i prosjektenes bidrag til økt kompetanse.

Som figuren under viser er det store forskjeller i kompetansebidraget mellom de ulike tjenestene og programmene. Dette er som forventet ut ifra variasjonen som ligger i

de ulike tjenestene og programmene. Det er innen Oppfinnerstipend (5,3 områder) og OFU/IFU og Landsdekkende risikolån (4,7 områder) prosjektene har ført til økt kompetanse på flest områder, mens innen Grunnfinansieringslån – flåte og (0,6 områder) Landbrukslån (1,5 områder) er kompetansebidraget minst.

Figur 23: Gjennomsnittlig antall områder hvor prosjektet i stor grad har bidratt til kompetanse innenfor.

Noen av tallene brukt i denne oversikten er usikre og må benyttes med varsomhet. Grunnen er at antall som har svart i disse gruppene er få. Dette gjelder Risikolån landbruk, NT-programmet, Marint innovasjonsprogram, VSP-rein og Trebasert innovasjonsprogram.

Når det gjelder tjeneste- og programtypene viser analyser at det er relativt store forskjeller i forhold til bidraget til økt kompetanse. Stipendjentene skiller seg klart positivt ut, med et gjennomsnittlig kompetansebidrag på 3,8 områder. Lånetjenestene bidrar i minst grad (2,1 områder). Disse funnene samsvarer med etterundersøkelsene for 2005- og 2004-årgangene, og er ikke overraskende ut fra at mange etablerere har relativt liten erfaring og mange av Låneordningene i stor grad benyttes til fysiske investeringer.

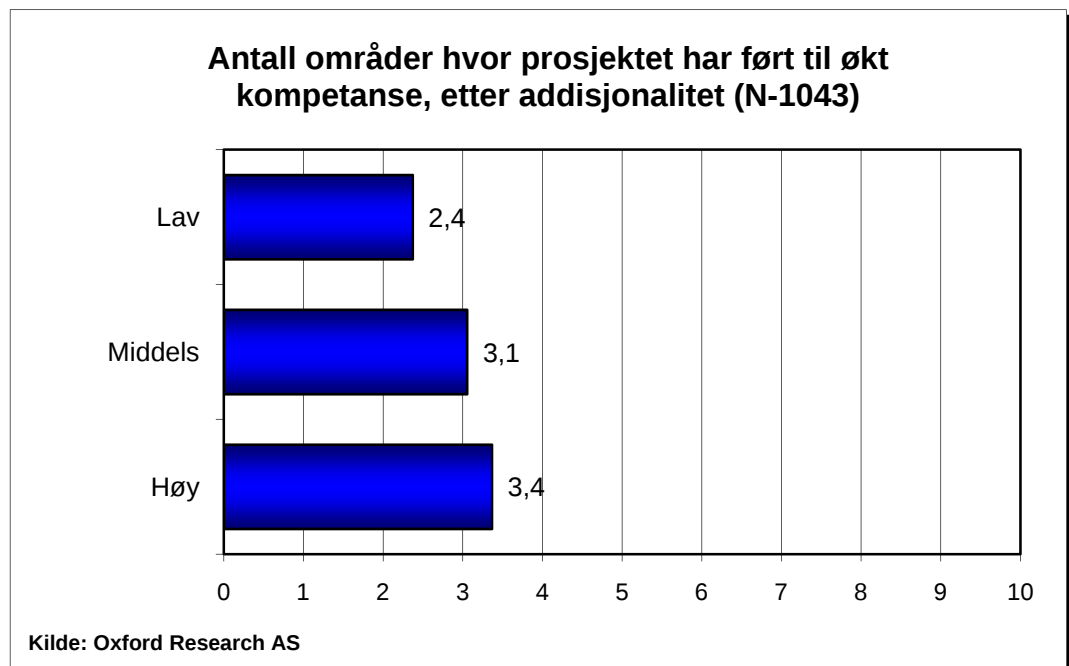
6.4.2 Samlet kompetansebidrag etter addisjonalitet

Å beholde den kompetansen som er utviklet i en bedrift kun i den aktuelle bedriften kan være svært vanskelig. I og med at bedriften selv ikke kan innkassere den fulle gevinsten av investeringene samt at avkastningen av kompetanseprosjektene også kan være usikker, kan dette medføre problemer med å få finansiert kompetanseprosjekter. I figuren under belyser vi hvordan det samlede kompetansebidraget er etter addisjonalitet.

Som tidligere etterundersøkelser har vist er det også i år tydelig at det er en klar sammenheng mellom prosjektets/aktivitetens addisjonalitet og kompetansebidrag. Som neste figur viser er kompetansebidraget klart størst i prosjekter/aktiviteter med høy addisjonalitet (3,4 områder) og bidraget minst i prosjektene/aktivitetene med lav addisjonalitet (1,4 områder).

Sammenliknet med 2005-årgangen er resultatene relativt like, bortsett fra kompetansebidraget knyttet til prosjekter/aktiviteter med lav addisjonalitet. I år bidrar disse prosjektene/aktivitetene med på 2,4 områder, mens de i 2005 kun stod for kompetansebidrag på 1,4 områder.

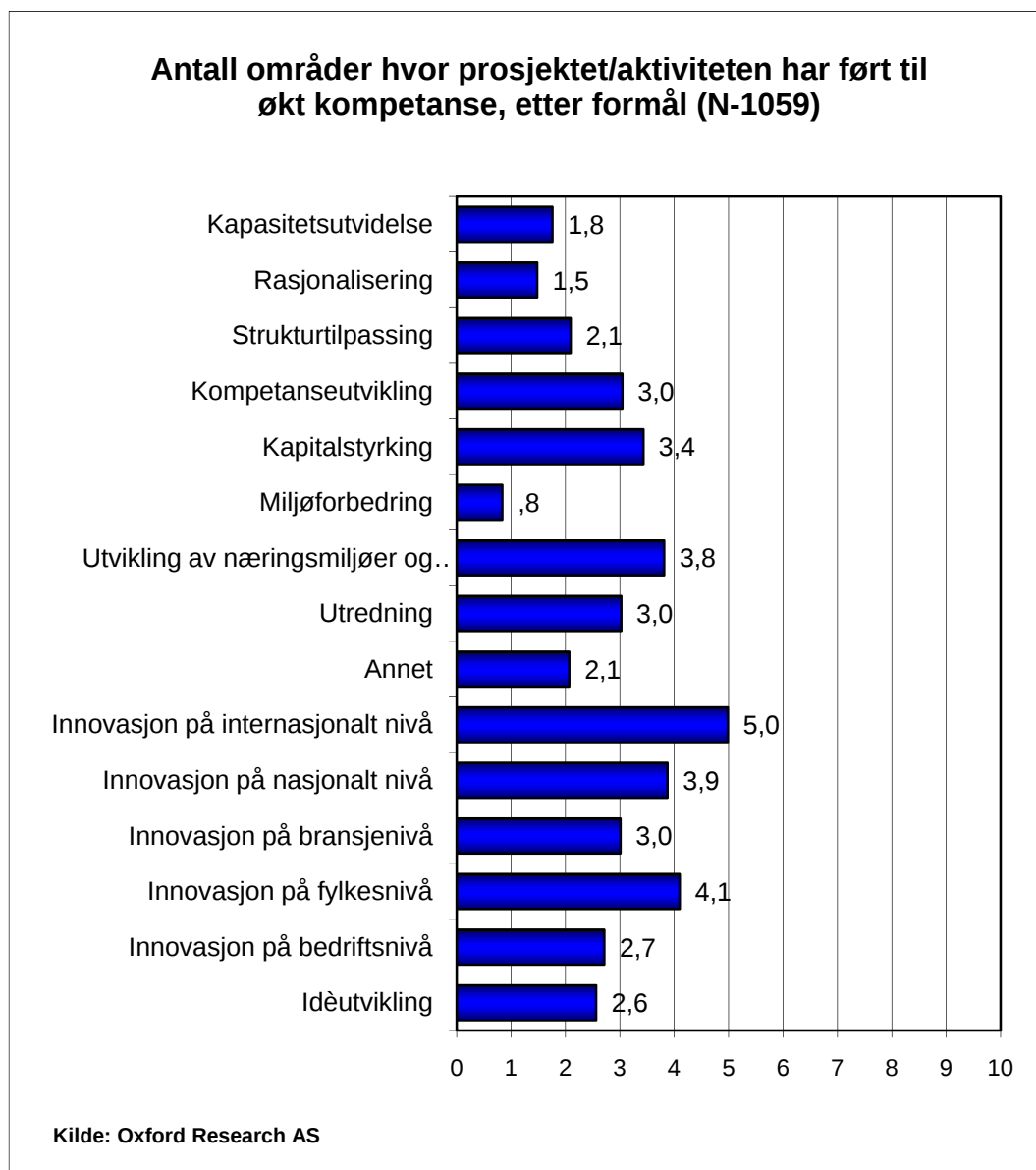
Figur 24: Antall områder som prosjektet/aktiviteten har ført til økt kompetanse, etter addisjonalitet.

6.4.3 Samlet kompetansebidrag etter formål

Neste figur ser nærmere på kompetansebidrag etter formål, og som det fremkommer av figuren er variasjonen stor mellom de ulike formålsskodene. Det er prosjekter i formålskategorien Innovasjon på internasjonalt nivå som bidrar til økt kompetanse på flest områder (5,0 områder), mens prosjektene innen Miljøforbedring bidrar til økt kompetanse på færrest områder (0,8 områder).

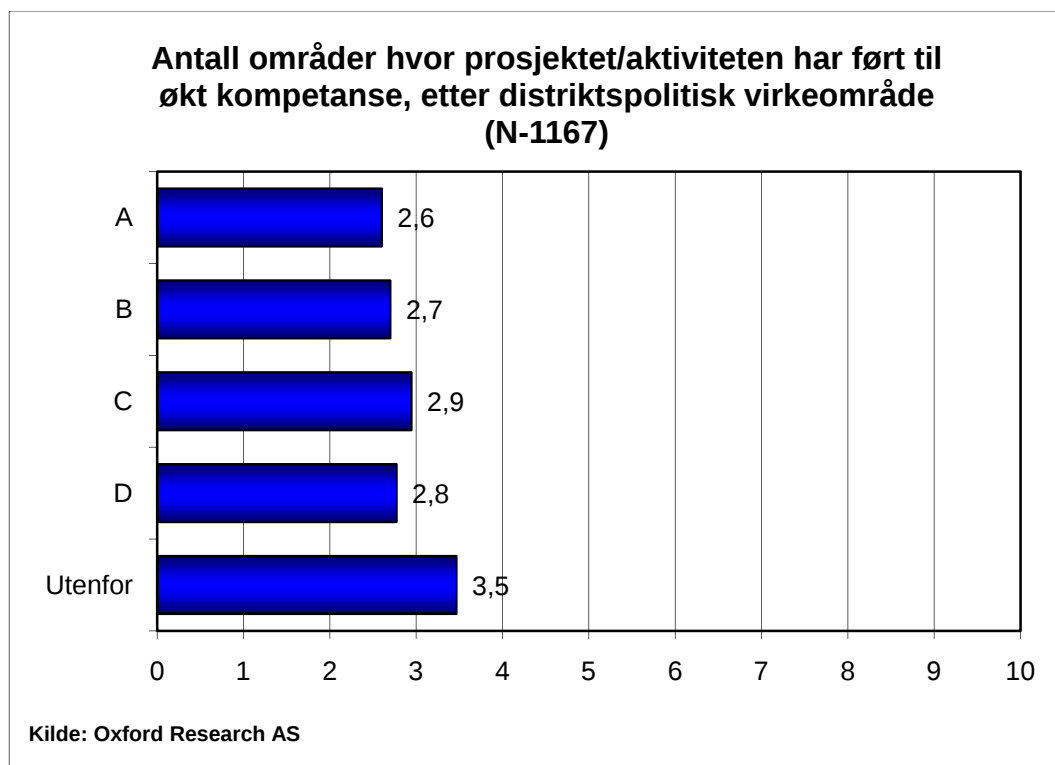
Figur 25: Antall områder som prosjektet/aktiviteten har ført til økt kompetanse, etter formål.

6.4.4 Samlet kompetansebidrag etter distriktpolitisk virkeområde

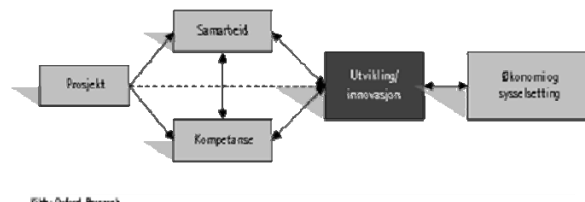
Neste figur viser at forskjellene i kompetansebidrag ikke er særlig store innen det distriktpolitiske virkeområde. Bidraget er imidlertid relativt mye høyere utenfor virkeområdene (3,5 områder). Dette skyldes først og fremst at tjeneste- og programfordelingen er ulik innenfor og utenfor virkeområdet.

Figur 26: Antall områder som prosjektet/aktiviteten har ført til økt kompetanse, etter distriktspolitisk virkeområde.

Kapittel 7. Atferdsendring og faktisk utvikling/innovasjon

Samarbeid og kompetanseutvikling har ført til at bedriftene har utviklet nye produkter, produksjonsprosesser samt generert markedsutvikling. Denne utviklingen er også kjent som innovasjon, og er nettopp ett av Innovasjon Norges hovedmål.

bedriftenes ”innovasjonsatferd” (kapittel 7.1). En ser her på endring i måten å arbeide på, fokus og strategi. I tillegg er det en egen del knyttet direkte til innovasjon som har oppstått som følge av prosjektet (kapittel 7.2).

I det følgende vil vi først gå inn på betydningen av prosjektene på bedriftenes innovasjonsatferd før vi ser nærmere på de faktiske effektene på utvikling/innovasjon.

7.1 Betydning for innovasjonsadferd

Atferdsmessige endringer i bedriftene som studeres gjennom Kundeeffektundersøkelsene er blant annet knyttet til strategi, kompetanseutvikling, nettverksarbeid og måten bedriftene jobber med innovasjon på. Tanken er at bedriftene vil stå bedre rustet ovenfor fremtidige utfordringer om det fokuseres ytterligere på disse områdene. Atferdsendringene er knyttet til følgende faktorer:¹⁵

- Økt fokus på utvikling og innovasjon
- Økt fokus på utviklings- og endringsprosesser i bedriften
- Bedre utnyttelse av kunnskap
- Større kunnskap om hvordan forskningsresultater kan nyttiggjøres
- Ansettelse av nye medarbeidere
- Kompetanseutvikling hos meg selv/medarbeiderne
- Å se nye muligheter i internasjonalt samarbeid
- Utvikling av samarbeid/nettverk

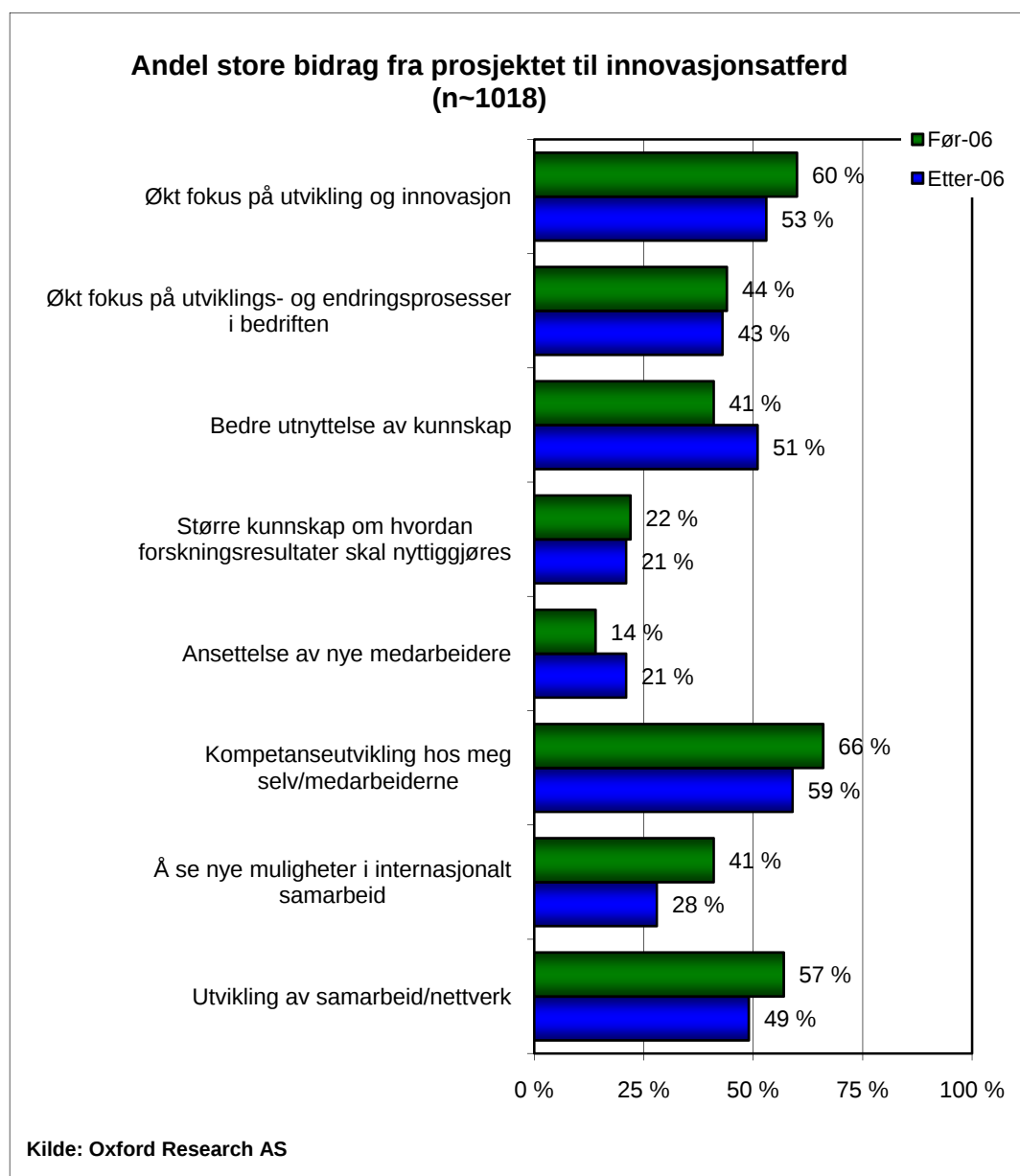
Neste figur viser andelen som i stor grad (skår 4 og 5) forventer bidrag innen ulike faktorer som kan knyttes til innovasjonsatferd, og hva man i etterundersøkelsen har funnet at faktisk har hendt. Resultatene fra førundersøkelsen viste at forventningene først og fremst var knyttet til kompetanseutvikling (66 prosent) og økt fokus på utvikling og innovasjon (60 prosent). Det ble i minst grad forventet ansettelse av nye medarbeidere (14 prosent).

¹⁵ Det er foretatt justeringer i spørsmålstekstene i denne delen av spørreskjemaet i forhold til tidligere års undersøkelser. Dette er gjort for å spørsmålene mest mulig i samsvar med Community Innovation Survey (CIS).

Tidligere undersøkelser (se blant annet 2003-, 2004- og 2005-årgangen), har vist at forventningene i førundersøkelsene trolig har vært noe lave i forhold til det bedriftene oppgir i de respektive etterundersøkelsene. Bildet for 2006-årgangen skiller seg imidlertid fra denne tendensen som vi har sett i tidligere årganger. Resultatene i figuren under viser nemlig at forventningene i førundersøkelsen synes å ha vært noe høye i forhold til hva bedriftene oppgir faktisk har skjedd. Forklaringen til dette ligger antakelig i endringen i spørsmålene som er foretatt knyttet til disse dimensjonene.

I forhold til bedre utnyttelse av kunnskap og ansettelse av nye medarbeidere er imidlertid forventningene lavere enn de bidrag som bedriftene oppgir at prosjektet/aktiviteten faktisk har generert. Prosjektene har i størst grad bidratt til kompetanseutvikling (59 prosent) og til økt fokus på utvikling og innovasjon (53 prosent).

Figur 27: Andel store bidrag fra prosjektet til innovasjonsatferd. Prosent.

Neste tabell viser de ulike dimensjonene knyttet til atferdsendringer fordelt etter tjeneste og program. Som tabellen viser, er det svært ulikt fokus på atferdsendring mellom de ulike tjenestene og programmene. Ser man tjenestene og programmene under ett, er bidraget til atferdsendring størst innen Landsdekkende risikolån og OFU/IFU, mens bidraget er minst innen Grunnfinansieringslån-flåte og Landbrukslån. Dette er ikke så overraskende gitt målsetningene bak de enkelte tjenestene og programmene, og innretningene de har.

Tabell 20: Andel store bidrag til atferdsendringer etter tjeneste og program.								
Tjeneste/program	Utvikling og innovasjon	Utvikling og endringsprosesser	Utnyttelse av kunnskan	Bedre forskningssres.	Nytte av medarbeidere	Nye kompetanse-utvikling	Internasjonalt samarbeid	Utvikling av samarbeid/hett verk
Bygdeutviklingsmidler (n=144)	45 %	40 %	50 %	19%	11 %	50%	12 %	39 %
Distriktsrettet risikolån (n=41)	56 %	38 %	58 %	20%	36 %	52%	40 %	48 %
Distriktsutviklingstilskudd (n=123)	60 %	47 %	60 %	20%	26 %	66%	35 %	55 %
Grunnfinansieringslån - flåte (n=28)	21 %	22 %	29 %		10 %	27%	11 %	14 %
Landsdekkende risikolån (n=20)	64 %	36 %	73 %	50%	45 %	73%	80 %	50 %
Risikolån landbruk (n=12)	75 %	50 %	60 %	20%	25 %	50%		60 %
Landsdekkende utviklingstilskudd (n=55)	80 %	55 %	50 %	28%	25 %	68%	53 %	71 %
Lavrisikolån (n=20)	55 %	50 %	38 %	15%	29 %	64%	23 %	50 %
Landbrukslån (n=88)	23 %	23 %	29 %	9%	20 %	36%	4 %	25 %
NT-programmet (n=14)	100 %	67 %	67 %	67%	40 %	67%	50 %	67 %
OFU/IFU (n=66)	69 %	48 %	60 %	45%	52 %	81%	55 %	65 %
FRAM (n=80)	51 %	59 %	53 %	12%	24 %	60%	10 %	44 %
Marint innovasjonsprogram (n=15)	75 %	60 %	60 %	40%	20 %	80%	40 %	75 %
VSP Mat (n=68)	59 %	57 %	59 %	21%	24 %	65%	23 %	59 %
VSP Rein (n=9)	40 %	20 %	20 %	20%	25 %	50%	25 %	25 %
Trebasert innovasjonsprogram (n=13)	67 %	50 %	71 %	57%	14 %	71%	33 %	57 %
Etablererstipend (n=142)	62 %	37 %	54 %	25%	18 %	64%	37 %	62 %
Inkubatorstipend (n=43)	63 %	47 %	44 %	47%	25 %	69%	47 %	53 %
Bygdeutviklingsstipend (n=126)	52 %	45 %	54 %	14%	13 %	62%	12 %	47 %
Oppfinnerstipend (n=22)	67 %	44 %	56 %	25%	13 %	88%	44 %	50 %
Internasjonalisering (n=39)	45 %	45 %	53 %	34%	25 %	63%	72 %	63 %
Totalt	53 %	43 %	52 %	21%	21 %	59%	28 %	49 %

Noen av tallene brukt i denne oversikten er usikre og må benyttes med varsomhet. Grunnen er at antall som har svart i disse gruppene er få. Dette gjelder Risikolån landbruk, NT-programmet, Marint innovasjonsprogram, VSP-rein og Trebasert innovasjonsprogram.

7.1.1 Atferdsendring etter formål

Neste tabell viser en oversikt over andel store bidrag til atferdsendring, etter formål. For å lettere å få fram hvilke formål som har hatt aller størst betydning for atferdsendring innenfor de ulike områdene, har vi uthevet de to formålene med den høyeste andelen innen hvert område.

Som tabellen viser varierer bidragene ut ifra formål relativt mye. Tre formålskoder skårer høyt på 3 av 8 atferdsområder; Kapitalstyrking, Miljøforbedring, Innovasjon på internasjonalt nivå og Idèutvikling.

Tabell 21: Andel store bidrag til atferdsendringer etter formål.								
Formål	Utvikling og innovasjon	ser endringsprosess	Utnyttelse av kunnskap	Bedre forskningsres.	Nytte av medarbeidere	Kompetanse-utvikling	Internasjonalt samarbeid	Utvikling av samarbeid/nettverk
Kapasitetsutvidelse	35 %	34 %	45 %	9 %	16 %	44 %	11 %	26 %
Rasjonalisering	37 %	25 %	48 %		11 %	50 %	3 %	10 %
Strukturtilpassing	52 %	38 %	43 %	21 %		50 %	8 %	39 %
Kompetanseutvikling	64 %	50 %	65 %	11 %	24 %	66 %	29 %	60 %
Kapitalstyrking	54 %	29 %	38 %	21 %	29 %	77 %	50 %	54 %
Miljøforbedring	67 %	64 %	64 %	67 %		55 %		22 %
Utvikling av næringsmiljøer og nettverk	72 %	46 %	38 %	22 %	16 %	69 %	22 %	70 %
Utreddning	50 %	37 %	59 %	5 %	20 %	59 %	21 %	59 %
Annet	44 %	36 %	39 %	11 %	12 %	35 %	20 %	44 %
Innovasjon på internasjonalt nivå	69 %	48 %	62 %	46 %	28 %	75 %	57 %	62 %
Innovasjon på nasjonalt nivå	62 %	54 %	55 %	28 %	33 %	79 %	41 %	59 %
Innovasjon på bransjenivå	57 %	38 %	48 %	20 %	21 %	64 %	30 %	43 %
Innovasjon på fylkesnivå	61 %	43 %	53 %	22 %	21 %	76 %	29 %	70 %
Innovasjon på bedriftsnivå	46 %	41 %	52 %	18 %	19 %	53 %	18 %	46 %
Idèutvikling	64 %	60 %	64 %	27 %	10 %	55 %	36 %	73 %
Total	53 %	42 %	52 %	21 %	20 %	59 %	27 %	49 %

7.1.2 Atferdsendring etter distriktspolitisk virkeområde

Neste tabell viser andel store bidrag til atferdsendring etter distriktspolitisk virkeområde. Det området med høyest andel innen hvert område er markert med grått. Som vi ser er det prosjekter/aktiviteter utenfor det distriktspolitiske virkeområdet som på flest områder har store bidrag (5 av 8 områder), mens prosjekter/aktiviteter innen virkeområde A ikke skårer høyest på noen av områdene knyttet til atferdsendring.

Tabell 22: Andel store bidrag til atferdsendringer etter distriktspolitisk virkeområde.								
Distriktspolitisk virkeområde	Utvikling og innovasjon	ser endringspros	utnyttelse av kunnskan	Bedre forskningsres.	Nytte av medarbeidere	Nye kompetanse-utvikling	Internasjonalt samarbeid	Utvikling av samarbeid/hett verk
A	48 %	31 %	39 %	17 %	21 %	50 %	31 %	44 %
B	51 %	45 %	54 %	17 %	16 %	53 %	20 %	44 %
C	53 %	43 %	55 %	20 %	19 %	66 %	23 %	51 %
D	42 %	33 %	36 %	13 %	15 %	38 %	27 %	46 %
Utenfor	57 %	43 %	53 %	27 %	26 %	64 %	36 %	53 %
Totalt	53 %	42 %	52 %	21 %	21 %	59 %	28 %	49 %

7.1.3 Samlet bidrag til atferdsendring

I det videre vil vi se nærmere på prosjektenes/aktivitetenes totale bidrag til atferdsendringer. I de neste figurene illustreres samlet bidrag til atferdsendring etter disse bakgrunnsvariablene: tjeneste og program, addisjonalitet, formål og distriktspolitisk virkeområde.

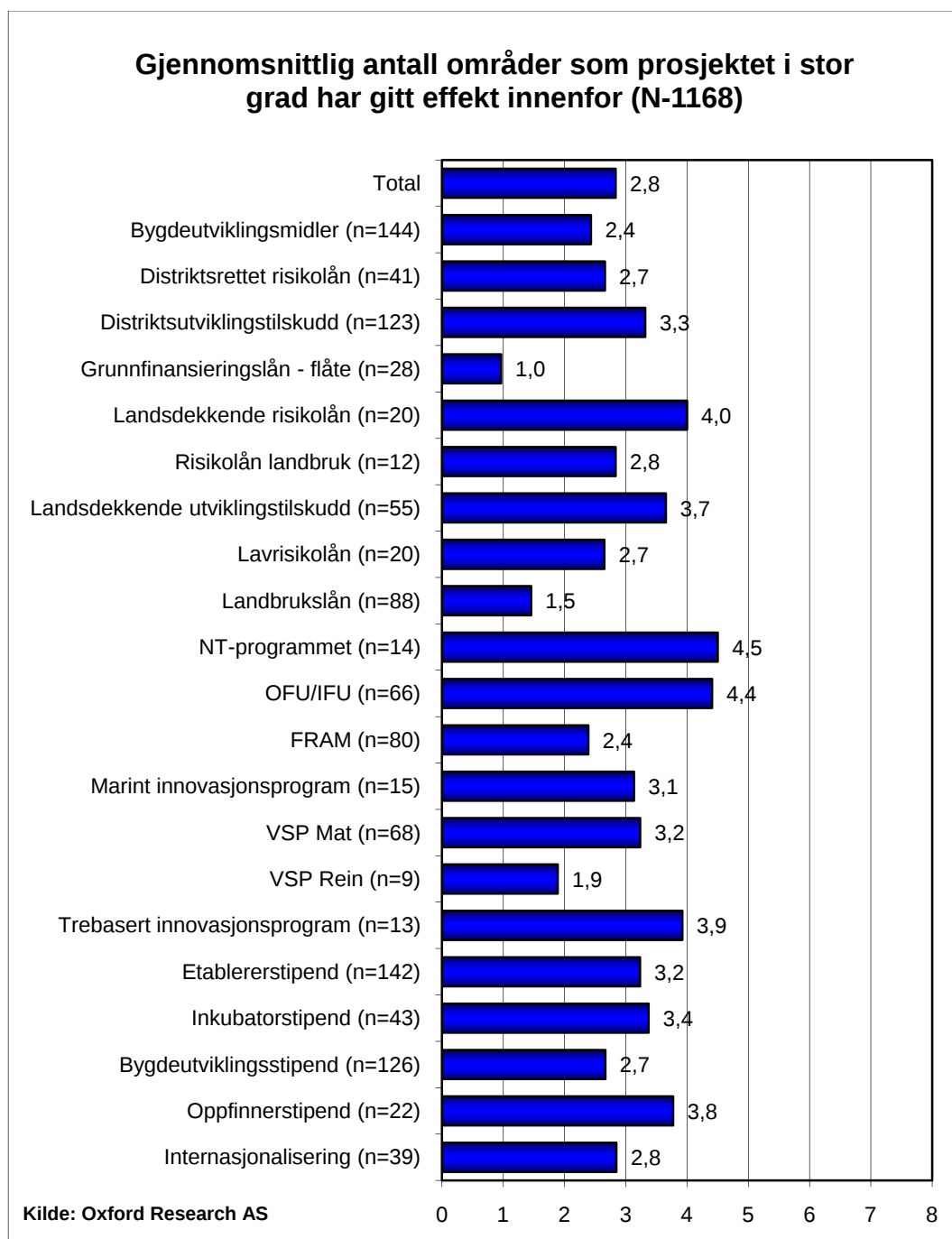
7.1.3.1 Samlet bidrag til atferdsendring etter tjeneste og program

Den neste figuren viser antall områder som prosjektet i stor grad har gitt effekt innenfor, fordelt på tjeneste og program. Som forventet er det stor variasjon mellom de ulike tjenestene og programmene.

Overordnet har bedriftene i snitt hatt effekter på 2,8 områder. Dette er noe høyere enn i etterundersøkelsen for 2005-årgangen (2,5 områder) og etterundersøkelsen for 2004-årgangen (2,2 områder). Hovedforklaringen til endringene vi finner knyttet til atferdsendring er at flere av spørsmålene er omformulert. Spesielt stort utslag skyldes at spørsmålet som i tidligere årganger var formulert som: "Ansettelse av nye medarbeidere innen forskning og utvikling" er endret til: "Ansettelse av nye medarbeidere". I etterundersøkelsen for 2005 svarte 8 prosent at prosjektet i stor grad hadde bidratt til nyansettelser, mens vi inneværende undersøkelse finner at 21 prosent svarer det samme.

I forhold til de enkelte tjenestene og programmene, er det innen NT-programmet (4,5 områder) og OFU/IFU (4,4 områder) antall bidrag er størst, mens Grunnfinansieringslån-flåte og Landbrukslån ligger lavest i forhold til gjennomsnittlig antall områder som prosjektet i stor grad har gitt effekt innenfor. Dette er ikke overraskende gitt at disse to virkemidlene er innrettet mot å gi støtte til rene fysiske investeringer.

Figur 28: Antall områder hvor prosjektet/aktiviteten har ført til atferdsendring, etter tjeneste og program.

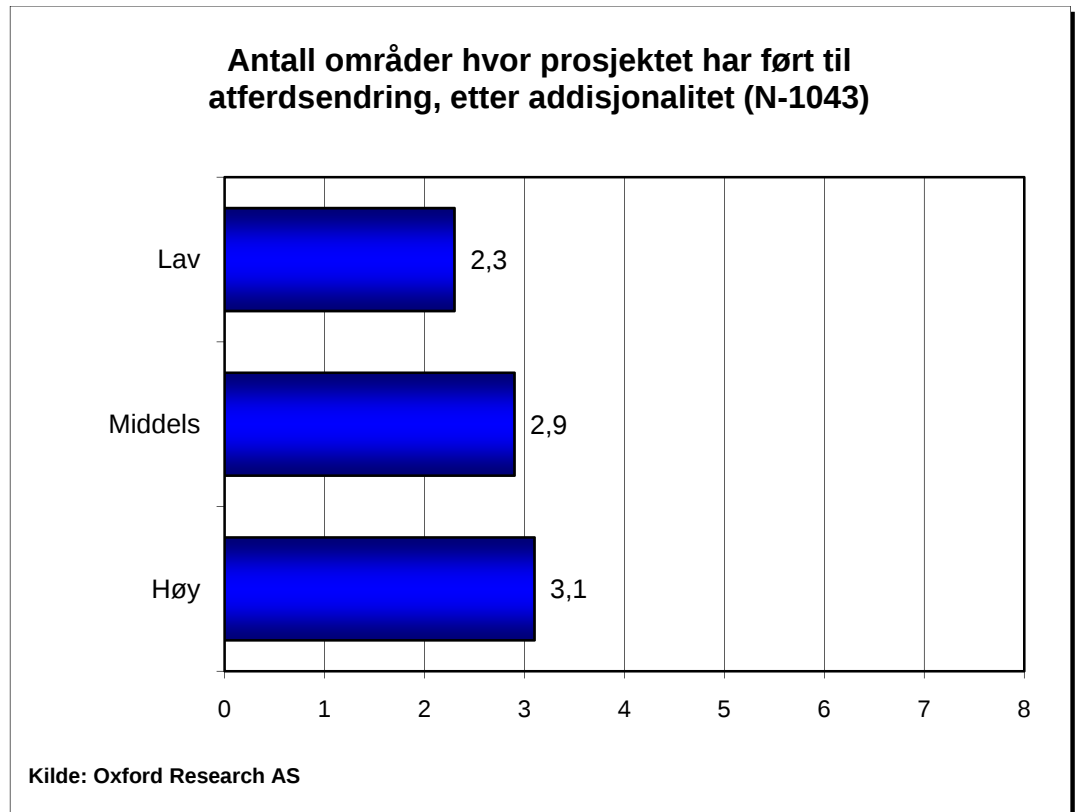
Noen av tallene brukt i denne oversikten er usikre og må benyttes med varsomhet. Grunnen er at antall som har svart i disse gruppene er få. Dette gjelder Risikolån landbruk, NT-programmet, Marint innovasjonsprogram, VSP-rein og Trebasert innovasjonsprogram.

7.1.3.2 Samlet bidrag til atferdsendring etter addisjonalitet

Med utgangspunkt i at endringer i bedrifter er en krevende øvelse, er det interessant å se nærmere på sammenhengen mellom bidrag til atferdsendring og addisjonalitet. Neste figur viser at bidraget til atferdsendringer er størst i prosjekter med høy addisjonalitet (3,1 områder). Det er med andre ord en sammenheng mellom addisjonalitet og atferdsendring. Imidlertid er antall områder hvor prosjektet har ført

til atferdsendring økt for de prosjektene med lav addisjonalitet fra 1,6 områder i 2005-årgangen til 2,3 områder for inneværende årgang. Antall områder innen middels og høy addisjonalitet har holdt seg mer eller mindre konstant.

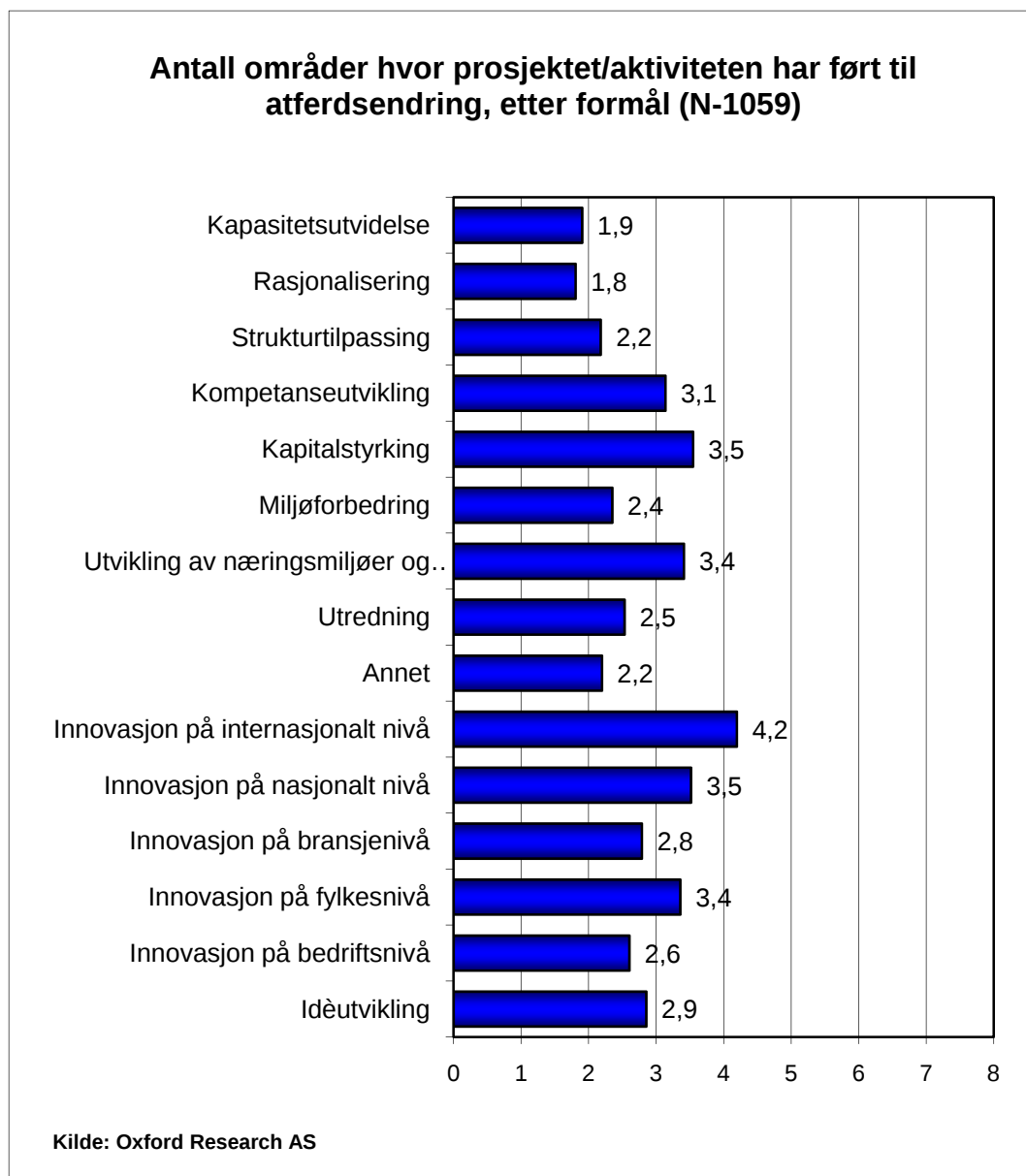
Figur 29: Antall områder hvor prosjektet/aktiviteten har ført til atferdsendring, etter addisjonalitet.

7.1.3.3 Samlet bidrag til atferdsendring etter formål

Neste figur viser variasjonen i antall bidrag til atferdsendring etter formål. Antall bidrag varierer relativt mye innen de ulike formålene fra 1,9 områder i prosjekter med formålskode "Kapasitetsutvidelse", til 4,2 områder for prosjekter innen formålskoden "Innovasjon på internasjonalt nivå".

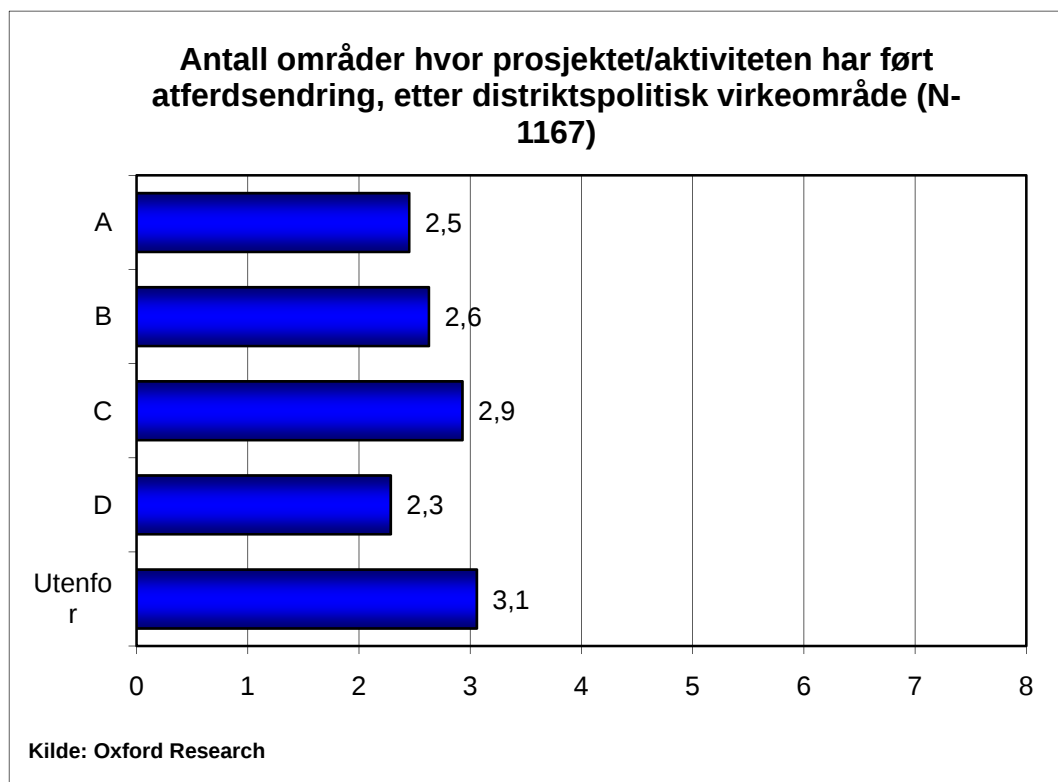
Figur 30: Antall områder hvor prosjektet/aktiviteten har ført til atferdsendring, etter formål.

7.1.3.4 Samlet bidrag til atferdsendring etter distriktpolitisk virkeområde

Variasjonen innen atferdsendring etter distriktpolitisk virkeområde er ikke like stor som for eksempel etter formålene. Neste figur viser at antall bidrag er varierer fra 2,3 områder innenfor virkeområde D, mens prosjektene/aktivitetene utenfor det distriktpolitiske virkeområdet har hatt endringer på 3,1 av områdene knyttet til atferdsendring.

Figur 31: Antall områder hvor prosjektet/aktiviteten har ført til atferdsendring, etter DPV.

7.2 Faktisk utvikling/innovasjon

I tidligere etterundersøkelser er bedriftene spurt om faktisk utvikling/innovasjon knyttet til tre hovedområder; utvikling og forbedring av produkter/varer og tjenester, utvikling og forbedring av produksjonsprosesser og markedsutvikling. I etterundersøkelsen for 2006 er det inkludert ytterligere ett innovasjonsområde, nemlig organisasjonsutvikling. Følgende dimensjoner inngår dermed i målingen av faktisk utvikling/innovasjon:

A. Utvikling og forbedring av produkter/varer og tjenester?

- Forbedring av eksisterende produkters design, egenskaper & kvaliteter?
- Utvikling av et nytt produkt/vare?
- Utvikling av en ny tjeneste?
- Utvikling av ny produksjonsteknologi for salg?

B. Utvikling og forbedring av produksjonsprosesser?

- Effektivisering av eksisterende produksjonsprosesser (arbeidsmetoder)?
- Utvikling av nye produksjonsprosesser?
- Forbedre metoder for lagring, levering eller distribusjon av produkter/varer og tjenester?
- Endre prosesser for å kunne møte nye krav fra offentlige myndigheter?

C. Markedsutvikling og/eller endret markedsføring?

- Anvendelse av nye salgskanaler eller markedsføringsmetoder?
- Introdusere produkter/varer og/eller tjenester til nye kundegrupper?
- Introdusere produkter/varer og/eller tjenester til nye geografiske markeder?
- Lansering av produktet på en ny måte (f.eks. i ny design eller innpakning)?

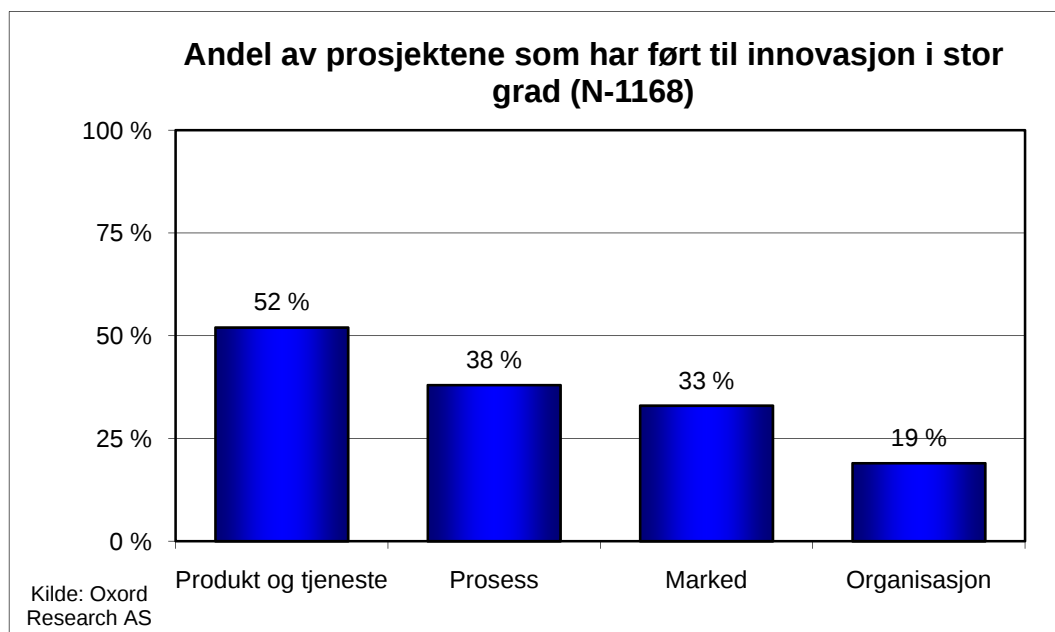
D. Organisasjonsutvikling?

- Ny forretningspraksis for organisering av arbeid eller prosedyrer, kvalitetsstyring og opplæringsystemer?
- Nye metoder for organisering av arbeidsansvar og beslutninger innen bedriften?
- Nye metoder for organisering av eksterne relasjoner til andre bedrifter eller offentlige institusjoner?

I tidligere etterundersøkelser har vi sammenstilt forventningene med hva bedriftene faktisk har oppnådd. En slik sammenstilling lar seg ikke gjøre for 2006-årgangen. Dette skyldes at det metodisk er gjort noen grep for å måle hva som faktisk er oppnådd på en mer robust måte. Tidligere har man rapportert på hva bedriftene på overordnet nivå har gitt tilbakemelding på (de tre, nå fire, hovedområdene). I årets etterundersøkelse er imidlertid den faktiske innovasjonen målt gjennom å slå sammen underspørsmålene for hver type innovasjon.

Figuren viser at flest prosjekter har ført til produkt- og tjenesteutvikling (52 prosent). Færrest prosjekter har bidratt til organisasjonsutvikling (19 prosent). Selv om resultatene ikke er direkte sammenliknbare, viser også tidligere etterundersøkelser (se for eksempel etterundersøkelsene for 2004 og 2005) at prosjektene i størst grad bidrar til produkt- og tjenesteutvikling.

Figur 32: Andel prosjekter som har ført til innovasjon i stor grad.

I neste tabell har vi undersøkt om det er forskjeller i bidrag til innovasjon ut ifra tjeneste og program. Fokus på innovasjon varierer mye mellom de ulike tjenestene og programmene, og det er derfor ikke særlig overraskende at resultatene i tabellen viser svært ulike bidrag.

Tabell 23: Andel bidrag til innovasjon i stor grad etter tjeneste og program.				
Tjeneste og program	Produkt og tjeneste	Prosess	Marked	Organisasjon
Bygdeutviklingsmidler (n=144)	46 %	52 %	22 %	10 %
Distriktsrettet risikolån (n=41)	56 %	44 %	41 %	19 %
Distriktsutviklingstilskudd (n=123)	64 %	41 %	43 %	24 %
Grunnfinansieringslån - flåte (n=28)	22 %	22 %	4 %	4 %
Landsdekkende risikolån (n=20)	69 %	62 %	57 %	21 %
Risikolån landbruk (n=12)	50 %	40 %	20 %	20 %
Landsdekkende utviklingstilskudd (n=55)	65 %	31 %	45 %	20 %
Lavrisikolån (n=20)	56 %	35 %	42 %	35 %
Landbrukslån (n=88)	27 %	40 %	11 %	11 %
NT-programmet (n=14)	60 %	33 %	20 %	0 %
OFU/IFU (n=66)	79 %	41 %	54 %	29 %
FRAM (n=80)	28 %	26 %	23 %	26 %
Marint innovasjonsprogram (n=15)	33 %	0 %	33 %	33 %
VSP Mat (n=68)	71 %	37 %	56 %	24 %
VSP Rein (n=9)	40 %	50 %	40 %	20 %
Trebasert innovasjonsprogram (n=13)	50 %	43 %	14 %	29 %
Etablererstipend (n=142)	60 %	23 %	40 %	21 %
Inkubatorstipend (n=43)	74 %	18 %	33 %	11 %
Bygdeutviklingsstipend (n=126)	40 %	20 %	34 %	17 %
Oppfinnerstipend (n=22)	75 %	41 %	38 %	20 %
Internasjonalisering (n=39)	44 %	19 %	38 %	20 %
Totalt	52 %	38 %	33 %	18 %

Noen av tallene brukt i denne oversikten er usikre og må benyttes med varsomhet. Grunnen er at antall som har svart i disse gruppene er få. Dette gjelder Risikolån landbruk, NT-programmet, Marint innovasjonsprogram, VSP-rein og Trebasert innovasjonsprogram.

7.2.1 Bidrag til innovasjon på hovedområdet etter formål

Neste tabell viser innovasjonsbidrag etter formål. Innovasjon skjer i større eller mindre grad i alle bedrifter, imidlertid vil bidragene være ulike avhengig av typen prosjekt og formålet med prosjektet. Gjennomgående er innovasjonsbidragene innen Idéutvikling, Strukturtilpassing og Annet lave. I tillegg er det ingen prosjekter med formålskategori Miljøforbedring som har ført til organisasjonsutvikling.

Innovasjonen er høyest innen prosjekter som faller inn under formålskategorien Kapitalstyrking når vi ser på Produkt- og tjenesteutvikling samt Prosessutvikling. Vi

gjør imidlertid oppmerksom på at det er svært få i denne kategorien, slik at resultatene må tolkes med stor forsiktighet. Videre er det prosjekter innen formålscoden Utvikling av næringsmiljøer og nettverk som i størst grad fører til markedsutvikling, og prosjekter innen Kompetanseutvikling som i størst grad fører til organisasjonsutvikling.

Tabell 24: Andel bidrag til innovasjon i stor grad etter formål.				
Formål	Produkt og tjeneste	Prosess	Marked	Organisasjon
Kapasitetsutvidelse	35 %	55 %	21 %	10 %
Rasjonalisering	43 %	65 %	5 %	8 %
Strukturtilpassing	34 %	38 %	3 %	19 %
Kompetanseutvikling	48 %	43 %	33 %	31 %
Kapitalstyrking	85 %	77 %	50 %	14 %
Miljøforbedring	47 %	65 %	25 %	0 %
Utvikling av næringsmiljøer og nettverk	71 %	30 %	56 %	15 %
Utredning	44 %	33 %	33 %	17 %
Annet	38 %	36 %	14 %	9 %
Innovasjon på internasjonalt nivå	75 %	37 %	47 %	23 %
Innovasjon på nasjonalt nivå	65 %	35 %	47 %	22 %
Innovasjon på bransjenivå	59 %	30 %	38 %	21 %
Innovasjon på fylkesnivå	69 %	30 %	54 %	26 %
Innovasjon på bedriftsnivå	53 %	34 %	35 %	19 %
Idèutvikling	23 %	21 %	36 %	7 %
Total	54 %	39 %	34 %	18 %

7.2.2 Bidrag til innovasjon på hovedområdet etter distriktspolitisk virkeområde

I neste tabell vises andel innovasjonsbidrag etter distriktspolitisk virkeområde. Overordnet er ikke variasjonen stor innenfor de ulike innovasjonsområdene, ut ifra hvilket område man ser på. Imidlertid er det prosjekter innen virkeområde C som skårer høyest både på prosess- og markedsutvikling. Prosjekter utenfor virkeområdet fører i størst grad til produkt- og tjenesteutvikling, mens det innen virkeområde B er flest prosjekter som fører til organisasjonsutvikling.

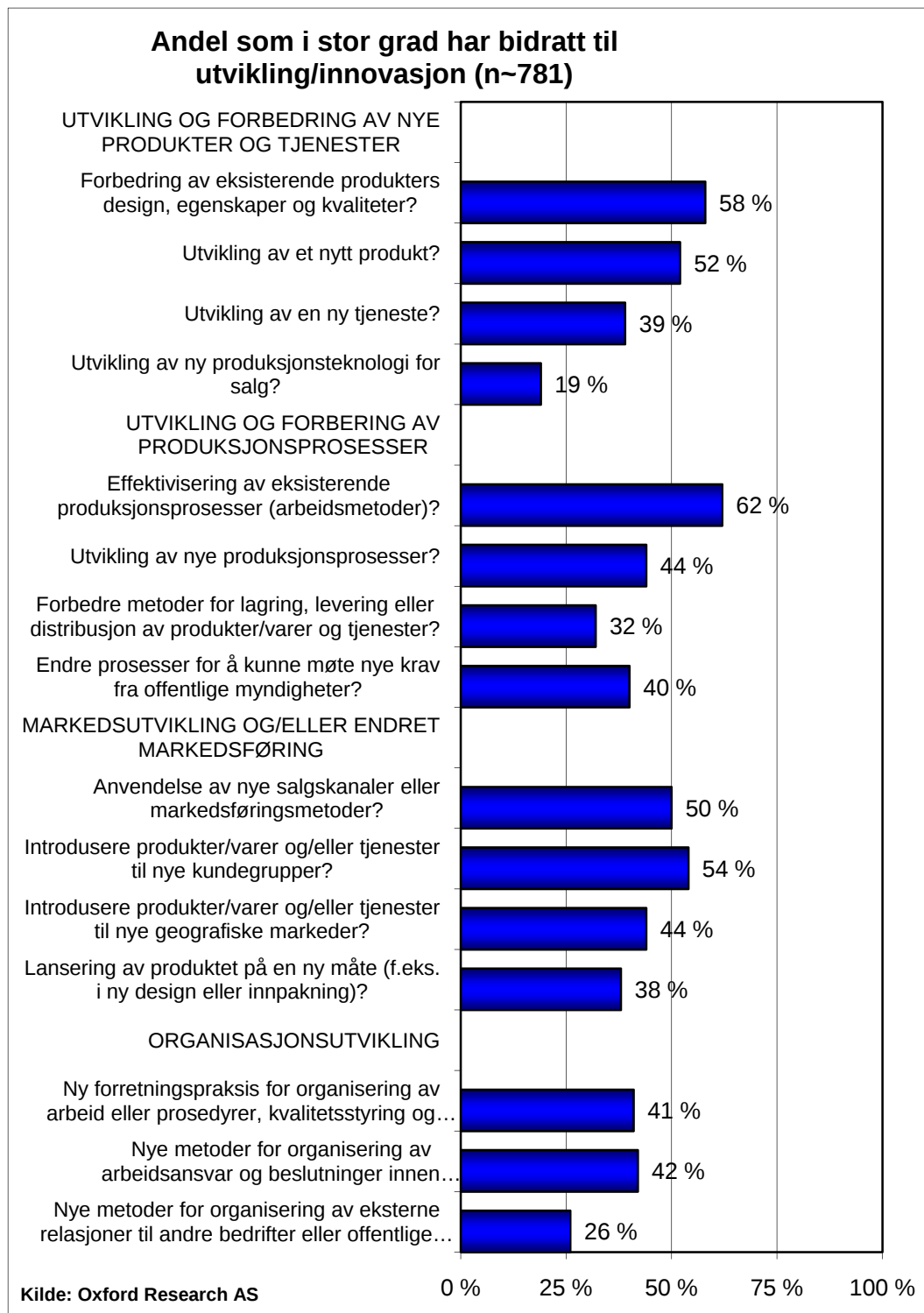
Tabell 25: Andel bidrag til innovasjon i stor grad etter distriktspolitisk virkeområde.				
DPV	Produkt og tjeneste	Prosess	Marked	Organisasjon
A	52 %	34 %	31 %	18 %
B	50 %	42 %	30 %	23 %
C	52 %	43 %	36 %	16 %
D	44 %	42 %	27 %	13 %
Utenfor	55 %	31 %	35 %	19 %
Total	52 %	38 %	33 %	19 %

7.2.3 Bidrag til innovasjon på delområder

De fire hovedområdene som er omtalt (Produkt- og tjenesteutvikling, Prosessutvikling, Markedsutvikling og Organisasjonsutvikling) er delt opp i en rekke underspørsmål som ble stilt bedriftene for å utdype typen utvikling.

Neste figur viser at det er flest prosjekter som i stor grad (skår 4 og 5) har ført til effektivisering av eksisterende produksjonsprosesser (62 prosent) og forbedring av eksisterende produkters design, egenskaper og kvalitet (58 prosent). Begge disse områdene har en klar økning fra 2005-årgangen. Spesielt har sistnevnte indikator økt fra 39 til 58 prosent.

Figur 33: Andel som i stor grad har bidratt til utvikling/innovasjon.

7.2.4 Samlet bidrag til innovasjon

I det følgende vil vi se på prosjektenes/aktivitetenes samlede bidrag til innovasjon ut ifra tjeneste og program, addisjonalitet, formål og distriktpolitisk virkeområde.

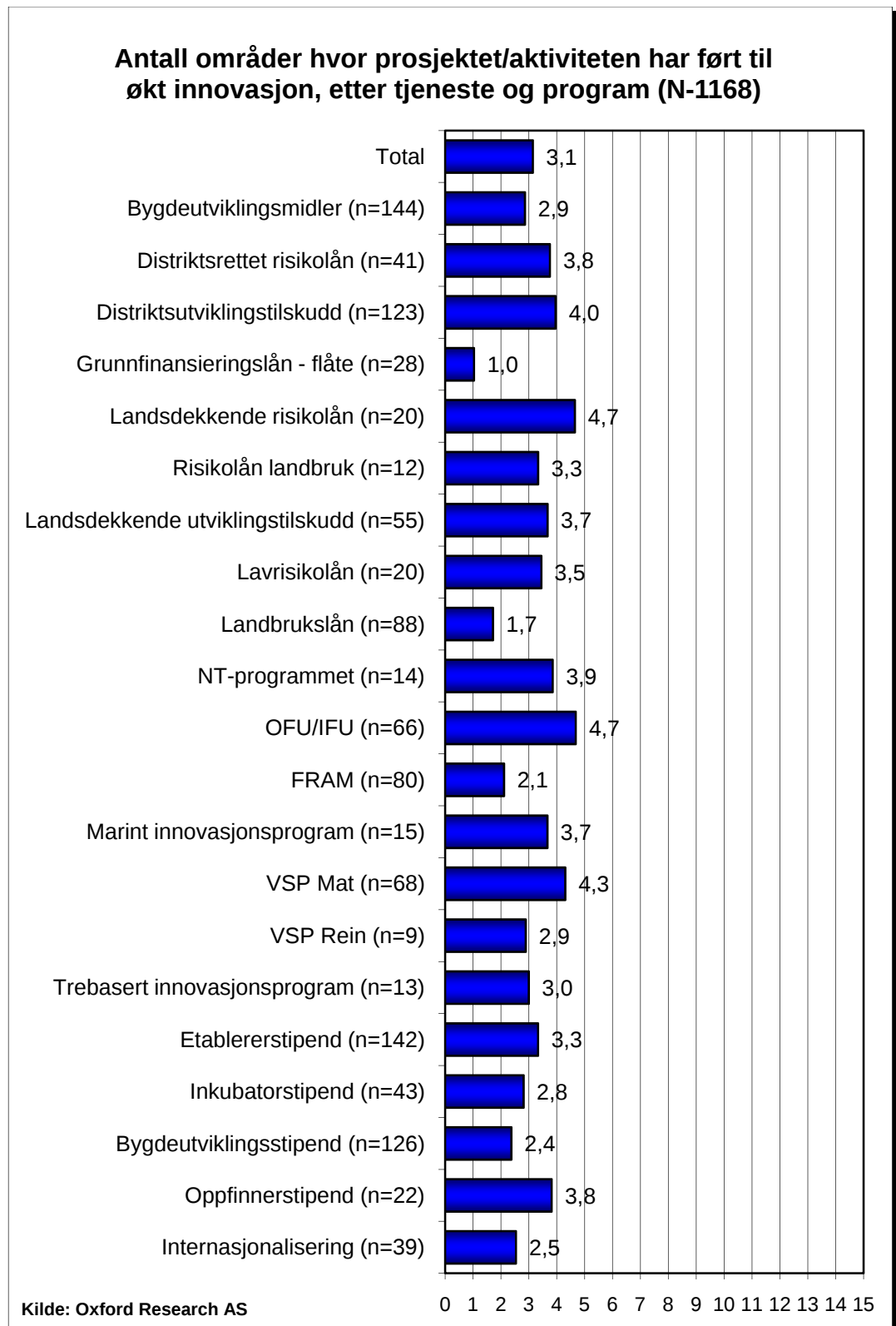
7.2.4.1 Samlet innovasjonsbidrag etter tjeneste og program

I snitt bidrar prosjektene/aktivitetene med utvikling i stor grad (skår 4 og 5) innen 3,1 av 15 utviklings-/innovasjonsområder. På grunn av at antall utviklings-/innovasjonsområder har økt fra 11 til 15 fra 2005- til 2006-årgangen kan vi ikke sammenlikne disse resultatene med tidligere årganger¹⁶.

Variasjonen i samlet innovasjonsbidrag er naturlig nok stor mellom de ulike tjenestene og programmene. Prosjekter innen Grunnfinansieringslån-flåte har ført til økt innovasjon på kun ett område, mens Landsdekkende risikolån og OFU/IFU har ført til økt innovasjon på nærmere fem områder.

¹⁶ For 2005-årgagen bidro prosjektene med utvikling i stor grad innen 2,3 av 11 utviklings-/innovasjonsområder.

Figur 34: Antall områder hvor prosjektet/aktiviteten har ført til økt innovasjon, etter tjeneste og program.

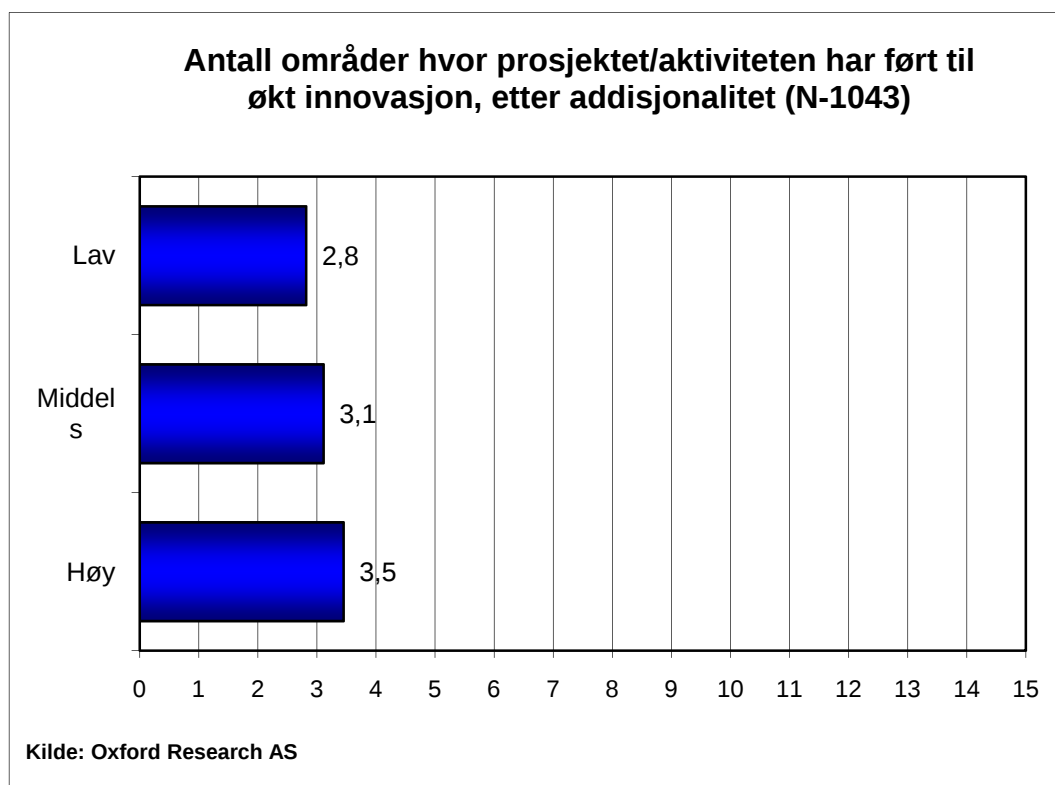
Noen av tallene brukt i denne oversikten er usikre og må benyttes med varsomhet. Grunnen er at antall som har svart i disse gruppene er få. Dette gjelder Risikolån landbruk, NT-programmet, Marint innovasjonsprogram, VSP-rein og Trebasert innovasjonsprogram.

7.2.4.2 Samlet innovasjonsbidrag etter addisjonalitet

Innovasjon Norge skal kombinere innovasjon og utviklingsbidrag med også å ha en utløsende effekt. Det skal dermed være en fornuftig balanse mellom prosjektenes/aktivitetens addisjonalitet og resultater i form av bidrag til blant annet innovasjon. Ett mål på hvorvidt man lykkes med denne avveiningen i praksis, illustreres i neste figur.

Antall områder hvor prosjektet/aktiviteten har ført til økt innovasjon er størst innen prosjekter med høy addisjonalitet. Dette indikerer at man har utvikling innen flere områder i prosjekter som er avhengig av støtte fra Innovasjon Norge, enn i prosjekter hvor man ikke er avhengig av denne støtten. Innovasjonsbidraget er altså mindre i de prosjektene man klarer å gjennomføre uten bidrag fra Innovasjon Norge.

Figur 35: Antall områder hvor prosjektet/aktiviteten har ført til økt innovasjon, etter addisjonalitet.

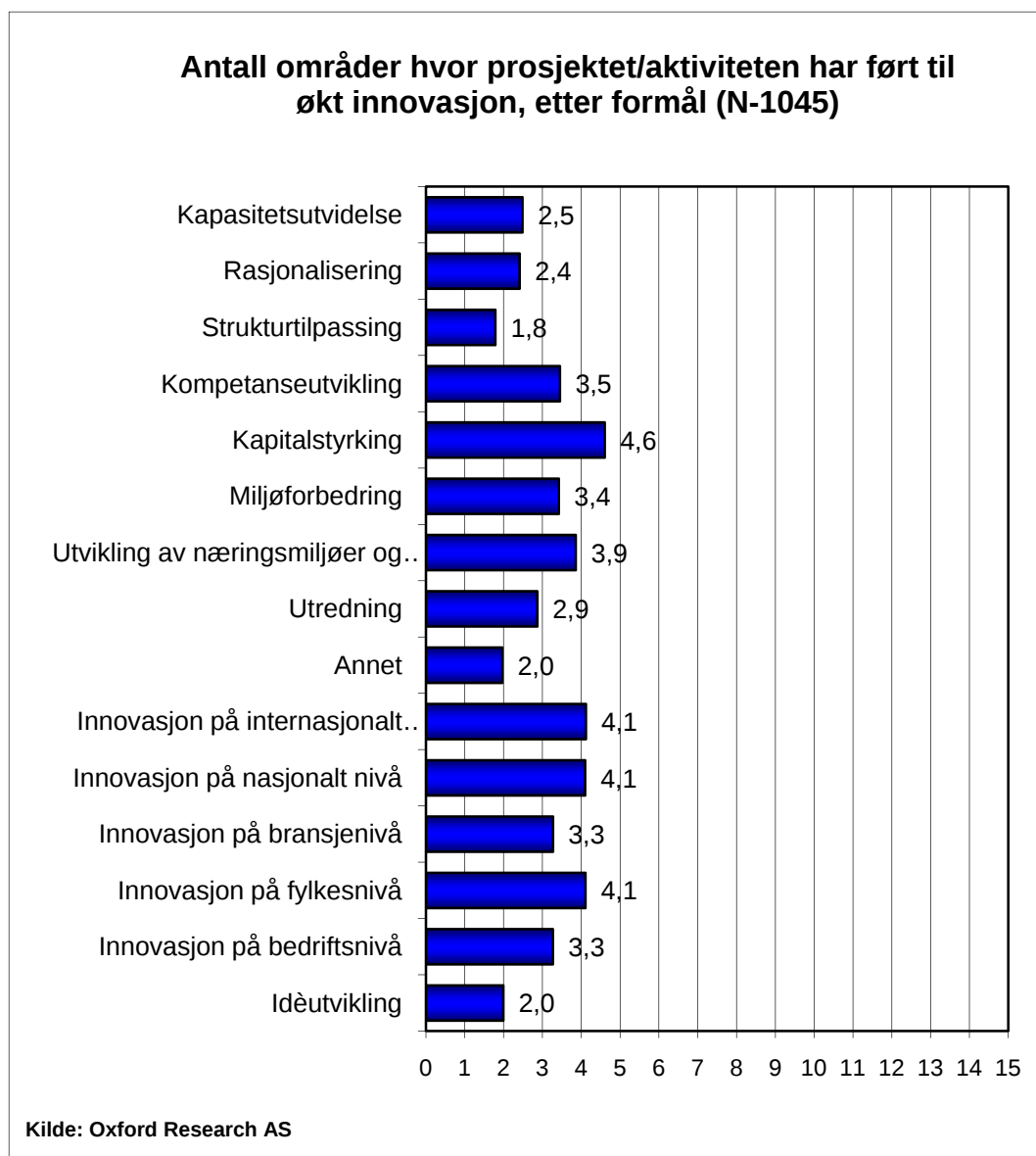

7.2.4.3 Samlet innovasjonsbidrag etter formål

Innovasjonsbidraget varierer relativt mye, avhengig av formål. Dette vises i neste figur. At det innoveres på flest områder i prosjekter med formålskoden Kapitalstyring er svært overraskende, og avviker helt fra bildet fra 2005-årgangen. Imidlertid er antallet bedrifter knyttet til denne formålskoden svært få, og man må dermed ikke legge for mye i disse resultatene.

At de fleste ”innovasjonsformålene” derimot skårer høyt, er ikke særlig overraskende. Ut ifra hva som ligger i disse formålskodene ville man kanskje forventet enda større innovasjonsbidrag. Feks skårer Innovasjon på bransjenivå klart lavere enn de andre ”innovasjonsformålene”.

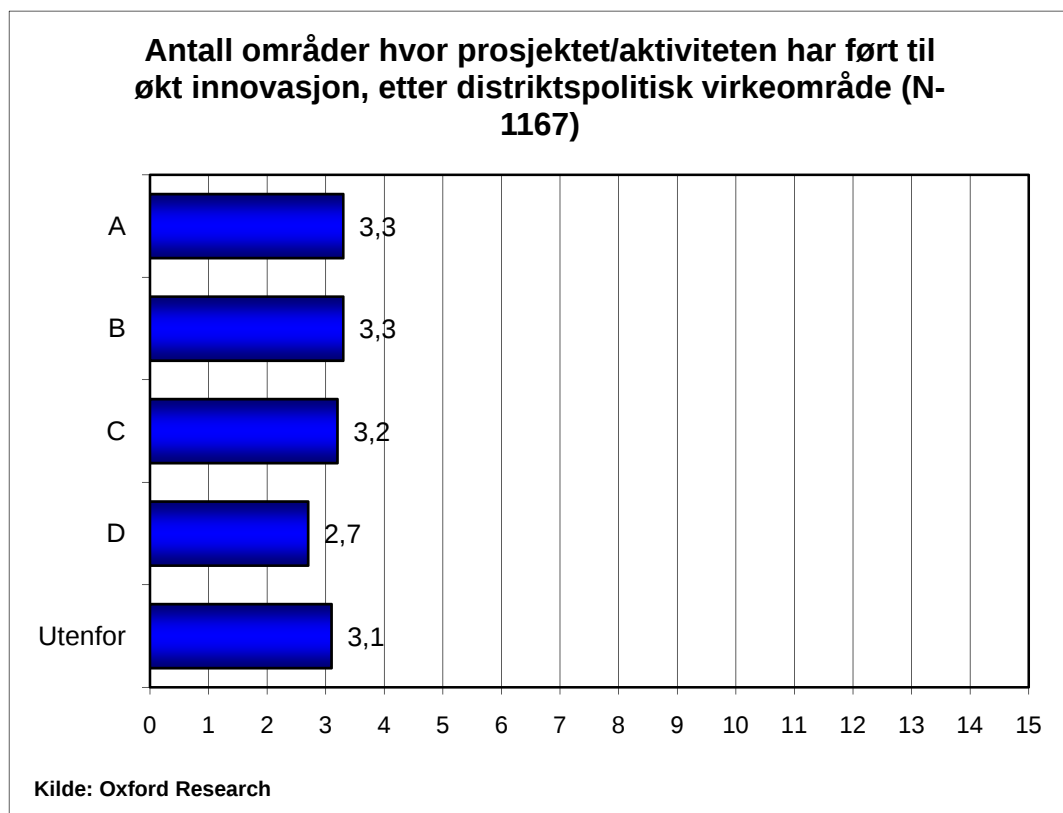
Figur 36: Antall områder hvor prosjektet/aktiviteten har ført til økt innovasjon, etter formål.

7.2.4.4 Samlet innovasjonsbidrag etter distriktspolitisk virkeområde

Innovasjonsbidraget varierer lite mellom de ulike distriktspolitiske virkeområdene. Det illustreres i neste figur. Imidlertid skiller virkeområde D seg noe ut, hvor innovasjonsbidraget er lavere enn for de øvrige. Her er det imidlertid få respondenter, noe som innebærer at usikkerheten er høy og at en må tolke resultatene med forsiktighet.

Figur 37: Antall områder hvor prosjektet/aktiviteten har ført til økt innovasjon, etter DPV.

7.3 Nyhetsverdi

Utviklingen/innovasjonen som skjer i bedriftene er av ulik karakter og har ulik ”nyhetsverdi”. Noe er bare nytt for bedriften og velkjent ellers, mens andre utviklinger/innovasjoner kan være helt nye.

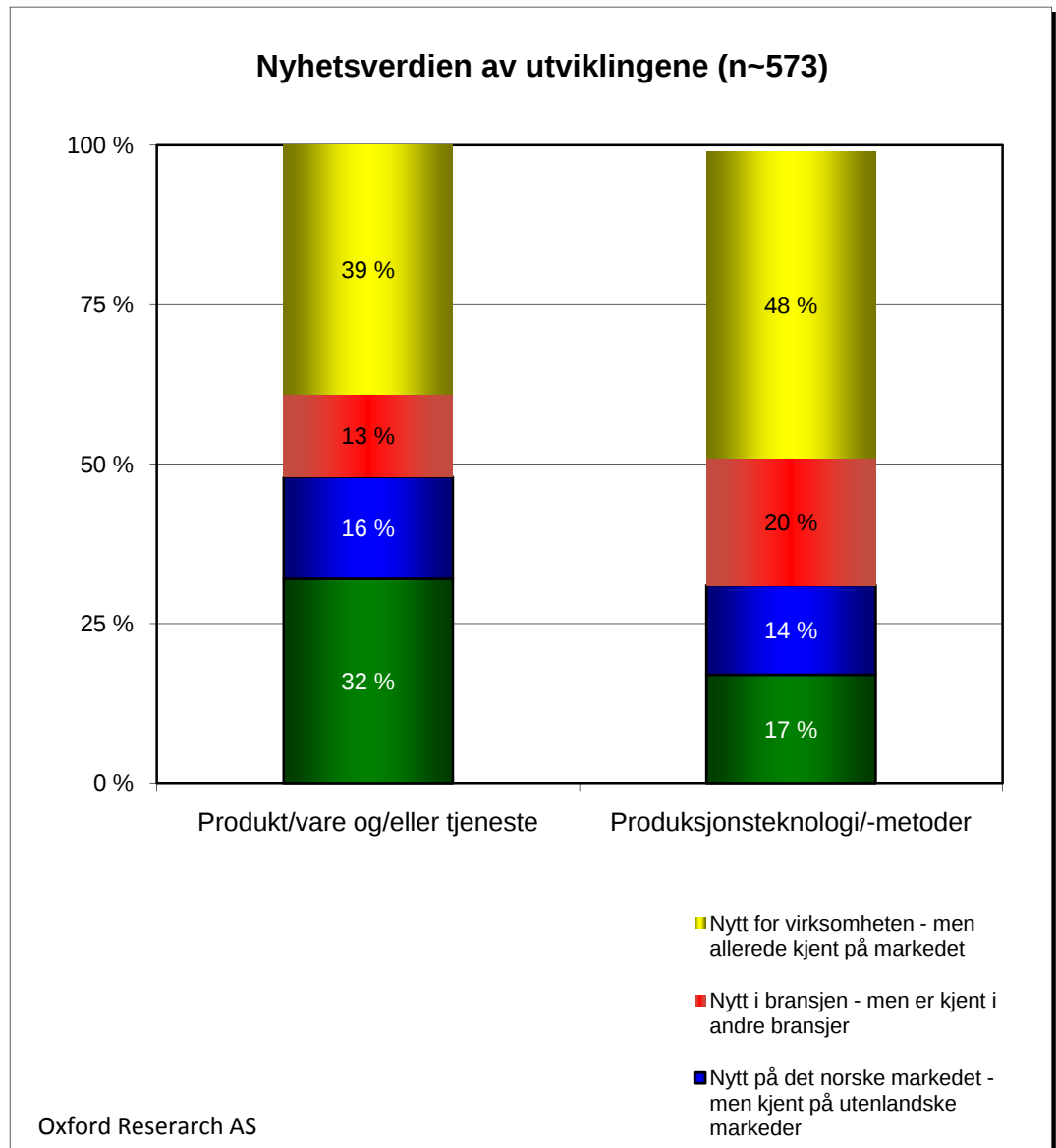
I etterundersøkelsen for inneværende årgang har vi etterspurt nyhetsverdien knyttet til:

- Produkt/vare og/eller tjeneste
- Produksjonsteknologi/-metode

I tidligere etterundersøkelser har dette vært stilt som ett samlet spørsmål. Denne oppdelingen gjør dermed at vi ikke direkte kan sammenlikne funnene for 2006-årgangen med tidligere årganger.

Som neste figur viser er nyhetsverdien av utviklingen først og fremst knyttet til produkt/vare og/eller tjeneste og produksjonsteknologi/-metode som er nye for virksomhetene, men allerede kjent på markedet. Videre har 32 prosent utviklet et nytt produkt/vare og/eller tjeneste som er helt nytt (finnes ikke fra før), og 20 prosent har utviklet produksjonsteknologi/-metode som er nytt i bransjen, men kjent i andre bransjer.

Figur 38: Nyhetsverdi. Prosent.

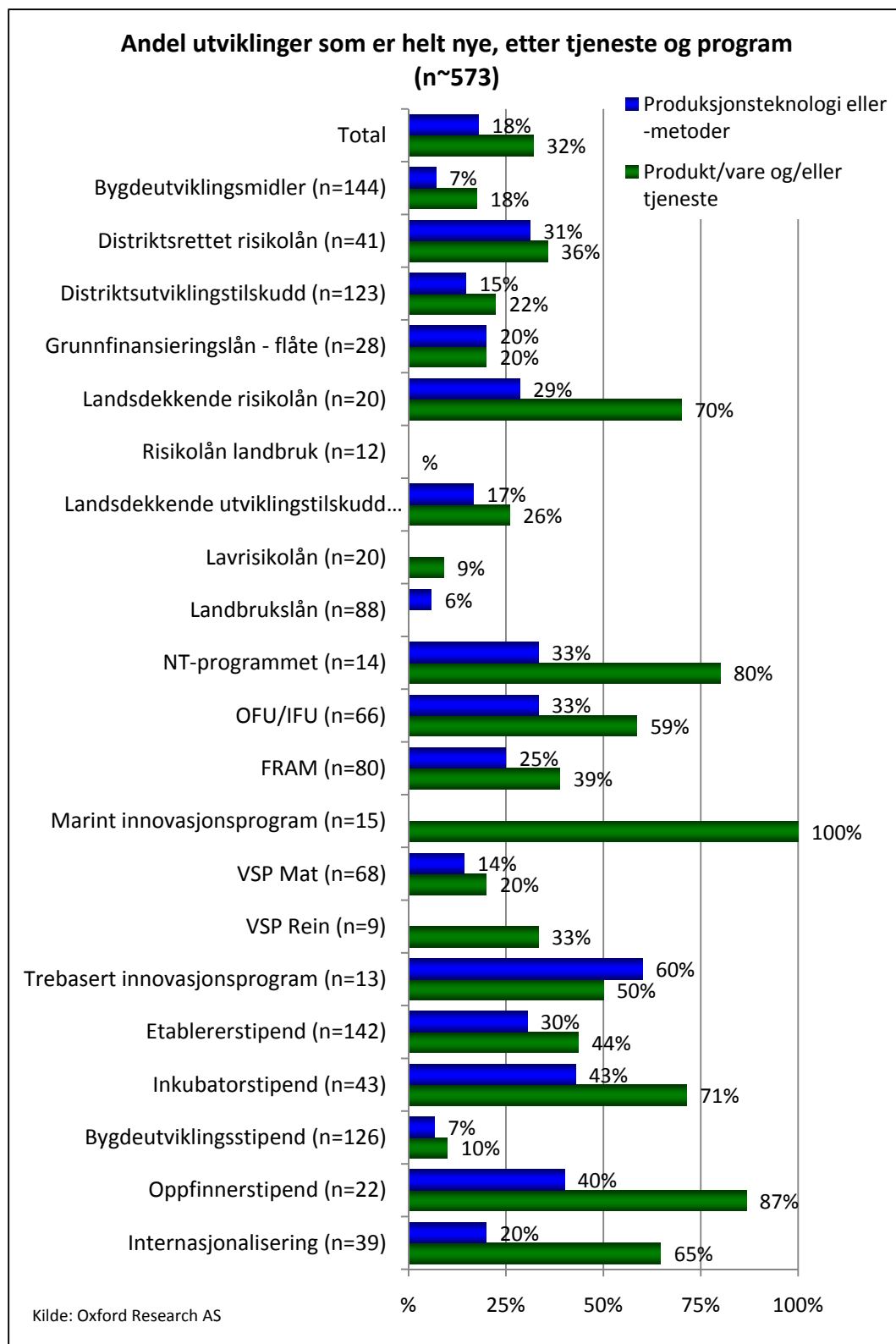

7.3.1 Nyhetsverdi etter tjeneste og program

I og med at tjenestene og programmene har svært ulik innretning er det interessant å se nærmere på nyhetsverdien ut ifra denne dimensjonen. Overordnet er det videre slik at andelen utviklinger knyttet til produksjonsteknologi eller –metoder som er helt nye, er lavere enn andelen helt nye produkt/vare/tjeneste-utviklinger.

Når det gjelder produkt/vare og/eller tjenester er andelen utviklinger som er helt nye høyest innen Marint innovasjonsprogram, Oppfinnerstipendet og NT-programmet. Mens når vi ser på produksjonsteknologi eller –metoder er andelen helt nye utviklinger høyest for Trebasert innovasjonsprogram. Prosjekter innen Oppfinnerstipend skårer imidlertid høyt også på nyutviklinger på dette området.

Figur 39: Nyhetsverdi, etter tjeneste og program. Prosent.

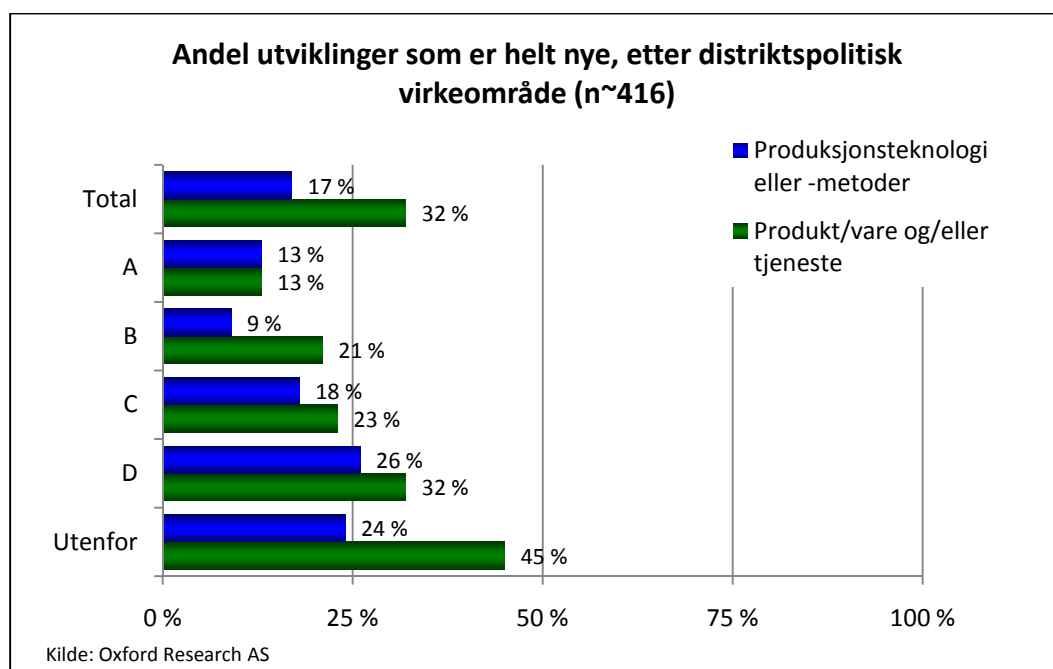
Noen av tallene brukt i denne oversikten er usikre og må benyttes med varsomhet. Grunnen er at antall som har svart i disse gruppene er få. Dette gjelder Risikolån landbruk, NT-programmet, Marint innovasjonsprogram, VSP-rein og Trebasert innovasjonsprogram.

Hvis vi ser på andel helt nye utviklinger i forhold til tjeneste- og programtypene, finner vi et skille mellom Tilskuddstjenestene og Lånetjenestene på den ene siden, og Programmene og Stipendstjenestene på den andre. De to sistnevnte typene skårer høyere både når det gjelder nytutviklinger av produkt/vare/tjenester og nytuvtvikling innen produksjonsteknologi/-metode. Dette er ikke så unaturlig ut ifra innretningen på de tjenestene og programmene som inngår i de fire ulike typene.

7.3.2 Nyhetsverdi etter distriktspolitisk virkeområde

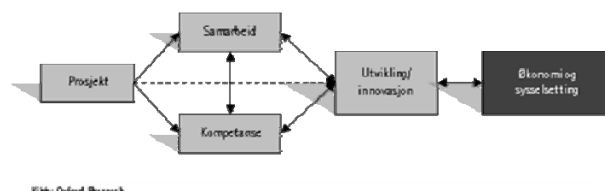
Neste figur viser andel utviklinger som er helt nye, etter distriktspolitisk virkeområde. Andelen helt nye produkt/vare og/eller tjenesteutviklinger er klart størst utenfor det distriktspolitiske virkeområdet, og lavest innen virkeområde A. Når det gjelder produksjonsteknologi eller -metoder, er andelen nytutviklinger størst innen virkeområde D, og lavest innen virkeområde B.

Figur 40: Nyhetsverdi, etter DPV. Prosent.

Kapittel 8. Klyngeanalyse

For å få et nærmere innblikk i hvordan de ulike dimensjonene ved prosjektene som er analysert i de foregående kapitlene samvarierer, er det mulig å klassifisere tilsagnsmottakerne ut fra disse. Alle disse kjennetegnene er knyttet til de ”myke” sidene av prosjektenes resultater, som

bidrag til kompetanse, atferdsendring samt innovasjon. Dette er alle forhold som kan sies å betegne de mer ”utviklingsorienterte” sidene ved bedriftene, det vil si er karakteristika ved dem som kan bidra til å gi konkurransefortrinn. I det videre arbeidet vil vi gruppere bedriftene ut fra hvor ”utviklingsorienterte” de er. Denne grupperingen vil deretter brukes til å se nærmere på de økonomiske og sysselsettingsmessige effektene prosjektene har hatt samt hva som kjennetegner bedriftene i de ulike gruppene. En slik tilnærming vil både være med å belyse i hvilken grad Innovasjon Norge når sine mål og samt gi innspill i forhold til hvordan Innovasjon Norge kan utvikle seg videre.

8.1 Utviklingsorientering i bedriftene

For å identifisere hvor ”utviklingsorienterte” bedriftene er, har vi gjennomført en såkalt klyngeanalyse. Dette er en analyseteknikk som grupperer enheter ut fra felles kjennetegn. Dette innebærer at man må velge ut minst en variabel som bedriftene skal grupperes etter. Det mest vanlige er imidlertid å benytte flere variabler som grunnlag for å søke etter felles kjennetegn ved prosjektene. I vårt tilfelle har vi valgt å ta utgangspunkt i tre ulike variable for å klassifisere bedriftene¹⁷. Disse er:

- Samlet bidrag til økt kompetanse
- Samlet bidrag til atferdsendringer
- Samlet bidrag til økt innovasjon

Vi går ikke nærmere inn på disse variablene her, men viser til den detaljerte omtalen i de foregående kapitlene.

8.1.1 Resultater fra klyngeanalysen

Klyngeanalysen viser at bedriftene kan deles inn i tre hovedgrupper basert på deres skår på samlet antall bidrag (i stor grad 4 & 5) til henholdsvis kompetanse, atferdsendring og innovasjon. I tabellen under illustreres det hvordan virksomhetene i de tre gruppene i gjennomsnitt skårer på disse indikatorene samt samarbeid.

¹⁷ I etterundersøkelsen for 2005-kullet ble også samarbeid benyttet. På grunn av at det har skjedd visse endringer i spørsmålene i år, har vi valgt å utelate samarbeid. Gjennom dette får vi et mer nyansert klassifisering av virksomhetene og en gruppering som er i tråd med de hovedkategoriene som er brukt tidligere. Dette gir et bedre grunnlag for analytiske drøftinger.

- **”De driftsorienterte”**. Gruppe 1 består av 43 prosent av bedriftene. Disse virksomhetene skårer klart lavest på alle de fire indikatorene. Disse kan betegnes som *”De driftsorienterte”*. Andelen av *”De driftsorienterte”* har gått ned med 6 prosentpoeng fra 2005-kullet.
- **”De utviklingsorienterte”**. Gruppe 2 utgjør 37 prosent av bedriftene, noe som er tilnærmet som for 2005-kullet. Disse virksomhetene skårer vesentlig høyere på alle de fire indikatorene enn gruppe 1, og kan karakteriseres som *”De utviklingsorienterte”*
- **”Superinnovatørene”**. Gruppe 3 er relativt liten og inkluderer 20 prosent bedriftene. Den gruppen skårer desidert høyest på alle indikatorene, og kan kalles *”Superinnovatørene”*. I 2005-kullet var andelen *”Superinnovatører”* på 15 prosent.

Vi vil understreke at de navnene som vi har satt på gruppene, er ”satt på spissen”. De er kun ment å være noen hovedtypologier som det kan diskuteres ut fra. Vi vil også påpeke at de tallene som er gjengitt i tabellen under er gjennomsnittstall. Dette innebærer at det vil være en viss variasjon i skåren på de enkelte indikatorene mellom prosjektene som tilhører de ulike hovedgruppene. Variasjonen vil imidlertid langt fra være så stor at disse ikke kan sies å tilhøre en gruppe som har relativt like karakteristika på et overordnet nivå. I tillegg er det viktig å påpeke at det er prosjekter og kjennetegn ved disse som er grunnlaget for kategoriseringen, ikke kjennetegn ved bedriften. Imidlertid er det interessant å se nærmere på sammenhenger mellom ulike prosjektkategorier og de bedriftstypene som gjennomfører dem. Dette vil si noe om i hvilken grad Innovasjon Norge når sine mål og samt gi innspill i forhold til videreutvikling av Innovasjon Norge.

Tabell 26: Inndeling av bedriftene i grupper basert på klyngeanalyse. Gjennomsnitt og prosent.

Karakteristika	Gruppe 1: ”De driftsorienterte”	Gruppe 2: ”De utviklingsorienterte”	Gruppe 3: ”Superinnovatørene”
Antall bidrag til samarbeid	2,1	3,8	5,0
Antall bidrag til kompetanse	1,1	3,8	7,1
Antall bidrag til atferdsendring	0,9	4,0	6,0
Antall bidrag til innovasjon	0,9	3,7	8,1
Andel i gruppen etter 2006	43 %	37 %	20 %
Andel i gruppen etter 2005	49 %	36 %	15 %
Andel i gruppen etter 2004	55 %	29 %	16 %
Kilde: Oxford Research AS			

8.2 Kjennetegn ved bedriftene i de tre gruppene

For at den gjennomførte klyngeanalysen i større grad skal kunne brukes til politikkutforming og seleksjon av prosjekter, er det nødvendig å gjøre mer detaljerte analyser av hva som kjennetegner de tre gruppene ut fra noen sentrale kjennetegn ved prosjektene og bedriftene. I det videre vil vi se nærmere på hvordan gruppene fordeler seg ut fra følgende karakteristika: Tjeneste- og programfordeling, størrelse, distriktpolitisk virkeområde, innvilget beløp og addisjonalitet.

8.2.1 Tjeneste- og programfordeling i de tre gruppene

Tidligere i rapporten har vi sett at det er klare variasjoner i resultatene ut fra tjeneste og program. I figuren under ser vi derfor nærmere på hvordan de ulike tjenestene og programmene fordeler seg på gruppene ”*De driftsorienterte*”, ”*De utviklingsorienterte*” og ”*Superinnovatører*”.

Tabell 27: Tjeneste- og programfordeling i de tre gruppene, 2008			
Tjeneste/program	Gruppe 1: De driftsorienterte	Gruppe 2: De utviklingsorienterte	Gruppe 3: Superinnovatørene
Bygdeutviklingsmidler (n=144)	31 %	23 %	13 %
Distriktsrettet risikolån (n=41)	2 %	3 %	3 %
Distriktsutviklingstilskudd (n=123)	16 %	20 %	29 %
Grunnfinansieringslån - flåte (n=28)	5 %	1 %	0 %
Landsdekkende risikolån (n=20)	0 %	1 %	2 %
Risikolån landbruk (n=12)	0 %	1 %	0 %
Landsdekkende utviklingstilskudd (n=55)	2 %	5 %	6 %
Lavrisikolån (n=20)	1 %	3 %	2 %
Landbrukslån (n=88)	14 %	5 %	1 %
NT-programmet (n=14)	0 %	1 %	1 %
OFU/IFU (n=66)	1 %	4 %	5 %
FRAM (n=80)	4 %	4 %	3 %
Marint innovasjonsprogram (n=15)	0 %	1 %	1 %
VSP Mat (n=68)	2 %	5 %	5 %
VSP Rein (n=9)	0 %	1 %	0 %
Trebasert innovasjonsprogram (n=13)	0 %	1 %	1 %
Etablererstipend (n=142)	10 %	13 %	15 %
Inkubatorstipend (n=43)	1 %	2 %	1 %
Bygdeutviklingsstipend (n=126)	5 %	5 %	4 %
Oppfinnerstipend (n=22)	1 %	2 %	2 %
Internasjonalisering (n=39)	2 %	4 %	5 %
Total	100 %	100 %	100 %

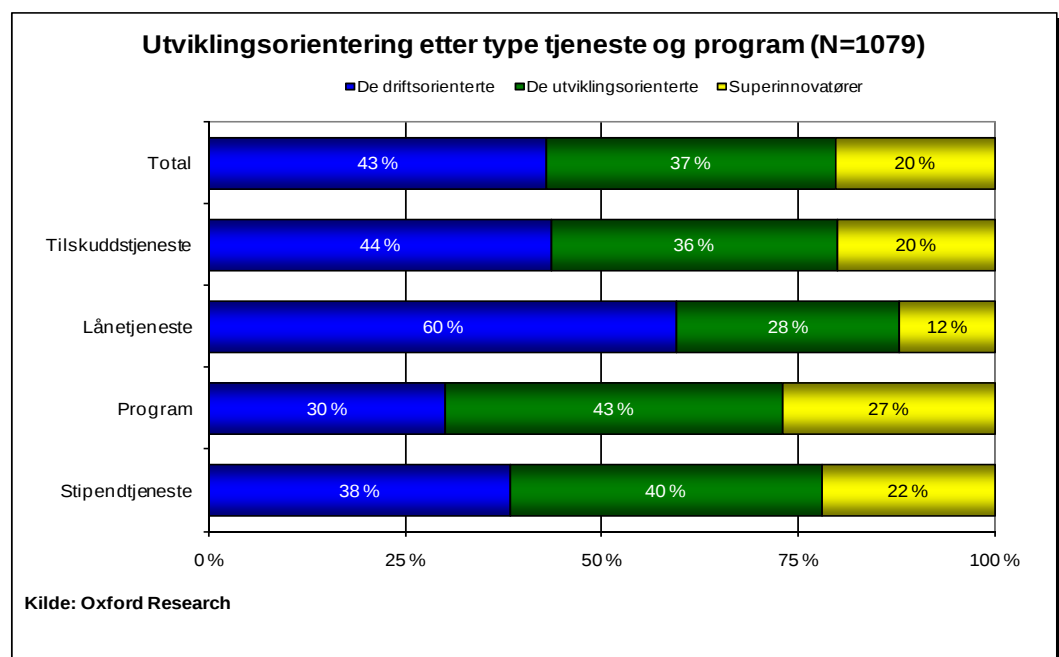
Noen av tallene brukt i denne oversikten er usikre og må benyttes med varsomhet. Grunnen er at antall som har svart i disse gruppene er få. Dette gjelder Risikolån landbruk, NT-programmet, Marint innovasjonsprogram, VSP-rein og Trebasert innovasjonsprogram.

Av tabellen over framgår det at det er klare forskjeller mellom tjeneste- og programfordelingen i de tre gruppene. Blant ”*De driftsorienterte*” er det en klar overvekt av mottakere av Bygdeutviklingsmidler, Landbrukslån og Grunnfinansieringslån til fiskeflåten. Dette er som forventet i og med at disse tjenestene og programmene har det å gi støtte til fysiske investeringer som et viktig formål. Blant ”*De utviklingsorienterte*” og ”*Superinnovatørene*” er det en relativ overvekt av Distriktsutviklingstilskudd, Landsdekkende utviklingstilskudd, og OFU/IFU. Det

er verdt å merke seg at den relative overvekten av disse er aller størst blant ”Superinnovatørene”. Dette er ikke så overraskende ut fra deres innretning. I alle gruppene legges det stor vekt på støtte opp om prosjekter med fokus på innovasjon og kompetanse, og da særlig i de to sistnevnte.

Aggregerer man tjenestene og programmene opp til de ulike hovedtypene, ser vi i figuren under at det er innen Programmene og Stipendordningene at vi finner færrest av ”De driftsorienterte”. Dette kan høres selvsagt ut når en tar utgangspunkt i Programmene, men det er ikke like intuitivt for Stipendordningene. Disse hadde ikke nødvendigvis trengt å fokusere på kompetanse og nyskaping på mange områder, noe som er utgangspunktet for kategoriseringen. Innen Lånetjenestene kan 60 prosent av virksomhetene betegnes som ”De driftsorienterte”, mens kun 12 prosent er ”Superinnovatører”. Ser en utelukkende på andelen ”Superinnovatører”, er det flest av dem blant de som har deltatt i Programmer (27 prosent) og færrest blant de som har fått tilsagn om Lånetjenester (12 prosent). Dette skyldes først og fremst at disse inneholder to tjenester, Grunnfinansieringslån til fiskeflåten og Landbrukslån, som primært brukes til fysiske investeringer.

Figur 41: Prosjektets utviklingsorientering etter type tjeneste og program. Prosent.

8.2.2 Størrelsesfordeling i de tre gruppene

Hvis en tar utgangspunkt i et markedssviktsperspektiv og antar at noe av grunnen til at bedrifter får støtte fra Innovasjon Norge er at deres gode prosjekter ikke er i stand til å tiltrekke seg tilstrekkelig finansiering fra markedet, er det interessant å se nærmere på i hvilken grad det er slik at det er en overvekt av noen størrelseskategorier i de tre gruppene. Resultatene viser at det er noen færre av de aller minste bedriftene blant ”Superinnovatørene”. I tillegg ser en at de minste bedriftene i større grad enn de andre befinner seg blant ”De driftsorienterte”. Dette skyldes at det er en overvekt av tjenester og programmer rettet mot primærnærningene i denne

størrelseskategorien. Som vi har sett i delkapittelet over, er det en overvekt av ”*De driftsorienterte*” blant disse.

Ser en kun på ”*Superinnovatørene*”, er et interessant trekk at den relative andelen ”*superinnovatører*” (antall ”*superinnovatører*”/antall bedrifter i størrelsesgruppen) er svært lik mellom alle bedriftene som har mer enn 5 ansatte. Dette innebærer at det ikke er slik at bedriftene med 5-9 årsverk gjør den noe dårligere enn de med 50 eller flere årsverk. Dette indikerer at Innovasjon Norge har lyktes med å identifisere gode og innovative prosjekter også blant virksomheter med 5 til 9 årsverk.

Tabell 28: Størrelsesfordeling i de tre gruppene			
Bedriftsstørrelse	Gruppe 1: "De driftsorienterte"	Gruppe 2: "De utviklingsorienterte"	Gruppe 3: "Superinnovatørene"
0 til 4 årsverk	81 %	67 %	55 %
5 til 9 årsverk	6 %	12 %	15 %
10 til 19 årsverk	6 %	4 %	10 %
20 til 49 årsverk	3 %	9 %	10 %
50 eller flere årsverk	4 %	7 %	9 %
Sum	100 %	100 %	100 %

8.2.3 Fordeling ut fra distriktspolitisk virkeområde i de tre gruppene

I forhold til Innovasjon Norges målsetninger er et interessant spørsmål om det er et bytteforhold mellom det å satse på høy grad av ”utviklingsorientering” og det å gi støtte til prosjekter innen distriktene. For å kaste lys over dette, har vi sett på i hvilken grad det er forskjeller i andelen bedrifter i de tre gruppene i hver av sonene i det distriktspolitiske virkeområdet. Som i etterundersøkelsen for 2004 og 2005-kullet, finner vi at det er en viss overvekt av bedrifter innen det distriktspolitiske virkeområdet blant ”*De driftsorienterte*”, mens det er relativt sett flere virksomheter utenfor virkeområdet blant ”*Superinnovatørene*”. Forskjellene er imidlertid ikke svært store. Også innen det distriktspolitiske virkeområdet er det et flertall (60 prosent) av bedrifter blant ”*Superinnovatørene*” og den andelen er kun 3,6 prosentpoeng lavere enn andelen bedrifter innen virkeområdet. Ut fra disse resultatene kan vi dermed i liten grad se en konflikt mellom det å satse på prosjekter i distriktene og hva en oppnår i form av prosjekter med en høy grad av ”utviklingsorientering”. Det er imidlertid viktig å være klar over at dette resonnementet gjelder innen for det antall tilsagn som Innovasjon Norge bevilger i dag. Dersom en øker rammene, vil det være mer utfordrende å opprettholde prosjektkvaliteten i distriktene i og med at en har færre bedrifter å plukke fra her.

Tabell 29: Fordeling ut fra distriktspolitisk virkeområde i de tre gruppene			
Distriktspolitisk virkeområde	Gruppe 1: "De driftsorienterte"	Gruppe 2: "De utviklingsorienterte"	Gruppe 3: "Superinnovatørene"
Område A	7 %	7 %	5 %
Område B	28 %	23 %	26 %
Område C	26 %	25 %	26 %
Område D	7 %	5 %	3 %
Utenfor DPV	32 %	40 %	40 %
Sum	100 %	100 %	100 %

8.2.4 Fordeling ut fra prosjektformål i de tre gruppene

Innovasjon Norge har betegnet alle prosjektene ut fra hvilket formål de har. I tabellen nedenfor illustreres det hvor stor andel av prosjektene i de tre gruppene som tilhører de ulike prosjektformålene. Samlet sett er det her store forskjeller mellom gruppene. Sammenlignet med bedriftene som tilhører ”De driftsorienterte”, er det blant ”Superinnovatørene” en vesentlig større andel prosjekter som kan betegnes som Innovasjon på internasjonalt nivå, Innovasjon på nasjonalt nivå, og Innovasjon på fylkesnivå, mens det blant ”De driftsorienterte” er klart flere prosjekter som er knyttet til Innovasjon på bedriftsnivå og Kapasitetsutvidelse. Det er grunn til å tro at hovedårsaken til disse forskjellene skyldes ulikheter i tjeneste- og programfordelingen. Forskjeller i formål er nettopp knyttet opp mot målsetningen til de ulike tjenestene og programmene. I og med at det er en relativ overvekt av programmer og tjenester rettet mot primærnæringene blant prosjekter som kan betegnes som Innovasjon på bedriftsnivå og Kapasitetsutvidelse, slår dette direkte ut på resultatene. Tjenestene og programmene inneholder en høy andel av ”De driftsorienterte” virksomhetene.

Tabell 30: Fordeling ut fra prosjektformål i de tre gruppene, 2008

Formål	Gruppe 1: De driftsorienterte	Gruppe 2: De utviklingsorienterte	Gruppe 3: Superinnovatørene
Kapasitetsutvidelse	15 %	10 %	4 %
Rasjonalisering	6 %	4 %	0 %
Strukturtilpasning	4 %	2 %	2 %
Kompetanseutvikling	6 %	7 %	7 %
Kapitalstyrking	1 %	2 %	1 %
Miljøforbedring	1 %	2 %	0 %
Utvikling av næringsmiljøer og nettverk	2 %	2 %	4 %
Utredning	3 %	5 %	5 %
Annet	13 %	10 %	3 %
Innovasjon på internasjonalt nivå	7 %	14 %	26 %
Innovasjon på nasjonalt nivå	4 %	8 %	9 %
Innovasjon på bransjenivå	9 %	9 %	9 %
Innovasjon på fylkesnivå	4 %	6 %	12 %
Innovasjon på bedriftsnivå	25 %	16 %	20 %
Idéutvikling	1 %	2 %	1 %
Sum	100 %	100 %	100 %

8.2.5 Fordeling ut fra prosjektkjennetegn i de tre gruppene

Innovasjon Norge har karakterisert prosjektene ut fra noen utvalgte kjennetegn ved dem og målgruppen som får tilsagn. Dette er blant annet om prosjektet kan betegnes som kvinnerett, internasjonalisering, IT-rettet, miljørett, designorientert, kompetanserett og ungdomsrett. I tabellen under vises det hvor stor andel av prosjektene med disse kjennetegnene som kan klassifiseres som henholdsvis ”De driftsorienterte”, ”De utviklingsorienterte” samt ”Superinnovatører”. Ut fra en samlet vurdering er det relativt stor forskjell mellom gruppene. Sammenlignet med bedriftene som tilhører ”De driftsorienterte”, gjennomfører ”Superinnovatørene” prosjekter som i mindre grad er kvinne- og ungdomsrett, men i større grad er

knyttet opp til IT, design og internasjonalisering. Dette innebærer igjen at det er en avveining mellom prioriterte målgrupper og ønskede karakteristika ved prosjektet.

Dersom en kun ser på de prosjektene som har blitt klassifisert som ”kvinnerettede”, ser en at disse prosjektene i liten grad skiller seg ut fra det samlede bildet. Dette er svært interessant. Ofte finner en at prosjekter som kvinner står bak er mer tradisjonelle og mindre utviklingsorienterte. Dette synes imidlertid ikke å være tilfelle her i og med at andelen ”Superinnovatører” er lik som for totalen.

Tabell 31: Fordeling ut fra prosjektkjennetegn i de tre gruppene

Kjennetegn	Gruppe 1: "De drifts-orienterte"	Gruppe 2: "De utviklingsorienterte"	Gruppe 3: "Superinnovatørene"
Kvinnerettet	46 %	35 %	19 %
Internasjonalt rettet	28 %	37 %	35 %
IT	22 %	41 %	37 %
Miljø	35 %	44 %	21 %
Design	39 %	24 %	37 %
Kompetanse	32 %	43 %	26 %
Ungdom	46 %	41 %	14 %
Totalt	43 %	37 %	20 %

8.2.6 Innvilget beløp fra Innovasjon Norge i de tre gruppene

Det er rimelig å anta at det er en sammenheng mellom prosjektets størrelse og hvilke resultater som oppnås gjennom det. For å få et inntrykk av prosjektets størrelse, har vi valgt å ta utgangspunkt i innvilget beløp fra Innovasjon Norge. I tabellen nedenfor illustreres det hvilket beløp bedriftene i de tre gruppene i gjennomsnitt har fått fra Innovasjon Norge i 2006.

Som det framgår av tabellen, er det innvilgede beløpet i stor grad likt mellom de tre gruppene. I denne sammenhengen er det imidlertid viktig å være å være klar over at de tilsagnene som gis som lån og tilskudd ikke er direkte sammenlignbare. Grunnen til dette er at 1 kr. i lån er å anse som en mindre støtteekvivalent/støtteelement¹⁸ enn 1 kr. i tilskudd. Vi har derfor sett nærmere på om det er forskjeller mellom de tre gruppene når det gjelder i hvilken grad de har fått tilsagn om tilskuddstjenester, lånetjenester, program og stipendtjeneste. Resultatene fra disse analysene viser at tilskuddsandelen og stipendandelen er lik mellom de tre gruppene, mens det er en viss overvekt av lån blant ”De driftsorienterte” og av programmer blant ”Superinnovatørene” og ”De utviklingsorienterte”. Denne forskjellen er imidlertid så liten at den kun vil gi små utslag dersom en regner beløpene om til støtteekvivalenter. Dette innebærer at støtten fra Innovasjon Norges i stor grad er lik for de tre gruppene.

Tabell 32: Fordeling ut fra innvilget beløp fra Innovasjon Norge i de tre gruppene

	Gruppe 1: "De drifts-orienterte"	Gruppe 2: "De utviklingsorienterte"	Gruppe 3: "Superinnovatørene"
Innvilget beløp	647 820 kr	545 270 kr	613 150 kr

¹⁸ Se kapittel 5.5 i etterundersøkelsen for 2003-kullet for en nærmere utdyping. Stiberg-Jamt, R., B. Brastad og H. Furre, 2007. *Fremdeles mer å hente*. Etterundersøkelse av bedrifter som mottok støtte fra Innovasjon Norge i 2003. Oxford Research, Kristiansand.

8.2.7 Addisjonalitet i de tre gruppene

Innovasjon Norge må til enhver tid balansere mellom det å skape gode resultater og det å skape resultater som ellers ikke ville blitt skapt (addisjonalitet). I tabellen under vises det hvordan addisjonaliteten fra førundersøkelsen fordeles seg i de tre gruppene. Grunnen til at vi har valgt å bruke vurderingene i førundersøkelsen som addisjonalitetsmål, er at dette er et mer robust mål på utløsende effekt enn det i etterundersøkelsen. I etterundersøkelsen vil svarene i stor grad vil bli påvirket av prosjektets utfall.

Sammenlignet med resultatene fra 2005-kullet, er det i mindre forskjeller mellom de tre gruppene ut fra addisjonalitet. Fortsatt er det imidlertid relativt klare forskjeller mellom gruppene. ”De driftsorienterte” er gruppen med høyest andel prosjekter med lav addisjonalitet (17 prosent), mens ”Superinnovatørene” har størst andel høy addisjonalitet (61 prosent). ”Superinnovatørene” må dermed sies å kombinere de høyere ”myke effektene” knyttet til grupperingen med også stor grad av utløsende effekt. Dette innebærer at en får både i pose og sekk, det vil si at det ikke er et motsetningsforhold mellom gode resultater og høy addisjonalitet. Blant ”De utviklingsorienterte” er addisjonaliteten nesten like høy som blant ”Superinnovatørene”.

Tabell 33: Addisjonalitet i de tre gruppene			
Addisjonalitet	Gruppe 1: "De drifts-orienterte"	Gruppe 2: "De utviklingsorienterte"	Gruppe 3: "Superinnovatørene"
Lav	17 %	11 %	9 %
Middels	27 %	28 %	30 %
Høy	55 %	61 %	61 %
Sum	100 %	100 %	100 %

8.2.8 Prosjektenes bidrag til økonomiske resultater i de tre gruppene

Et annet spørsmål som det er vesentlig å se nærmere på, er i hvilken grad det er ulikheter i forventningene til de økonomiske resultatene av prosjektene mellom de tre gruppene. Det illustres i tabellen under. Det er her tydelige forskjeller mellom gruppene. Prosjektene bidrar klart minst på alle områdene for ”De driftsorienterte”, mens de er viktigst for ”Superinnovatørene”. For ”De utviklingsorienterte”, er prosjektenes økonomiske bidrag relativt midt mellom ”Superinnovatørene” og ”De driftsorienterte”.

Samlet innebærer disse resultatene at den høyere andelen prosjekter med høy og middels addisjonalitet blant ”Superinnovatørene” ikke har gått på bekostning av prosjektresultatene. Prosjektene blant ”Superinnovatørene” har den største andelen prosjekter med høy og middels addisjonalitet samtidig som de oppnår de beste resultatene på alle de områdene som vi har undersøkt. Dette viser at Innovasjon Norge har funnet en fornuftig balanse mellom risiko og resultater for ”Superinnovatørene”.

Tabell 34: Bidrag til økonomiske resultater i de tre gruppene, 2008			
Prosjektbidrag	Gruppe 1: De drifts-orienterte	Gruppe 2: De utviklingsorienterte	Gruppe 3: Superinnovatørene
Viktig for overlevelse	39 %	55 %	66 %
Viktig for framtidig konkurranseevne	30 %	59 %	80 %
Viktig for lønnsomhetsutvikling	37 %	56 %	70 %

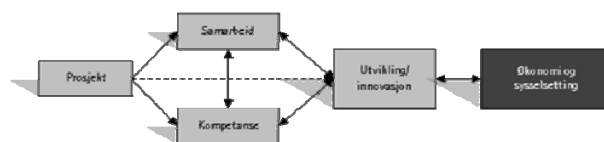
8.2.9 Hva kjennetegner "Superinnovatørene"?

"Superinnovatørene" har gjennomgående oppnådd de beste prosjekresultatene uten at de har fått større gjennomsnittlige tilsagn enn de øvrige samtidig som Innovasjon Norge har størst utløsende effekt for disse. Hvilke kjennetegn ved "Superinnovatørene" kan være med på å forklare dette? Vi vil trekke fram følgende forhold:

- Det er en relativ overvekt av mottakere av Distriktsutviklingstilskudd, Landsdekkende utviklingstilskudd, og OFU/IFU blant "Superinnovatørene".
- Det er relativt sett færre av de aller minste bedriftene blant "Superinnovatørene".
- Det er relativt sett noen flere virksomheter utenfor det distriktpolitiske virkeområdet blant "Superinnovatørene".
- Det er en større andel prosjekter som kan betegnes som Innovasjon på internasjonalt nivå, Innovasjon på nasjonalt nivå, og Innovasjon på fylkesnivå blant "Superinnovatørene".
- "Superinnovatørene" har prosjekter som i mindre grad er ungdomsrettet, men i større grad er knyttet opp til internasjonalisering, IT, og design.

Kapittel 9. Prosjektenes bærekraft

Årets etterundersøkelse er den første der spørsmål om bedriftenes bærekraft i ulike dimensjoner er tatt inn. Det ble også stilt lignende spørsmål i førundersøkelsen for 2008-årgangen. Årsaken til denne utvidelsen av Kundeeffektundersøkelsene er at Innovasjon Norge skal arbeide for at behovene til dagens generasjon sikres uten å

Kilde: Oxford Research.

sette til side kommende generasjoners mulighet til å imøtekomme sine behov. Dette er et mål for alle Innovasjon Norges aktiviteter. De ulike dimensjonene i bærekraftbegrepet er definert

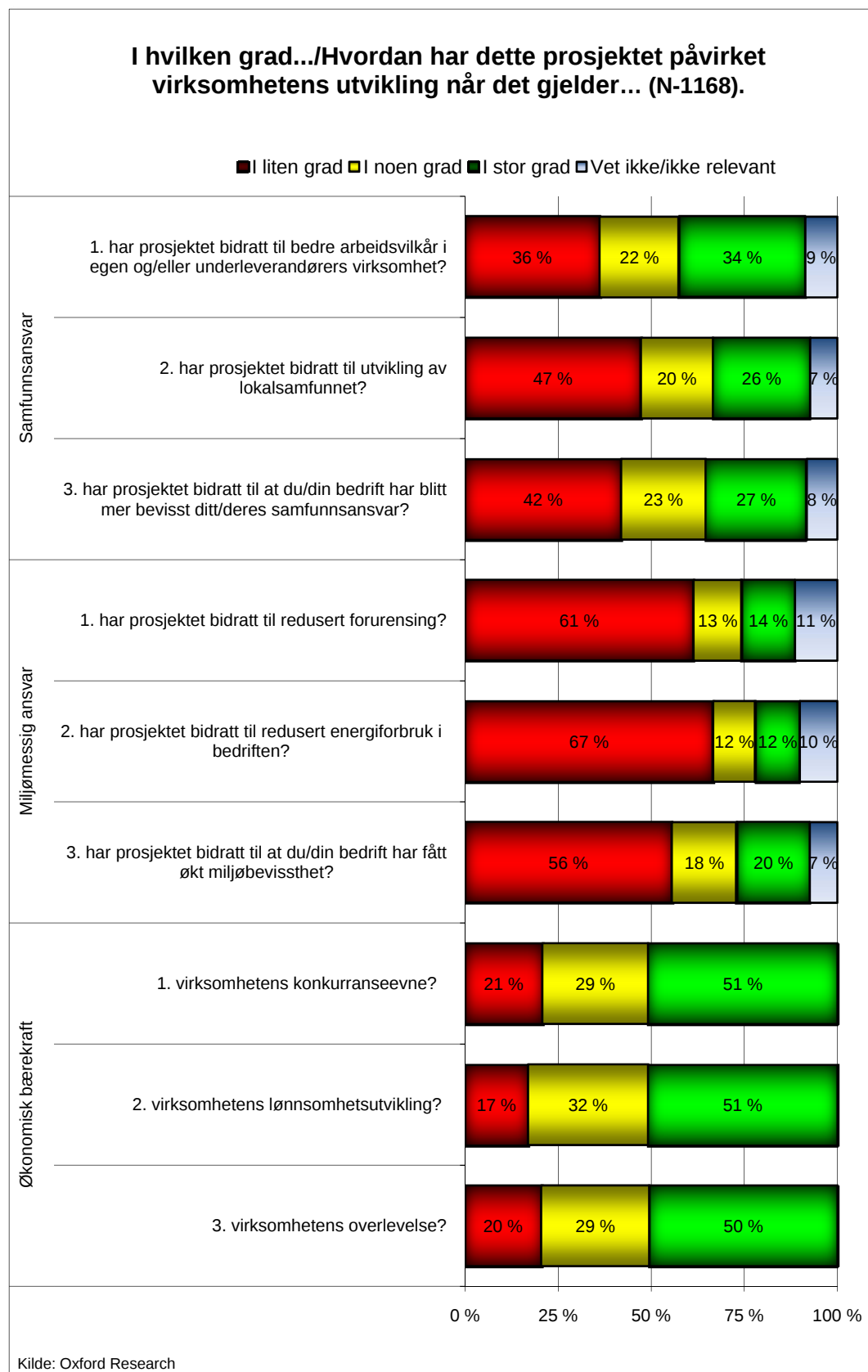
som følger:

- **Økonomisk dimensjon** - Ved å stimulere til prosjekter som gir økt innovasjonsgrad og økonomisk bæreevne i næringslivet over hele landet.
- **Sosial/samfunnsmessig dimensjon** - Ved å stimulere våre kunder til å ta samfunnsansvar (engelsk: Corporate Social Responsibility (CSR)) og vektlegge dette i alle aktivitetene til Innovasjon Norge. I det følgende blir denne dimensjonen omtalt som samfunnsansvar eller samfunnsmessig bærekraft.
- **Miljømessig dimensjon** - Ved å prioritere miljødimensjonen enda høyere og videreutvikle Innovasjon Norge som miljøfyrtårn. I det videre blir denne dimensjonen omtalt som miljøansvar eller miljømessig bærekraft.

Analysen starter med en oversikt over alle de tre dimensjonene i bærekraftbegrepet. Det er stilt tre spørsmål hver knyttet til den samfunnsmessige og den miljømessige dimensjonen (mot to i førundersøkelsen for 2008-kullet). Dette representerer en videreutvikling av spørsmålene i forhold til førundersøkelsen for 2008-årgangen, der et gjennomgående trekk var de meget høye andelene av "Vet ikke/ikke relevant" knyttet til disse spørsmålene (mellom 25 og 32 prosent). For innværende undersøkelse er spørsmålene derfor endret for å redusere andelen som ikke klarer å besvare disse spørsmålene.

De overordnede resultatene for de tre dimensjonene er fremstilt i figuren under. Et positivt funn er at andelen av "Vet ikke/ikke relevant" knyttet til spørsmålene om samfunnsmessig og miljømessig bærekraft er blitt betydelig lavere enn i førundersøkelsen for 2008-årgangen. Resultatene viser at den samfunnsmessige dimensjonen vektlegges sterkere enn den miljømessige dimensjonen, men begge disse ligger langt etter betydningen for prosjektenes betydning for bedriftenes økonomiske bærekraft. Som i tidligere år er prosjektene viktige både for bedriftenes fremtidige lønnsomhetsutvikling og konkurranseevne, og - i noe mindre grad - for deres overlevelse.

Figur 42: Prosjektenes/aktivitetenes bærekraft, 2006. Andel.

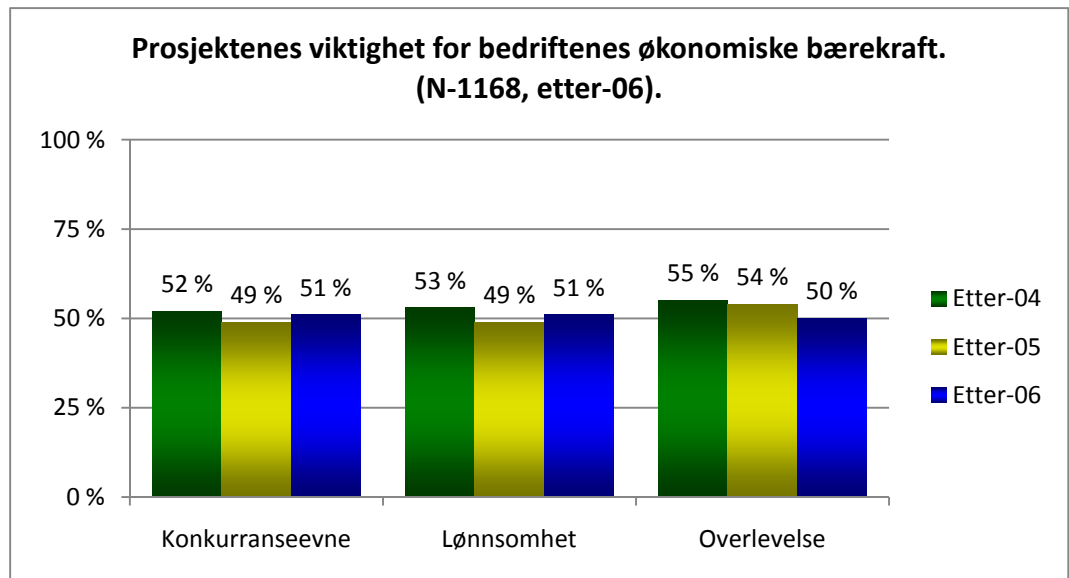

I det videre vil vi se nærmere på de ulike dimensjonene i bærekraftbegrepet og vi starter med den økonomiske dimensjonen. Denne er sammenlignbar med tidligere års etterundersøkelser.

9.1 Økonomisk bærekraft

I dette underkapittelet vil vi se nærmere på den økonomiske bærekraften i form av prosjektenes viktighet for bedriftenes konkurranseevne, lønnsomhet og overlevelse. Som figuren under viser er det ikke store forskjeller mellom etterundersøkelsene for henholdsvis 2004, 2005 og 2006. Imidlertid ser vi at andelen som mener at prosjektet/aktiviteten har vært viktig for bedriftens overlevelse har sunket noe.

Figur 43: Prosjektets viktighet for bedriftens overlevelse, lønnsomhet og konkurranseevne. Prosent.

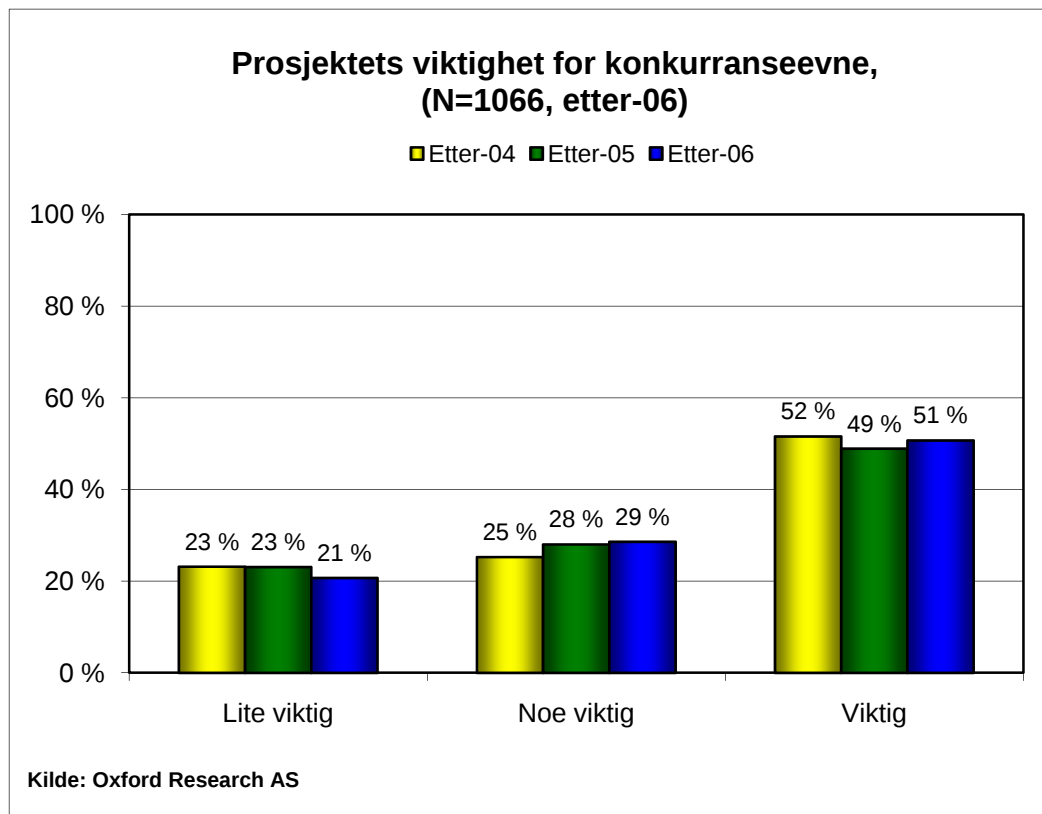

9.1.1 Konkurranseevne

Konkurranseevne kan ses på som en mellomliggende variabel i forhold til lønnsomhet, og der er derfor interessant å se nærmere på i hvilken grad de prosjektene Innovasjon Norge har støttet, har hatt betydning for dette. I etterundersøkelsen ble bedriftene spurt om hvor viktig prosjektet har vært for deres konkurranseevne. I neste figur angis det hvor stor andel som mener prosjektet har vært henholdsvis lite viktig (skår 1-2), noe viktig (skår 3-4) og viktig (skår 5-7) for konkurranseevnen. 51 prosent av virksomhetene framhever at prosjektet har vært viktig for konkurranseevnen, mens 29 prosent sier det har vært noe viktig og 21 prosent lite viktig.

Som vi ser av figuren, er disse resultatene stabile over de siste års etterundersøkelser. Vi finner kun en liten økning i prosjektenes betydning for konkurranseevnen, som imidlertid ikke kan betegnes som signifikant.

Figur 44: Prosjektets viktighet for bedriftens konkurranseevne. Prosent.

I årets etterundersøkelse var ikke svaralternativet "Vet ikke/ikke relevant" tatt med. Derfor er resultatene for etterundersøkelsene i 2004 og 2005 justert for å kunne sammenlignes med årets resultater.

I førundersøkelsen mente så mange som 76 prosent (skår 4-5) at prosjektet ville være viktig for utviklingen i konkurranseevnen. Dette viser at bedriftenes forventninger på dette området ikke er blitt innfridd. Dette kan skyldes flere forhold. Trolig er bedriftene mer optimistiske ved prosjektoppstart. I mange tilfeller er det også slik at prosjektene viser seg å være mer krevende å gjennomføre enn det man trodde.

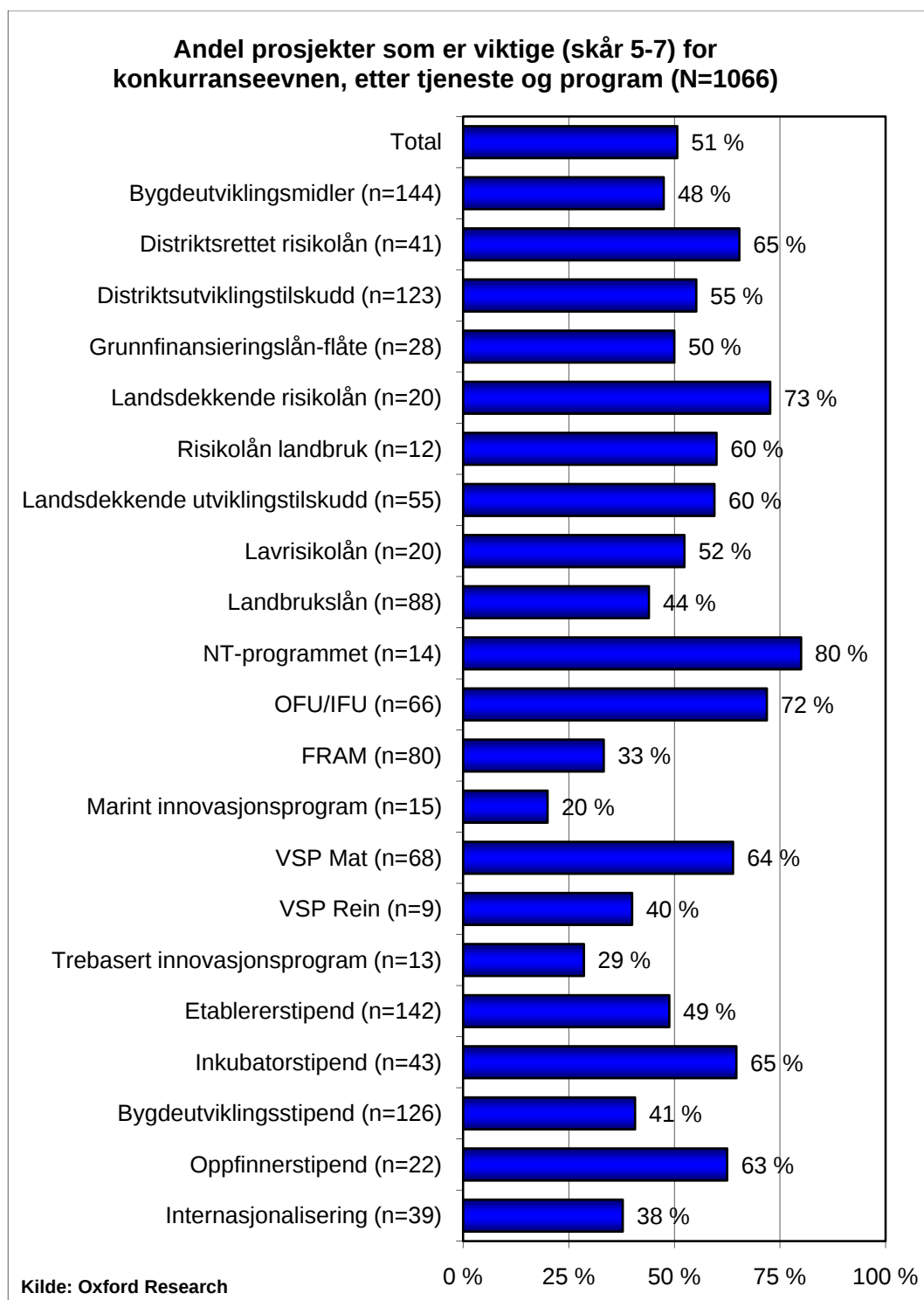
9.1.1.1 Konkurranseevne etter tjeneste og program

I neste figur vises det hvor stor andel av bedriftene innen de ulike tjenestene og programmene som mener at prosjektet har vært viktig (skår 5-7) for deres konkurranseevne. Det er en del variasjon i konkurranseevnen mellom tjenestene og programmene. Variasjonen er imidlertid noe mindre enn hva som er tilfelle for variasjonen når det gjelder både lønnsomhet og overlevelse.

Andelen prosjekter som har vært viktig for konkurranseevnen, varierer mellom 20 og 80 prosent. Betydningen for konkurranseevne er minst for prosjektene/aktivitetene innen Marint innovasjonsprogram, Trebasert innovasjonsprogram, FRAM og Internasjonalisering. Alle disse har andeler under 40 prosent.

Prosjektene har hatt størst betydning for konkurranseevnen for de som har fått tilsagn gjennom NT-programmet, Landsdekkende risikolån og OFU/IFU, alle med andeler over 70 prosent.

Figur 45: Prosjektets viktighet for bedriftens konkurranseevne etter tjeneste og program. Andel viktig (skår 5-7). Prosent.

Noen av tallene brukt i denne oversikten er usikre og må benyttes med varsomhet. Grunnen er at antall som har svart i disse gruppene er få. Dette gjelder Risikolån landbruk, NT-programmet, Marint innovasjonsprogram, VSP-rein og Trebasert innovasjonsprogram.

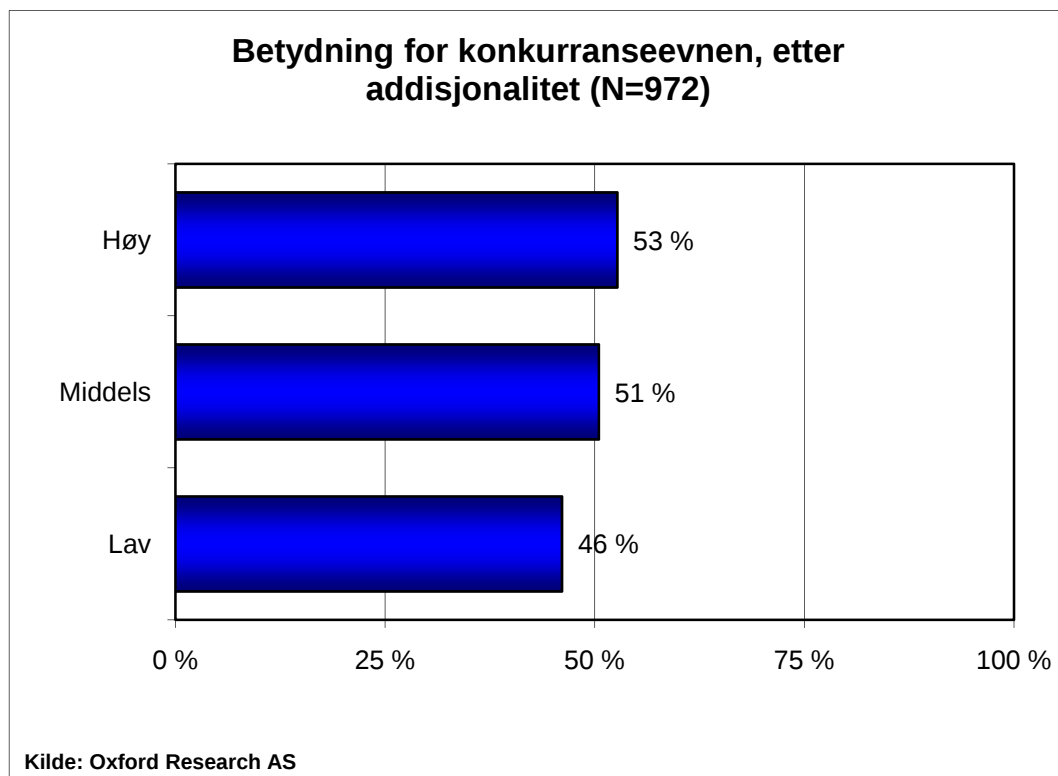
Ser vi på de ulike hovedtypene av tjeneste og program, finner vi kun små og ikke signifikante forskjeller i betydningen for konkurranseevnen.

9.1.1.2 Betydningen for konkurranseevne etter addisjonalitet

I neste figur illustreres det i hvilken grad det er variasjoner i hvilken betydning prosjektene har hatt for konkurranseevnen ut fra prosjektets addisjonalitet. Det må påpekes at det er addisjonaliteten i førundersøkelsen som benyttes da dette er en mer solid indikator enn den i etterundersøkelsen, som i stor grad vil være påvirket av prosjektets resultater.

Forskjellene i bedriftenes vurdering er relativt små. Andelen prosjekter som er viktig for konkurranseevnen, er høyest blant de prosjektene som har middels eller høy addisjonalitet (henholdsvis 51 og 53 prosent), mens den er lavest blant de som har lav addisjonalitet (46 prosent). Dette betyr at prosjekter som er viktige for konkurranseevnen gjennomgående er mer avhengige av støtte fra Innovasjon Norge enn de øvrige.

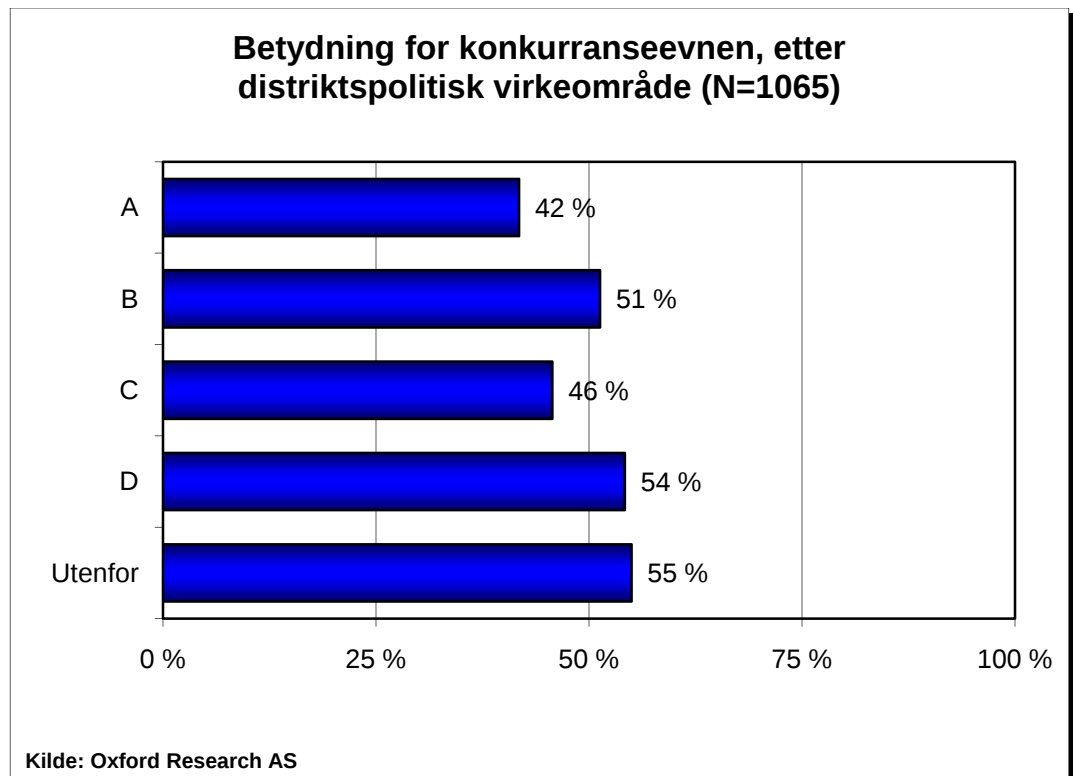
Figur 46: Prosjektets viktighet for bedriftens konkurranseevne etter addisjonalitet. Andel viktig (skår 5-7). Prosent.

9.1.1.3 Betydningen for konkurranseevne etter distriktpolitisk virkeområde

Vi har også analysert hvorvidt det kan påvises forskjeller i prosjektets viktighet for virksomhetens konkurranseevne ut fra distriktpolitisk virkeområde. For både 2003- og 2004-årgangen viste analyser relativt små forskjeller i betydningen mellom de ulike områdene. For 2006-årgangen ser vi imidlertid at betydningen er størst utenfor det distriktpolitiske virkeområdet (55 prosent), mens den er minst i sone A (42 prosent).

Figur 47: Prosjektets viktighet for bedriftens konkurranseevne etter distriktpolitisk virkeområde. Andel viktig (skår 5-7). Prosent.

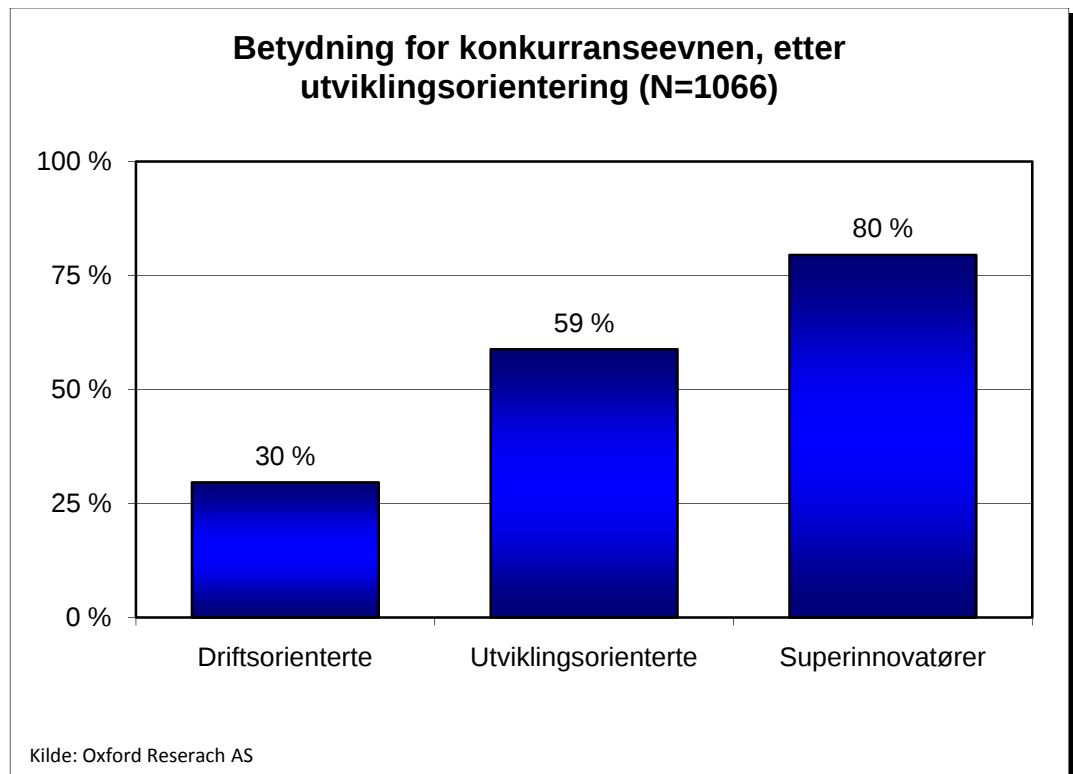

9.1.1.4 Betydningen for konkurranseevne etter utviklingsorientering

Som det fremkommer av neste figur er det en klar sammenheng mellom prosjektenes viktighet for konkurranseevne og prosjektenes utviklingsorientering.

Andelen viktige prosjekter spenner fra 80 prosent blant "Superinnovatørene" til 30 prosent blant "De driftsorienterte". I mellom kommer "De utviklingsorienterte" med 59 prosent. Dette innebærer at prosjekter som i stor grad bidrar til samarbeid, atferdsendringer, kompetanseutvikling og innovasjoner på mange områder, med stor sannsynlighet også vil være viktig for virksomhetens konkurranseevne.

Figur 48: Prosjektets viktighet for bedriftens konkurranseevne etter utviklingsorientering. Andel viktig (skår 5-7). Prosent.

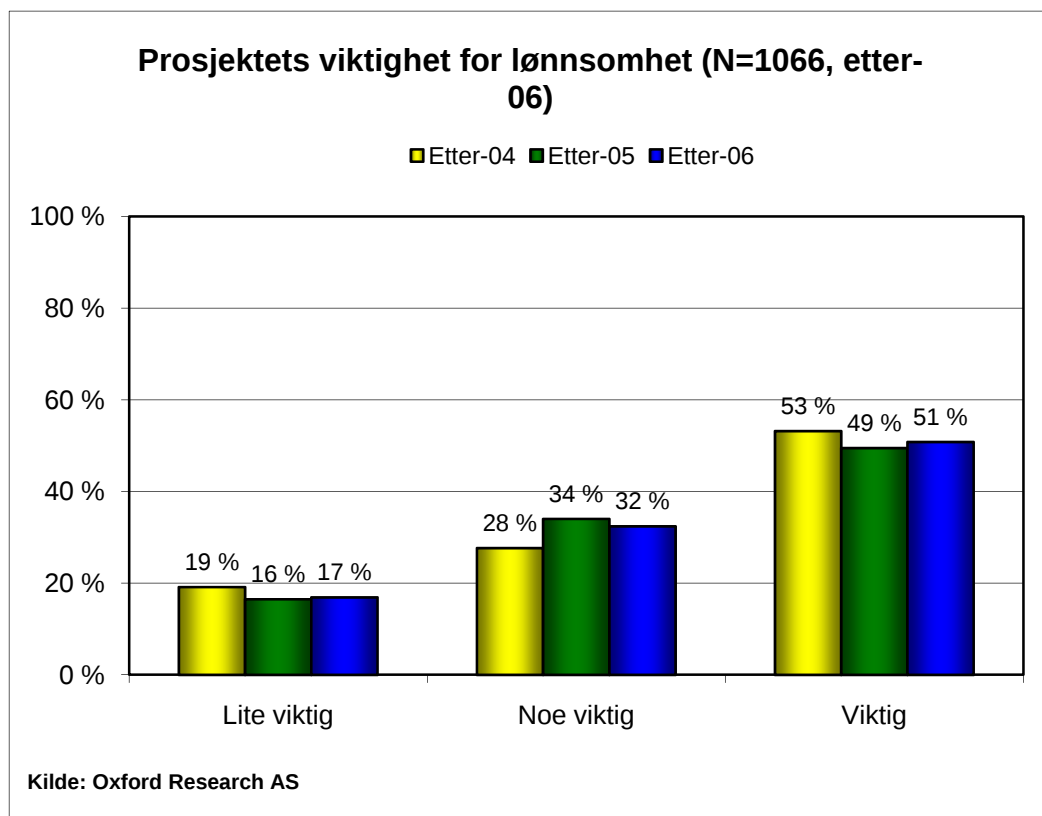
9.1.2 Lønnsomhet

I Lov om Innovasjon Norge § 1. Selskapets formål står det at ”*Innovasjon Norge skal fremme bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling i hele landet, og utløse ulike distrikters og regioners næringsmessige muligheter gjennom å bidra til innovasjon, internasjonalisering og profilering. Kongen kan bestemme at loven helt eller delvis skal gjelde for Svalbard.*”

Helt sentralt står dermed spørsmålet om prosjektenes bidrag til virksomhetenes lønnsomhet. I etterundersøkelsen ble bedriftene spurt om hvor viktig prosjektet har vært for deres lønnsomhetsutvikling. I figuren under angis det hvor stor andel som mener prosjektet har vært henholdsvis lite viktig (skår 1-2), noe viktig (skår 3-4) og viktig (skår 5-7) for lønnsomhetsutviklingen.

Halvparten av bedriftene påpeker at prosjektet har vært viktig for lønnsomhetsutviklingen i deres virksomhet, mens 32 prosent sier det har vært noe viktig og 17 prosent lite viktig. Sammenlignet med etterundersøkelsen for 2005-årgangen er det svært få endringer i resultatene knyttet til lønnsomhetsutviklingen.

Figur 49: Prosjektets viktighet for bedriftens lønnsomhetsutvikling. Prosent.

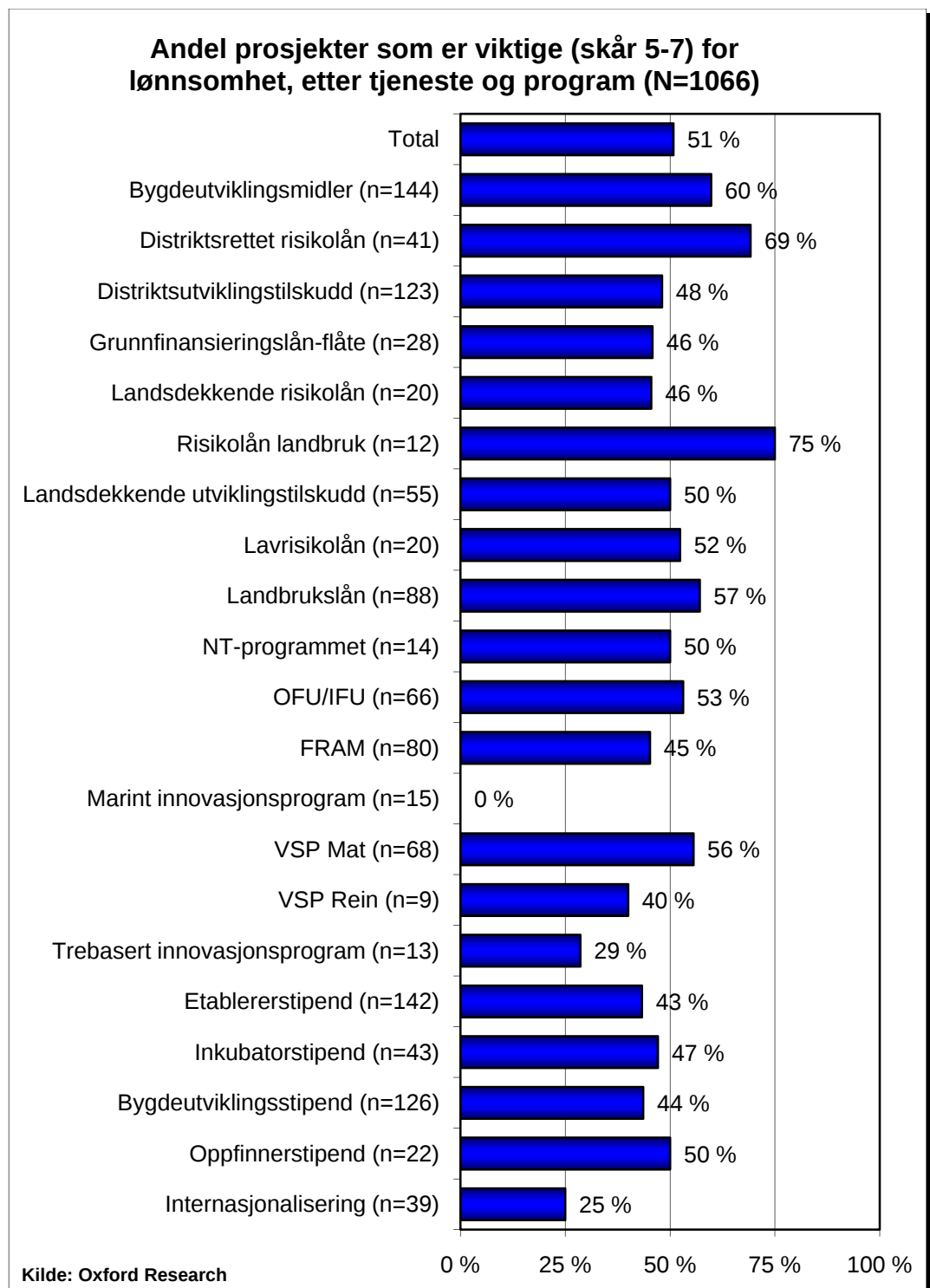
I førundersøkelsen så vi at nær 62 prosent (skår 4-5) av prosjektet ville være viktig for lønnsomhetsutviklingen. Dette viser at forventningene til prosjektene ikke synes å ha blitt helt innfridd. Dette samsvarer med resultatene fra analysene for etterundersøkelsene for 2003-og 2004-årgangene, da det ble konkludert med at forventningene var noe større i førundersøkelsen, enn hva som ble avdekket at faktisk hadde skjedd i etterundersøkelsene. Prosjektene har med andre ord tilsynelatende ikke fått den sentrale posisjonen som man antok ved prosjektoppstart. På generelt grunnlag kan det hevdes at optimismen er større ved prosjektoppstart enn i selve prosjektgjennomføringsfasen. I tillegg er en mulig forklaring på dette den høykonjunkturen Norge har vært inne i, noe som kan ha ført til at andre faktorer var relativt sett viktigere enn støtten fra Innovasjon Norge.

9.1.2.1 Lønnsomhet etter tjeneste og program

I figuren under illustreres det hvor stor andel av virksomhetene innen de ulike tjenestene og programmene som mener at prosjektet har vært viktig (skår 5-7) for deres lønnsomhetsutvikling. Andelen prosjekter som ansees som viktige, varierer fra 0 prosent til 75 prosent.

Marint Innovasjonsprogram skårer lavest i forhold til prosjektenes viktighet for bedriftens lønnsomhetsutvikling, mens de tjenestene og programmene hvor prosjektene i størst grad har vært viktig for lønnsomhetsutviklingen er Risikolån Landbruk (75 prosent), Distriktsrettede risikolån (69 prosent) og Bygdeutviklingsmidler (60 prosent).

Figur 50: Prosjektets viktighet for bedriftens lønnsomhetsutvikling etter tjeneste og program. Andel viktig (skår 5-7). Prosent.

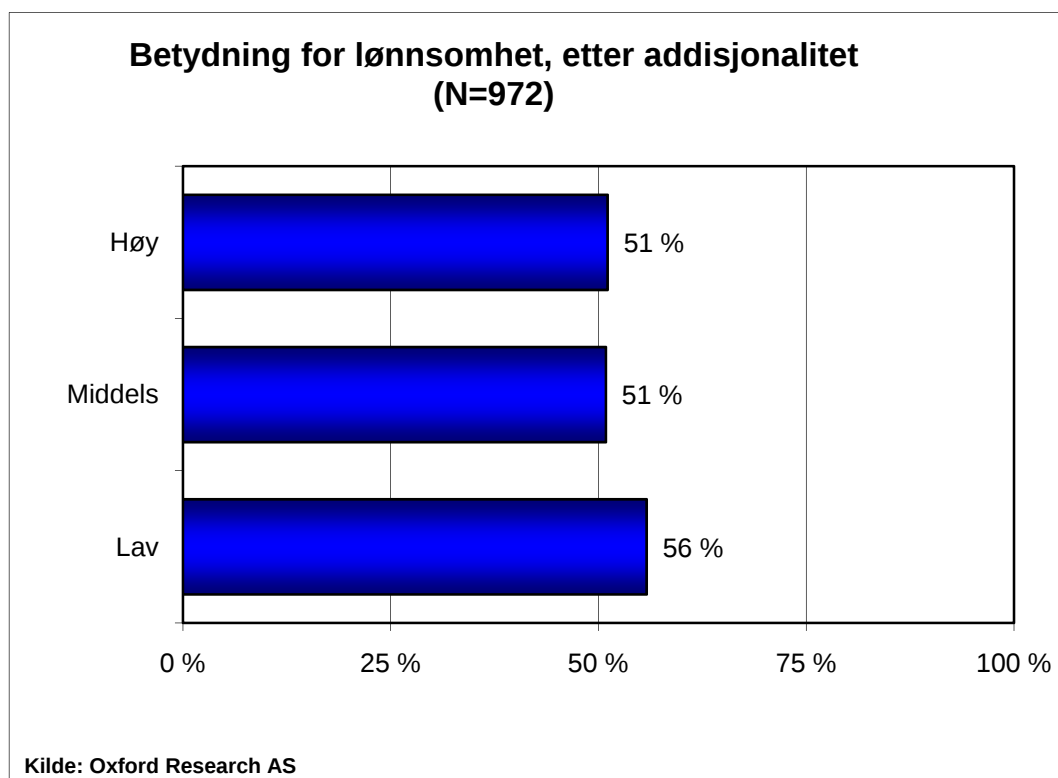
Noen av tallene brukt i denne oversikten er usikre og må benyttes med varsomhet. Grunnen er at antall som har svart i disse gruppene er få. Dette gjelder Risikolån landbruk, NT-programmet, Marint innovasjonsprogram, VSP-rein og Trebasert innovasjonsprogram.

Ser vi på prosjektenes viktighet for lønnsomhet etter tjeneste- og programtype, viser analyser signifikante forskjeller og at prosjektene innen Lånetjenestene er viktigst (57 prosent), mens prosjektene innen Programmene også er minst viktig for overlevelsen (42 prosent).

9.1.2.2 Betydningen for lønnsomhet etter addisjonalitet

I neste figur er det illustrert i hvilken grad det er variasjoner i hvilken betydning prosjektene har hatt for lønnsomhetsutviklingen ut fra prosjektets addisjonalitet i førundersøkelsen. Analysene viser at det er marginale forskjeller sett i forhold til prosjektenes addisjonalitet. Andelen prosjekter som er viktige for lønnsomhetsutviklingen varierer fra 51 prosent hos de som har middels og høy addisjonalitet til 56 prosent hos de som har lav addisjonalitet. Dette innebærer at det er en marginalt større andel viktige prosjekter (jfr. lønnsomhet) som ikke er avhengige av støtten fra Innovasjon Norge for prosjektrealisering.

Figur 51: Prosjektets viktighet for bedriftens lønnsomhetsutvikling etter addisjonalitet. Andel viktig (skår 5-7). Prosent.

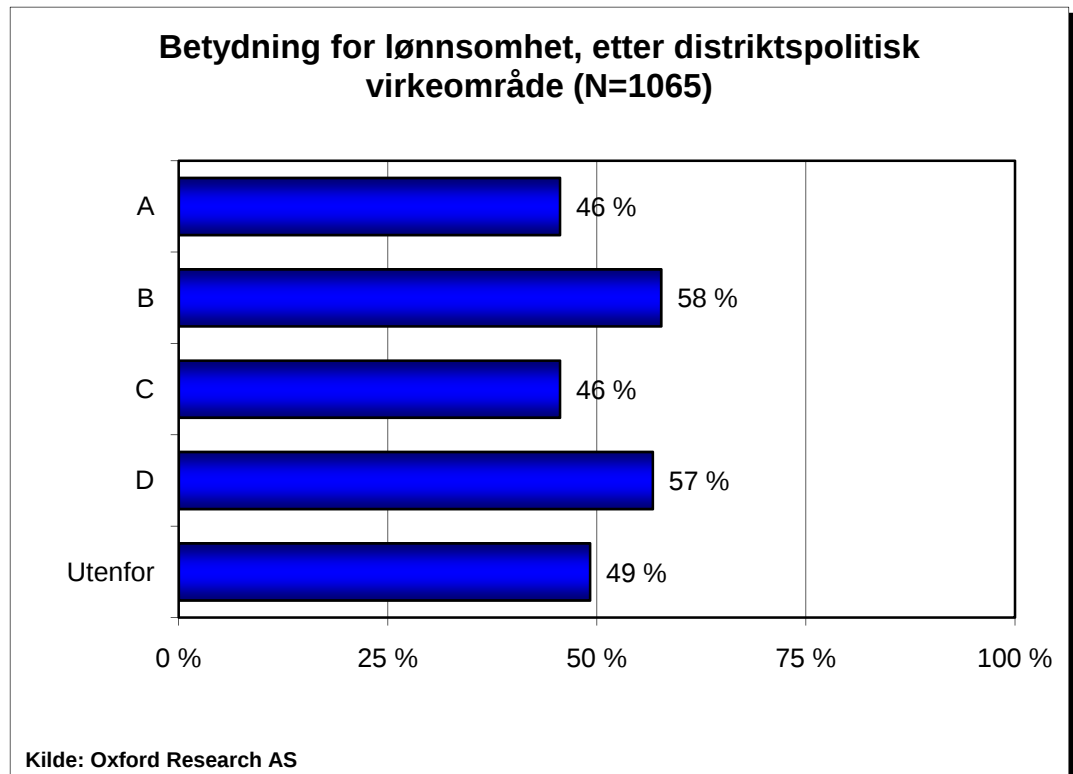

9.1.2.3 Betydningen for lønnsomhet etter distriktpolitisk virkeområde

Etterundersøkelsen for 2005 viste små forskjeller i prosjektenes betydning for lønnsomhet etter distriktpolitisk virkeområde. Figuren under viser at det for 2006-årgangen er noen signifikante forskjeller i betydningen. Hovedsakelig er bildet todelt med størst andel i område B (58 prosent) og område D (57 prosent), mens de øvrige områdene ligger mellom 46 og 49 prosent.

Dette bildet er motsatt av hva vi fant i 2005-årgangen, hvor det var prosjekter/aktiviteter utenfor det distriktpolitiske virkeområdet, samt område B og C som skåret høyest.

Figur 52: Prosjektets viktighet for bedriftens lønnsomhetsutvikling etter distriktspolitisk virkeområde. Andel viktig (skår 5-7). Prosent.

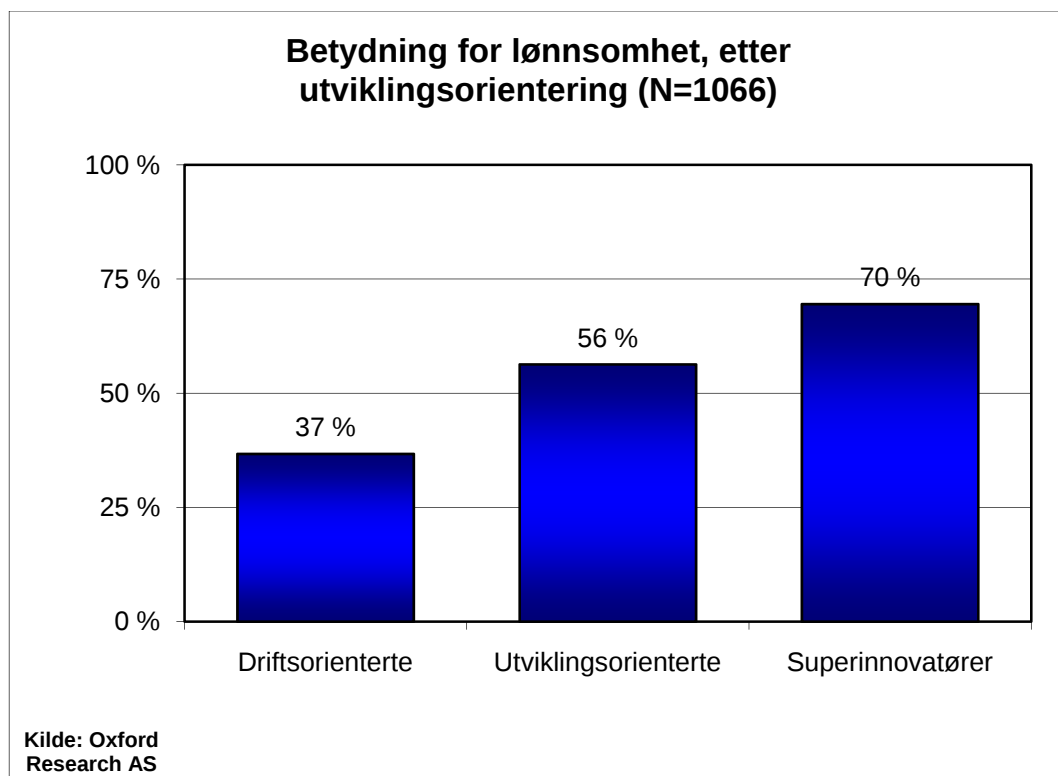

9.1.2.4 Betydningen for lønnsomhet etter utviklingsorientering

I neste figur er sammenhengen mellom prosjektenes viktighet for lønnsomhet og prosjektenes utviklingsorientering illustrert. Andelen viktige prosjekter spenner fra 70 prosent blant ”Superinnovatørene” til 56 prosent blant ”De driftsorienterte”. I mellom kommer ”De utviklingsorienterte” med 37 prosent.

I forhold til etterundersøkelsen for 2005 har andelen viktige prosjekter holdt seg konstant blant ”Superinnovatørene”. For ”De utviklingsorienterte” ser vi en økning fra 49 prosent, mens ”De driftsorienterte” har hatt en nedgang på 3 prosentpoeng fra 2005 til 2006.

Figur 53: Prosjektets viktighet for bedriftens konkurranseevne etter utviklingsorientering. Andel viktig (skår 5-7). Prosent.

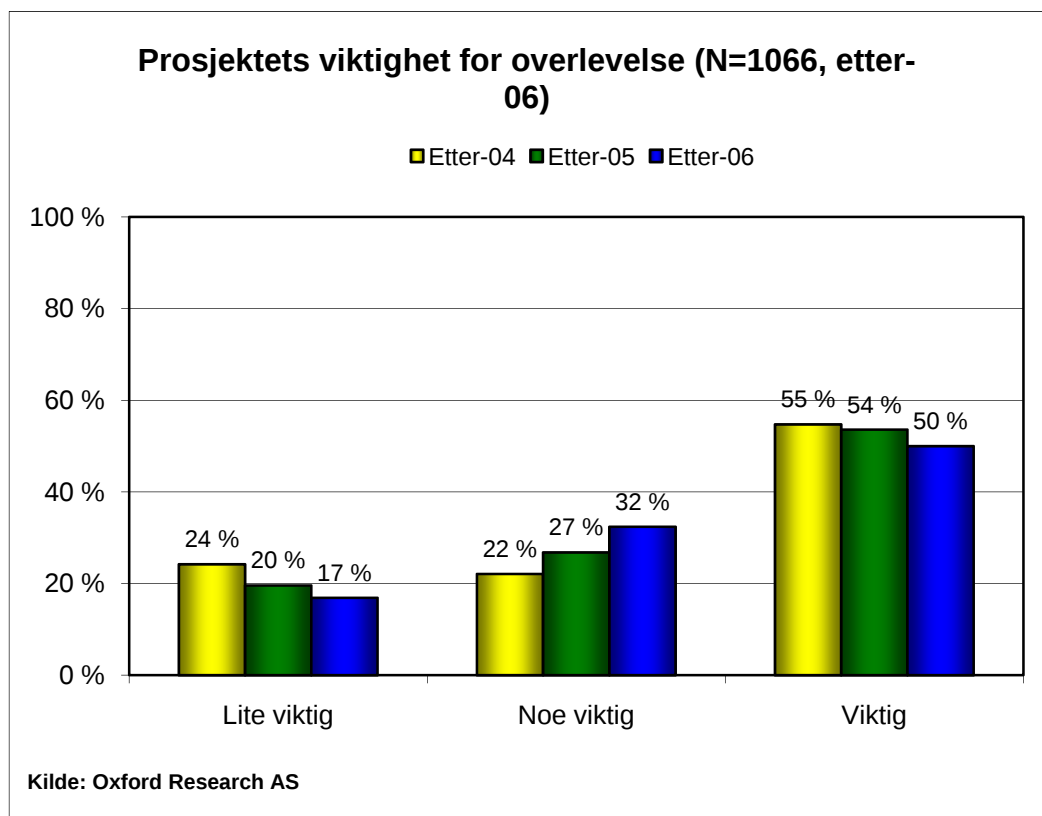

9.1.3 Overlevelse

Innovasjon Norges mål sier blant annet at organisasjonen skal bidra til å skape mer robuste bedrifter. Slike robuste bedrifter overlever, derfor er prosjektenes betydning for bedriftenes overlevelse en god indikator på om Innovasjon Norge velger de rette prosjektene og når sine mål.

Analysene viser at i overkant av halvparten (51 prosent) mener at prosjektet har vært viktig for bedriftens overlevelse. Sammenliknet med etterundersøkelsen for 2004 og 2005, har andelen som mener at prosjektet har vært viktig for overlevelsen sunket noe.

Figur 54: Prosjektets viktighet for bedriftens overlevelse. Prosent.

9.1.3.1 Overlevelse etter tjeneste og program

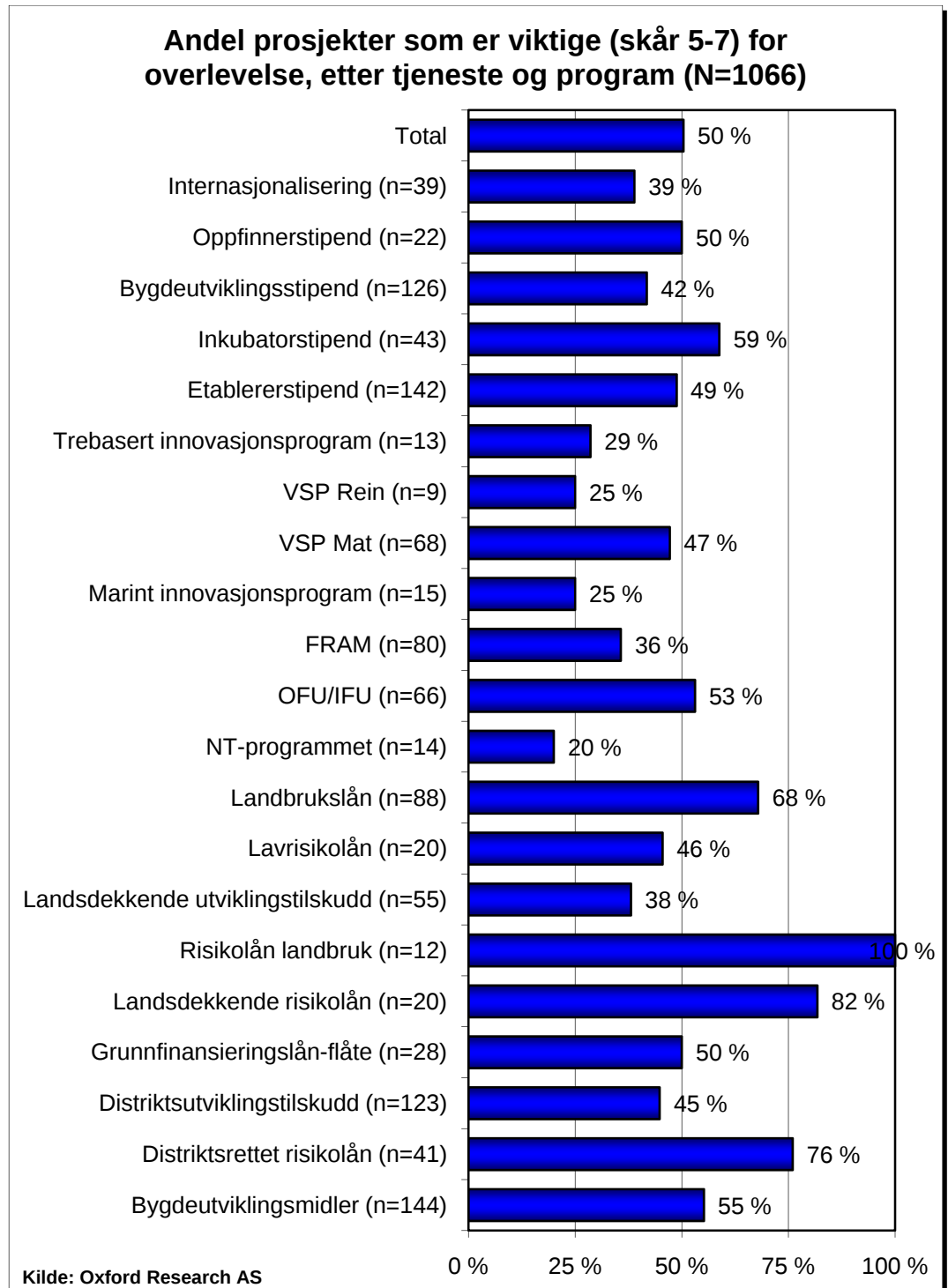
De ulike tjenestene og programmene Innovasjon Norge tilbyr sine kunder har ulike innretninger og målgrupper, noe som spiller inn på hvor viktige de støttede prosjektene er for overlevelsen til bedriften.

I neste figur vises det hvor stor andel av bedriftene innen de ulike tjenestene og programmene som mener at prosjektet har vært viktig (skår 5-7) for deres overlevelse. Resultatene viser som forventet at det er en del forskjeller i vurderingene mellom tjenestene og programmene.

Andelen prosjekter som har vært viktige for overlevelsen strekker seg fra 20 til 100 prosent. Høyest andel er knyttet til prosjekter innen Risikolån Landbruk (100 prosent) og Landsdekkende risikolån (82 prosent), mens betydningen for overlevelse har vært minst for NT-programmet (20 prosent) og VSP Rein (25 prosent) og Marint innovasjonsprogramm (25 prosent).

Vi har også undersøkt om det er en sammenheng mellom prosjektets betydning for bedriftens overlevelse og størrelsen på det innvilgede tilsagnet. Resultatene viser at det foreligger en klar sammenheng. Gjennomsnittlig innvilget beløp til de bedriftene som oppgir at prosjektet har stor betydning for overlevelse er kr. 775 000, mens de som svarer at prosjektet har liten betydning for overlevelse i snitt har fått innvilget kr. 334 000.

Figur 55: Prosjektets viktighet for bedriftens overlevelse etter tjeneste og program. Andel viktig (skår 5-7). Prosent.

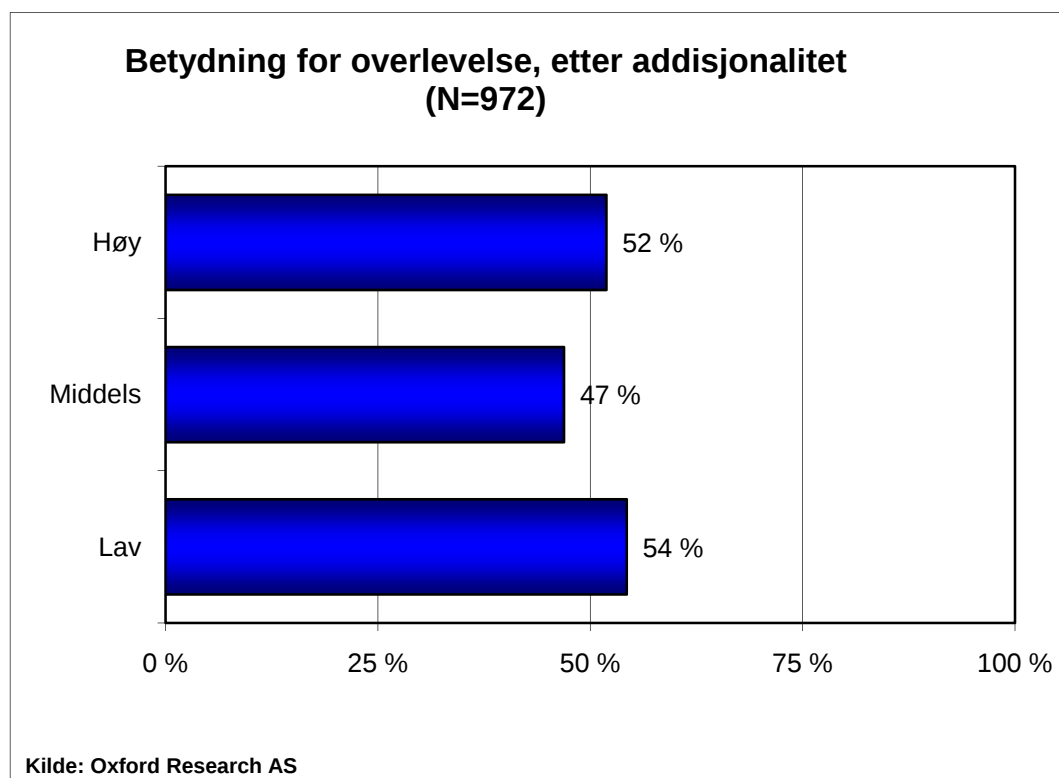
Noen av tallene brukt i denne oversikten er usikre og må benyttes med varsomhet. Grunnen er at antall som har svart i disse gruppene er få. Dette gjelder Risikolån landbruk, NT-programmet, Marint innovasjonsprogram, VSP-rein og Trebasert innovasjonsprogram.

Ser vi på prosjektenes viktighet for overlevelse etter tjeneste- og programtype, viser analyser signifikante forskjeller mellom de fire typene. Som for 2005-årgangen viser analysene at prosjektene innen Lånetjenestene er klart viktigst (65 prosent), mens prosjektene innen Programmene er minst viktig for overlevelsen (41 prosent).

9.1.3.2 Betydningen for overlevelse etter addisjonalitet

Vi har undersøkt om det er variasjoner i hvilken betydning prosjektet har hatt for overlevelse ut fra prosjektets addisjonalitet i førundersøkelsen. Analysen viser at det i liten grad er forskjeller ut fra addisjonalitet. Som det vises i figuren under varierer betydningen for overlevelse mellom 47 prosent for prosjekter som har middels addisjonalitet til 54 prosent for prosjekter med lav addisjonalitet.

Figur 56: Prosjektets viktighet for bedriftens overlevelse etter addisjonalitet. Andel viktig (skår 5-7). Prosent.

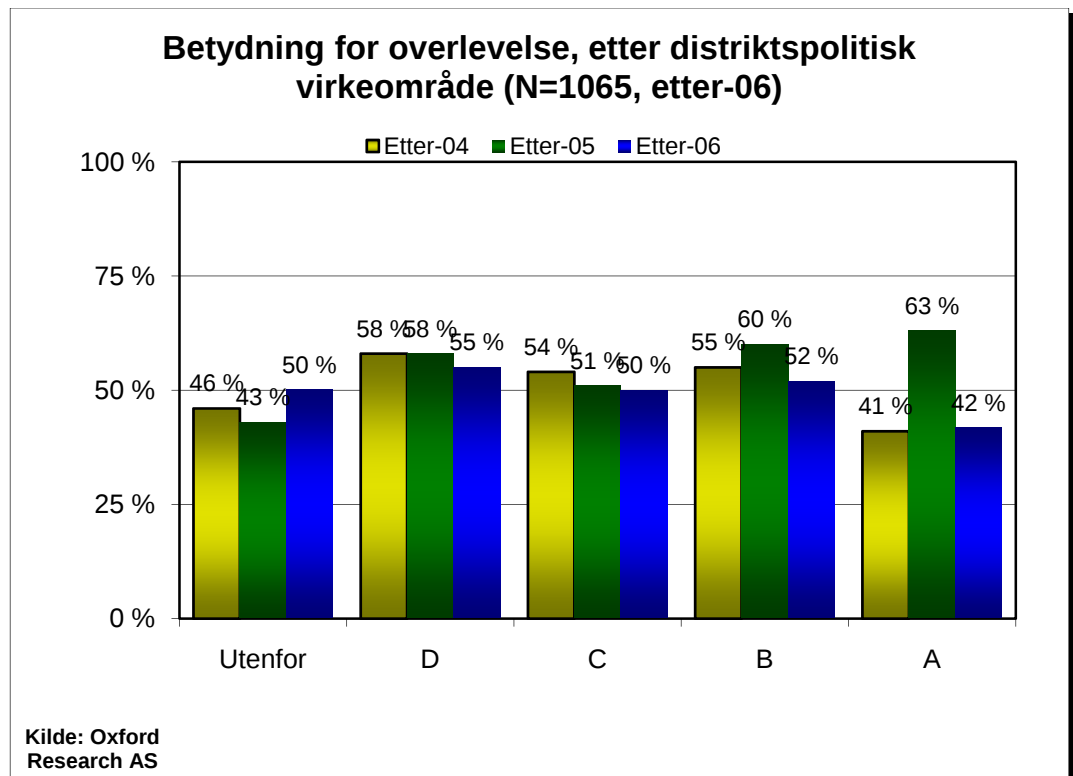

9.1.3.3 Betydningen for overlevelse etter distriktspolitisk virkeområde

Innovasjon Norge skal spesielt bidra overfor bedrifter i det distriktspolitiske virkeområdet. I neste figur er resultatene for etterundersøkelsen 2006 satt sammen med resultatene for etterundersøkelsen 2004 og 2005

Vi ser at det ikke er vesentlige forskjeller mellom de ulike sonene, men det var en markert økning i betydning for overlevelse i sone A fra 2004- til 2005-årgangen. Denne økningen har imidlertid gått tilbake i 2006, slik at betydningen for overlevelse i område A nå er på nivå med resultatene for 2004-årgangen. Denne ustabiliteten skyldes først og fremst at det er relativt få tilsagn fra sone A i datamaterialet, noe som gjør det naturlig at det vil være større variasjoner i resultatene.

Figur 57: Prosjektets viktighet for bedriftens overlevelse etter distriktspolitisk virkeområde. Andel viktig (skår 5-7). Prosent.

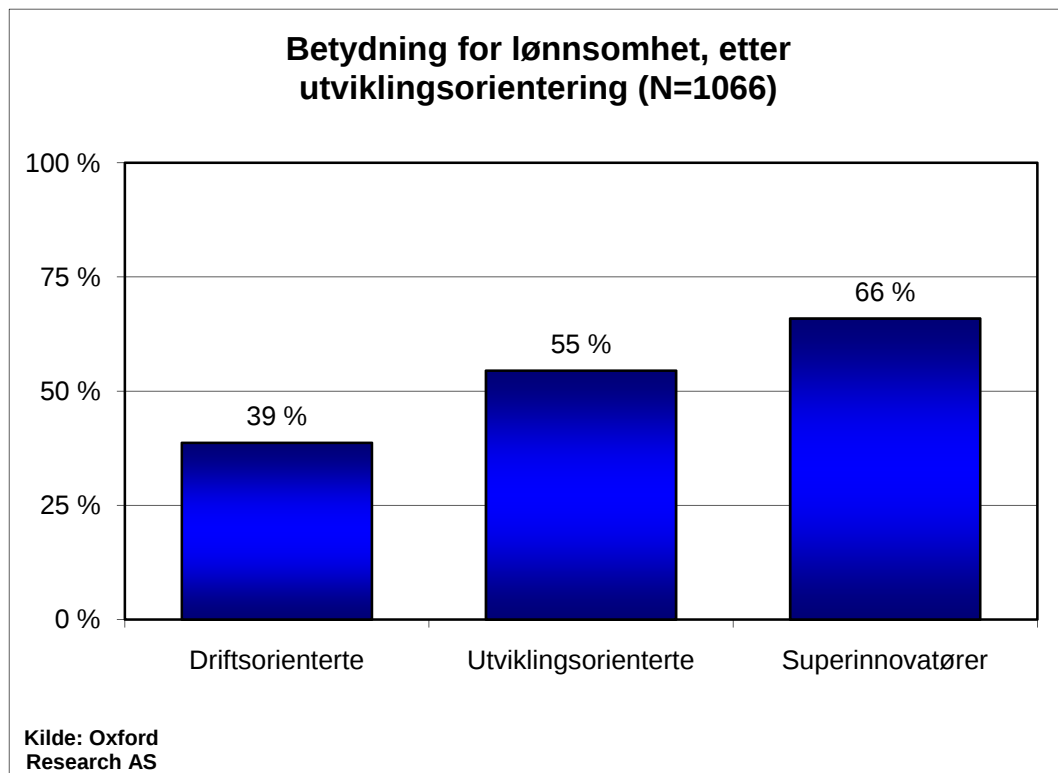

9.1.3.4 Betydningen for overlevelse etter utviklingsorientering

Som det fremkommer av neste figur, er det en sammenheng mellom prosjektenes viktighet for overlevelse og prosjektenes utviklingsorientering.

Andelen viktige prosjekter spenner fra 66 prosent blant "Superinnovatørene" til 39 prosent blant "De driftsorienterte". Dette innebærer at prosjekter som i stor grad bidrar til samarbeid, atferdsendringer, kompetanseutvikling og innovasjoner på mange områder, med stor sannsynlighet også vil være viktig for virksomhetens overlevelse.

Figur 58: Prosjektets viktighet for bedriftens overlevelse etter utviklingsorientering. Andel viktig (skår 5-7). Prosent.

9.1.3.5 Registerdatabasert analyse av overlevelse

I forbindelse med årets etterundersøkelse er det for første gang gjennomført en analyse av overlevelseshraten blant alle bedriftene. Dette innebærer at vi kartlegger samtlige bedrifter i utvalget (alle bedrifter som besvarte den korresponderende førundersøkelsen for 2006-årgangen) og ser nærmere på de som enten er oppløst eller har gått konkurs. Denne analysen bygger videre på frafallsanalysen i avsnitt 3.5, og trekker i tillegg også inn svar fra bedrifter som svarer at de enten er oppløst eller nedlagt, er gått konkurs eller ikke lenger har noen drift. Dette betyr at vi har som implisitt antagelse at alle bedrifter som besvarer undersøkelsen og som ikke angir at de enten er oppløst eller nedlagt, er gått konkurs eller fortsatt ikke har noen drift, faktisk har drift. Hovedresultatene fra denne analysen er fremstilt i tabellen under.

Tabell 35: Status per mai 2010 og stiftelsesår for selskaper som besvarte førundersøkelsen 2006						
Status for selskapet i Foretaksregisteret per mai 2010	Etablert i perioden 2006-2007	Etablert i perioden 2003-2005	Etablert før 2003	Ikke etablert bedrift	Annet	Totalt
Ingen drift			1	1		2
I skifteretten		1				1
Konkurs	8	16	14			38
Oppløst	12	16	12	1	3	44
Totalt ikke overlevd	20	33	27	2	3	85
Totalt antall bedrifter	373	364	841	60	48	1 686
Overlevelseshrate	94,6 %	90,9 %	96,8 %	96,7 %	93,8 %	95,0 %

Det mest iøynefallende funnet i denne analysen er den svært høye overlevelsesraten (målt per mai 2010) blant bedriftene som mottok støtte fra Innovasjon Norge i 2006. Denne er på hele 95 prosent totalt sett. Høyest overlevelsesrate finner vi for bedrifter etablert før 2003 og lavest blant bedrifter etablert i perioden 2003-2005.

Overlevelsesraten sett i sammenheng med tjenestene og programmene som bedriftene har mottatt eller deltatt i, er fremstilt i tabellen under.

Tabell 36: Status per mai 2010 og stiftelsesår for selskaper som besvarte førundersøkelsen 2006 etter tjeneste og program													
Etableringsperiode	2006–2007		2003–2005		Før 2003			Ikke etablert bedrift		Annet	Totalt ikke aktive per mai 2010	N	Overlevelses-rate
Status for selskapet i Foretaksregisteret per mai 2010	Konkurs	Oppløst	Konkurs	Oppløst	Ingen drift	Konkurs	Oppløst	Ingen drift	Konkurs	Oppløst			
Bygdeutviklingsmidler							1				1	183	99,5 %
Distriktsrettet risikolån	1		1			2	1				5	57	91,2 %
Distriktsutviklingstilskudd	1		2	3	1	2	1	1		1	12	182	93,4 %
Grunnfinansieringslån-flåte											0	42	100 %
Landsdekkende risikolån	2	2	2			3					9	36	75,0 %
Risikolån landbruk											0	20	100 %
Landsdekkende utviklingstilskudd			2	1			3				6	86	93,0 %
Lavrisikolån											0	26	100 %
Landbrukslån									1		1	128	99,2 %
NT-programmet	1										1	18	94,4 %
OFU/IFU			1	2		2					5	92	94,6 %
FRAM			1			2	2				5	114	95,6 %
Marint innovasjonsprogram						2					2	19	89,5 %
Verdiskapingsprogrammet for mat			1	1			2			2	6	104	94,2 %
Verdiskapingsprogrammet for reindrift				2							2	16	87,5 %
Trebasert innovasjonsprogram											0	16	100 %
Etablererstipend	1	6	4	4			1				16	211	92,4 %
Inkubatorstipend	2	1	1	2		1					7	66	89,4 %
Bygdeutviklingsstipend		2									2	166	98,8 %
Oppfinnerstipend		1	2	1							4	32	87,5 %
Internasjonalisering							1				1	72	98,6 %
Totalt	8	12	17	16	1	14	12	1	1	3	85	1686	95,0 %

Vi finner de høyeste overlevelsesratene blant bedrifter som har mottatt støtte gjennom eller deltatt på Grunnfinansieringslån – flåte, Risikolån landbruk, Lavrisikolån og Trebasert innovasjonsprogram. Disse har alle en overlevelsesrate på 100 prosent. Noe mer utsatt har bedrifter som har mottatt støtte gjennom eller deltatt i Landsdekkende risikolån, Oppfinnerstipend, Verdiskapingsprogrammet for reindrift, Inkubatorstipend og Marint innovasjonsprogram vært. Disse har overlevelsesrater på under 90 prosent. Allikevel er dette langt høyere verdier enn de som fremkommer i Statistisk Sentralbyrås undersøkelse høsten 2009 av overlevelse

og vekst i nyetablerte foretak.¹⁹ Her fremkommer det at overlevelsesraten etter fire år for bedrifter som er etablert i 2003 ligger på rundt 35 prosent i den generelle bedriftspopulasjonen i Norge. Aksjeselskaper har en overlevelsesrate på rundt 59 prosent, mens enkeltpersonforetak er langt mer utsatt; kun i overkant av 27 prosent overlever i fire år.

Våre funn er mer sammenlignbare med resultatene av en evaluering av Innovasjon Norges stipendordninger i perioden fra 1999-2005.²⁰ Her fremkommer det at stipendmottagere innenfor ordningene etablererstipend, BU-etablererstipend, inkubatorstipend og oppfinnerstipend har en langt høyere overlevelsesrate (89,9 prosent) enn medlemmer av en kontrollgruppe bestående av bedrifter etablert i 2002 og som ikke har mottatt støtte fra Innovasjon Norge (48,7 prosent). Denne forskjellen er i tråd med de forskjellene vi observerer mellom bedrifter som har mottatt støtte fra Innovasjon Norge i 2006 og den generelle bedriftspopulasjonen. Forskerne forklarer disse forskjellene med Innovasjon Norges gode evne til å velge ut levedyktige bedrifter når det skal gis støtte, at Innovasjon Norge tiltrekker seg personer med gode forretningsideer og at støtten i seg selv bidrar til økt overlevelse samt mulige kombinasjoner av disse faktorene. I vår undersøkelse, som omfatter disse ordningene og i tillegg langt flere, kan disse faktorene også bidra til å forklare forskjellene i overlevelsesrater og den høye overlevelsesraten generelt. Vi vil i tillegg trekke frem det faktum at flere bedrifter enn de vi har funnet i realiteten kan være nedlagt eller inaktive (sovende) i og med at mange rapporterer lav eller ingen aktivitet. Allikevel betrakter vi våre funn knyttet til overlevelse som svært positive, under forutsetning av at disse bedriftene i samme eller større grad bidrar til verdiskaping og innovasjon som den generelle bedriftspopulasjonen. Den mer generelle, evolusjonære diskusjonen om hvorvidt det er sunt at enkelte bedrifter ikke overlever fordi det kan bidra til å frigjøre ressurser til mer verdiskapende aktiviteter, kan vi ikke gå inn på i detalj her.²¹

9.1.4 Omsetningsutvikling

Ut fra et teoretisk perspektiv kan en hevde at økt konkurranseevne påvirker markedsutviklingen og derigjennom omsetningen og lønnsomheten i bedriftene. Disse forholdene er i sin tur avgjørende for bedriftens overlevelse. For å kartlegge hvordan prosjektene som har fått støtte fra Innovasjon Norge, har bedriftene blitt spurt om: *”Hvordan har dette prosjektet påvirket virksomhetens utvikling når det gjelder omsetning?”*

Vi har sett nærmere på i hvilken grad prosjektene som har fått tilsagn har ført til økt, uendret eller redusert omsetning. Som det illustreres i neste figur, har prosjektene ført til økt omsetning i 72 prosent av bedriftene, noe som er svært likt som i etterundersøkelsen for 2005-årgangen. Omsetningen har holdt seg uendret i 26 prosent av virksomhetene, mens den var det for 19 prosent i 2005-årgangen. Selv om vi ikke har tall på hvor stor omsetningsøkningen har vært, er det samlet sett rimelig å

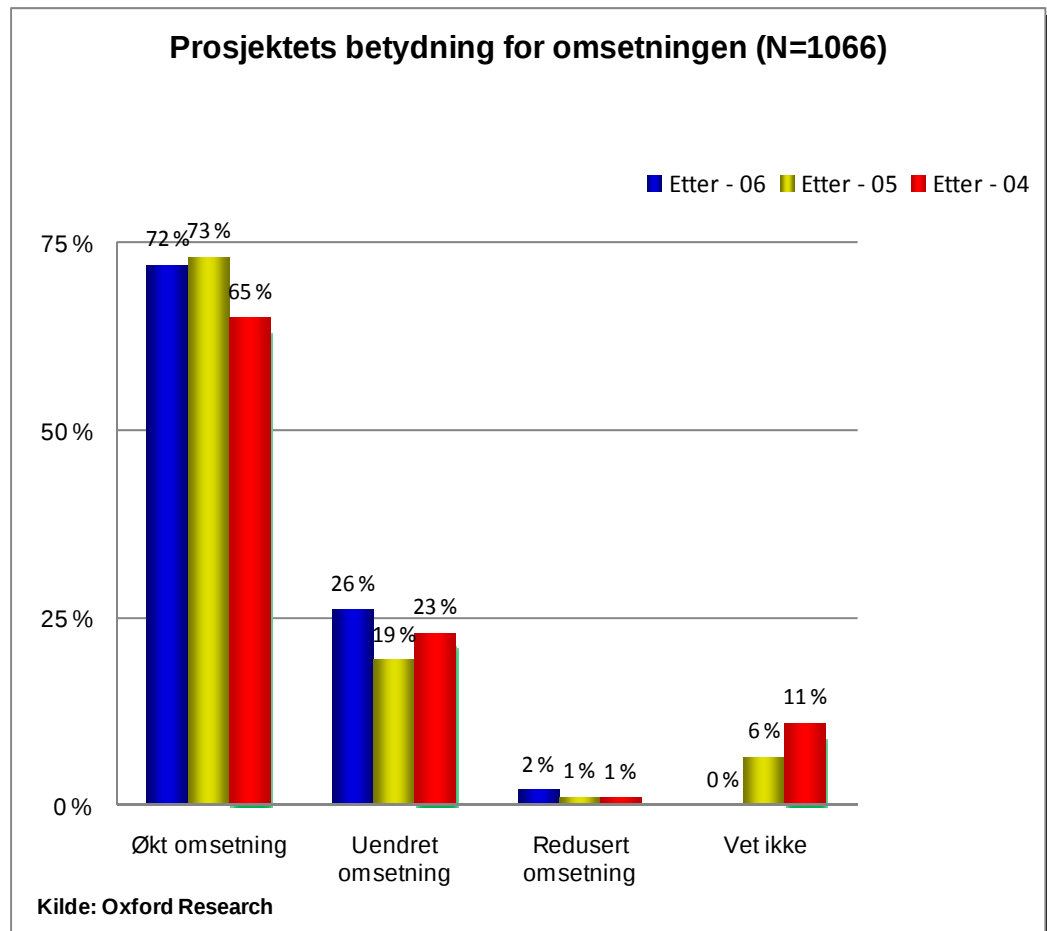
¹⁹ <http://www.ssb.no/vis/emner/10/01/fordem/main.html>

²⁰ Alsos, G., Brastad, B., Jakoleva, T. og Ljunggren, E. (2006): Flere og bedre bedriftsetableringer? Evaluering av Innovasjon Norges stipendordninger 1999-2005. Nordlandforskning – NF-rapport nr. 11/2006

²¹ Se f.eks. Schumpeter, J. (1934, 1996): The theory of economic development. London. Transaction Books og Nelson, R. R. og Winther, S. G. (1992): An Evolutionary Theory of Economic Change. Cambridge. Mass. Cambridge University Press.

konkludere med at prosjektene har hatt stor betydning for omsetningsutviklingen i bedriftene.

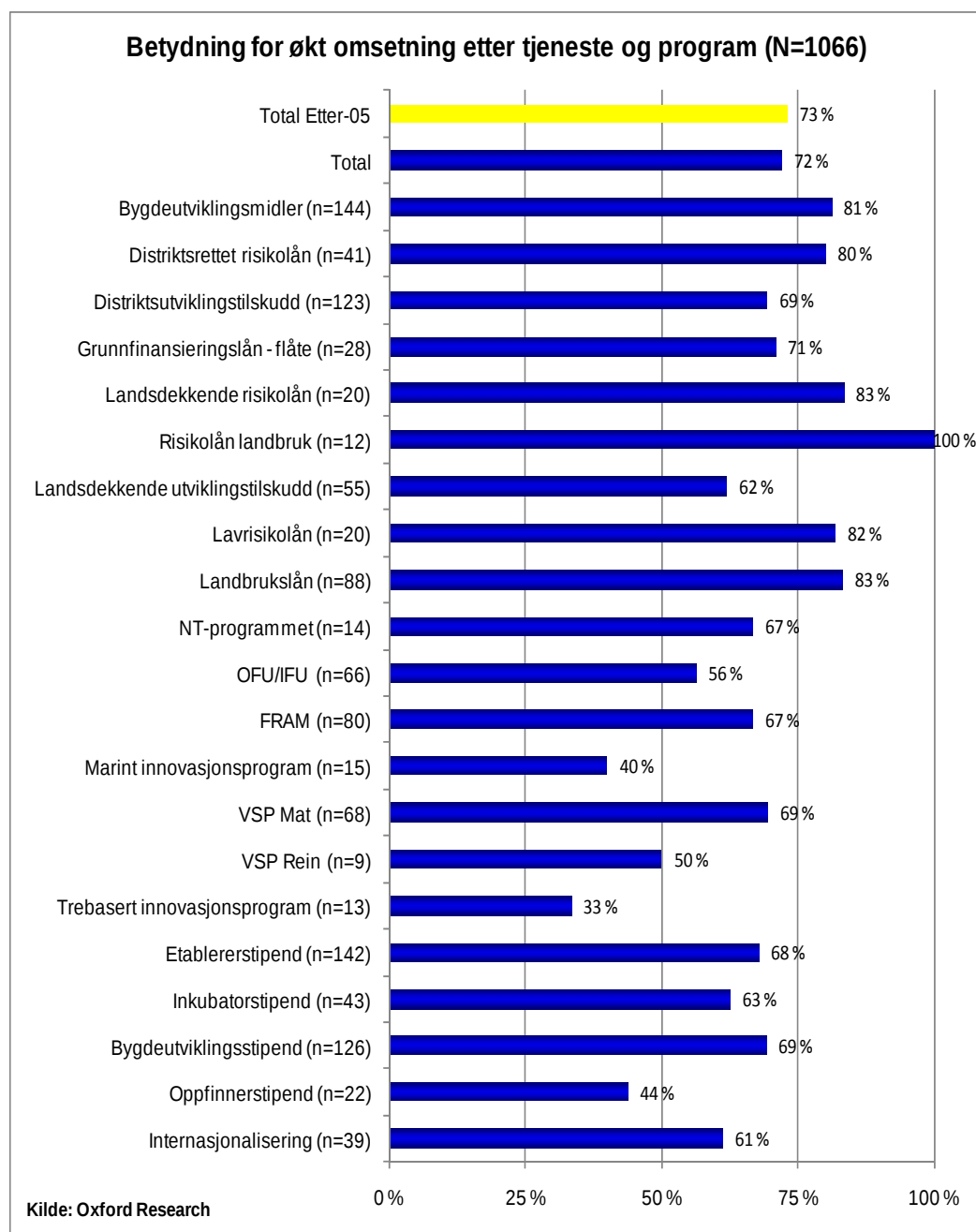
Figur 59: Prosjektets betydning for omsetningen. Prosent.

9.1.4.1 Omsetningsutvikling etter tjeneste og program

I neste figur illustreres det i hvilken grad prosjektene har ført til økt omsetning blant de ulike tjenestene og programmene. Resultatene viser at det er relativt store forskjeller i bidrag mellom de ulike tjenestene og programmene. Prosjektene har bidratt mest til omsetningsøkning blant de som har fått Risikolån landbruk, Landbrukslån og Landsdekkende risikolån, mens de har bidratt minst blant mottakerne av Trebasert innovasjonsprogram, Marint innovasjonsprogram og Oppfinnerstipend. Prosjektene har også gitt viktige bidrag til økt omsetning blant mottakerne av Lavrisikolån, Bygdeutviklingsmidler og Distriktsrettede risikolån. Det er grunn til å tro at forskjellene i prosjektenes betydning for omsetningsutvikling i stor grad skyldes ulikheter i tjenestene og programmenes innretning.

Figur 60: Prosjektets betydning for økt omsetning etter tjeneste og program. Prosent.

Noen av tallene brukt i denne oversikten er usikre og må benyttes med varsomhet. Grunnen er at antall som har svart i disse gruppene er få. Dette gjelder Risikolån landbruk, NT-programmet, Marint innovasjonsprogram, VSP-rein og Trebasert innovasjonsprogram.

Vi har også sett nærmere på i hvilken grad det er forskjeller i resultatene ut fra de ulike hovedtypene av tjeneste- og programkategorier. Som det illustreres i tabellen under, ser vi at prosjektene innen finansielle tjenester, og da spesielt Lån, har hatt størst betydning i forhold til å bidra til økt omsetning. Programmene har hatt minst betydning for økningen i omsetningen, men forskjellen mellom disse og Stipendene er ikke stor. Ser en disse resultatene under ett, er det dermed ikke overraskende slik at det er de tjeneste og programkategoriene som i gjennomsnitt får de største tilsagnene fra Innovasjon Norge som bidrar mest omsetningsøkning.

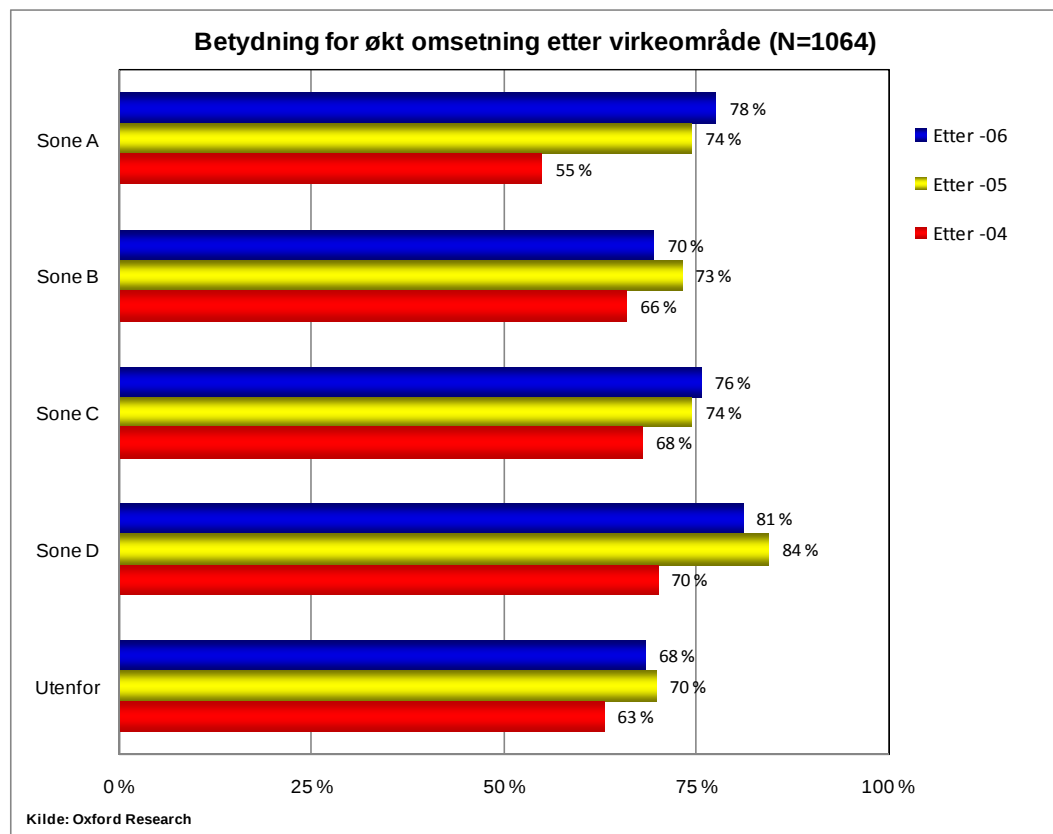
Tabell 37: Prosjektenes betydning for endring i omsetningen				
	Reduksjon	Økning	Ingen endring	Total
Tilskudd	1 %	75 %	24 %	100 %
Lån	4 %	81 %	15 %	100 %
Programmer	1 %	62 %	37 %	100 %
Stipender	2 %	66 %	32 %	100 %
Total	2 %	72 %	26 %	100 %

9.1.4.2 Omsetningsutvikling etter virkeområde

Mange av tjenestene og programmene til Innovasjon Norge retter seg spesielt mot virksomheter lokalisert i distriktene, og det er derfor interessant å se nærmere på om det er noen forskjeller i prosjektenes bidrag til økt omsetning ut fra distriktspolitisk virkeområde.

Som det framgår av neste figur, er det relativt små forskjeller i prosjektenes bidrag til omsetningsøkning i de ulike sonene. Bidraget er størst i sone D (81 prosent) og Sone A (78 prosent), mens det er minst utenfor det distriktspolitiske virkeområdet (68 prosent). Disse forskjellene skyldes først at det er underliggende forskjeller i tjeneste- og programfordelingen mellom de ulike sonene. Resultatene utenfor virkeområdet påvirkes av at det er en relativ overvekt av Programdeltakere her. Ser en på hvordan resultatene har utviklet seg fra 2005-kullet, er det kun ubetydelige forskjeller i utviklingen.

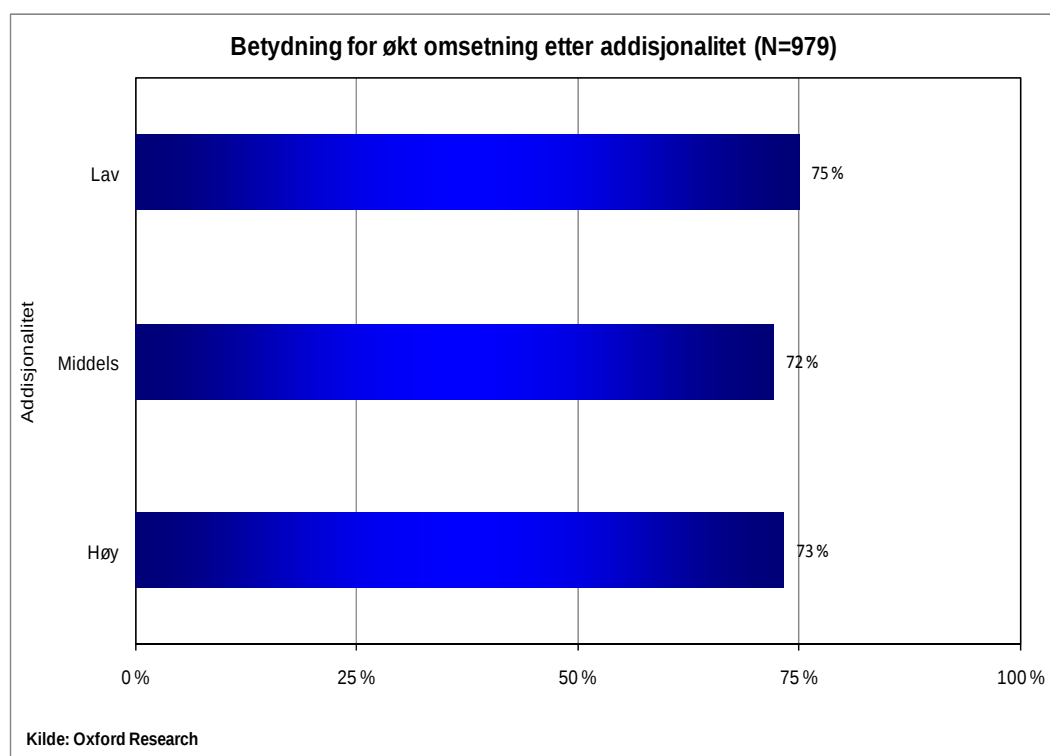
Figur 61: Prosjektets betydning for økt omsetning etter virkeområde. Prosent.

9.1.4.3 Omsetningsutvikling etter addisjonalitet

I neste figur undersøkes det i hvilken grad det er variasjoner i hvilken betydning prosjektene har hatt for omsetningsøkningen ut fra addisjonalitet i førundersøkelsen. Som i tidligere undersøkelser er det svært små forskjeller i prosjektenes bidrag ut fra denne dimensjonen. Andelen prosjekter som har bidratt til økt omsetning er høyest blant prosjektene som har lav addisjonalitet (75 prosent), mens den er lavest blant de som har middels addisjonalitet (72 prosent). Dette innebærer at det ikke er noen klar sammenheng mellom addisjonalitet og hvilken omsetningsøkning som oppnås gjennom prosjektene.

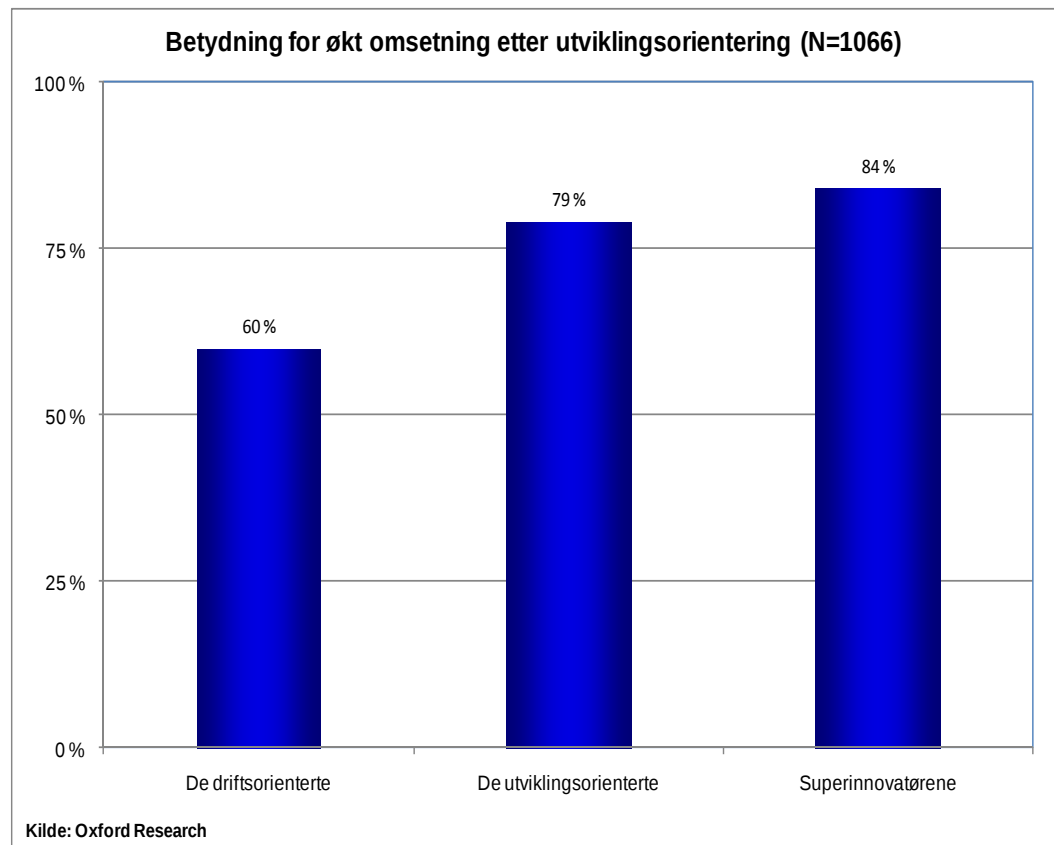
Figur 62: Prosjektets betydning for økt omsetning etter addisjonalitet. Prosent.

9.1.4.4 Omsetningsutvikling etter utviklingsorientering

Vi har tidligere sett at det er store variasjoner i hvilke resultater som oppnås gjennom prosjektene ut fra deres utviklingsorientering. Vi har derfor undersøkt om denne dimensjonen også har betydning for omsetningsutviklingen. Resultatene viser at det har den helt klart. Det går et hovedskille mellom "*Superinnovatørene*" og "*De utviklingsorienterte*" på den ene siden og "*De driftsorienterte*" på den annen side. Blant de to førstnevnte er det 84 og 79 prosent av prosjektene som har ført til omsetningsøkning, mens det er 60 prosent som har ført til det blant "*De driftsorienterte*". Den relative forskjellen mellom de tre gruppene er noe høyere enn for 2005-kullet.

Figur 63: Prosjektets betydning for økt omsetning etter utviklingsorientering. Prosent.

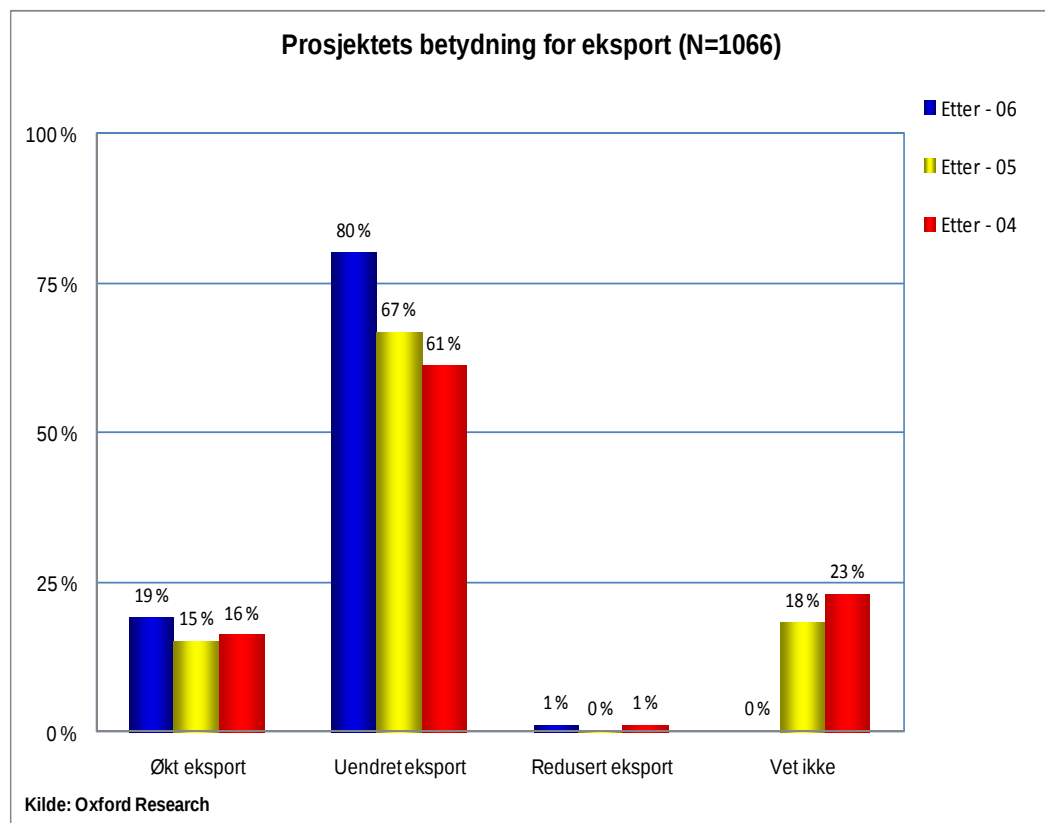

9.1.5 Eksport

Innovasjon Norge legger stor vekt på internasjonalisering. En slik satsing kan komme til uttrykk på flere måter, men en interessant indikator er i hvilken grad prosjektene har bidratt til økt eksport. Prosjektenes eksportbidrag vises i neste figur. Vi gjør oppmerksom på at "vet ikke" ikke var med i årets undersøkelse, noe som gjør at tallene i figuren nedenfor ikke er direkte sammenlignbare. Når vi kommenterer resultatene, tar vi imidlertid hensyn til ulikhetene i måten dataene er samlet inn på.

Som det illustreres i figuren under, er det 19 prosent av prosjektene som har ført til økt eksport, mens 80 prosent ikke har gjort det. Det innebærer at hovedtyngden av prosjektene er rettet inn mot det nasjonale markedet. Dette er ikke overraskende når en tar hensyn til hva som er formålet med de ulike tjenestene og programmene og hvilke bedrifter som får tilsagn. Ser en på utviklingen fra 2005-kullet og ser bort fra de som har svart "vet ikke", er det akkurat den samme andelen prosjekter som har ført til økt eksport i år.

Figur 64: Prosjektets betydning for eksport. Prosent.

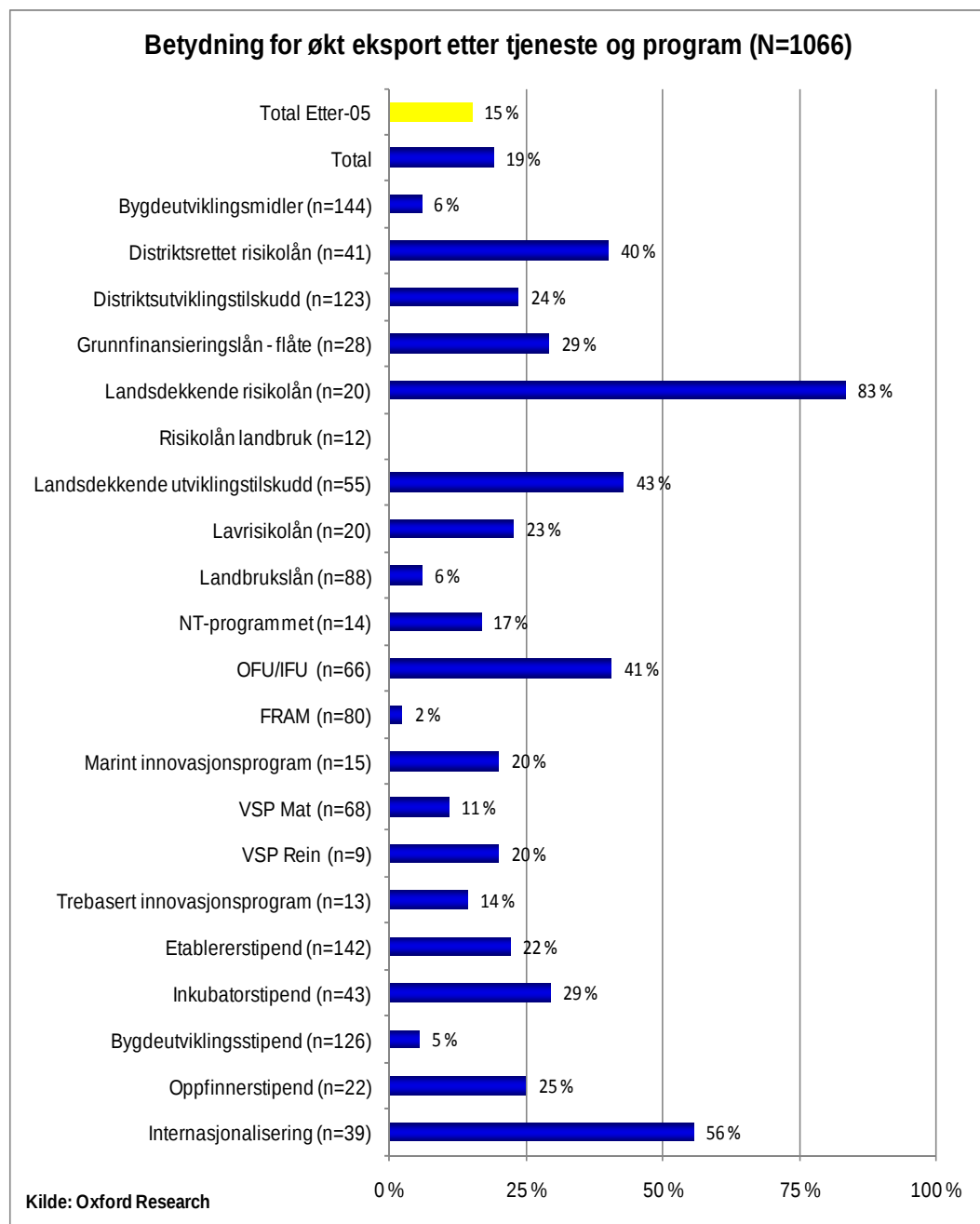

9.1.5.1 Eksport etter tjeneste og program

Tjeneste og program er den bakgrunnsvariabelen som generelt sett forklarer klart mest av variasjonen i de resultatene som oppnås på ulike områder. Vi har derfor kartlagt i hvilken grad det er forskjeller i prosjektenes bidrag til eksport mellom de ulike tjenestene og programmene. Figuren under viser at det er store forskjeller mellom dem. Eksportandelen varierer fra 0 prosent til 83 prosent. De tjenestene og programmene som i størst grad har bidratt til økt eksport er Landsdekkende risikolån (83 prosent), Internasjonalisering (55 prosent), Landsdekkende utviklingstilskudd (43 prosent) og OFU/IFU (41 prosent). Dette er alle tjenester og programmer som i stor grad er innrettet mot internasjonalt satsende bedrifter, og det er dermed som forventet at disse kommer godt ut her. Sammenlignet med resultatene fra 2005-kullet, er det med unntak av Landsdekkende risikolån de samme tjenestene og programmene som skårer høyest.

Ser en nærmere på de tjenestene og programmene som i minst grad bidrar til økt eksport, er dette i stor grad de som er knyttet til landbruksnæringen. Eksportbidraget er lavest for Risikolån landbruk (0 prosent), FRAM (2 prosent), Bygdeutviklingsstipend (5 prosent) og Bygdeutviklingsmidler (6 prosent) og Landbrukslån (6 prosent). Dette er som forventet i og med at det norske landbruket primært fokuserer på det nasjonale markedet og kun unntaksvis mot eksport.

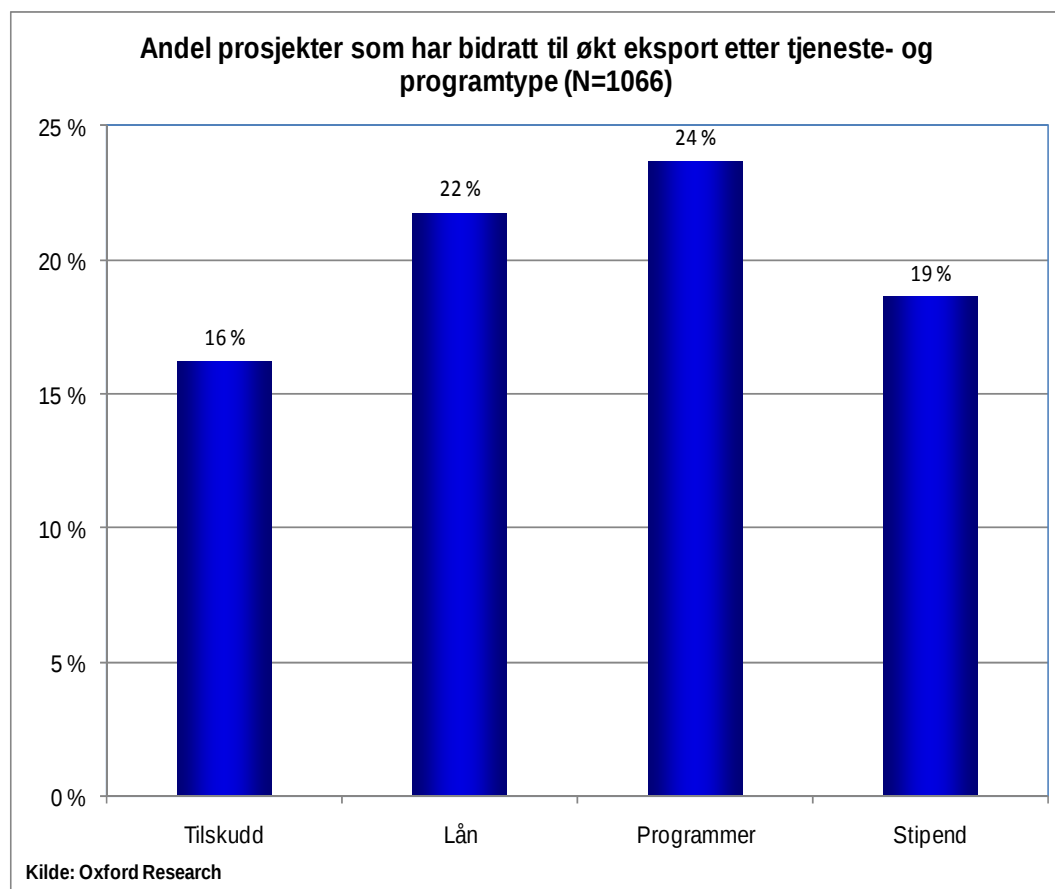
Figur 65: Prosjektets betydning for økt eksport etter tjeneste og program. Prosent.

Noen av tallene brukt i denne oversikten er usikre og må benyttes med varsomhet. Grunnen er at antall som har svart i disse gruppene er få. Dette gjelder Risikolån landbruk, NT-programmet, Marint innovasjonsprogram, VSP-rein og Trebasert innovasjonsprogram.

Vi har også kartlagt i hvilken grad det er forskjeller i resultatene ut fra de ulike hovedtypene av tjenester og programmer. Som det illustreres i tabellen under, er det relativt små forskjeller mellom de 4 hovedkategoriene. Prosjektene knyttet til Programmer har størst betydning i forhold til å bidra til økt eksport (24 prosent), mens prosjekter som har fått Tilskudd har minst betydning (16 prosent). Denne forskjellen er imidlertid ikke statistisk signifikant, noe som innebærer at en ikke med tilstrekkelig sikkerhet kan si at det er noen tjeneste- og programtyper som i større grad bidrar til økt eksport enn andre.

Figur 66: Prosjektets betydning for økt eksport etter tjeneste- og programtype. Prosent.

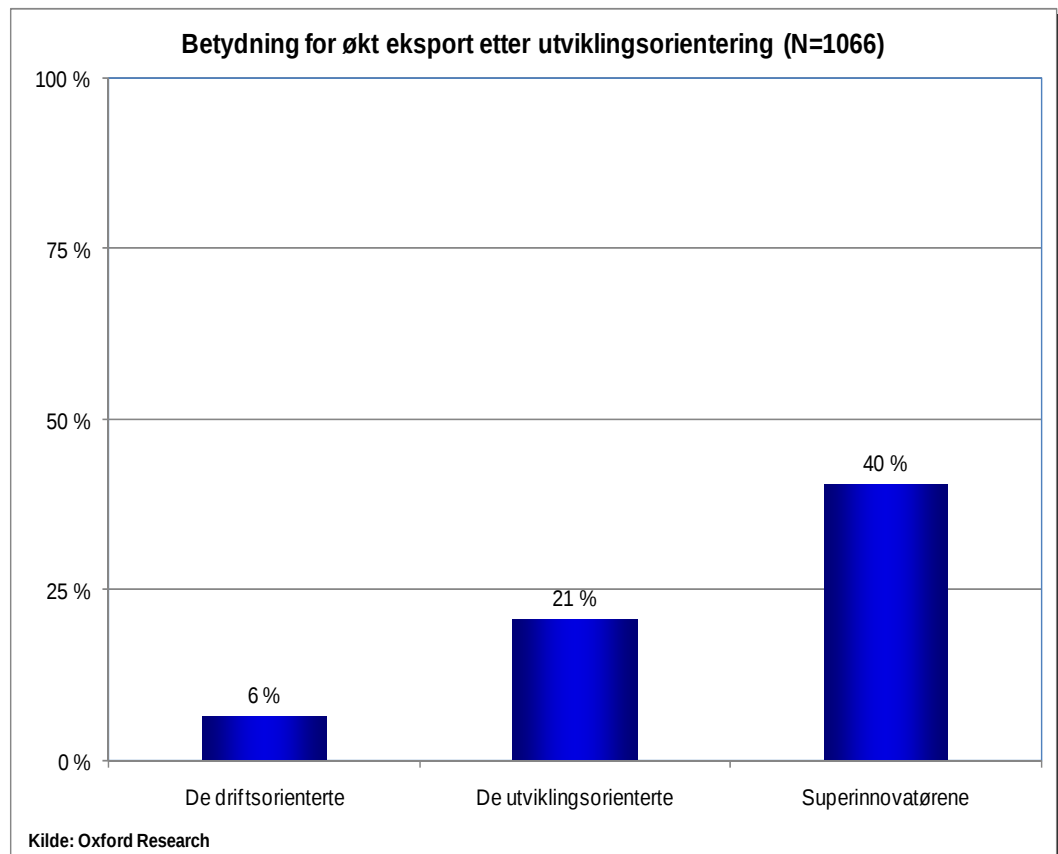

9.1.5.2 Eksport etter utviklingsorientering

I neste figur undersøkes det i hvilken grad det er variasjoner i hvilken betydning prosjektene har hatt for eksportutviklingen ut fra prosjektenes utviklingsorientering. Det er store forskjeller i eksportbidrag ut fra denne dimensjonen. Det er hele 41 prosent av prosjektene som har bidratt til økning i eksporten blant "Superinnovatørene". Denne andelen synker til 21 prosent for "De utviklingsorienterte", mens den er på 7 prosent for "De driftsorienterte". Dette er i stor grad det samme bildet som i etterundersøkelsen for 2005-kullet.

Den viktigste årsaken til variasjonen i eksportandel mellom de tre gruppene er ulikheter i den underliggende tjeneste- og programfordelingen. Blant "Superinnovatørene" er det en relativ overvekt av tjenester og programmer som skårer høyt på eksportbidrag, blant annet Landsdekkende utviklingstilskudd, OFU/IFU og Internasjonalisering.

Figur 67: Prosjektets betydning for økt eksport etter utviklingsorientering. Prosent.

9.1.5.3 Eksport etter andre karakteristika

Det ble også undersøkt om det er forskjeller i prosjektenes bidrag til økt eksport ut fra distriktspolitisk virkeområde og addisjonalitet. Resultatene fra disse analysene viser at:

- Det er en variasjon i bidraget til økt eksport ut fra distriktspolitisk virkeområde. Bidraget er størst utenfor det distriktspolitiske virkeområdet (25 prosent). I virkeområdet er bidraget minst i sone B og C (13 prosent).
- Det er ingen klar sammenheng mellom addisjonalitet og betydning for økt eksport. Variasjonen er mellom 14 prosent for prosjekter med lav addisjonalitet til 21 prosent for prosjekter med middels addisjonalitet. For prosjekter med høy addisjonalitet bidrar 19 prosent til økt eksport.

9.2 Samfunnsmessig bærekraft

Innovasjon Norge skal ikke bare bidra til økonomisk bærekraft, men også samfunnsmessig og miljømessig bærekraft. For å kartlegge den samfunnsmessige bærekraften, ble det stilt følgende spørsmål i etterundersøkelsen:

1. I hvilken grad har prosjektet bidratt til bedre arbeidsvilkår i egen og/eller underleverandørers virksomhet?
2. I hvilken grad har prosjektet bidratt til utvikling av lokalsamfunnet?
3. I hvilken grad har prosjektet bidratt til at du/din bedrift har blitt mer bevisst ditt/deres samfunnsansvar?

Disse spørsmålene vil i det følgende bli analysert ut fra følgende sentrale bakgrunnsvariabler; tjeneste og program, addisjonalitet og utviklingsorientering.

9.2.1 Samfunnsmessig bærekraft etter tjeneste og program

Prosjektenes bidrag til samfunnsmessig bærekraft kommer sterkest til uttrykk gjennom at de i størst grad bidrar til bedre arbeidsvilkår i egen og/eller underleverandørers virksomhet. Som det fremgår av neste figur, skiller lånetjenestene Risikolån landbruk (75 prosent) og Landbrukslån (65 prosent) seg ut i positiv retning, mens ingen av prosjektene som har fått støtte gjennom Marint innovasjonsprogram og kun 15 prosent av mottagerne av Inkubatorstipend oppgir at prosjektene har ført til bedre arbeidsvilkår.

Vi kan betrakte indikatoren ”økt samfunnsansvar” som en samlevariabel for de to ovennevnte dimensjonene i den samfunnsmessige bærekraften. Denne indikatoren skårer nest lavest av de tre på totalnivået. Igjen er det lånetjenestene som skiller seg ut med positive bidrag til økt samfunnsansvar, denne gang med Distriktsrettede risikolån (46 prosent) med høyest skår. I andre enden av skalaen finner vi Internasjonalisering (13 prosent) og Grunnfinansieringslån-flåte (14 prosent).

Den laveste betydningen i dimensjonen samfunnsansvar tillegges utvikling av lokalsamfunnet. Her skårer igjen lånetjenester høyest, med Lavrisikolån (47 prosent) og Distriktsrettede risikolån (46 prosent) i spissen. Lavest betydning for utvikling av lokalsamfunnet finner vi for Marint innovasjonsprogram og NT-programmet (begge 0 prosent) og Internasjonalisering (3 prosent).

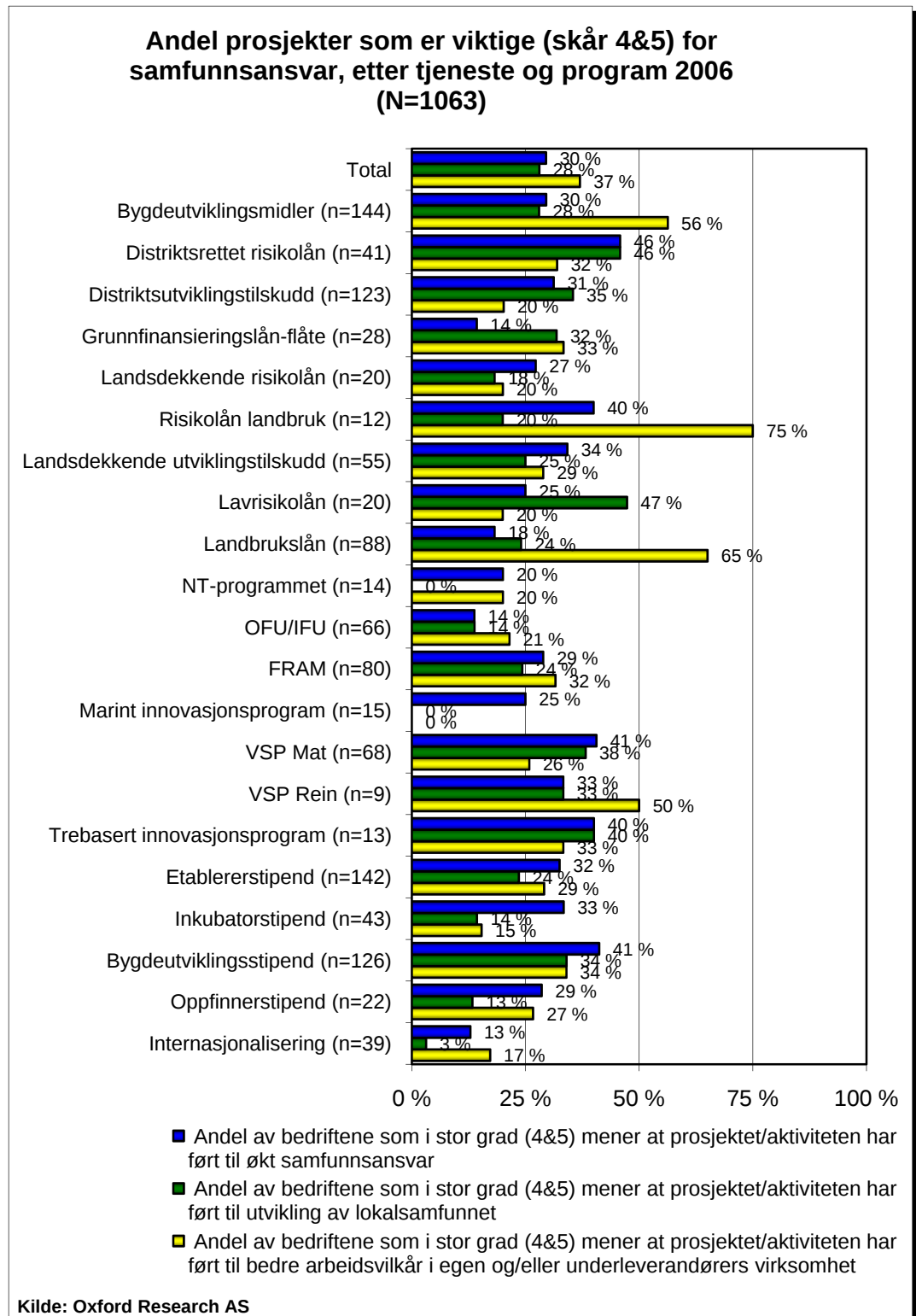
Til tross for at enkelte av lånetjenestene skiller seg positivt ut i hver av de tre dimensjonene, finner vi ingen større signifikante forskjeller mellom Tjeneste- og Programtyper, bortsett fra for spørsmålet om bedre arbeidsvilkår i egen og/eller underleverandørers virksomhet.

Med hensyn til distriktpolitisk virkeområde, ser vi at prosjekter utenfor virkeområdet gjennomgående skårer lavest på alle de tre samfunnsmessige dimensjonene. Det fremtrer derimot ikke noe tydelig mønster i forhold til hvilken av de fire sonene innenfor virkeområdet som kan skilte med prosjekter som gjennomgående skårer høyest.

Prosjektformålet Innovasjon på fylkesnivå skårer høyest på dimensjonene ”Utvikling av lokalsamfunnet” og ”Økt samfunnsansvar”, mens prosjektformålet Innovasjon på internasjonalt nivå skårer lavest på ”Bedre arbeidsvilkår i egen og/eller

underleverandørers virksomhet” og ”Utvikling av lokalsamfunnet”. Ellers finner vi ingen systematiske mønstre.

Figur 68: Prosjektets viktighet for bedriftens samfunnsansvar etter tjeneste og program. Andel viktig (skår 4-5). Prosent.

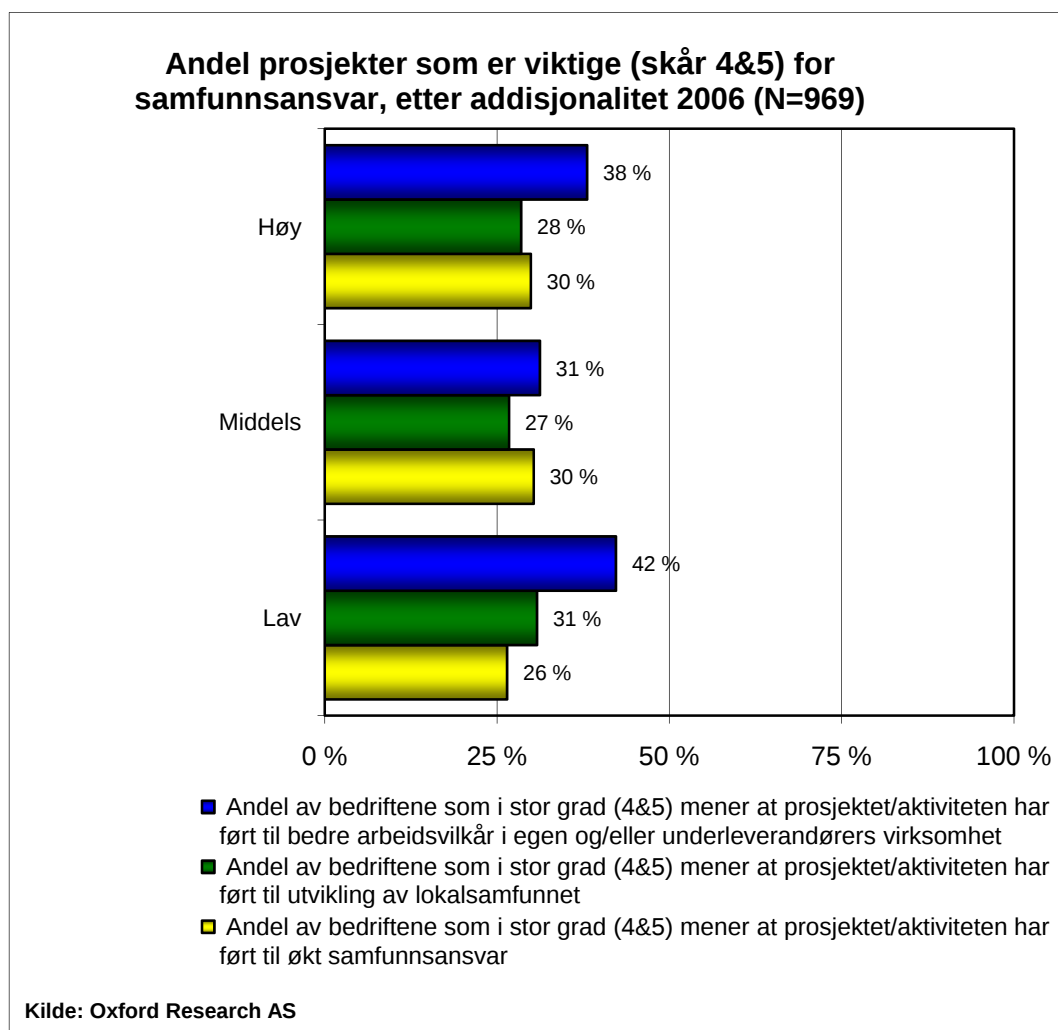

Noen av tallene brukt i denne oversikten er usikre og må benyttes med varsomhet. Grunnen er at antall som har svart i disse gruppene er få. Dette gjelder Risikolån landbruk, NT-programmet, Marint innovasjonsprogram, VSP-rein og Trebasert innovasjonsprogram.

9.2.2 Samfunnsmessig bærekraft etter addisjonalitet

Når vi ser på samfunnsmessig bærekraft opp mot addisjonalitet, ser vi av neste figur at det ikke fremkommer noe tydelig mønster. Faktisk er det slik at prosjekter som oppgir stor grad av høy addisjonalitet ikke skårer høyest på noen av de tre dimensjonene i samfunnsmessig bærekraft. Snarere er det slik at prosjekter med lav addisjonalitet skårer høyest på dimensjonene utvikling av lokalsamfunnet og økt samfunnsansvar.

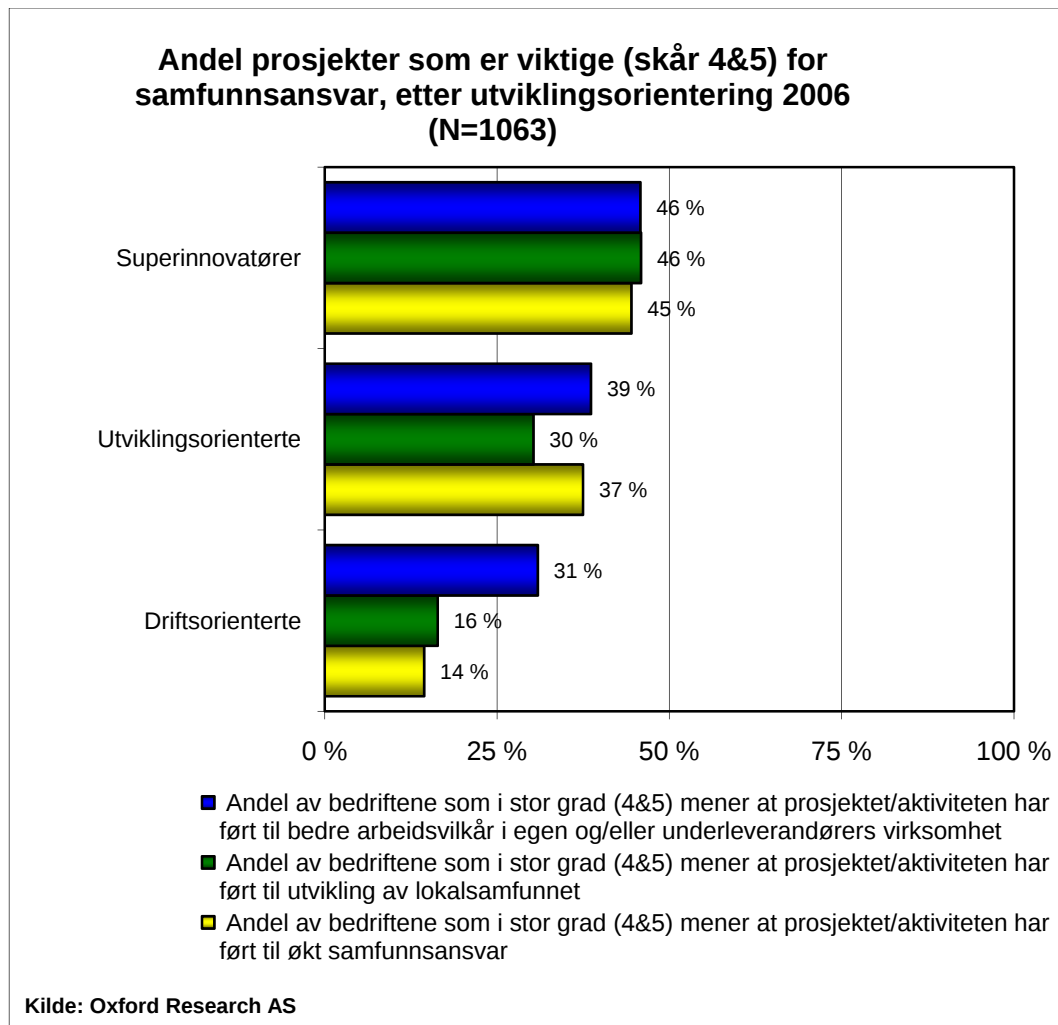
Figur 69: Prosjektets viktighet for bedriftens samfunnsansvar etter addisjonalitet. Andel viktig (skår 4-5). Prosent.

9.2.3 Samfunnsmessig bærekraft etter utviklingsorientering

Avslutningsvis vil vi se nærmere på hvorvidt prosjektene skiller seg fra hverandre i den samfunnsmessige dimensjonen når vi bringer inn bedriftenes utviklingsorientering. Som neste figur viser tydelig, finner vi en sterk tendens til at Superinnovatørene i langt høyere grad enn De utviklings- og De driftsorienterte gjennomfører prosjekter som i stor grad bidrar til både bedre arbeidsvilkår, utvikling av lokalsamfunnet samt fører til at bedriften har tatt økt samfunnsansvar. Alle de tre dimensjonen ser ut til å bli vektlagt like mye av Superinnovatørene.

Figur 70: Prosjektets viktighet for bedriftens for samfunnsansvar etter utviklingsorientering. Andel viktig (skår 4-5). Prosent.

9.3 Miljømessig bærekraft

For å kartlegge prosjektene bidrag til miljømessig bærekraft, fikk støttemottakerne følgende spørsmål:

1. I hvilken grad har prosjektet bidratt til redusert forurensing?
2. I hvilken grad har prosjektet bidratt til redusert energiforbruk i bedriften?
3. I hvilken grad har prosjektet bidratt til at du/din bedrift har fått økt miljøbevissthet?

Disse spørsmålene vil i det følgende bli analysert ut fra følgende sentrale bakgrunnsvariable; tjeneste og program, addisjonalitet og utviklingsorientering.

9.3.1 Miljømessig bærekraft etter tjeneste og program

Når vi betrakter prosjektenes miljømessige bærekraft, er det spesielt gjennom dimensjonen "økt miljøbevissthet" at prosjektene synes å bidra (se neste figur). Denne dimensjonen er å betrakte som en samledimensjon for de to andre og det er prosjekter innenfor Trebasert innovasjonsprogram som skiller seg klart ut med en andel på 50 prosent. Prosjekter støttet gjennom Grunnfinansieringslån-flåte (5 prosent) og Internasjonalisering (6 prosent) bidrar kun i liten grad til økt miljøbevissthet.

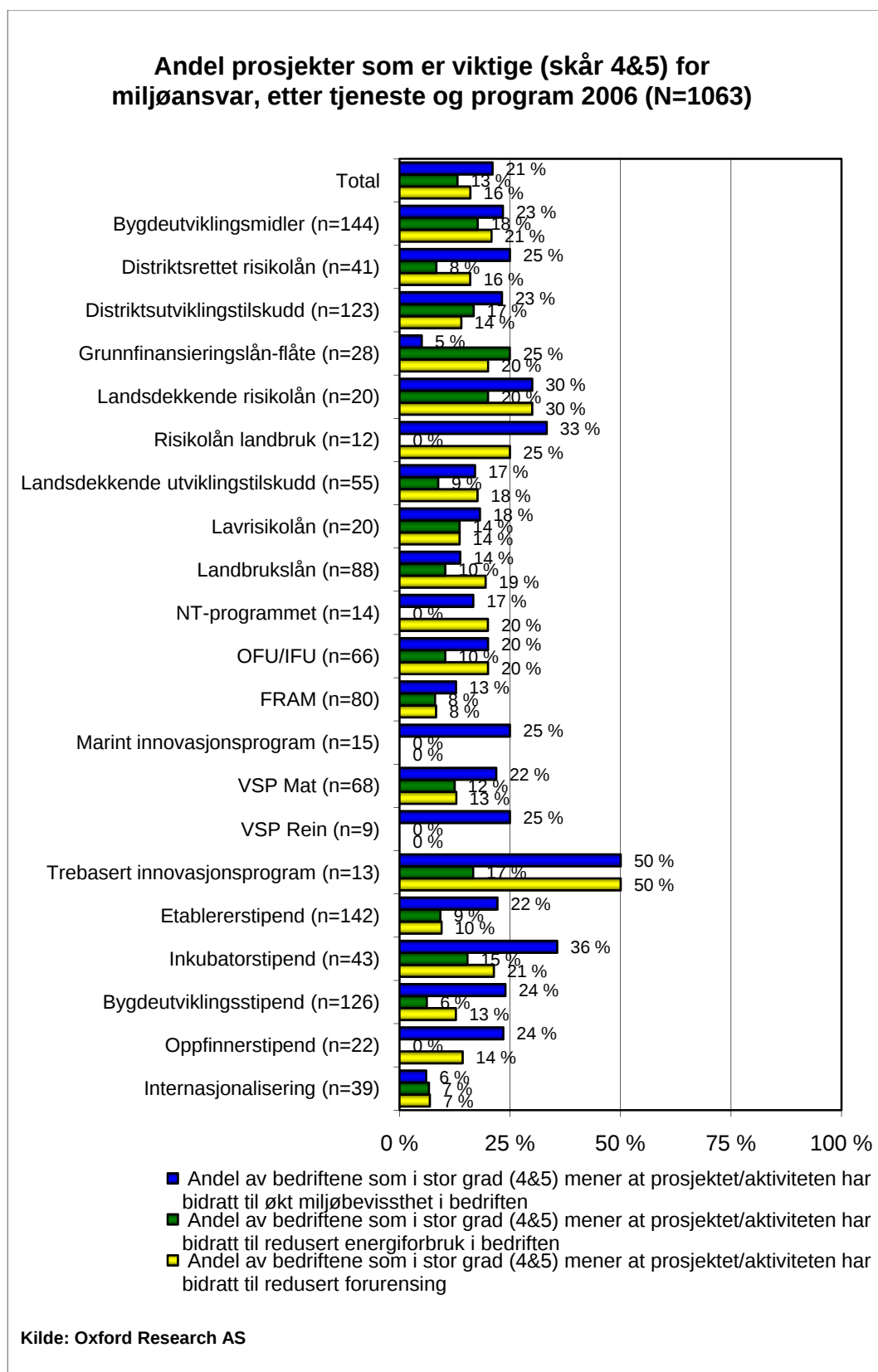
Redusert energiforbruk er den første underdimensjonen i den miljømessige bærekraften. Her ser vi at prosjektene innen Grunnfinansieringslån-flåte i størst grad er rettet mot å redusere energiforbruket, som kan tolkes som at slike prosjekter bidrar til en grønnere fiskeriflåte. I andre enden av skalaen finner vi Oppfinnerstipend, Verdiskapingsprogrammet for reindrift, NT-programmet og Risikolån landbruk. Ingen av disse oppgir at prosjektene i stor grad bidrar til redusert energiforbruk.

Den tredje og siste dimensjonen i miljømessig bærekraft i vår undersøkelse er redusert forurensing. Her skiller på ny Trebasert innovasjonsprogram seg ut i positiv retning ved at halvparten av prosjektene oppgir at de i høy grad bidrar til dette. Ingen prosjekter innenfor programmene Verdiskapingsprogram for reindrift og Marint innovasjonsprogram bidrar i høy grad til redusert forurensing, men her er det svært få tilsagn.

Som funnene for de enkelte tjenestene og programmene tyder på, finner vi hverken tydelige mønstre eller signifikante forskjeller mellom Tjeneste- og programtyper for noen av de tre miljømessige dimensjonene. Det samme gjelder for distriktpolitisk virkeområde.

Ser vi derimot på prosjektenes formål, kommer det derimot meget tydelig frem at prosjektformålet "Miljøforbedring" skiller seg klart ut med signifikant høyere andeler prosjekter som i stor grad bidrar til alle de tre dimensjonene og sterkest for redusert forurensing. For de andre formålene finner vi derimot ingen systematiske forskjeller.

Figur 71: Prosjektets viktighet for bedriftens miljøansvar etter tjeneste og program. Andel viktig (skår 4-5). Prosent.

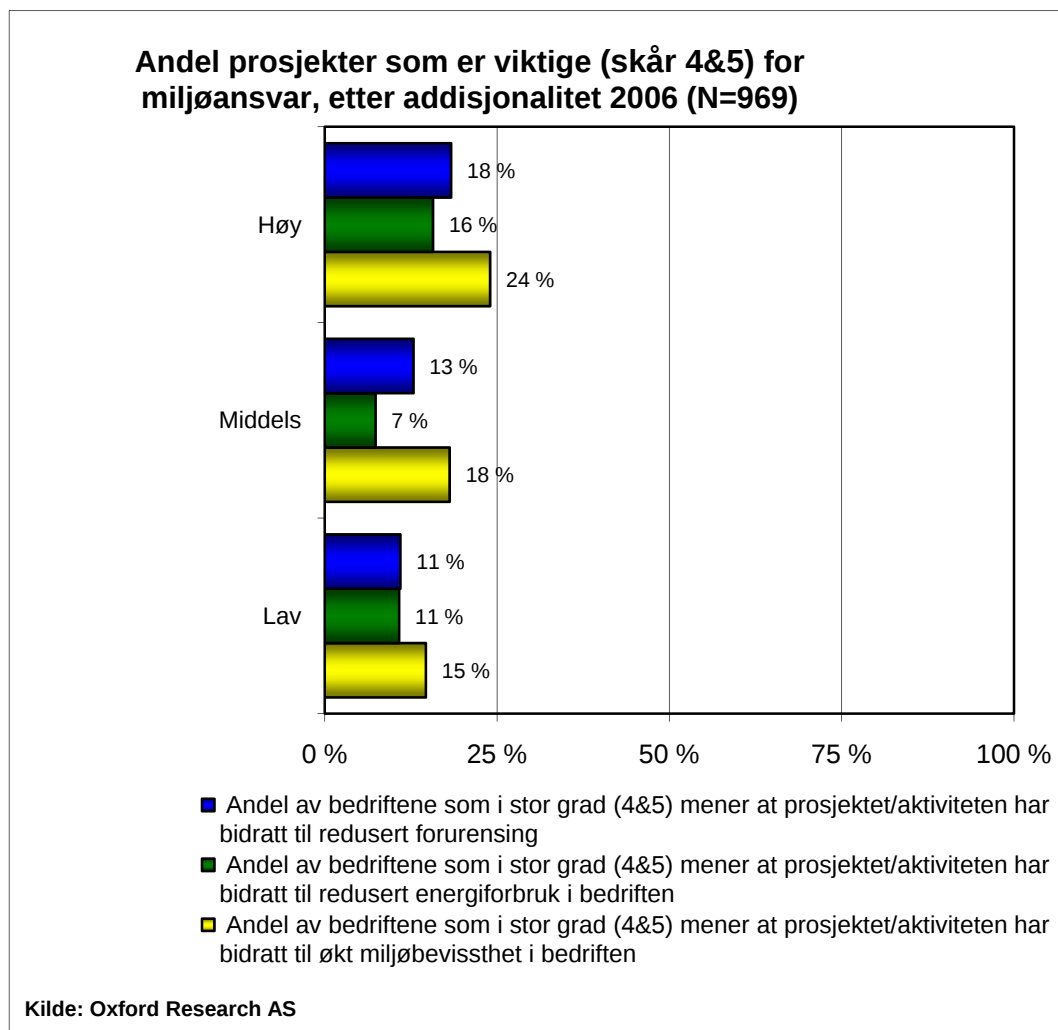

Noen av tallene brukt i denne oversikten er usikre og må benyttes med varsomhet. Grunnen er at antall som har svart i disse gruppene er få. Dette gjelder Risikolån landbruk, NT-programmet, Marint innovasjonsprogram, VSP-rein og Trebasert innovasjonsprogram.

9.3.2 Miljømessig bærekraft etter addisjonalitet

Som vi ser av neste figur, finner vi – i motsetning til den samfunnsmessige bærekraftdimensjonen – et tydelig mønster når vi analyserer på bakgrunn av prosjektenes addisjonalitet. Nå fremkommer det at økende grad av addisjonalitet har en positiv effekt på både prosjektenes bidrag til redusert forurensing, redusert energiforbruk i bedriften samt økt miljøbevissthet i bedriften. Det eneste unntaket fra dette mønsteret er at prosjekter med middels addisjonalitet i noe mindre grad bidrar til redusert energiforbruk enn prosjekter med lav addisjonalitet. Forskjellene mellom addisjonalitetsklassene er dog ikke signifikante for alle de tre dimensjonene.

Figur 72: Prosjektets viktighet for bedriftens miljøansvar etter addisjonalitet. Andel viktig (skår 4-5). Prosent.

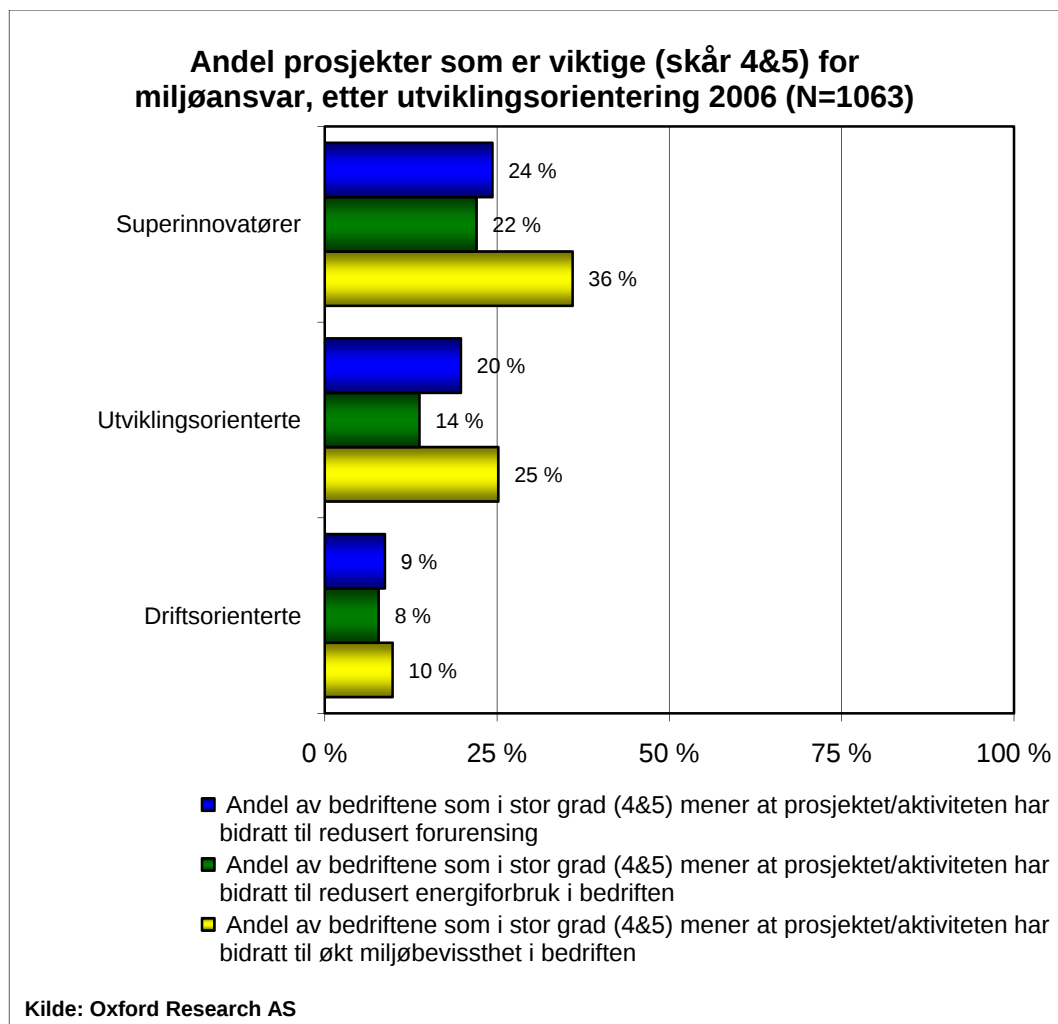

9.3.3 Miljømessig bærekraft etter utviklingsorientering

Til slutt vil vi se nærmere på om prosjektene skiller seg fra hverandre i den miljømessige dimensjonen når vi analyserer denne på bakgrunn av bedriftenes utviklingsorientering. Neste figur viser at dette – som for den samfunnsmessige bærekraften – er tilfellet. Her finner vi en meget sterk indikasjon på at Superinnovatørene i langt høyere grad enn De utviklings- og De driftsorienterte

gjennomfører prosjekter som i stor grad bidrar til både redusert forurensing, redusert energiforbruk og økt miljøbevissthet i bedriftene. Vi ser også at Superinnovatørenes prosjekter i størst grad bidrar til økt miljøbevissthet i bedriften.

Figur 73: Prosjektets viktighet for bedriftens miljøansvar etter utviklingsorientering. Andel viktig (skår 4-5). Prosent.

9.4 Oppsummerende vurdering av prosjektenes bærekraft

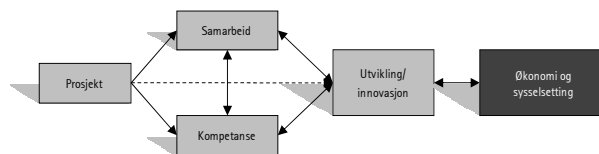
Vi har i årets etterundersøkelse innført to nye dimensjoner av prosjektenes bærekraft, i form av den samfunnsmessige og den miljømessige dimensjonen, og analysert denne i tillegg til den opprinnelig undersøkte økonomiske dimensjonen. I samsvar med førundersøkelsen av 2008-årgangen, som var den første årgangen hvor de to nye dimensjonene ble undersøkt, ser vi tydelig at prosjektene har langt større betydning for bedriftenes økonomiske bærekraft enn for deres miljø- og samfunnsmessige bærekraft. Dette er som forventet når en tar utgangspunkt i hva som er Innovasjon Norge sitt hovedmål: *”Innovasjon Norge skal fremme bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling i hele landet, og utløse ulike distrikters og regioners næringsmessige muligheter gjennom å bidra til innovasjon, internasjonalisering og profilering.”*. At prosjektene har klart størst betydning for den økonomiske bærekraften, viser dermed bare at Innovasjon Norge har fokusert på det som nettopp er deres hovedoppgave.

Sammenligner vi resultater over tid for den økonomiske dimensjonen, ser vi bare små endringer mellom de siste tre års etterundersøkelser. Dette tolker vi dit hen at Innovasjon Norges støtte i form av finansiering, kompetansetilførsel og rådgivning, fortsatt er av stor betydning for bedriftenes økonomiske utvikling. Dette er viktig da man kan si at prosjektenes bidrag til økt samarbeid med andre, økt kompetanse, endret innovasjonsatferd og økt innovasjon ikke er et mål i seg selv, men kun et steg mot økt økonomisk bærekraft.

Et annet tydelig funn vi vil trekke frem er at Superinnovatørene – i lys av analysene av de to nye bærekraftdimensjonene – virkelig lever opp til sitt navn. Prosjektene som disse bedriftene gjennomfører skårer gjennomgående høyere på samtlige ni underdimensjoner i de tre bærekraftdimensjonene. Dette tyder på at det ikke er noe motsetningsforhold for en bedrift mellom det å ha en sterk økonomisk stilling og det å ta ivareta sitt samfunnsansvar og samtidig bidra positivt til miljøet. Snarere er det mulig å få både i pose og sekk.

Kapittel 10. Sysselsettingseffekter og effektrealisering

Innovasjon Norge skal kort sagt hjelpe til med å utvikle og skape robuste og lønnsomme bedrifter. Prosjektene som støttes sine bidrag knyttet til innovasjon,

Kilde: Oxford Research

kompetanse- og nettverksutvikling er kun et virkemiddel for å oppnå dette, jfr. vår modell. I det videre arbeidet vil vi se på prosjektenes effekter for bedriftens sysselsettingsutvikling.

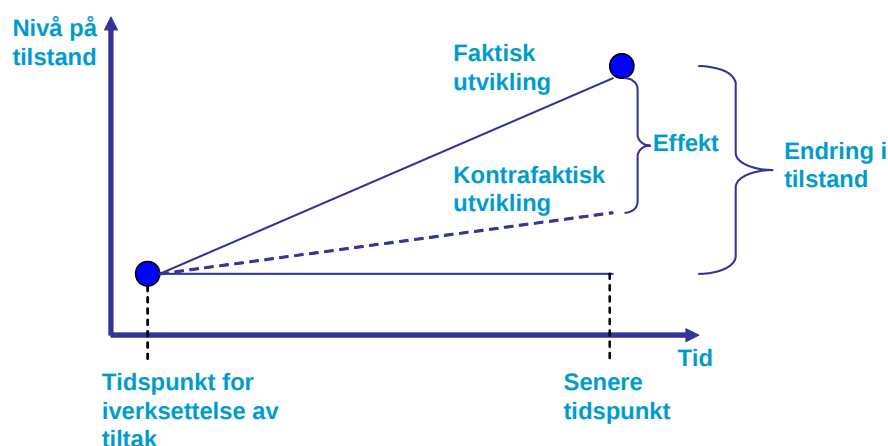
Avslutningsvis i kapittelet ser vi nærmere på i hvilke grad de fulle effektene av prosjektene er realisert eller ikke. I hvilken grad kan en forvente seg å oppnå mer gjennom prosjektene?

10.1 Sysselsettingseffekter av prosjektene

I dette kapittelet ser vi nærmere på hvilke sysselsettingseffekter støtten fra Innovasjon Norge har ført til. Utgangspunktet for enhver vurdering av resultat og effekt er en endring av en tilstand. Spørsmålet blir så ”I hvilke grad skyldes endringen innsatsen?”. Svært ofte stilles ikke dette spørsmålet i evalueringer og hele endringen tilskrives innsatsen. En kjenner de faktiske sysselsettingseffektene i bedriftene, men ikke hvor mye av den som skyldes de prosjektene som Innovasjon Norge har vært med på å finansiere eller hva som ville skjedd hvis virksomhetene ikke hadde fått tilsagn fra Innovasjon Norge. Det er avgjørende å kunne si noe om dette. Effekten av tilsagnene fra Innovasjon Norge kan både være større eller mindre enn den observerte endringen i tilstand.

Det finnes flere alternativer som kan brukes for å estimere effekter av et tiltak. Man kunne tilnærmet seg dette ved å benytte kontrollgrupper hvor forskjellen mellom dem utelukkende var knyttet til tilstedeværelsen av innsatsen. Imidlertid vil dette være svært vanskelig å få til i praksis og det kan også være etisk uforsvarlig. Løsningen i vårt tilfelle er derfor knyttet til begrepet addisjonalitet. Det bygger på oppfatningen av hvor mye av innsats, resultater og effekter som er tilført som følge av særskilte handlinger. Begrepet baserer seg på et spørsmål om hva som ville skjedd ”dersom ikke...” Derav den kontrafaktiske dimensjonen. Dermed kan man estimere en endring i tilstand i tilfeller hvor innsatsen ikke hadde blitt realisert. Differansen mellom den faktiske utviklingen og den estimerte kontrafaktiske utviklingen vil være effekten av tiltaket. Figuren under illustrerer disse forholdene.

Figur 74: Teoretisk tilnærming til effektmåling

Kilde: SSØ "Evaluering av statlige Tilskuddsordninger" og Oxford Research

Den kontrafaktiske utviklingen er imidlertid vanskelig å måle, nettopp fordi det representerer en utvikling som faktisk ikke har skjedd. Vi vil derfor understreke at det alltid vil være stor usikkerhet knyttet til slike tallberegninger. Treffsikkerheten i anslagene vil blant annet avhenge av utvalgsusikkerhet og presisjonsproblemer knyttet til de subjektivt graderte svaralternativene som brukes for å beregne sysselsettingseffektene.

Videre i dette delkapittelet beregnes først sysselsettingseffektene i de virksomhetene som er med i denne etterundersøkelsen. Disse tallene brukes så til å beregne sysselsettingseffektene for alle de bedriftene, det vil si hele populasjonen, som fikk tilsagn fra Innovasjon Norge i 2006. Til slutt brukes sysselsettingseffektene for hele populasjonen til å estimere støtteelementet eller INs kostnad per arbeidsplass.

10.1.1 Sysselsettingseffekter for bedriftene som er med i etterundersøkelsen

Sysselsettingen kan i prinsippet ha økt, holdt seg konstant eller blitt redusert i de virksomhetene som fikk tilsagn fra Innovasjon Norge i 2006. I det videre ser vi nærmere på den netto sysselsettingsøkningen i bedriftene.

For å ta hensyn til at resultatene kan bli påvirket av noen få, store "outliere"/ekstremverdier i sterk grad, har vi valgt å ekskludere den ene prosenten av bedriftene som har hatt den største sysselsettingsreduksjonen og sysselsettingsøkningen i perioden. Dette er ofte bedrifter som har gjennomgått organisatoriske endringer i form av oppkjøp eller salg av hele eller deler av virksomheten.

10.1.1.1 Netto sysselsettingsøkning

Blant de virksomhetene som inngår i etterundersøkelsen, har det vært en brutto sysselsettingsøkning på 2004 arbeidsplasser. Det har imidlertid også vært en sysselsettingsnedgang i noen bedrifter (totalt på -792). Dette innebærer at det har vært en samlet netto sysselsettingsøkning på 1139 arbeidsplasser i perioden. Dette tilsvarer en økning på 18 prosent fra 31.12 2006 til 31.12 2009. Dette er en svak økning sett i forhold til 2005-årgangen (16 prosent).

Av sysselsettingsøkningen er 552 arbeidsplasser kommet innenfor det distriktpolitiske virkeområdet og 587 utenfor. Dette tilsvarer en vekst i antall arbeidsplasser på 12 prosent innenfor virkeområdet og 18 prosent utenfor. Dette er en økning på 2 prosentpoeng innenfor og 4 prosentpoeng utenfor virkeområdet sett i forhold til 2005-årgangen. Resultatene er med andre ord relativt stabile.

Framstillingen av resultatene på overordnet nivå avdekker ikke hvorvidt det er variasjoner mellom støttmottakerne ut fra tjeneste og program når det gjelder netto sysselsettingsøkning og netto sysselsettingsøkning per prosjekt. Vi har imidlertid sett nærmere på dette i tabellen under. Som i tidligere undersøkelser er det relativt stor variasjon mellom de ulike tjeneste- og programmottakerne både når det gjelder netto sysselsettingsøkning og netto sysselsettingsøkning per prosjekt. Netto sysselsettingsøkning er størst blant de som har fått OFU/IFU, Lavrisikolån og Bygdeutviklingsmidler, mens den er minst blant de som har mottatt Marint innovasjonsprogram, Grunnfinansieringslån til fiskeflåten og VSP-rein. Dette bilde endrer seg lite når en ser på netto sysselsettingsøkning per prosjekt. Denne er størst for Lavrisikolån og OFU/IFU. Tallene for de ulike tjenestene og programmene i årets og fjorårets etterundersøkelse framgår av neste tabell.

Tabell 38: Netto sysselsettingsøkning, -06 og -05 fordelt etter tjeneste og program.				
Tjeneste og program	Netto sysselsettingsøkning			
	Pr prosj. - 06	Pr. prosj. - 05	Sum -06	Sum -05
Bygdeutviklingsmidler (n=144)	0,6	0,3	83	59
Distriktsrettet risikolån (n=41)	1,2	2,3	45	38
Distriktsutviklingstilskudd (n=123)	0,8	2,6	97	306
Grunnfinansieringslån - flåte (n=28)	-0,7	3,3	-19	59
Landsdekkende risikolån (n=20)	2,9	-0,5	52	-4
Risikolån landbruk (n=12)	1,3	0,7	16	11
Landsdekkende utviklingstilskudd (n=55)	1,0	1,4	47	16
Lavrisikolån (n=20)	11,2	0,6	167	28
Landbrukslån (n=88)	0,6	-2,3	55	-7
NT-programmet (n=14)	2,6	3,3	31	38
OFU/IFU (n=66)	3,6	0,1	229	1
FRAM (n=80)	0,3	1,5	20	36
Marint innovasjonsprogram (n=15)	-1,5	4,7	-21	8
VSP Mat (n=68)	1,9	2,5	123	49
VSP Rein (n=9)	0,1	1,0	1	0
Trebasert innovasjonsprogram (n=13)	1,3	0,0	14	0
Etablererstipend (n=142)	0,4	1,2	62	79
Inkubatorstipend (n=43)	0,9	3,3	39	33
Bygdeutviklingsstipend (n=126)	0,4	-0,2	56	-4
Oppfinnerstipend (n=22)	1,6	3,0	36	26
Internasjonalisering (n=39)	0,3	2,1	8	76
Distriktsrettet låneordning (n=15)	-	6,5	-	29
BIT (n=23)	-	3,3	-	20
Total	1,0	1,3	1139	898
Kilde: Oxford Research				

Noen av tallene brukt i denne oversikten er usikre og må benyttes med varsomhet. Grunnen er at antall som har svart i disse gruppene er få. Dette gjelder Risikolån landbruk, NT-programmet, Marint innovasjonsprogram, VSP-rein og Trebasert innovasjonsprogram.

10.1.1.2 Skaping av arbeidsplasser

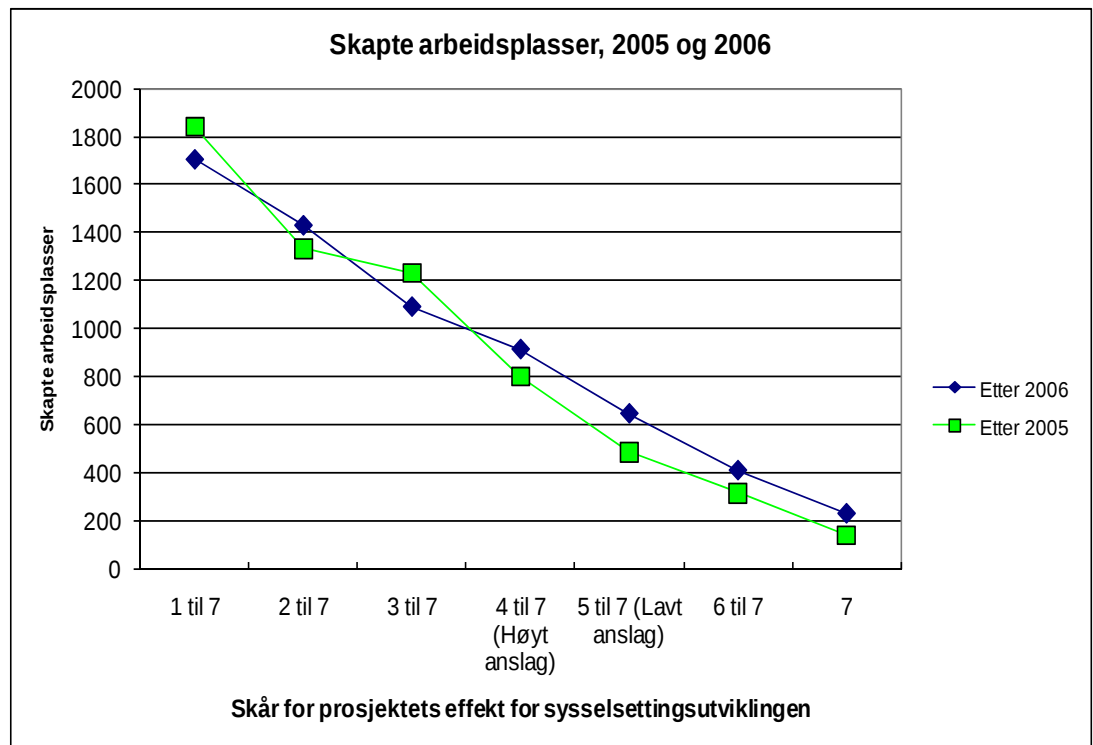
De skapte arbeidsplassene vi nettopp har sett på, kan ha kommet som et resultat av Innovasjon Norges medvirkning. Imidlertid kan det også være slik at de helt eller delvis ville kommet uavhengig av Innovasjon Norges bidrag. For å kunne anslå Innovasjon Norges betydning for antall skapte arbeidsplasser, er det nødvendig å ha en beregningsmodell. Vi har hovedsakelig valgt å benytte oss av samme beregningsmetode som i tidligere kundeeffektundersøkelser. Denne beregningsmetoden tar utgangspunkt i et sett av forutsetninger. Disse er knyttet til virksomhetenes oppfatninger av prosjektets betydning for sysselsettingsutviklingen og Innovasjon Norges betydning for realiseringen av prosjektet (addisjonalitet). Modellen baserer seg på tre steg:

- For at prosjektet skal kunne sies å ha betydning for sysselsettingsutviklingen, må virksomhetene oppgi en skår på 4 til 7 (høyt anslag) eller 5 til 7 (lavt anslag) på spørsmålet om prosjektet har hatt effekt på sysselsettingsutviklingen.
- Prosjektet må ha middels eller høy addisjonalitet i førundersøkelsen for 2006-årgangen. Det vil si at Innovasjon Norge må ha betydning for realiseringen av prosjektet.
- Sysselsettingsveksten i perioden 31/12 2006 til 31/12 2009 er utgangspunktet for beregningen.

Beregningen av antall skapte arbeidsplasser er følsomme for hvilke forutsetninger som legges til grunn. I neste figur illustreres endringene i anslagene ut fra hvilke betydning prosjektet har hatt for sysselsettingsutviklingen. Stadig ligger forutsetningene om middels eller høy addisjonalitet til grunn. Det samme gjør kravet til positiv sysselsettingsutvikling.

Figuren under viser at Innovasjon Norge har bidratt til realisering av mellom 647 (skår 5-7 på betydning for sysselsettingsvekst) til 915 (skår 4-7) nye arbeidsplasser. Ut fra det mest konservative estimatet, utgjør anslaget for 2006-årgangen en andel på vel 57 prosent av den netto sysselsettingsveksten. Dette er en nedgang på 3 prosentpoeng fra 2005-kullet. De resterende arbeidsplassene ville sannsynligvis blitt skapt også uten Innovasjon Norges medvirkning.

Figur 75: Sammenhengen mellom prosjektets betydning for sysselsettingsutviklingen og skapte arbeidsplasser. Prosjekter med middels og høy addisjonalitet i førundersøkelsen. Akkumulerte tall.

Innovasjon Norge skal bidra til næringsutvikling i hele landet. Avhengig av om man legger det lave eller høye anslaget til grunn, har de bedriftene som er med i etterundersøkelsen skapt mellom 377 til 477 arbeidsplasser innenfor det distriktpolitiske virkeområdet og mellom 270 til 438 utenfor. I gjennomsnitt er 52 til 58 prosent av de skapte arbeidsplassene innenfor som er kommet innen virkeområdet. Dette er noe lavere enn for 2005-årgangen. Da kom 62 av de skapte arbeidsplassene innen for det distriktpolitiske virkeområdet.

10.1.1.3 Sikring av arbeidsplasser

Som tidligere nevnt kan sysselsettingen ikke bare øke, men også være stabil eller synke. Så i tillegg til å bidra til sysselsettingsvekst, er det også slik at de IN-finansierte prosjektene kan bidra til at eksisterende arbeidsplasser sikres. Prosjektene kan forhindre at det blir nødvendig å redusere arbeidsstokken eller de kan begrense reduksjonen av den. Eventuelt kan de også motvirke at virksomheten blir nedlagt eller går konkurs.

Også i forhold til beregning av sikring av arbeidsplasser har vi valgt å benytte tilnærmet samme beregningsmetode som i tidligere kundeeffektundersøkelser. Dette innebærer at omfanget av sikring av arbeidsplasser beregnes gjennom å ta utgangspunkt i hvordan bedriftene vurderer prosjektets viktighet for overlevelse samt deres vurdering av hvilken betydning Innovasjon Norge har hatt for realiseringen av prosjektene (addisjonalitet).

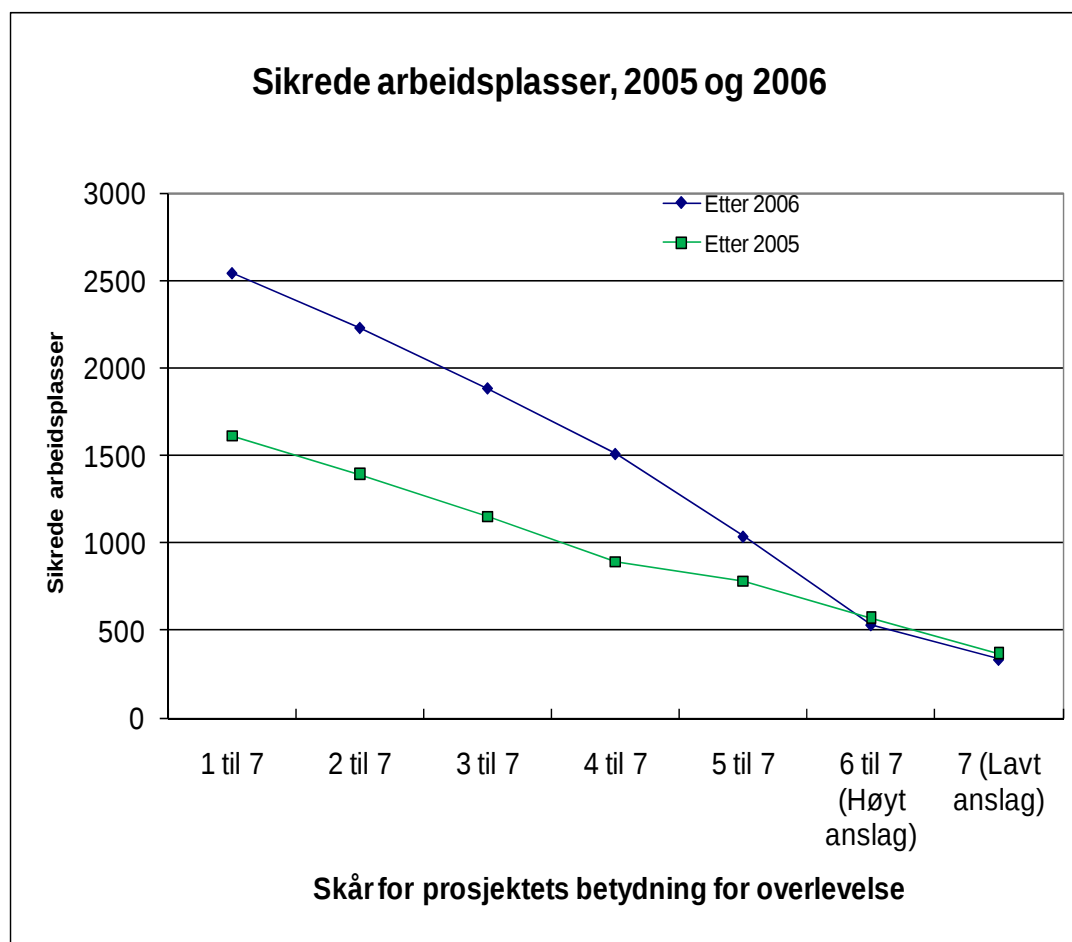
Også i denne beregningen ligger det 3 forutsetninger til grunn:

- For at prosjektet skal kunne sies å ha vært viktig for virksomhetenes overlevelse, må de ha svart 6 (høyt anslag) eller 7 (lavt anslag) på dette spørsmålet.
- Prosjektet må ha høy addisjonalitet i førundersøkelsen for 2006, det vil si at det ville blitt gjennomført på et senere tidspunkt og i en mer begrenset skala eller ikke gjennomført i det hele tatt.
- Sysselsettingen per 31.12.06 er utgangspunktet for beregningen.

Som i tidligere undersøkelser er ikke de fem prosent største bedriftene med i beregningen. Om disse bedriftene tas med, risikerer en at en ved oppskalering får resultater som i liten grad er representative for populasjonen.

Som for anslaget over skapte arbeidsplasser er også sikrede arbeidsplasser følsomt for variasjon i forutsetningene som legges til grunn. I figuren under vises sammenhengen mellom prosjektenes betydning for overlevelse og sikring av arbeidsplasser. Det framgår at Innovasjon Norge har bidratt til å sikre fra omkring 334 arbeidsplasser (skår på 7) til 532 arbeidsplasser (skår på 6-7). Dette er i stor grad i overensstemmelse med resultatene fra 2005-årgangen, hvor det tilsvarende tallet lå på 367 arbeidsplasser til 570 arbeidsplasser. I denne sammenhengen bør det imidlertid påpekes at antall tilsagn som inngår i denne undersøkelsen er noe høyere.

Figur 76: Sammenhengen mellom prosjektenes betydning for overlevelse (skår 6-7 eller 7) og sikrede arbeidsplasser. Prosjekter med høy addisjonalitet i førundersøkelsen. Akkumulererte tall.

Fordelt etter distriktpolitisk virkeområde har Innovasjon Norge medvirket til å sikre fra 185 til 173 arbeidsplasser innenfor sonene og 149 til 215 utenfor. Avhengig av hvilke forutsetninger som legges til grunn, innebærer dette at 55 til 60 prosent av de sikrede arbeidsplassene har kommet i det distriktpolitiske virkeområdet. Sammenligner en denne andelen med andelen prosjekter innen virkeområdet, er det sikret fra 3 til 8 prosentpoeng færre arbeidsplasser innen virkeområdet enn antall prosjekter skulle tilsi.

10.1.1.4 Skapte og sikrede arbeidsplasser i etterundersøkelsen

Innovasjon Norge har bidratt til at det er skapt og sikret mellom 987 til 1447 arbeidsplasser for de virksomhetene som har svart på etterundersøkelsen. Sett i forhold til antall prosjekter, har Innovasjon Norge skapt og sikret mellom 0,84 til 1,24 arbeidsplasser per prosjekt for 2006-årgangen. Dette er noe lavere enn for 2005-kullet, hvor det tilsvarende estimatet 0,94 til 1,50 arbeidsplasser per prosjekt. Sammenligner en derimot tallene med 2005-årgangen, er estimatet svært likt (0,92-1,28 arbeidsplasser per prosjekt).

10.1.2 Estimering av sysselsettingseffekter for hele populasjonen

Ved å bruke de beregningene som er gjort for sysselsettingseffekter for de prosjektene som inngår i etterundersøkelsen for 2006-kullet, kan en estimere sysselsettingseffekter for hele populasjonen som fikk tilsagn fra Innovasjon Norge i dette året (5195 prosjekter). Disse effektene estimeres gjennom å anslå effekter for både skapte og sikrede arbeidsplasser. På begge disse to områdene tar beregningen utgangspunkt i hvordan resultatene fra prosjektene som inngår i etterundersøkelsen fordeler seg på de ulike tjenestene og programmene. Beregningsmåten er beskrevet inngående i forrige delkapittel.

10.1.2.1 Skapte arbeidsplasser for hele populasjonen

Beregningen av skapte arbeidsplasser for hele populasjonen tar utgangspunkt i andelen prosjekter for hver enkelt tjeneste og program som har middels eller høy addisjonalitet i førundersøkelsen og der virksomhetene oppgir en skår på 4 til 7 (høyt anslag) eller 5 til 7 (lavt anslag) på spørsmålet om prosjektets effekt på sysselsettingsutviklingen. Denne andelen multipliseres så med den gjennomsnittlige sysselsettingsøkningen for hver enkelt tjeneste og program i etterundersøkelsen. Dette gir uttrykk for hvor mange arbeidsplasser som har blitt skapt per tilsagn. For å finne hvor mange arbeidsplasser som har blitt skapt for hele populasjonen, multipliseres antall arbeidsplasser per tilsagn med antall tilsagn for de ulike tjenestene og programmene. Resultatene av disse beregningene vises i tabellen under.

Tabell 39: Beregning av skapte arbeidsplasser. Høyt og lavt anslag for hele populasjonen fordelt etter tjeneste og program.

		Høyt anslag				Lavt anslag			
	Pop.	Betsys ≥4	Gj.arb. pl.	Arb.pl. per prosj.	Tot. arb.pl.	Betsys ≥5	Gj.arb. pl.	Arb.pl. per prosj.	Tot. arb.pl.
Bygdeutviklingsmidler	1193	0,21	1,91	0,40	475	0,15	1,86	0,28	336
Distriktsrettet risikolån	141	0,28	4,78	1,34	189	0,22	5,14	1,13	159
Distriktsutviklings- tilskudd	1017	0,25	4,15	1,03	1047	0,13	4,69	0,62	633
Grunnfinansieringslån – flåte	121	0,04	1,00	0,04	5	0,00	0,00	0,00	0
Landsdekkende risikolån	58	0,41	7,03	2,89	168	0,18	6,73	1,19	69
Risikolån landbruk	23	0,27	4,13	1,13	26	0,18	0,95	0,17	4
Landsdekkende utviklingstilskudd	213	0,24	3,96	0,97	207	0,10	3,70	0,38	80
Lavrisikolån	113	0,29	16,40	4,82	545	0,24	20,25	4,76	538
Landbrukslån	405	0,13	3,14	0,42	170	0,10	3,90	0,38	154
NT-programmet	30	0,08	5,00	0,38	12	0,08	5,00	0,38	12
OFU/IFU	149	0,31	8,94	2,74	408	0,26	9,05	2,34	348
FRAM	238	0,16	4,40	0,72	172	0,10	5,58	0,55	131
Marint innovasjonsprogram	29	0,17	1,25	0,21	6	0,00	0,00	0,00	0
VSP-mat	182	0,21	6,04	1,27	230	0,13	2,25	0,29	53
VSP –rein	22	0,00		0,00	0	0,00	0,00	0,00	0
Trebasert innovasjonsprogram	31	0,17	2,00	0,33	10	0,08	3,00	0,25	8
Etablererstipend	603	0,16	3,24	0,50	304	0,12	3,93	0,47	281
Inkubatorstipend	79	0,19	5,38	1,00	79	0,16	5,71	0,93	73
Bygdeutviklingsstipend	260	0,17	1,58	0,27	71	0,15	1,69	0,25	65
Oppfinnerstipend	72	0,09	2,00	0,18	13	0,09	2,00	0,18	13
Internasjonalisering	216	0,14	5,75	0,79	171	0,07	4,50	0,31	67
Totalt	5195				4308				3022
Source: Oxford Research									

Pop. = populasjon, alle INs prosjekter i 2006, Betsys = andelen prosjekter som har effekt på sysselsettingsutviklingen, Gj.arb.pl = gjennomsnittlig antall skapte arbeidsplasser i de bedriftene hvor prosjektet har hatt effekt på sysselsettingsutviklingen, Arb.pl. per prosj.= antall skapte arbeidsplasser per prosjekt for hele populasjonen, Tot.arb.pl = totalt antall skapte arbeidsplasser.

Skapte arbeidsplasser totalt

For hele populasjonen er det skapt fra omkring 3020 til 4310 nye arbeidsplasser. Dette er lavere enn for 2005-årgangen, hvor det ble skapt mellom 3120 til 5485 nye arbeidsplasser. I denne sammenhengen er det imidlertid viktig å være klar over at det er færre prosjekter i 2006-årgangen (5195) enn i 2005-årgangen (6202).

Uten å ta hensyn til antall prosjekter, er det blitt skapt klart flest arbeidsplasser gjennom prosjekter som har fått tilsagn om Distriktsutviklingstilskudd, dernest kommer Lavrisikolån og Bygdeutviklingsmidler. Av disse er det særlig Distriktsutviklingstilskudd som også tidligere har vist at det skaper mange arbeidsplasser. Ser en på hvor det har blitt skapt færrest arbeidsplasser, er det blant de som har fått tilsagn om eller deltatt i Grunnfinansieringslån til fiskeflåten, Marint innovasjonsprogram, og VSP-rein. Dette er alle små tjenester/programmer, og vi gjør derfor oppmerksom på at usikkerheten er høy og at resultatene vil avhenge av

hvem som ha svart. Det kan med andre ord være slik at svar fra andre bedrifter kan gi et annet resultat. Det er imidlertid ikke grunn til å tro at en ville få store endringer i de samlede resultatene med andre bedrifter i utvalget.

Skapte arbeidsplasser per prosjekt

Som vist i tidligere etterundersøkelser er det betydelig variasjon mellom tjenestene og programmene når det gjelder hvor mange arbeidsplasser som har blitt skapt per prosjekt. Det har blitt skapt flest arbeidsplasser blant mottakerne av Lavrisikolån (4,76 til 4,82 per prosjekt) og OFU/IFU (2,34 til 2,74 per prosjekt). Det har blitt skapt færrest blant dem som har deltatt i Grunnfinansieringslån til fiskeflåten, (0 per prosjekt), Marint innovasjonsprogram (0 per prosjekt), og VSP-rein (0 per prosjekt).

- For hele populasjonen er det i gjennomsnitt skapt omlag 0,6 til 0,8 arbeidsplasser per prosjekt. Dette er en mindre spredning enn for 2005-årgangen. I denne lå det tilsvarende tallet på 0,5 til 0,9 arbeidsplasser per prosjekt. I 2004-kullet ble det skapt 0,6 til 0,7 arbeidsplasser per prosjekt.

Skapte arbeidsplasser etter distriktpolitisk virkeområde

Dersom man legger til grunn at fordelingen i forhold til det distriktpolitiske virkeområdet er likt i utvalget og populasjonen, kan man beregne antall skapte arbeidsplasser fordelt etter distriktpolitisk virkeområde.

Prosjektene i 2006-årgangen har skapt mellom 1058 til 1574 nye arbeidsplasser utenfor sonene, mens fra 1964 til 2734 arbeidsplasser har blitt generert innenfor sonene. 63-65 prosent av arbeidsplassene har dermed oppstått innenfor det distriktpolitiske virkeområdet. Dette er tilnærmet samme andel som andelen prosjekter innenfor det distriktpolitiske virkeområdet. (63 prosent). Sammenligner en resultatene med 2004 og 2005-årgangen, er det slik at den øvre grensen i intervallet er 5 til 10 prosentpoeng lavere.

10.1.2.2 Sikrede arbeidsplasser for hele populasjonen

Den videre estimeringen av antall sikrede arbeidsplasser tar utgangspunkt i andelen prosjekter for hver enkelt tjeneste og program som har høy addisjonalitet i førundersøkelsen og der virksomhetene oppgir en skår på 6 til 7 (høyt anslag) eller 7 (lavt anslag) på spørsmålet om hvor viktig prosjektet er for deres overlevelse. Denne andelen multipliseres så med det gjennomsnittlige antall sikrede arbeidsplasser for hver enkelt tjeneste og program i etterundersøkelsen. Dette gir uttrykk for hvor mange arbeidsplasser som har blitt sikret per tilsagn. For å finne hvor mange arbeidsplasser som har blitt sikret for hele populasjonen, multipliseres antall sikrede arbeidsplasser per tilsagn med antall tilsagn for de ulike tjenestene og programmene. Resultatene fra beregningene er vist i tabellen nedenfor.

Tabell 40: Beregning av sikrede arbeidsplasser. Høyt og lavt anslag for hele populasjonen fordelt etter tjeneste og program.

		Høyt anslag				Lavt anslag			
	Pop.	Betov. ≥6	Gj.arb.p l.	Arb.pl. per prosj.	Tot. arb.pl.	Betov. =7	Gj.arb.p l.	Arb.pl. per prosj.	Tot. arb.pl.
Bygdeutviklingsmidler	1193	0,17	2,01	0,35	415	0,12	2,18	0,27	318
Distriktsrettet risikolån	141	0,31	7,10	2,22	313	0,19	4,67	0,88	123
Distriktsutviklings- tilskudd	1017	0,16	4,53	0,72	734	0,13	3,97	0,53	536
Grunnfinansieringslån – flåte	121	0,12	3,33	0,40	48	0,12	3,33	0,40	48
Landsdekkende risikolån	58	0,06	4,00	0,24	14	0,06	4,00	0,24	14
Risikolån landbruk	23	0,36	1,15	0,42	10	0,09	0,60	0,05	1
Landsdekkende utviklingstilskudd	213	0,06	9,00	0,55	117	0,04	8,50	0,35	74
Lavrisikolån	113	0,06	12,60	0,74	84	0,00		0,00	0
Landbrukslån	405	0,18	2,17	0,40	161	0,12	2,25	0,27	111
NT-programmet	30	0,00		0,00	0	0,00		0,00	0
OFU/IFU	149	0,18	4,29	0,76	113	0,08	4,10	0,33	49
FRAM	238	0,07	7,00	0,46	109	0,05	3,00	0,15	35
Marint innovasjonsprogram	29	0,08	10,00	0,83	24	0,00		0,00	0
VSP-mat	182	0,08	1,90	0,15	28	0,03	1,75	0,06	10
VSP –rein	22	0,00		0,00	0	0,00		0,00	0
Trebasert innovasjonsprogram	31	0,00		0,00	0	0,00		0,00	0
Etablererstipend	603	0,13	1,76	0,23	142	0,07	1,83	0,14	82
Inkubatorstipend	79	0,16	1,86	0,30	24	0,14	1,83	0,26	20
Bygdeutviklingsstipend	260	0,12	1,64	0,20	52	0,08	1,61	0,13	33
Oppfinnerstipend	72	0,05	1,00	0,05	3	0,05	1,00	0,05	3
Internasjonalisering	216	0,10	25,67	2,66	574	0,10	25,67	2,66	574
Totalt	5195				2963				2032

Source: Oxford Research

Pop.= populasjon, alle INs prosjekter i 2006, Betov.= andelen prosjekter som har betydning for overlevelsen, Gj.arb.pl = gjennomsnittlig antall sikrede arbeidsplasser i de bedriftene hvor prosjektet har hatt betydning for overlevelsen, Arb.pl. per prosj.= sikrede arbeidsplasser per prosjekt for hele populasjonen, Tot.arb.pl = totalt antall sikrede arbeidsplasser.

Sikrede arbeidsplasser totalt

For hele populasjonen fra 2006 er det sikret fra 2032 til 2963 arbeidsplasser. Dette er en del lavere enn for de to foregående årene. I 2005-kullet ble det sikret fra 2911 til 4323 arbeidsplasser, mens de tilsvarende tallene for 2004-årgangen lå på 2658 til 3958 sikrede arbeidsplasser. En vesentlig årsak til denne nedgangen er en reduksjon i antall tilsagn fra disse to årene til 2006. Under ser vi nærmere på antall sikrede arbeidsplasser per prosjekt.

Om en ser bort fra antall tilsagn, har det høyeste antallet arbeidsplasser blitt sikret gjennom prosjekter som har fått tilsagn om Distriktsutviklingstilskudd, Internasjonalisering og Bygdeutviklingsmidler. Den første og siste av disse var de to tjenestene som også hadde størst betydning for 2004- og 2005-årgangen.

Sikrede arbeidsplasser per prosjekt

Om en foretar en fordeling ut fra hvor mange arbeidsplasser som har blitt sikret per prosjekt, gir det en noe annen rekkefølge på tjenestene og programmene. Ut fra en samlet vurdering av både det høye og det lave anslaget, har flest arbeidsplasser per prosjekt blitt sikret blant mottakerne av Internasjonalisering (2,7 per prosjekt) og Distriktsrettede risikolån (0,9-2,2 per prosjekt). For hele populasjonen er det i gjennomsnitt sikret fra 0,4 til 0,6 arbeidsplasser per prosjekt. Dette er noe lavere enn for 2004 og 2005-årgangen, hvor det estimatet lå på 0,5 til 0,7 arbeidsplasser per prosjekt.

Sikrede arbeidsplasser etter distriktpolitisk virkeområde

Fordelt etter distriktpolitisk virkeområde har fra 865 til 1125 arbeidsplasser blitt sikret utenfor sonene, mens 1167 til 1838 arbeidsplasser har blitt sikret innenfor sonene. Samlet innebærer det at 57 til 62 prosent av de sikrede arbeidsplassene er å finne innenfor det distriktpolitiske virkeområdet, noe som er fra 1-6 prosentpoeng lavere enn antall prosjekter tilsier. Sammenlignet med resultatene fra de to foregående etterundersøkelsene, har andelen sikrede arbeidsplasser innen det distriktpolitiske virkeområdet gått ned med fra 75 prosent for 2004-kullet og 71 prosent for 2005-årgangen.

10.1.2.3 Skapte og sikrede arbeidsplasser for hele populasjonen

Med de forutsetningene som er lagt til grunn, er det skapt og sikret fra 5054 til 7271 arbeidsplasser blant de bedriftene som fikk tilsagn fra Innovasjon Norge i 2006. Dette innebærer at det er skapt og sikret 1,0 til 1,4 arbeidsplasser per prosjekt. Dette er samme anslag som for 2004-årgangen, men et noe lavere høyt anslag sammenlignet med 2005-kullet (1,6 arbeidsplasser per prosjekt). Denne reduksjonen er imidlertid ikke stor, og ligger god innenfor det som må betraktes som estimeringsmetodens usikkerhet.

Tabell 41: Beregning av skapte og sikrede arbeidsplasser. Høyt og lavt anslag for hele populasjonen fordelt etter tjeneste og program.					
	Populasjon (prosjekt)	Høyt anslag		Lavt anslag	
		Per prosjekt	Totalt	Per prosjekt	Totalt
Bygdeutviklingsmidler	1193	0,75	890	0,55	654
Distriktsrettet risikolån	141	3,56	502	2,00	282
Distriktsutviklings-tilskudd	1017	1,75	1780	1,15	1168
Grunnfinansieringslån – flåte	121	0,44	53	0,40	48
Landsdekkende risikolån	58	3,13	182	1,42	83
Risikolån landbruk	23	1,55	36	0,23	5
Landsdekkende utviklingstilskudd	213	1,52	324	0,72	154
Lavrisikolån	113	5,56	629	4,76	538
Landbrukslån	405	0,82	331	0,65	265
NT-programmet	30	0,38	12	0,38	12
OFU/IFU	149	3,50	522	2,67	397
FRAM	238	1,18	281	0,70	166
Marint innovasjonsprogram	29	1,04	30	0,00	0
VSP-mat	182	1,42	258	0,35	63

Tabell 41: Beregning av skapte og sikrede arbeidsplasser. Høyt og lavt anslag for hele populasjonen fordelt etter tjeneste og program.

	Populasjon (prosjekt)	Høyt anslag		Lavt anslag	
		Per prosjekt	Totalt	Per prosjekt	Totalt
VSP –rein	22	0,00	0	0,00	0
Trebasert innovasjonsprogram	31	0,33	10	0,25	8
Etablererstipend	603	0,74	446	0,60	362
Inkubatorstipend	79	1,30	103	1,19	94
Bygdeutviklingsstipend	260	0,47	122	0,37	97
Oppfinnerstipend	72	0,23	16	0,23	16
Internasjonalisering	216	3,45	745	2,97	641
Totalt	5195	1,40	7271	0,97	5054
Source: Oxford Research					

Skapte og sikrede arbeidsplasser etter distriktpolitisk virkeområde

Fordelt etter distriktpolitisk virkeområde ligger antall skapte og sikrede arbeidsplasser fra om lag 1923 til 2699 arbeidsplasser utenfor sonene og fra 3131 til 4572 arbeidsplasser innenfor sonene. Dette innebærer at 62 til 63 prosent av de skapte og sikrede arbeidsplassene er kommet innenfor det distriktpolitiske virkeområdet. Dette innebærer at det er skapt og sikret like mange arbeidsplasser innenfor virkeområdet som det antall prosjekter tilsier. Sammenligner en derimot tallene med 2005-årgangangen, er det enn lavere andel. For 2005 kullet var andelen skapte og sikrede arbeidsplasser på 67 til 81 prosent innen virkeområdet.

10.1.3 Innovasjon Norges kostnader per arbeidsplass

Anslaget for støtteelementet per arbeidsplass som er skapt eller sikret tar utgangspunkt i de oppskalerte sysselsettingstallene som er beregnet foran samt samlet støtteelement for bevilgningene i 2006. Utgangspunkt her er tall for hele populasjonen.

I beregningene ser vi bort fra de samfunnsøkonomiske kostnadene som er knyttet til å kreve inn skatter. Vi ser også bort fra administrasjonskostnadene for ordningene ettersom disse ikke er kjent. I tabellen vises beregninger for 2006-årgangen hvor alle tjenestene og programmene er tatt med. For å kunne sammenligne tallene med 1999 til 2002-årgangene, vises det i tillegg også beregninger hvor de tjenestene og programmene som ikke var med i disse er tatt ut. For årgangene 1999-2002 inngikk tjenestene og programmene Lavrisikolån, Landsdekkende risikolån, Distriktsrettede risikolån, Landsdekkende utviklingstilskudd, Distriktsutviklingstilskudd, Etablererstipend, OFU/IFU, Grunnfinansieringslån til fiskeflåten, Lån til landbruket og Bygdeutviklingsmidler.

Anslagene for kostnader per arbeidsplass er beregnet på grunnlag av samlet støtteelement i de årlige bevilgningene til tjenestene og programmene. Her har vi satt Innovasjon Norges kostnader lik summen av de ulike tilskuddsordningene tillagt tapsavsetningen for risikolåneordningene.²² Tapsavsetningen har vært på 30 prosent av ressursrammen for Distriktsrettede risikolån og 40 prosent på Landsdekkende

²² Bygdeutviklingsmidlene består av tilskudd og rentefrie lån. IN har anslått støtteelementet av de rentefrie lånene til å ligge på 60 prosent av bevilget beløp.

risikolån og Risikolån landbruk. Det totale støtteelementet er så dividert med sysselsettingsanslaget. Metoden må betraktes som en forenkling da det som nevnt tidligere verken tas hensyn til administrasjonskostnadene eller gjøres korrigeringer i forhold til faktiske tap.

Anslagene for kostnader per arbeidsplass er vist i tabellen nedenfor.

Tabell 42: INs kostnader per skapte og sikrede arbeidsplass.				
Årskull	Skapte og sikrede arbeidsplasser		Kostnader per arbeidsplass (i 1000 kr)	
	Høyt anslag	Lavt anslag	Høyt anslag	Lavt anslag
2006 (alle tjenester/progr.)	7271	5054	199	286
2005 (alle tjenester/progr.)	9808	6031	165	243
2004 (alle tjenester/progr.)	8118	5885	185	255
2003 (alle tjenester/progr.)	6227	4120	171	259
2006 (10 sammenlignbare)	5658	3953	215	307
2005 (10 sammenlignbare)	8139	4975	143	234
2004 (10 sammenlignbare)	6460	4564	191	270
2003 (10 sammenlignbare)	5205	3626	158	226
2002 (10 sammenlignbare)	7694	5472	181	255
2001 (10 sammenlignbare)	7023	5376	217	284
2000 (10 sammenlignbare)	7520	6302	239	286
1999 (10 sammenlignbare)	9499	7416	229	295
Source: Oxford Research				

For 2006-årgangen, som inngår i etterundersøkelsen, er Innovasjon Norges samlede kostnader på ca. 1 444 millioner kr, noe som gir totale kostnader per arbeidsplass på mellom 199 000 – 286 000 kr. Dette er noe høyere enn for årskullene fra 2003-2005, men det representerer ingen dramatisk økning.

Ser en kun på de 10 tjenestene og programmene som var med i etterundersøkelsene blant de som fikk tilsagn i perioden fra 1999 til 2002, ligger kostnadene per arbeidsplass på 215 000 – 307 000 kr. Dette er høyere enn for 2005-årgangen, men relativt likt estimatene for de tidligste årgangene som vises i tabellen over.

Vi gjør oppmerksom på at estimatet for 1999 og 2000-årgangen inneholder kostnadene til programvirksomheten uten at disse er med blant tjenestene og programmene som er undersøkt. Dette fører til at kostnadene per arbeidsplass "overestimeres" noe i disse årene, men forskjellen er ikke større enn at fortsatt er relevant å gjøre sammenligninger.

10.2 Effektrealisering

Hvorvidt effektene av prosjektene er blitt realisert har blitt analysert fra og med etterundersøkelsen for 2003-årgangen. Ved å spørre bedriftene om effektene av prosjektene hovedsakelig er oppnådd eller om det er slik at en kan forvente at effektene inntreffer i framtiden, kan en i større grad vurdere de samlede effektene av Innovasjon Norges innsats.

- Som i årgangene fra 2003 til 2005 er prosjekteffektene i stor grad realisert, men det er fortsatt et visst urealisert potensial.

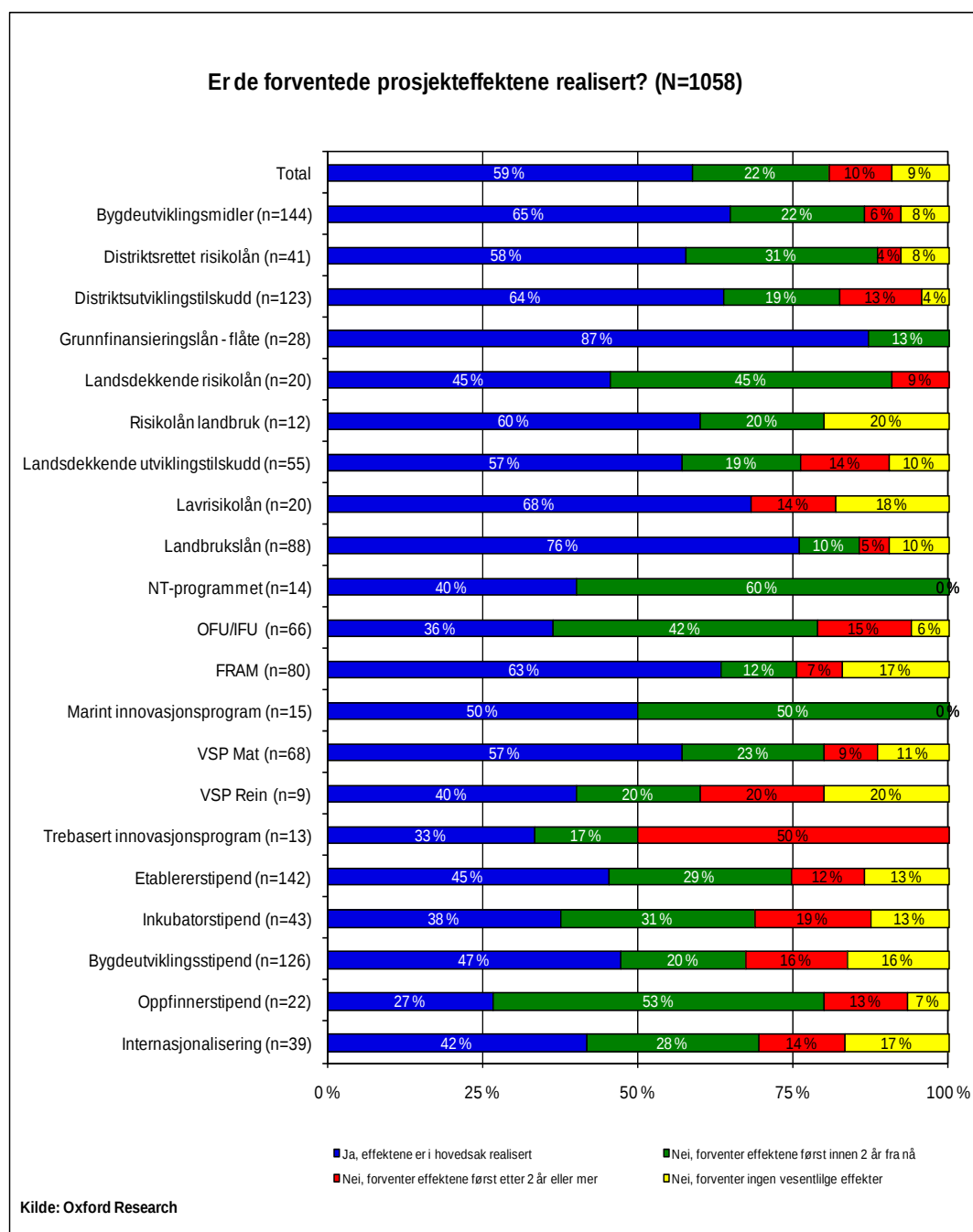
For 2003-, 2004- og 2005-årgangene oppga henholdsvis 63, 60 og 64 prosent av bedriftene at effektene i hovedsak var realisert. Denne andelen har sunket svakt for 2006- kullet. Som illustrert i neste figur, påpeker 59 prosent av virksomhetene i 2006-kullet at prosjekteffektene hovedsakelig er realisert, mens 22 prosent forventer at effektene er realisert først innen 2 år fra nå og 10 prosent først etter 2 år eller mer. 9 prosent oppgir at de ikke forventer noen effekter i det hele tatt.

10.2.1 Effektrealisering etter tjeneste- og program

En slik overordnet framstilling tilslører at det kan være betydelige forskjeller mellom tjenestene og programmene. Det har ofte vært antatt at det tar lengre tid å realisere de fulle effektene for prosjekter som har et høyt kompetanseinnhold, som i stor grad fokuserer på utvikling av nye produkter og tjenester og som legger vekt på nettverksutvikling. I hvilken grad holder en slik hypotese stikk?

Figuren under viser at det er store forskjeller mellom tjenestene og programmene knyttet til hvorvidt virksomhetene mener at prosjekteffektene er realisert. De tjenestene og programmene som i størst grad har realisert effektene er mottakerne av Grunnfinansieringslån til fiskeflåten (87 prosent) og Landbrukslån (76 prosent), mens de som har gjort de i minst grad har fått tilsagn om Oppfinnerstipend (18 prosent), Trebasert innovasjonsprogram (33 prosent) og OFU/IFU. Disse resultatene gir en viss støtte til hypotesen om at det tar lengre tid å oppnå de fulle effektene av prosjekter med et høyt kompetanseinnhold og som legger vekt på innovasjon og nettverksutvikling. Vi vil se nærmere på om en mer overordnet inndeling av tjenestene og programmene kan bidra til å belyse dette på en bedre og mer utdypende måte.

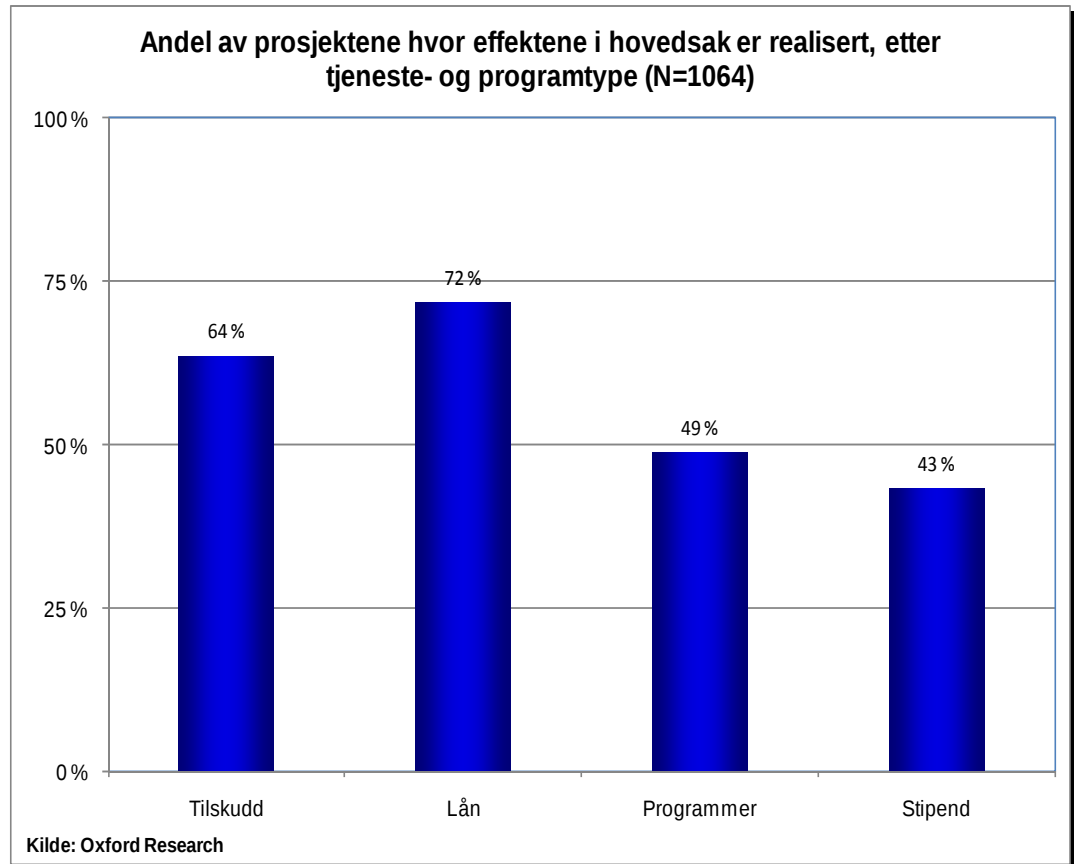
Figur 77: Er de forventede prosjekteffektene realisert? Fordeling etter tjeneste og program. Prosent.

I figuren nedfor har vi kartlagt i hvilken grad det er forskjeller i effektrealisering mellom de ulike hovedtypene av tjenester og programmer. Det framgår at det er store forskjeller mellom dem. Effektene av prosjektene er i størst grad realisert blant de tjenestene og programmene som kan betegnes som Lån (72 prosent), mens de i minst grad er det blant de tjenestene og programmene som kan karakteriseres som Stipender og Programmer og (henholdsvis 43 og 49 prosent). Blant Tilskuddene ligger andelen på 64 prosent. Disse resultatene indikerer at det tar lengre tid å oppnå resultater gjennom de mer programbaserte tjenestene som er mer innrettet mot ”myke” og mer komplekse tiltak. Dette kan dermed være et spesielt behov for å følge

opp disse prosjektene, samt Stipendmottakerne, på et senere tidspunkt for å fange opp de fulle effektene av prosjektene.

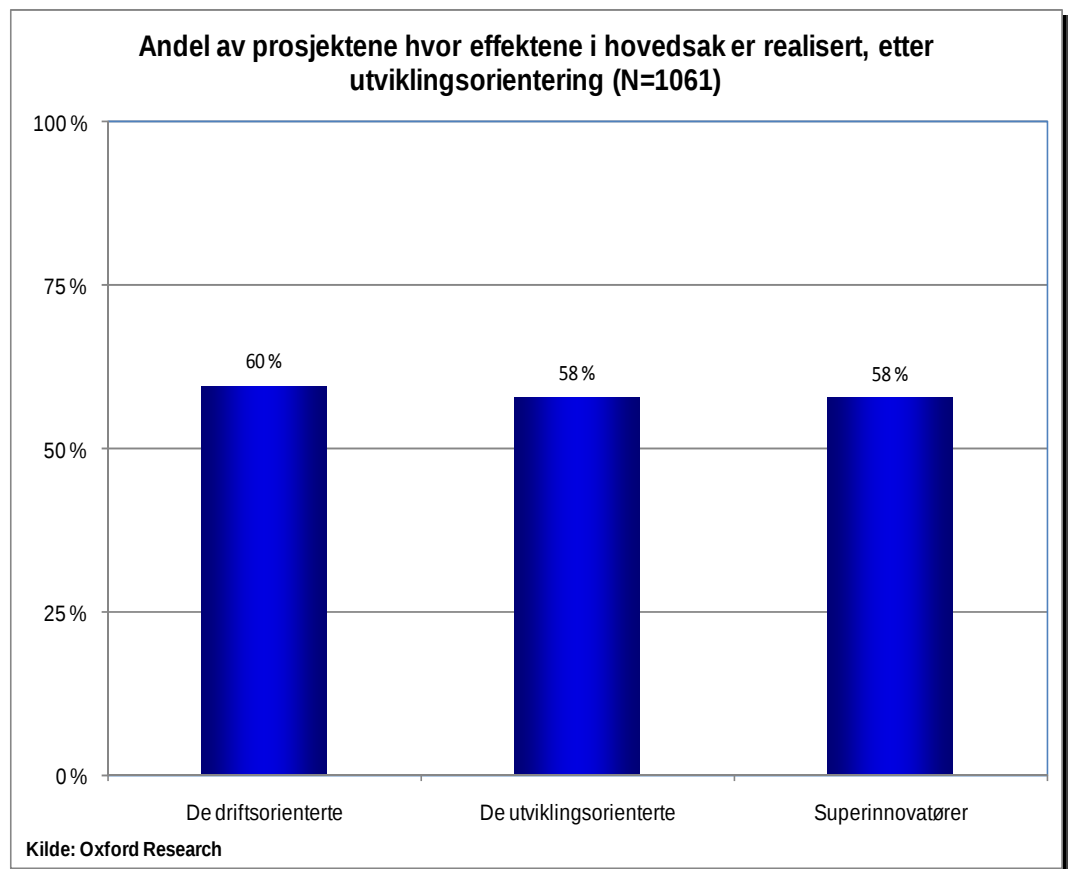
Figur 78: Andel av prosjektene hvor effektene i hovedsak er realisert. Fordeling etter tjeneste- og programtype. Prosent.

10.2.2 Effektrealisering etter utviklingsorientering

I forhold til effektrealisering, er et interessant spørsmål hvor vidt det er slik at det tar lengre tid å realisere de fulle effektene av prosjektene med høy grad av utviklingsorientering? Det illustreres nærmere i figuren nedenfor. Når det gjelder andelen prosjekter der effektene i hovedsak er realisert, er denne tilnærmet like for ”De driftsorienterte”, ”De utviklingsorienterte” og ”Superinnovatørene”. Imidlertid er det slik at det er en betydelig høyere andel prosjekter som ikke gir noen vesentlige effekter blant ”De driftsorienterte” (17 prosent) enn det er blant de to øvrige gruppene. Dette innebærer at en i større grad kan forvente ytterligere effekter fra ”De utviklingsorienterte” og ”Superinnovatørene” enn fra ”De driftsorienterte”. Hovedtyngden av de effektene som ikke er realisert vil komme innen for en 2-års periode.

Figur 79: Andel av prosjektene hvor effektene i hovedsak er realisert, etter utviklingsorientering. Prosent.

Vi har også analysert effektrealisering i forhold til distriktpolitisk virkeområde og addisjonalitet. Resultatene fra disse analysene kan kort oppsummeres som følger:

- Det er noen færre prosjekter utenfor det distriktpolitiske virkeområdet hvor effektene i hovedsak er realisert (54 prosent) enn det er i virkeområdet (61 prosent).
- Det er relativt stor variasjon mellom prosjekter som har ulik addisjonalitet. Blant prosjekter som har lav addisjonalitet er det flere hvor effektene i hovedsak er realisert (76 prosent) enn det er blant prosjekter med middels og høy addisjonalitet (56 prosent). Dette skyldes i stor grad ulikheter i den bakenforliggende tjeneste- og programfordelingen.

Del 3: Enkelttjenester og programmer

Kapittel 11. De ulike tjenestene og programmene

I det videre vil hver enkelt tjeneste og program som er med i denne undersøkelsen presenteres med noen utvalgte nøkkeltall fra undersøkelsen.

11.1 Tjenestene og programmene totalt sett

Under presenteres nøkkeltallene for alle tjenestene og programmene.

Totalt beløp bevilget i 2006 (i kr.)	3 145 003 093	Totalt beløp til bedrifter som svarte på etterundersøkelsen i 2006			714 635 055
Antall bevilgninger i 2006	5195	Antall intervjuer (etterundersøkelsen)			1168
Andelen (%) som har gjennomført prosjektet etter planen	82%	Andelen (%) prosjekter som er fullfinansiert			80,8%
Fordeling på distriktpolitiske virkeområder	A	B	C	D	Utenfor
Andelen(%)	6,1%	25,9%	25,4%	5,5%	37,1%
Addisjonalitet (ser bort fra vet ikke)	Lav	Middels	Høy	Andelen som har ønsket men ikke fått rådgivning el.l fra IN etter tilsagnet	
Etterundersøkelsen 2004	14%	26%	60%		
Etterundersøkelsen 2005	13%	24%	63%		
Førundersøkelsen 2006	14%	27%	59%		
Etterundersøkelsen 2006	13%	22%	65%	15,2%	
	Gj. snittlig antall		Andel prosjekter med bidrag (%)		
Bidrag til økt samarbeid	3,1		80,2%		
Bidrag til økt kompetanse	3		71,4%		
Bidrag til adferdsendring	2,8		72,1%		
Bidrag til økt innovasjon	3,1		66,7%		
Andelen (%) svært viktig for konkurranseevnen (5-7 på skala 1-7)				50,7%	
Andelen (%) svært viktig for lønnsomhetsutviklingen (5-7 på skala 1-7)				50,8%	
Andelen (%) svært viktig for virksomhetens overlevelse (5-7 på skala 1-7)				50,4%	
Andelen (%) prosjekter som bidrar til sys.økning (høyt anslag)				20%	
Gj.snitt økning i antall sysselsatte som følge av prosjektet (blant de prosjekter hvor IN har bidratt til sys.økning (høyt anslag))				3,35	
Endring, som følge av prosjektet, i ...		Reduksjon	Økning		Uendret
..omsetningen		1,8%	71,9%		26,3%
..eksporten		0,8%	18,9%		80,3%
Andelen (%) prosjekter hvor effektene i hovedsak er realisert				58,7%	
Sannsynlighet for at bedriften vil søke om støtte igjen (skala 1-5)				4,3	

11.2 Bygdeutviklingsmidler

Bygdeutviklingsmidlene er delt i tre hovedgrupper. Midler til tradisjonelt landbruk og utviklingstiltak som forvaltes av Innovasjon Norge regionalt, midler til sentral forvaltning i Innovasjon Norge hvorav det meste er øremerket av Landbruksdepartementet og utviklingsmidler som forvaltes av Fylkesmannens landbruksavdeling. Det er den første hovedgruppen som er med i denne undersøkelsen. Dette er midler som er rettet mot næringsretta tiltak på den enkelte gård eller landbrukstilknyttet virksomhet. Kvinner og ungdom er prioriterte målgrupper.

Midlene brukes til etablererstipend, bedriftsutvikling, investeringer, tilskudd ved generasjonsskifte og andre tiltak som er i samsvar med formålet med BU-midlene.

Totalt beløp bevilget i 2006 (i kr.)	271 798 037	Totalt beløp til bedrifter som svarte på etterundersøkelsen i 2006	29 199 193
Antall bevilgninger i 2006	1193	Antall intervjuer (etterundersøkelsen)	144
Andelen (%) som har gjennomført prosjektet etter planen	85,1%	Andelen (%) prosjekter som er fullfinansiert	83,8%

Fordeling på distriktpolitiske virkeområder	A	B	C	D	Utenfor
Andelen(%)	0,7%	29,9%	31,3%	8,2%	29,9%

Addisjonalitet (ser bort fra vet ikke)	Lav	Middels	Høy	Andelen som har ønsket men ikke fått rådgivning el.l fra IN etter tilsagnet
Etterundersøkelsen 2004	20%	28%	53%	
Etterundersøkelsen 2005	17%	26%	57%	
Førundersøkelsen 2006	20%	27%	53%	
Etterundersøkelsen 2006	20%	22%	59%	10,2%

	Gj. snittlig antall	Andel prosjekter med bidrag (%)
Bidrag til økt samarbeid	2,7	76,4%
Bidrag til økt kompetanse	2,2	64,7%
Bidrag til adferdsendring	2,4	68,7%
Bidrag til økt innovasjon	2,9	69,7%

Andelen (%) svært viktig for konkurranseevnen (5-7 på skala 1-7)	47,5%
Andelen (%) svært viktig for lønnsomhetsutviklingen (5-7 på skala 1-7)	59,8%
Andelen (%) svært viktig for virksomhetens overlevelse (5-7 på skala 1-7)	55,2%

Andelen (%) prosjekter som bidrar til sys.økning (høyt anslag)	21%
Gj.snitt økning i antall sysselsatte som følge av prosjektet (blant de prosjekter hvor IN har bidratt til sys.økning (høyt anslag))	1,91

Endring, som følge av prosjektet, i ...	Reduksjon	Økning	Uendret
..omsetningen	1,5%	81,1%	17,4%
..eksporten	-	5,8%	94,2%

Andelen (%) prosjekter hvor effektene i hovedsak er realisert	64,9%
Sannsynlighet for at bedriften vil søke om støtte igjen (skala 1-5)	4,2

11.3 Distriktsrettede risikolån

Denne låneordningen retter seg mot bedrifter i det distriktpolitiske virkeområdet. Dette er en type Lån som risikomessig ligger noe mellom lavrisikolån og risikolån, både med hensyn til krav til sikkerhet og rente- og lånebetingelser forøvrig. I hovedsak gis lånene til fysiske investeringer.

Lån kan gis til investeringer i bedrifter i det distriktpolitiske virkeområdet, men kan også brukes utenfor disse områdene dersom dette bidrar til å styrke næringslivet i distriktene gjennom nettverksbygging. Lånene skal gis som pantelån, og løpetiden er begrenset til 10 år.

Totalt beløp bevilget i 2006 (i kr.)	224 235 875	Totalt beløp til bedrifter som svarte på etterundersøkelsen i 2006			55 460 000
Antall bevilgninger i 2006	141	Antall intervjuer (etterundersøkelsen)			41
Andelen (%) som har gjennomført prosjektet etter planen	96,2%	Andelen (%) prosjekter som er fullfinansiert			88%
Fordeling på distriktpolitiske virkeområder	A	B	C	D	Utenfor
Andelen(%)	15,6%	46,9%	21,9%	3,1%	12,5%
Addisjonalitet (ser bort fra vet ikke)	Lav	Middels	Høy	Andelen som har ønsket men ikke fått rådgivning e.l fra IN etter tilsagnet	
Etterundersøkelsen 2004	-	38%	63%		
Etterundersøkelsen 2005	6%	24%	71%		
Førundersøkelsen 2006	7%	31%	62%		
Etterundersøkelsen 2006	9%	23%	68%	26,7%	
	Gj. snittlig antall			Andel prosjekter med bidrag (%)	
Bidrag til økt samarbeid	2,7			68,7%	
Bidrag til økt kompetanse	3,1			63,6%	
Bidrag til adferdsendring	2,7			63,6%	
Bidrag til økt innovasjon	3,8			64,7%	
Andelen (%) svært viktig for konkurranseevnen (5-7 på skala 1-7)				65,4%	
Andelen (%) svært viktig for lønnsomhetsutviklingen (5-7 på skala 1-7)				69,2%	
Andelen (%) svært viktig for virksomhetens overlevelse (5-7 på skala 1-7)				76%	
Andelen (%) prosjekter som bidrar til sys.økning (høyt anslag)				28%	
Gj.snitt økning i antall sysselsatte som følge av prosjektet (blant de prosjekter hvor IN har bidratt til sys.økning (høyt anslag))				4,78	
Endring, som følge av prosjektet, i ...	Reduksjon		Økning		Uendret
..omsetningen	8%		80%		12%
..eksporten	8%		40%		52%
Andelen (%) prosjekter hvor effektene i hovedsak er realisert				57,7%	
Sannsynlighet for at bedriften vil søke om støtte igjen (skala 1-5)				4,2	

11.4 Distriktsutviklingstilskudd

Distriktsutviklingstilskudd kan benyttes i nærmere definerte distriktsutviklingsområder. Tilskudd kan gis til bedriftsutviklingsprosjekter (myke investeringer) og i noen grad til delfinansiering av fysiske investeringer. Det legges vekt på at tilskuddene bidrar til nyskaping og omstilling, og gode innovative prosjekter med internasjonale vekstmuligheter er spesielt høyt prioritert.

Distriktsutviklingstilskudd skal nyttes til delfinansiering av samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter som er viktige for å nå distriktpolitiske mål, og som ikke ville blitt realisert i samme grad uten offentlige lån og/eller tilskudd. Ingen bedrift har krav på slike tilskudd, og størrelsen på tilskuddet graderes fra 0 og opp til gjeldende maksimalsats i vedkommende geografiske virkeområde.

Prosjekter med stor innovasjonsgrad og nyetableringer er høyst prioritert når det gjelder investeringstilskudd til fysiske investeringer. Det gis ikke tilskudd til normale utskiftninger, moderniserings- eller vedlikeholdsinvesteringer.

Totalt beløp bevilget i 2006 (i kr.)	457 145 956	Totalt beløp til bedrifter som svarte på etterundersøkelsen i 2006	63 472 038
Antall bevilgninger i 2006	1017	Antall intervjuer (etterundersøkelsen)	123
Andelen (%) som har gjennomført prosjektet etter planen	84,1%	Andelen (%) prosjekter som er fullfinansiert	87,9%

Fordeling på distriktpolitiske virkeområder	A	B	C	D	Utenfor
Andelen(%)	15,3%	43,2%	31%	-	10,5%

Addisjonalitet (ser bort fra vet ikke)	Lav	Middels	Høy	Andelen som har ønsket men ikke fått rådgivning el.l fra IN etter tilsagnet
Etterundersøkelsen 2004	10%	23%	68%	
Etterundersøkelsen 2005	8%	20%	73%	
Førundersøkelsen 2006	9%	28%	63%	
Etterundersøkelsen 2006	9%	19%	71%	12,6%

	Gj. snittlig antall	Andel prosjekter med bidrag (%)
Bidrag til økt samarbeid	3,3	88,7%
Bidrag til økt kompetanse	3,4	79,7%
Bidrag til adferdsendring	3,3	80,4%
Bidrag til økt innovasjon	4	74,8%

Andelen (%) svært viktig for konkurranseevnen (5-7 på skala 1-7)	55,2%
Andelen (%) svært viktig for lønnsomhetsutviklingen (5-7 på skala 1-7)	48,1%
Andelen (%) svært viktig for virksomhetens overlevelse (5-7 på skala 1-7)	44,8%

Andelen (%) prosjekter som bidrar til sys.økning (høyt anslag)	25%
Gj.snitt økning i antall sysselsatte som følge av prosjektet (blant de prosjekter hvor IN har bidratt til sys.økning (høyt anslag))	4,15

Endring, som følge av prosjektet, i ...	Reduksjon	Økning	Uendret
..omsetningen	0,9%	69,3%	29,7%
..eksporten	0,9%	23,6%	75,5%

Andelen (%) prosjekter hvor effektene i hovedsak er realisert	63,8%
Sannsynlighet for at bedriften vil søke om støtte igjen (skala 1-5)	4,4

11.5 Grunnfinansieringslån–fiskeflåten

Låneordningen brukes til delfinansiering av investeringer i fartøy og til kvotekjøp. Det kreves tilfredsstillende sikkerhet for lånet med pant i fartøy. Flåtelån er kommersielle lån som gis på vanlige markedsmessige betingelser. Lånene har en rente som er konkurransedyktig i markedet. Løpetiden er tilpasset avskrivningstiden. Låntager kan velge mellom flytende rente eller binding av renten til en nærmere spesifisert periode. Flåtelån gis som et alternativ til ordinære banklån eller som et supplement til annen bankfinansiering. Det kreves sikkerhet for lånene som normalt skal gi Innovasjon Norge full dekning ved realisering.

Totalt beløp bevilget i 2006 (i kr.)	453 030 421	Totalt beløp til bedrifter som svarte på etterundersøkelsen i 2006			98 421 383
Antall bevilgninger i 2006	121	Antall intervjuer (etterundersøkelsen)			28
Andelen (%) som har gjennomført prosjektet etter planen	95,8%	Andelen (%) prosjekter som er fullfinansiert			91,7%
Fordeling på distriktpolitiske virkeområder	A	B	C	D	Utenfor
Andelen(%)	17,9%	46,4%	14,3%	3,6%	17,9%
Addisjonalitet (ser bort fra vet ikke)	Lav	Middels	Høy	Andelen som har ønsket men ikke fått rådgivning el.l fra IN etter tilsagnet	
Etterundersøkelsen 2004	38%	13%	50%		
Etterundersøkelsen 2005	35%	20%	45%		
Førundersøkelsen 2006	45%	15%	39%		
Etterundersøkelsen 2006	24%	24%	52%	11,8%	
	Gj. snittlig antall			Andel prosjekter med bidrag (%)	
Bidrag til økt samarbeid	2,1			71,4%	
Bidrag til økt kompetanse	0,6			33,3%	
Bidrag til adferdsendring	1			37%	
Bidrag til økt innovasjon	1			29,6%	
Andelen (%) svært viktig for konkurranseevnen (5-7 på skala 1-7)				50%	
Andelen (%) svært viktig for lønnsomhetsutviklingen (5-7 på skala 1-7)				45,8%	
Andelen (%) svært viktig for virksomhetens overlevelse (5-7 på skala 1-7)				50%	
Andelen (%) prosjekter som bidrar til sys.økning (høyt anslag)				4%	
Gj.snitt økning i antall sysselsatte som følge av prosjektet (blant de prosjekter hvor IN har bidratt til sys.økning (høyt anslag))				1,00	
Endring, som følge av prosjektet, i ...	Reduksjon		Økning		Uendret
..omsetningen	4,2%		70,8%		25%
..eksporten	-		29,2%		70,8%
Andelen (%) prosjekter hvor effektene i hovedsak er realisert				87%	
Sannsynlighet for at bedriften vil søke om støtte igjen (skala 1-5)				4,1	

11.6 Landsdekkende risikolån

Risikolån kan benyttes til de aller fleste prosjekter og investeringer rettet mot nyetablering, nyskaping, omstilling og utvikling og gjøre. Risikolån kan ikke finansiere løpende driftsutgifter. Lånene dekker normalt den mest risikoutsatte delen av lånefinansieringen; toppfinansieringen. Det finnes to risikolåneordninger; en for bedrifter i distriktene og en for bedrifter i sentrale strøk. Bevilgningsrammene er gjennomgående størst for bedrifter i distriktene. Risikolån skal benyttes til delfinansiering av bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsomme utbyggings-, omstillings-, utviklings- og nyetableringsprosjekter, som det er vanskelig å finne tilstrekkelig risikovilje for i det private kredittmarked.

Risikolån skal normalt sikres ved pant i låntakers aktiva med prioritet etter langsiktige lån fra andre banker. Mindre lån kan også gis uten sikkerhet. Avdragstiden tilpasses formålet med lånet, og renten ligger noe over renten på kommersielle lån. Risikolånene skal vanligvis ikke utgjøre mer enn 50% av det aktuelle kapitalbehov hos låntaker.

Totalt beløp bevilget i 2006 (i kr.)	100 667 500	Totalt beløp til bedrifter som svarte på etterundersøkelsen i 2006	31 580 000
Antall bevilgninger i 2006	58	Antall intervjuer (etterundersøkelsen)	20
Andelen (%) som har gjennomført prosjektet etter planen	72,7%	Andelen (%) prosjekter som er fullfinansiert	72,7%

Fordeling på distriktpolitiske virkeområder	A	B	C	D	Utenfor
Andelen(%)	-	7,1%	7,1%	7,1%	78,6%

Addisjonalitet (ser bort fra vet ikke)	Lav	Middels	Høy	Andelen som har ønsket men ikke fått rådgivning el.l fra IN etter tilsagnet
Etterundersøkelsen 2004	-	25%	75%	
Etterundersøkelsen 2005	25%	13%	63%	
Førundersøkelsen 2006	20%	40%	40%	
Etterundersøkelsen 2006	-	38%	63%	-

	Gj. snittlig antall	Andel prosjekter med bidrag (%)
Bidrag til økt samarbeid	3,7	84,6%
Bidrag til økt kompetanse	4,7	76,9%
Bidrag til adferdsendring	4	78,6%
Bidrag til økt innovasjon	4,7	70,2%

Andelen (%) svært viktig for konkurranseevnen (5-7 på skala 1-7)	72,7%
Andelen (%) svært viktig for lønnsomhetsutviklingen (5-7 på skala 1-7)	75%
Andelen (%) svært viktig for virksomhetens overlevelse (5-7 på skala 1-7)	81,8%

Andelen (%) prosjekter som bidrar til sys.økning (høyt anslag)	41%
Gj.snitt økning i antall sysselsatte som følge av prosjektet (blant de prosjekter hvor IN har bidratt til sys.økning (høyt anslag))	7,03

Endring, som følge av prosjektet, i ...	Reduksjon	Økning	Uendret
..omsetningen	8,3%	83,3%	8,3%
..eksporten	8,3%	83,3%	8,3%

Andelen (%) prosjekter hvor effektene i hovedsak er realisert	45,5%
Sannsynlighet for at bedriften vil søke om støtte igjen (skala 1-5)	4,7

11.7 Risikolån landbruk

Innovasjon Norge innfører fra 2006 en ny ordning med risikolån til landbruksformål. Ordningen gjør det lettere å finansiere gode prosjekter knyttet til både primærproduksjon og nye næringer. Dette innebærer at det kan tas større risiko enn det som er mulig for kommersielle låneordninger. For landbruksformål er ordningen særlig aktuell for samdriftsfjøs og annen næringsutvikling der pantegrunnlaget er anstrengt eller der en ønsker å beholde muligheten for utvikling av enkeltbrukene gjennom fortsatt "ledig" pant. For Innovasjon Norge betyr dette en låneportefølje der det blir foretatt avsetninger til tapsfond for å møte framtidige kalkulte tap.

Totalt beløp bevilget i 2006 (i kr.)	15 284 025	Totalt beløp til bedrifter som svarte på etterundersøkelsen i 2006	9 820 000
Antall bevilgninger i 2006	23	Antall intervjuer (etterundersøkelsen)	12
Andelen (%) som har gjennomført prosjektet etter planen	80%	Andelen (%) prosjekter som er fullfinansiert	50%

Fordeling på distriktpolitiske virkeområder	A	B	C	D	Utenfor
Andelen(%)	-	20%	40%	-	40%

Addisjonalitet (ser bort fra vet ikke)	Lav	Middels	Høy	Andelen som har ønsket men ikke fått rådgivning el.l fra IN etter tilsagnet
Etterundersøkelsen 2004	-	-	-	
Etterundersøkelsen 2005	-	-	-	
Førundersøkelsen 2006	6%	33%	61%	
Etterundersøkelsen 2006	2%	41%	56%	

	Gj. snittlig antall	Andel prosjekter med bidrag (%)
Bidrag til økt samarbeid	3,3	66,7%
Bidrag til økt kompetanse	2,8	66,7%
Bidrag til adferdsendring	2,8	66,7%
Bidrag til økt innovasjon	3,3	66,7%

Andelen (%) svært viktig for konkurranseevnen (5-7 på skala 1-7)	54,5%
Andelen (%) svært viktig for lønnsomhetsutviklingen (5-7 på skala 1-7)	72,7%
Andelen (%) svært viktig for virksomhetens overlevelse (5-7 på skala 1-7)	82,4%

Andelen (%) prosjekter som bidrar til sys.økning (høyt anslag)	27%
Gj.snitt økning i antall sysselsatte som følge av prosjektet (blant de prosjekter hvor IN har bidratt til sys.økning (høyt anslag))	4,13

Endring, som følge av prosjektet, i ...	Reduksjon	Økning	Uendret
..omsetningen	-	90,9%	9,1%
..eksporten	-	-	100%

Andelen (%) prosjekter hvor effektene i hovedsak er realisert	60%
Sannsynlighet for at bedriften vil søke om støtte igjen (skala 1-5)	4,1

11.8 Landsdekkende utviklingstilskudd

Innovasjon Norge kan unntaksvis gi tilskudd til delfinansiering av bedriftsutviklingsprosjekter i små og mellomstore bedrifter med inntil 100 ansatte i de sentrale strøk av landet. Tilskuddsordningen er begrenset på grunn av knappe innvilgningsrammer.

Bedriftsutviklingstilskudd vil fortrinnsvis være en tjeneste som gir bedriftene incitament til å gjennomføre prosjekter som f.eks. styrker kompetanse, eksterne samarbeidsrelasjoner, organisering, produkt- og prosessutvikling eller markedsutvikling. Et slikt tilskudd må forventes å ha en klar effekt for konkurranseevne og forutsetninger for økt verdiskaping og lønnsomhet. Prosjekter med stor grad av innovasjon og med et internasjonalt potensial prioriteres høyest.

Totalt beløp bevilget i 2006 (i kr.)	74 138 643	Totalt beløp til bedrifter som svarte på etterundersøkelsen i 2006	15 445 167
Antall bevilgninger i 2006	213	Antall intervjuer (etterundersøkelsen)	55
Andelen (%) som har gjennomført prosjektet etter planen	81%	Andelen (%) prosjekter som er fullfinansiert	90,2%

Fordeling på distriktspolitiske virkeområder	A	B	C	D	Utenfor
Andelen(%)	-	-	6,4%	8,5%	85,1%

Addisjonalitet (ser bort fra vet ikke)	Lav	Middels	Høy	Andelen som har ønsket men ikke fått rådgivning el.l fra IN etter tilsagnet
Etterundersøkelsen 2004	11%	39%	50%	
Etterundersøkelsen 2005	11%	28%	61%	
Førundersøkelsen 2006	6%	33%	61%	
Etterundersøkelsen 2006	2%	41%	56%	12,5%

	Gj. snittlig antall	Andel prosjekter med bidrag (%)
Bidrag til økt samarbeid	3,6	83,3%
Bidrag til økt kompetanse	4,2	83%
Bidrag til adferdsendring	3,7	81,2%
Bidrag til økt innovasjon	3,7	70,2%

Andelen (%) svært viktig for konkurranseevnen (5-7 på skala 1-7)	59,5%
Andelen (%) svært viktig for lønnsomhetsutviklingen (5-7 på skala 1-7)	50%
Andelen (%) svært viktig for virksomhetens overlevelse (5-7 på skala 1-7)	38,1%

Andelen (%) prosjekter som bidrar til sys.økning (høyt anslag)	24%
Gj.snitt økning i antall sysselsatte som følge av prosjektet (blant de prosjekter hvor IN har bidratt til sys.økning (høyt anslag))	3,96

Endring, som følge av prosjektet, i ...	Reduksjon	Økning	Uendret
..omsetningen	-	61,9%	38,1%
..eksporten	-	42,9%	57,1%

Andelen (%) prosjekter hvor effektene i hovedsak er realisert	57%
Sannsynlighet for at bedriften vil søke om støtte igjen (skala 1-5)	4,6

11.9 Lavrisikolån

Lavrisikolån brukes til delfinansiering av investeringer i bygninger, driftsutstyr, fiskefartøy og til investeringer i landbruket. Det kreves tilfredsstillende sikkerhet for lånene, vanligvis pant i fast eiendom, driftstilbehør og/eller transportmidler.

Lavrisikolånene er kommersielle lån som gis på vanlige markedsmessige betingelser. Lånene har en rente som er konkurransedyktig i markedet, og løpetiden på lånene tilpasses avskrivningstiden på investeringene. Lånene skal brukes til. Låntaker kan velge mellom flytende rente eller binding av renten for en nærmere spesifisert tidsperiode. Lavrisikolån gis som et alternativ til ordinære banklån eller som et supplement til annen bankfinansiering.

Det kreves en sikkerhet for lånene som normalt skal gi Innovasjon Norge full dekning i en situasjon med tvangsrealisering av pantet.

Totalt beløp bevilget i 2006 (i kr.)	555 503 934	Totalt beløp til bedrifter som svarte på etterundersøkelsen i 2006	129 136 333
Antall bevilgninger i 2006	113	Antall intervjuer (etterundersøkelsen)	20
Andelen (%) som har gjennomført prosjektet etter planen	86,4%	Andelen (%) prosjekter som er fullfinansiert	90,5%

Fordeling på distriktspolitiske virkeområder	A	B	C	D	Utenfor
Andelen(%)	11,5%	34,6%	23,1%	11,5%	19,2%

Addisjonalitet (ser bort fra vet ikke)	Lav	Middels	Høy	Andelen som har ønsket men ikke fått rådgivning el.l fra IN etter tilsagnet
Etterundersøkelsen 2004	20%	20%	60%	
Etterundersøkelsen 2005	31%	15%	54%	
Førundersøkelsen 2006	37%	20%	43%	
Etterundersøkelsen 2006	33%	17%	50%	

	Gj. snittlig antall	Andel prosjekter med bidrag (%)
Bidrag til økt samarbeid	3,2	76%
Bidrag til økt kompetanse	2,9	64%
Bidrag til adferdsendring	2,7	65,4%
Bidrag til økt innovasjon	3,5	61,5%

Andelen (%) svært viktig for konkurranseevnen (5-7 på skala 1-7)	52,4%
Andelen (%) svært viktig for lønnsomhetsutviklingen (5-7 på skala 1-7)	52,4%
Andelen (%) svært viktig for virksomhetens overlevelse (5-7 på skala 1-7)	45,5%

Andelen (%) prosjekter som bidrar til sys.økning (høyt anslag)	29%
Gj.snitt økning i antall sysselsatte som følge av prosjektet (blant de prosjekter hvor IN har bidratt til sys.økning (høyt anslag))	16,40

Endring, som følge av prosjektet, i ...	Reduksjon	Økning	Uendret
..omsetningen	4,5%	81,8%	13,6%
..eksporten	-	22,7%	77,3%

Andelen (%) prosjekter hvor effektene i hovedsak er realisert	68,2%
Sannsynlighet for at bedriften vil søke om støtte igjen (skala 1-5)	4,4

11.10 Landbrukslån

Innovasjon Norge har et av de gunstigste lånetilbudene i markedet til landbruk og landbruksrelaterte næringer. Følgende låneformål kan være aktuelle

- hus, nybygg og utbedring
- driftsbygninger, nybygg og utbedring, for tradisjonelt landbruk
- driftsbygninger og anlegg, nybygg og utbedring, for tilleggsnæringer
- eiendomsoverdraging og kjøp av tilleggsgjort m.v.

Ved nytt låneopptak i Innovasjon Norge kan en refinansiere lån i andre banker og samle eldre lån i Innovasjon Norge. Det kan gis rentestøtte til lån til driftsbygninger og anlegg i tradisjonelt landbruk og tilleggsnæringer. Kvinner og ungdom er særlig prioriterte målgrupper.

Totalt beløp bevilget i 2006 (i kr.)	465 067 250	Totalt beløp til bedrifter som svarte på etterundersøkelsen i 2006	113 560 000
Antall bevilgninger i 2006	405	Antall intervjuer (etterundersøkelsen)	88
Andelen (%) som har gjennomført prosjektet etter planen	95,3%	Andelen (%) prosjekter som er fullfinansiert	91,8%

Fordeling på distriktspolitiske virkeområder	A	B	C	D	Utenfor
Andelen(%)	11,1%	22,2%	18,9%	4,4%	43,3%

Addisjonalitet (ser bort fra vet ikke)	Lav	Middels	Høy	Andelen som har ønsket men ikke fått rådgivning el.l fra IN etter tilsagnet
Etterundersøkelsen 2004	25%	22%	53%	
Etterundersøkelsen 2005	21%	19%	60%	
Førundersøkelsen 2006	25%	16%	59%	
Etterundersøkelsen 2006	14%	25%	61%	

	Gj. snittlig antall	Andel prosjekter med bidrag (%)
Bidrag til økt samarbeid	2	61,8%
Bidrag til økt kompetanse	1,5	48,9%
Bidrag til adferdsendring	1,5	51,7%
Bidrag til økt innovasjon	1,7	55,6%

Andelen (%) svært viktig for konkurranseevnen (5-7 på skala 1-7)	44%
Andelen (%) svært viktig for lønnsomhetsutviklingen (5-7 på skala 1-7)	57,1%
Andelen (%) svært viktig for virksomhetens overlevelse (5-7 på skala 1-7)	67,9%

Andelen (%) prosjekter som bidrar til sys.økning (høyt anslag)	13%
Gj.snitt økning i antall sysselsatte som følge av prosjektet (blant de prosjekter hvor IN har bidratt til sys.økning (høyt anslag))	3,14

Endring, som følge av prosjektet, i ...	Reduksjon	Økning	Uendret
..omsetningen	2,4%	83,1%	14,5%
..eksporten	-	6%	94%

Andelen (%) prosjekter hvor effektene i hovedsak er realisert	75,9%
Sannsynlighet for at bedriften vil søke om støtte igjen (skala 1-5)	4,2

11.11 NT-programmet

Nyskappings- og Teknologiprogrammet i Nord-Norge (NT-programmet) skal bidra til økt nyskaping i eksisterende og nye teknologibedrifter i Nord-Norge. NT-programmet kan yte økonomisk og faglig bistand til utvikling av produkter og/eller produksjonsmetoder, fra idéstadiet til introduksjon i markedet. Prosjektene skal være teknologisk avansert og ha stort markedspotensial.

NT-programmet har definert marin sektor, IKT, telemedisin og rom- og satellitteknologi som hovedsatsingsområder nå i siste programperiode. Programmet vil imidlertid også ha aktiviteter overfor bedrifter som ikke direkte kan defineres innenfor disse satsingsområdene. Programmet bidrar i tillegg med kompetanse og prosjektstyring til bedriftene i prosjektperiodene.

Totalt beløp bevilget i 2006 (i kr.)	17 000 000	Totalt beløp til bedrifter som svarte på etterundersøkelsen i 2006		8 441 050	
Antall bevilgninger i 2006	30	Antall intervjuer (etterundersøkelsen)		14	
Andelen (%) som har gjennomført prosjektet etter planen	83,3%	Andelen (%) prosjekter som er fullfinansiert		100%	
Fordeling på distriktspolitiske virkeområder	A	B	C	D	Utenfor
Andelen(%)	-	66.7%	33.3%	-	-
Addisjonalitet (ser bort fra vet ikke)	Lav	Middels	Høy	Andelen som har ønsket men ikke fått rådgivning el.l fra IN etter tilsagnet	
Etterundersøkelsen 2004	-	40%	60%		
Etterundersøkelsen 2005	-	40%	60%		
Førundersøkelsen 2006	22%	22%	56%		
Etterundersøkelsen 2006	-	17%	83%	-	
	Gj. snittlig antall		Andel prosjekter med bidrag (%)		
Bidrag til økt samarbeid	3,3		100%		
Bidrag til økt kompetanse	4,4		80%		
Bidrag til adferdsendring	4,5		80%		
Bidrag til økt innovasjon	3,9		66,7%		
Andelen (%) svært viktig for konkurranseevnen (5-7 på skala 1-7)			80%		
Andelen (%) svært viktig for lønnsomhetsutviklingen (5-7 på skala 1-7)			50%		
Andelen (%) svært viktig for virksomhetens overlevelse (5-7 på skala 1-7)			20%		
Andelen (%) prosjekter som bidrar til sys.økning (høyt anslag)			8%		
Gj.snitt økning i antall sysselsatte som følge av prosjektet (blant de prosjekter hvor IN har bidratt til sys.økning (høyt anslag))			5,00		
Endring, som følge av prosjektet, i ...	Reduksjon		Økning		Uendret
..omsetningen	-		66,7%		33,3%
..eksporten	-		16,7%		83,3%
Andelen (%) prosjekter hvor effektene i hovedsak er realisert			40%		
Sannsynlighet for at bedriften vil søke om støtte igjen (skala 1-5)			5		

11.12 OFU/IFU

Forsknings- og utviklingskontrakter innebærer et forpliktende og målrettet samarbeid mellom to eller flere parter innen næringslivet (IFU) og mellom næringslivet og det offentlige (OFU). Samarbeidet skjer mellom en "kundepartner" som har konkrete behov for f.eks. et nytt produkt eller tjeneste og en leverandør partner med kompetanse og potensial innenfor det feltet varen etterspørres.

Innovasjon Norge er særlig opptatt av at et IFU-prosjekt skal gi muligheter for internasjonalisering, som økt eksport eller utvikling av internasjonale samarbeidsrelasjoner. Innovasjon Norge bistår sine kunder med å finne aktuelle IFU-kundebedrifter/samarbeidspartnere. Innovasjon Norges hovedbidrag er å avlaste risiko og legge til rette for igangsetting av et utviklingsprosjekt. Det offentlige står årlig for mer enn 150 milliarder kr. i kjøp av varer og tjenester og er derfor landets desidert største innkjøpsgruppe. OFU-ordningen er en tilskuddsordning som gir norske bedrifter en unik anledning til å utvikle seg som leverandør i samfunnet - i et samarbeid med ulike offentlige etater. Resultat kan gi økt markedstilgang innen offentlig sektor i inn- og utland. Gjennom aktiv bruk av OFU-kontrakter kan det offentlige bidra til å bygge opp norsk næringslivs produktspekter og teknisk kompetanse og dermed gjøre næringslivet mer konkurransedyktig. OFU er et målrettet program for omstilling og markedsorientering i norsk næringsliv, samtidig som ordningen skal bidra til å effektivisere offentlig forvaltning.

Totalt beløp bevilget i 2006 (i kr.)	216 776 732	Totalt beløp til bedrifter som svarte på etterundersøkelsen i 2006	80 387 134
Antall bevilgninger i 2006	149	Antall intervjuer (etterundersøkelsen)	66
Andelen (%) som har gjennomført prosjektet etter planen	78,8%	Andelen (%) prosjekter som er fullfinansiert	84,4%

Fordeling på distriktpolitiske virkeområder	A	B	C	D	Utenfor
Andelen(%)	2,9%	-	8,8%	5,9%	82,4%

Addisjonalitet (ser bort fra vet ikke)	Lav	Middels	Høy	Andelen som har ønsket men ikke fått rådgivning el.l fra IN etter tilsagnet
Etterundersøkelsen 2004	5%	21%	74%	
Etterundersøkelsen 2005	-	8%	92%	
Førundersøkelsen 2006	7%	20%	74%	
Etterundersøkelsen 2006	16%	10%	74%	-

	Gj. snittlig antall	Andel prosjekter med bidrag (%)
Bidrag til økt samarbeid	3,7	94,3%
Bidrag til økt kompetanse	4,7	86,1%
Bidrag til adferdsendring	4,4	88,6%
Bidrag til økt innovasjon	4,7	88,9%

Andelen (%) svært viktig for konkurranseevnen (5-7 på skala 1-7)	71,9%
Andelen (%) svært viktig for lønnsomhetsutviklingen (5-7 på skala 1-7)	53,1%
Andelen (%) svært viktig for virksomhetens overlevelse (5-7 på skala 1-7)	53,1%

Andelen (%) prosjekter som bidrar til sys.økning (høyt anslag)	31%
Gj.snitt økning i antall sysselsatte som følge av prosjektet (blant de prosjekter hvor IN har bidratt til sys.økning (høyt anslag))	8,94

Endring, som følge av prosjektet, i ...	Reduksjon	Økning	Uendret
..omsetningen	-	56,3%	43,8%
..eksporten	-	40,6%	59,4%

Andelen (%) prosjekter hvor effektene i hovedsak er realisert	36,4%
Sannsynlighet for at bedriften vil søke om støtte igjen (skala 1-5)	4,5

11.13 FRAM

FRAM-programmet er Innovasjon Norges kompetansetilbud innen ledelse og strategi, og er rettet mot småbedrifter og etablerere, enten disse kommer fra kompetansebaserte næringer, tradisjonelle, tjenesteytende eller innen landbruk.

Hovedmålet for FRAM-programmet er at bedriftene som deltar skal øke sin konkurransekraft gjennom kompetanseheving innenfor strategi- og ledelsesutvikling. Resultatmålet er at bedriftene skal øke sitt netto resultat med 5 prosent av omsetningen som en følge av deltagelsen i programmet. FRAM-programmet har i dag tilbud til ulike målgrupper:

- FRAM - Strategi og innovasjon. Rettet mot ledere i små bedrifter
- FRAM – Entreprenør. Rettet mot etablerere
- FRAM – Agro. Rettet mot bonden som leder og gården som bedrift

Hvert FRAM-prosjekt består av 6 samlinger over 12- 15 måneder og disse ledes av en FRAM rådgiver. Mellom samlingene får hver enkelt bedrift oppfølging.

Totalt beløp bevilget i 2006 (i kr.)	4 049 955	Totalt beløp til bedrifter som svarte på etterundersøkelsen i 2006	-
Antall bevilgninger i 2006	238	Antall intervjuer (etterundersøkelsen)	80
Andelen (%) som har gjennomført prosjektet etter planen	81,4%	Andelen (%) prosjekter som er fullfinansiert	76,2%

Fordeling på distriktpolitiske virkeområder	A	B	C	D	Utenfor
Andelen(%)	1,9%	28,3%	37,7%	13,2%	18,9%

Addisjonalitet (ser bort fra vet ikke)	Lav	Middels	Høy	Andelen som har ønsket men ikke fått rådgivning el.l fra IN etter tilsagnet
Etterundersøkelsen 2004	-	11%	89%	
Etterundersøkelsen 2005	14%	14%	72%	
Førundersøkelsen 2006	6%	22%	72%	
Etterundersøkelsen 2006	14%	11%	74%	
				19,4%

	Gj. snittlig antall	Andel prosjekter med bidrag (%)
Bidrag til økt samarbeid	2	60%
Bidrag til økt kompetanse	2,6	67,3%
Bidrag til adferdsendring	2,4	63%
Bidrag til økt innovasjon	2,1	47,3%

Andelen (%) svært viktig for konkurranseevnen (5-7 på skala 1-7)	33,3%
Andelen (%) svært viktig for lønnsomhetsutviklingen (5-7 på skala 1-7)	45,2%
Andelen (%) svært viktig for virksomhetens overlevelse (5-7 på skala 1-7)	35,7%

Andelen (%) prosjekter som bidrar til sys.økning (høyt anslag)	16%
Gj.snitt økning i antall sysselsatte som følge av prosjektet (blant de prosjekter hvor IN har bidratt til sys.økning (høyt anslag))	4,40

Endring, som følge av prosjektet, i ...	Reduksjon	Økning	Uendret
..omsetningen	2,4%	66,7%	31%
..eksporten	-	2,4%	97,6%

Andelen (%) prosjekter hvor effektene i hovedsak er realisert	63,4%
Sannsynlighet for at bedriften vil søke om støtte igjen (skala 1-5)	4,2

11.14 Marint Innovasjonsprogram

Hovedmålet med dette programmet er å bidra til å styrke lønnsomheten og legge til rette for økt verdiskaping i alle ledd i fiskerinæringen. Formålet med denne tilskuddsordningen er å styrke lønnsomheten hos næringsaktører i fiskeri og fiskerirelaterte næringer gjennom å øke innovasjonsevnen. Det skal settes særlig fokus på nye marine arter i oppdrett med hovedvekt på torsk og skjell.

Det marine innovasjonsprogrammet er opprettet for å

- Styrke næringens evne til å drive innovasjon gjennom kompetanseoppbygging og målrettede nettverk
- Løse konkrete utviklingsoppgaver, med vekt på nye arter i oppdrett.

Programmet kan benyttes til å finansiere fellestiltak innenfor fiskerinæringen som legger grunnlag for en bedre lønnsomhet og verdiskaping gjennom innovasjon og kunnskapsdeling.

Totalt beløp bevilget i 2006 (i kr.)	19 164 000	Totalt beløp til bedrifter som svarte på etterundersøkelsen i 2006	4 071 000
Antall bevilgninger i 2006	29	Antall intervjuer (etterundersøkelsen)	15
Andelen (%) som har gjennomført prosjektet etter planen	75%	Andelen (%) prosjekter som er fullfinansiert	100%

Fordeling på distriktspolitiske virkeområder	A	B	C	D	Utenfor
Andelen(%)	-	16,7%	16,7%	-	66,7%

Addisjonalitet (ser bort fra vet ikke)	Lav	Middels	Høy	Andelen som har ønsket men ikke fått rådgivning el.l fra IN etter tilsagnet
Etterundersøkelsen 2004	-	50%	50%	
Etterundersøkelsen 2005	33%	33%	33%	
Førundersøkelsen 2006	-	25%	75%	
Etterundersøkelsen 2006	20%	20%	60%	-

	Gj. snittlig antall	Andel prosjekter med bidrag (%)
Bidrag til økt samarbeid	2,7	60%
Bidrag til økt kompetanse	3,5	60%
Bidrag til adferdsendring	3,1	50%
Bidrag til økt innovasjon	3,7	-

Andelen (%) svært viktig for konkurranseevnen (5-7 på skala 1-7)	20%
Andelen (%) svært viktig for lønnsomhetsutviklingen (5-7 på skala 1-7)	-
Andelen (%) svært viktig for virksomhetens overlevelse (5-7 på skala 1-7)	25%

Andelen (%) prosjekter som bidrar til sys.økning (høyt anslag)	17%
Gj.snitt økning i antall sysselsatte som følge av prosjektet (blant de prosjekter hvor IN har bidratt til sys.økning (høyt anslag))	1,25

Endring, som følge av prosjektet, i ...	Reduksjon	Økning	Uendret
..omsetningen	-	40%	60%
..eksporten	-	20%	80%

Andelen (%) prosjekter hvor effektene i hovedsak er realisert	50%
Sannsynlighet for at bedriften vil søke om støtte igjen (skala 1-5)	4,8

11.15 Verdiskapningsprogram mat

Matprogrammet skal legge til rette for utvikling og produksjon av norske matvarer. Formålet er å styrke konkurransekraften og øke lønnsomheten for både primærprodusenten i landbruket og resten av verdikjeden. For å lykkes må det fokuseres sterkere på markedet og de muligheter det gir til å ta ut en større fortjeneste for produsentene. Målet er å legge til rette for utvikling og produksjon av norske landbruksbaserte matvarer ved å styrke konkurranseevnen og bedre lønnsomheten både for primærprodusenten og resten av verdikjeden.

Handlingsområdene består av:

- Marked/salg (markedsvurdering/-test, markedssegmentering, markedsaktiviteter for bedrifter, bransjer og regioner)
- Markedsorientert produktutvikling av produkter med høy kvalitet
- Kompetanse, bedriftsutvikling (sikre evnen og viljen til omstilling av bedriften, inkl leveringsevne og bygge opp nødvendig internkompetanse)

Totalt beløp bevilget i 2006 (i kr.)	104 904 433	Totalt beløp til bedrifter som svarte på etterundersøkelsen i 2006	24 209 781
Antall bevilgninger i 2006	182	Antall intervjuer (etterundersøkelsen)	68
Andelen (%) som har gjennomført prosjektet etter planen	84,2%	Andelen (%) prosjekter som er fullfinansiert	86,5%

Fordeling på distriktpolitiske virkeområder	A	B	C	D	Utenfor
Andelen(%)	-	12,5%	32,5%	2,5%	52,5%

Addisjonalitet (ser bort fra vet ikke)	Lav	Middels	Høy	Andelen som har ønsket men ikke fått rådgivning el.l fra IN etter tilsagnet
Etterundersøkelsen 2004	12%	28%	60%	
Etterundersøkelsen 2005	8%	31%	62%	
Førundersøkelsen 2006	6%	23%	71%	
Etterundersøkelsen 2006	11%	17%	72%	25%

	Gj. snittlig antall	Andel prosjekter med bidrag (%)
Bidrag til økt samarbeid	3,7	87,5%
Bidrag til økt kompetanse	3,5	80,5%
Bidrag til adferdsendring	3,2	80,5%
Bidrag til økt innovasjon	4,3	76,2%

Andelen (%) svært viktig for konkurranseevnen (5-7 på skala 1-7)	63,9%
Andelen (%) svært viktig for lønnsomhetsutviklingen (5-7 på skala 1-7)	55,6%
Andelen (%) svært viktig for virksomhetens overlevelse (5-7 på skala 1-7)	47,2%

Andelen (%) prosjekter som bidrar til sys.økning (høyt anslag)	21%
Gj.snitt økning i antall sysselsatte som følge av prosjektet (blant de prosjekter hvor IN har bidratt til sys.økning (høyt anslag))	6,04

Endring, som følge av prosjektet, i ...	Reduksjon	Økning	Uendret
..omsetningen	-	40%	60%
..eksporten	2,7%	10,8%	86,5%

Andelen (%) prosjekter hvor effektene i hovedsak er realisert	57,1%
Sannsynlighet for at bedriften vil søke om støtte igjen (skala 1-5)	4,4

11.16 Verdiskapningprogram reindrift

Formålet med Verdiskapingsprogrammet reindrift er å øke verdiskapingen i næringen, slik at det kommer reineierne til gode.

Verdiskapingsprogrammet for reindrift er rettet inn mot foredling av reinkjøtt, men også andre produkter som for eksempel skinn, horn og øvrige biprodukter fra rein.

Det er trukket opp fire delmål for programmet

- å bidra til at reieier gis muligheter til å øke sin inntjening gjennom å ta ansvaret for en større del av verdiskapingen selv
- å sikre at tradisjonell kunnskap som gir produktene en høyere verdi i markedet kommer til anvendelse
- å revitalisere tradisjonelle bearbeidingsformer av bl.a. matprodukter og å presentere disse for markedet
- å legge til rette for at større volum av reinprodukter av høy kvalitet når markeder med høy betalingsvillighet

Totalt beløp bevilget i 2006 (i kr.)	6 378 700	Totalt beløp til bedrifter som svarte på etterundersøkelsen i 2006	2 048 700
Antall bevilgninger i 2006	22	Antall intervjuer (etterundersøkelsen)	9
Andelen (%) som har gjennomført prosjektet etter planen	60%	Andelen (%) prosjekter som er fullfinansiert	60%

Fordeling på distriktpolitiske virkeområder	A	B	C	D	Utenfor
Andelen(%)	50%	33,3%	16,7%	-	-

Addisjonalitet (ser bort fra vet ikke)	Lav	Middels	Høy	Andelen som har ønsket men ikke fått rådgivning e.l fra IN etter tilsagnet
Etterundersøkelsen 2004	14%	29%	57%	
Etterundersøkelsen 2005	-	-	100%	
Førundersøkelsen 2006	-	33%	67%	
Etterundersøkelsen 2006	-	25%	75%	25%

	Gj. snittlig antall	Andel prosjekter med bidrag (%)
Bidrag til økt samarbeid	2,6	71,4%
Bidrag til økt kompetanse	2	66,7%
Bidrag til adferdsendring	1,9	60%
Bidrag til økt innovasjon	2,9	57,1%

Andelen (%) svært viktig for konkurranseevnen (5-7 på skala 1-7)	40%
Andelen (%) svært viktig for lønnsomhetsutviklingen (5-7 på skala 1-7)	40%
Andelen (%) svært viktig for virksomhetens overlevelse (5-7 på skala 1-7)	25%

Andelen (%) prosjekter som bidrar til sys.økning (høyt anslag)	0%
Gj.snitt økning i antall sysselsatte som følge av prosjektet (blant de prosjekter hvor IN har bidratt til sys.økning (høyt anslag))	

Endring, som følge av prosjektet, i ...	Reduksjon	Økning	Uendret
..omsetningen	-	50%	50%
..eksporten	-	20%	80%

Andelen (%) prosjekter hvor effektene i hovedsak er realisert	40%
Sannsynlighet for at bedriften vil søke om støtte igjen (skala 1-5)	4,3

11.17 Trebasert innovasjonsprogram

Verdiskapingsprogrammet for bruk og foredling av trevirke skal stimulere til økt bruk og økt foredling av tre generelt samt øke lønnsomheten i bedriftene. Formålet er å:

- Bidra til å øke verdiskapingen i skogbruk og foredlingsvirksomhet
- Bidra til å øke skogsektorens bidrag til mer bærekraftig produksjon og forbruk

Målgruppene for programmet er bedrifter i verdikjeden fra markedet til skogbruket og premissleverandører til disse. Programmet arbeider gjennom ulike kampanjer og satsinger på å skape engasjement og entusiasme i hele verdikjeden. Støtte til produktutvikling både til enkeltbedrifter og gjennom større utviklings programmer innen definerte vekstområder, design og arkitektur er hovedsatsingsområder for programmet.

Totalt beløp bevilget i 2006 (i kr.)	21 958 000	Totalt beløp til bedrifter som svarte på etterundersøkelsen i 2006	5 325 000
Antall bevilgninger i 2006	31	Antall intervjuer (etterundersøkelsen)	13
Andelen (%) som har gjennomført prosjektet etter planen	71,4%	Andelen (%) prosjekter som er fullfinansiert	83,3%

Fordeling på distriktpolitiske virkeområder	A	B	C	D	Utenfor
Andelen(%)	-	-	-	14,3%	85,7%

Addisjonalitet (ser bort fra vet ikke)	Lav	Middels	Høy	Andelen som har ønsket men ikke fått rådgivning el.l fra IN etter tilsagnet
Etterundersøkelsen 2004	11%	22%	67%	
Etterundersøkelsen 2005	13%	25%	63%	
Førundersøkelsen 2006	-	33%	67%	
Etterundersøkelsen 2006	17%	17%	67%	

	Gj. snittlig antall	Andel prosjekter med bidrag (%)
Bidrag til økt samarbeid	4,5	90%
Bidrag til økt kompetanse	3,6	75%
Bidrag til adferdsendring	3,9	77,8%
Bidrag til økt innovasjon	3	66,7%

Andelen (%) svært viktig for konkurranseevnen (5-7 på skala 1-7)	28,6%
Andelen (%) svært viktig for lønnsomhetsutviklingen (5-7 på skala 1-7)	28,6%
Andelen (%) svært viktig for virksomhetens overlevelse (5-7 på skala 1-7)	28,6%

Andelen (%) prosjekter som bidrar til sys.økning (høyt anslag)	17%
Gj.snitt økning i antall sysselsatte som følge av prosjektet (blant de prosjekter hvor IN har bidratt til sys.økning (høyt anslag))	2,00

Endring, som følge av prosjektet, i ...	Reduksjon	Økning	Uendret
..omsetningen	-	33,3%	66,7%
..eksporten	-	14,3%	85,7%

Andelen (%) prosjekter hvor effektene i hovedsak er realisert	33,3%
Sannsynlighet for at bedriften vil søke om støtte igjen (skala 1-5)	4,9

11.18 Etablererstipend

Formålet med etablererstipendet er å stimulere til økt etableringsvirksomhet for å skape lønnsomme arbeidsplasser. Etablererstipendordningen gjelder for hele landet og for alle næringer, unntatt offentlig virksomhet og landbruk.

Man kan få økonomisk tilskudd til planlegging og etablering av egen næringsvirksomhet.

Stipend til utviklingsfasen kan brukes til delvis dekning av kostnader som naturlig påløper i denne fasen, for eksempel egen lønn (det tas hensyn til annen inntekt/dagpenger/trygd), konsulentbistand, konsept-/produktutvikling, markedsundersøkelse/-vurdering og reiseutgifter.

Stipend til etableringsfasen kan brukes til delvis dekning av kostnader som naturlig påløper i denne fasen, for eksempel egen lønn (det tas hensyn til annen inntekt/dagpenger/trygd), konsulentbistand, fadderordninger og andre oppfølgingstiltak, kortere kurs (direkte relatert til virksomheten), mindre fysiske investeringer og ekstraordinære kostnader knyttet til oppstartning av virksomheten.

Totalt beløp bevilget i 2006 (i kr.)	88 027 566	Totalt beløp til bedrifter som svarte på etterundersøkelsen i 2006	18 253 700
Antall bevilgninger i 2006	603	Antall intervjuer (etterundersøkelsen)	142
Andelen (%) som har gjennomført prosjektet etter planen	72,3%	Andelen (%) prosjekter som er fullfinansiert	63,6%

Fordeling på distriktpolitiske virkeområder	A	B	C	D	Utenfor
Andelen(%)	1,5%	15,4%	23,5%	8,8%	50,7%

Addisjonalitet (ser bort fra vet ikke)	Lav	Middels	Høy	Andelen som har ønsket men ikke fått rådgivning el.l fra IN etter tilsagnet
Etterundersøkelsen 2004	9%	32%	59%	
Etterundersøkelsen 2005	5%	25%	70%	
Førundersøkelsen 2006	6%	35%	59%	
Etterundersøkelsen 2006	7%	26%	68%	43,5%

	Gj. snittlig antall	Andel prosjekter med bidrag (%)
Bidrag til økt samarbeid	4	90,4%
Bidrag til økt kompetanse	4	85,2%
Bidrag til adferdsendring	3,2	80,1%
Bidrag til økt innovasjon	3,3	68,8%

Andelen (%) svært viktig for konkurranseevnen (5-7 på skala 1-7)	48,8%
Andelen (%) svært viktig for lønnsomhetsutviklingen (5-7 på skala 1-7)	43,3%
Andelen (%) svært viktig for virksomhetens overlevelse (5-7 på skala 1-7)	48,8%

Andelen (%) prosjekter som bidrar til sys.økning (høyt anslag)	16%
Gj.snitt økning i antall sysselsatte som følge av prosjektet (blant de prosjekter hvor IN har bidratt til sys.økning (høyt anslag))	3,24

Endring, som følge av prosjektet, i ...	Reduksjon	Økning	Uendret
..omsetningen	1,6%	67,7%	30,7%
..eksporten	1,6%	22%	76,4%

Andelen (%) prosjekter hvor effektene i hovedsak er realisert	45,2%
Sannsynlighet for at bedriften vil søke om støtte igjen (skala 1-5)	4

11.19 Inkubatorstipend

Inkubatorstipendet er en ordning for nyetableringer med høyt kunnskaps- og/eller teknologinivå, som vurderes å ha et stort verdiskapingspotensial og høy risiko, og som har tjenester/produkter som kan være aktuelle for et internasjonalt marked. Inkubatorstipend kan gis til nyetableringer lokalisert i godkjente inkubatorer i hele landet, men med særlig vekt på nyetableringer innen det distriktpolitiske virkeområdet. Alle næringer med unntak av offentlig virksomhet og landbruksnæringen kan støttes.

Inkubatorstipendet kan gis til utviklingsfasen, dvs. perioden forut for bedriftsetableringen eller til selve etableringsfasen. Det kan ikke søkes om stipend til begge fasene samtidig.

Stipendbeløpet er avhengig av prosjektets størrelse, potensial, risiko osv., og vurderes i hvert enkelt tilfelle. Maksimalsatsen for inkubatorstipendet er kr 800 000 per prosjekt over 2 år (samlet for utviklings- og etableringsfasen). Normalt er høyeste stipendbeløp kr 400 000 per år, og det kan gis stipend i maksimalt 2 år.

Totalt beløp bevilget i 2006 (i kr.)	19 907 862	Totalt beløp til bedrifter som svarte på etterundersøkelsen i 2006	10 707 862
Antall bevilgninger i 2006	79	Antall intervjuer (etterundersøkelsen)	43
Andelen (%) som har gjennomført prosjektet etter planen	70,6%	Andelen (%) prosjekter som er fullfinansiert	70,6%

Fordeling på distriktpolitiske virkeområder	A	B	C	D	Utenfor
Andelen(%)	5,6%	11,1%	11,1%	5,6%	66,7%

Addisjonalitet (ser bort fra vet ikke)	Lav	Middels	Høy	Andelen som har ønsket men ikke fått rådgivning el.l fra IN etter tilsagnet
Etterundersøkelsen 2004	8%	15%	77%	
Etterundersøkelsen 2005	-	18%	82%	
Førundersøkelsen 2006	-	29%	71%	
Etterundersøkelsen 2006	6%	13%	81%	

	Gj. snittlig antall	Andel prosjekter med bidrag (%)
Bidrag til økt samarbeid	3,8	94,7%
Bidrag til økt kompetanse	3,9	88,2%
Bidrag til adferdsendring	3,4	83,3%
Bidrag til økt innovasjon	2,8	76,5%

Andelen (%) svært viktig for konkurranseevnen (5-7 på skala 1-7)	64,7%
Andelen (%) svært viktig for lønnsomhetsutviklingen (5-7 på skala 1-7)	47,1%
Andelen (%) svært viktig for virksomhetens overlevelse (5-7 på skala 1-7)	58,8%

Andelen (%) prosjekter som bidrar til sys.økning (høyt anslag)	19%
Gj.snitt økning i antall sysselsatte som følge av prosjektet (blant de prosjekter hvor IN har bidratt til sys.økning (høyt anslag))	5,38

Endring, som følge av prosjektet, i ...	Reduksjon	Økning	Uendret
..omsetningen	-	62,5%	37,5%
..eksporten	-	29,4%	70,6%

Andelen (%) prosjekter hvor effektene i hovedsak er realisert	37,5%
Sannsynlighet for at bedriften vil søke om støtte igjen (skala 1-5)	4,1

11.20 Bygdeutviklingsstipend

Bygdeutviklingsstipend (BU-stipend) er en del av de fylkesvise BU-midlene. Stipendet er identisk med etablererstipend med unntak av målgruppen, som er personer med tilknytning til landbrukseiendom. Formålet med BU-stipendet er å bidra til å utvikle og etablere ny virksomhet utenom tradisjonelt landbruk.

Stipend til utviklingsfasen kan brukes til dekning av kostnader som naturlig påløper i denne fasen, for eksempel egen lønn, konsulentbistand, konsept-/produktutvikling, markedsundersøkelse/-vurdering og reiseutgifter. Stipend til etableringsfasen kan brukes til dekning av kostnader som naturlig påløper i denne fasen, for eksempel egen lønn (det tas hensyn til annen inntekt/dagpenger/trygd), konsulentbistand, fadderordninger og andre oppfølgingstiltak, kortere kurs (direkte relatert til virksomheten), mindre fysiske investeringer og ekstraordinære kostnader knyttet til oppstart av virksomheten.

Totalt beløp bevilget i 2006 (i kr.)	21 636 854	Totalt beløp til bedrifter som svarte på etterundersøkelsen i 2006	10 921 145
Antall bevilgninger i 2006	260	Antall intervjuer (etterundersøkelsen)	126
Andelen (%) som har gjennomført prosjektet etter planen	72,2%	Andelen (%) prosjekter som er fullfinansiert	58,2%

Fordeling på distriktspolitiske virkeområder	A	B	C	D	Utenfor
Andelen(%)	5,1%	20,3	37,3%	6,8%	30,5%

Addisjonalitet (ser bort fra vet ikke)	Lav	Middels	Høy	Andelen som har ønsket men ikke fått rådgivning el.l fra IN etter tilsagnet
Etterundersøkelsen 2004	-	-	-	
Etterundersøkelsen 2005	9%	20%	70%	
Førundersøkelsen 2006	13%	31%	56%	
Etterundersøkelsen 2006	12%	29%	59%	

	Gj. snittlig antall	Andel prosjekter med bidrag (%)
Bidrag til økt samarbeid	3,2	84,5%
Bidrag til økt kompetanse	2,7	71,9%
Bidrag til adferdsendring	2,7	73,7%
Bidrag til økt innovasjon	2,4	50%

Andelen (%) svært viktig for konkurranseevnen (5-7 på skala 1-7)	40,7%
Andelen (%) svært viktig for lønnsomhetsutviklingen (5-7 på skala 1-7)	43,6%
Andelen (%) svært viktig for virksomhetens overlevelse (5-7 på skala 1-7)	41,8%

Andelen (%) prosjekter som bidrar til sys.økning (høyt anslag)	17%
Gj.snitt økning i antall sysselsatte som følge av prosjektet (blant de prosjekter hvor IN har bidratt til sys.økning (høyt anslag))	1,58

Endring, som følge av prosjektet, i ...	Reduksjon	Økning	Uendret
..omsetningen	-	69,1%	30,9%
..eksporten	-	5,5%	94,5%

Andelen (%) prosjekter hvor effektene i hovedsak er realisert	47,3%
Sannsynlighet for at bedriften vil søke om støtte igjen (skala 1-5)	3,8

11.21 Oppfinnerstipend

Oppfinnerstipend er en stipendordning rettet mot oppfinnere. Det kan finansieres utviklingskostnader etappevis etter hvert som prosjektet når ulike delmål. Det kan også gis stipend for å dekke levekostnader slik at det kan jobbes med utvikling av oppfinnelsen på hel- eller deltid i en begrenset periode. Stipend gis normalt når prosjektet har kommet et stykke på vei og viser god fremdrift. Det kan ikke søkes om stipend før oppfinnelsen har fått en positiv vurdering hos Innovasjon Norge og er godkjent for utviklingsfasen. Stipendet skal bidra til å dekke levekostnader i perioden samt eventuelle reiser i forbindelse med videreutvikling av prosjektet.

Totalt beløp bevilget i 2006 (i kr.)	8 327 350	Totalt beløp til bedrifter som svarte på etterundersøkelsen i 2006		1 869 629	
Antall bevilgninger i 2006	72	Antall intervjuer (etterundersøkelsen)		22	
Andelen (%) som har gjennomført prosjektet etter planen	62,5%	Andelen (%) prosjekter som er fullfinansiert		70,6%	
Fordeling på distriktpolitiske virkeområder	A	B	C	D	Utenfor
Andelen(%)	-	12,5%	6,3%	-	81,3%
Addisjonalitet (ser bort fra vet ikke)	Lav	Middels	Høy	Andelen som har ønsket men ikke fått rådgivning el.l fra IN etter tilsagnet	
Etterundersøkelsen 2004	-	-	-		
Etterundersøkelsen 2005	17%	42%	42%		
Førundersøkelsen 2006	5%	24%	71%		
Etterundersøkelsen 2006	-	19%	81%	33,3%	
	Gj. snittlig antall		Andel prosjekter med bidrag (%)		
Bidrag til økt samarbeid	4,5		-		
Bidrag til økt kompetanse	5,3		93,3%		
Bidrag til adferdsendring	3,8		93,3%		
Bidrag til økt innovasjon	3,8		93,7%		
Andelen (%) svært viktig for konkurranseevnen (5-7 på skala 1-7)			62,5%		
Andelen (%) svært viktig for lønnsomhetsutviklingen (5-7 på skala 1-7)			50%		
Andelen (%) svært viktig for virksomhetens overlevelse (5-7 på skala 1-7)			50%		
Andelen (%) prosjekter som bidrar til sys.økning (høyt anslag)			9%		
Gj.snitt økning i antall sysselsatte som følge av prosjektet (blant de prosjekter hvor IN har bidratt til sys.økning (høyt anslag))			2,00		
Endring, som følge av prosjektet, i ...	Reduksjon	Økning		Uendret	
..omsetningen	12,5%	43,8%		43,8%	
..eksporten	6,3%	25%		68,8%	
Andelen (%) prosjekter hvor effektene i hovedsak er realisert			26,7%		
Sannsynlighet for at bedriften vil søke om støtte igjen (skala 1-5)			4,5		

11.22 Internasjonalisering

Innovasjon Norge skal bidra til at små og mellomstore bedrifter med internasjonale vekst-ambisjoner og nødvendige forutsetninger skal lykkes i internasjonal konkurranse (enten konkurransen er i internasjonale markeder eller på hjemmemarkedet). Dette oppnås gjennom et fleksibelt og behovstilpasset tjenestetilbud som omfatter rådgivning, nettverk, kompetanse, finansiering og profilering, og som leveres i nært samspill mellom Innovasjon Norges utekontorer og distriktskontorer. Stikkord er markedsundersøkelser, akseptansetest, partnersøk og praktisk assistanse, men også sparringspartner i forhold til internasjonal forretningsutvikling og strategiarbeid. Disse tjenestene er relevante både for små/mellomstore og store bedrifter, og begge grupper har vært med i Kundeeffektundersøkelsen.

Totalt beløp bevilget i 2006 (i kr.)	Ikke aktuelt	Totalt beløp til bedrifter som svarte på etterundersøkelsen i 2006		2 305 940	
Antall bevilgninger i 2006	216	Antall intervjuer (etterundersøkelsen)		39	
Andelen (%) som har gjennomført prosjektet etter planen	70,3%	Andelen (%) prosjekter som er fullfinansiert		67.6%	
Fordeling på distriktspolitiske virkeområder	A	B	C	D	Utenfor
Andelen(%)	-	2,1%	10,4%	-	87,5%
Addisjonalitet (ser bort fra vet ikke)	Lav	Middels	Høy	Andelen som har ønsket men ikke fått rådgivning el.l fra IN etter tilsagnet	
Etterundersøkelsen 2004	-	-	-		
Etterundersøkelsen 2005	20%	39%	41%		
Førundersøkelsen 2006	16%	24%	71%		
Etterundersøkelsen 2006	3%	18%	79%	-	
	Gj. snittlig antall		Andel prosjekter med bidrag (%)		
Bidrag til økt samarbeid	2,5		67,4%		
Bidrag til økt kompetanse	3,9		65,3%		
Bidrag til adferdsendring	2,8		66,7%		
Bidrag til økt innovasjon	2,5		53,2%		
Andelen (%) svært viktig for konkurranseevnen (5-7 på skala 1-7)			37,8%		
Andelen (%) svært viktig for lønnsomhetsutviklingen (5-7 på skala 1-7)			25%		
Andelen (%) svært viktig for virksomhetens overlevelse (5-7 på skala 1-7)			38,9%		
Andelen (%) prosjekter som bidrar til sys.økning (høyt anslag)			14%		
Gj.snitt økning i antall sysselsatte som følge av prosjektet (blant de prosjekter hvor IN har bidratt til sys.økning (høyt anslag))			5,75		
Endring, som følge av prosjektet, i ...	Reduksjon		Økning		Uendret
..omsetningen	-		61,1%		38,9%
..eksporten	-		55,6%		44,4%
Andelen (%) prosjekter hvor effektene i hovedsak er realisert			41,7%		
Sannsynlighet for at bedriften vil søke om støtte igjen (skala 1-5)			4,1		

Vedlegg – Spørreskjema

Innovasjon Norges kundeeffektundersøkelse

Spørreskjema til deg som mottok en tjeneste i 2006

Som det framgår av vedlagte brev fra Innovasjon Norge inngår du/din virksomhet i et stort utvalg som ønskes intervjuet om effektene av det prosjektet som ble støttet. Din bedrift var også med i en undersøkelse i 2007 og dette er oppfølgingen av denne.

Gjennomføring

Du har muligheten til å besvare spørsmålene i spørreskjema via Internett. Se følgebrevet for ytterligere informasjon.

Dersom du ikke har besvart skjemaet på internett innen påske, vil det skjemaet du nå har mottatt, danne grunnlag for et telefonintervju gjennomført av Polarfakta AS. Du vil over påske bli oppringt av Polarfakta for nærmere avtale om tidspunkt for telefonintervju. Skjemaet sendes ut på forhånd slik at du kan lese gjennom dette og forberede deg.

For at Innovasjon Norge skal kunne utvikle et best mulig tilbud til kundene, er det viktig at dine vurderinger kommer fram gjennom undersøkelsen.

På forhånd tusen takk for hjelpen!

Tor Borgar Hansen

Prosjektleder

Oxford Research AS

KONTAKTPERSON:

Hilda Borthen, Oxford Research AS

Mobiltelefon: 996 91 858

A. Om prosjektet

Du/bedriften fikk i 2006 tilsagn om finansiering fra IN til det omtalte prosjektet. Har du/dere benyttet dere av dette tilsagnet (kun ett svar)

- 1 ☐ Ja
- 2 ☐ Nei, men kommer til å benytte det
- 3 ☐ Nei, og kommer ikke til å benytte det (Takk for dine svar, du trenger ikke svare på flere spørsmål!)
- 9 ☐ Vet ikke (Takk for dine svar, du trenger ikke svare på flere spørsmål!)

Er prosjektet realisert i henhold til prosjektplanen eller ikke?

- 1 ☐ Gjennomført etter planen
- 2 ☐ Gjennomført, men ikke i henhold til den opprinnelige planen (Senere/mindre omfang)
- 3 ☐ Prosjektet er ikke gjennomført

Dersom avkryssing i alternativ 2 eller 3 gå til spm. 3 og dersom 1 gå til spm. 4

Hvis prosjektet ikke er gjennomført eller ikke er gjennomført i henhold til planen, hva er den viktigste årsaken til dette? (Sett kun ett kryss)

- 1 ☐ Redusert etterspørsel
- 2 ☐ Mistet nøkkelpersonell
- 3 ☐ Prosjektet ble dyrere enn planlagt
- 4 ☐ Prosjektet tok for mye tid
- 5 ☐ Manglende finansiering
- 6 ☐ Annet, spesifiser: _____

Er/ble prosjektet fullfinansiert i henhold til prosjektplanen? (ett kryss)

- 1 ☐ Ja
- 2 ☐ Nei
- 9 ☐ Vet ikke

Hva ville skjedd med prosjektet/aktiviteten dersom IN ikke hadde gitt deg/bedriften dette tilbudet/støtten? (ett kryss)

- 1. ☐ Gjennomført prosjektet/aktiviteten uten endringer; samme omfang og tidsskjema
- 2. ☐ Gjennomført prosjektet/aktiviteten i samme omfang, men på et senere tidspunkt
- 3. ☐ Gjennomført prosjektet/aktiviteten i et mer begrenset omfang, men med samme tidsskjema
- 4. ☐ Gjennomført prosjektet/aktiviteten på et senere tidspunkt og i et mer begrenset omfang
- 5. ☐ Prosjektet/aktiviteten ville ikke bli gjennomført
- 9. ☐ Vet ikke

Vurdert i dag, ville du/bedriften realisert prosjektet uten noen former for offentlig støtte?

- 1. ☐ Ja, etter planen
- 2. ☐ Ja, men i mindre omfang og eller senere tid
- 3. ☐ Nei

B. Prosjektets betydning for samarbeid, kompetanse og innovasjon

Har prosjektet ført til økt samarbeid med følgende virksomheter? Hvor?

	Ja/nei (ett kryss)		Hvis ja, hvor? (ett eller flere kryss)			Vet ikke
	Nei	Ja	Regionalt	Nasjonalt	Utenlands	
1. Universiteter og høyskoler?						
2. Forskningsinstitutter?						
3. Kunder?						
4. Konkurrenter?						
5. Leverandører?						
6. Konsulenter?						
7. Investorer/finansieringsmiljø?						
8. Offentlige myndigheter utenom IN?						
9. Bransjeorganisasjoner og lignende?						

I hvilke grad har prosjektet ført til ... (ett kryss pr. linje)

	I svært stor grad					Vet ikke	
	Nei	1	2	3	4		5
1. Økt kompetanse om produktutvikling							
2. Økt kompetanse om prosessutvikling							
3. Økt kompetanse om markedsutvikling							
4. Økt kompetanse om strategi							
5. Økt kompetanse om organisasjon og ledelse							
6. Økt kompetanse om bruk av avansert teknologi							
7. Økt kompetanse om opparbeiding av bedre nettverk							
8. Økt kompetanse om internasjonalt samarbeid							
9. Økt kompetanse om internasjonale markeder							
10. Økt kompetanse om eksport							

Har prosjektet bidratt til ... (ett kryss pr. linje)

	Ingenbidrag Svært store bidrag					Vet
	1	2	3	4	5	
1. Økt fokus på utvikling og innovasjon?						
2. Økt fokus på utviklings- og endringsprosesser i bedriften?						
3. Bedre utnyttelse av kunnskap?						
4. Større kunnskap om hvordan forskningsresultater kan nyttiggjøres?						
5. Ansettelse av nye medarbeidere?						
6. Kompetanseutvikling hos meg selv/medarbeiderne?						
7. Å se nye muligheter i internasjonalt samarbeid?						
8. Utvikling av samarbeid/nettverk?						

I hvilke grad har prosjektet ført til ... (ett kryss pr. linje)

	Nei I svært stor grad					Ver ikke
	1	2	3	4	5	
A. Utvikling og forbedring av produkter/varer og tjenester? Hvis nei/VI IR (verdi 1 eller 6) gå til 10 B. NB skal svare her også						
1. Forbedring av eksisterende produkters design, egenskaper & kvaliteter?						
2. Utvikling av et nytt produkt/vare?						
3. Utvikling av en ny tjeneste?						
4. Utvikling av ny produksjonsteknologi for salg?						
B. Utvikling og forbedring av produksjonsprosesser? Hvis nei/VI IR (verdi 1 eller 6) gå til 10 C. NB skal svare her også						
5. Effektivisering av eksisterende produksjonsprosesser (arbeidsmetoder)?						
6. Utvikling av nye produksjonsprosesser?						
7. Forbedre metoder for lagring, levering eller distribusjon av produkter/varer og tjenester?						
8. Endre prosesser for å kunne møte nye krav fra offentlige myndigheter?						
C. Markedsutvikling og/eller endret markedsføring?						

Hvis nei/VI IR (verdi 1 eller 6) gå til 10 D. NB skal svare her også						
9. Anvendelse av nye salgskanaler eller markedsføringsmetoder?						
10. Introdusere produkter/varer og/eller tjenester til nye kunde grupper?						
11. Introdusere produkter/varer og/eller tjenester til nye geografiske markeder?						
12. Lansering av produktet på en ny måte (f.eks. i ny design eller innpakning)?						
D. Organisasjonsutvikling? Hvis nei/VI IR (verdi 1 eller 6) gå til spm 11. NB skal svare her også						
13. Ny forretningspraksis for organisering av arbeid eller prosedyrer, kvalitetsstyring og opplæringsystemer?						
14. Nye metoder for organisering av arbeidsansvar og beslutninger innen bedriften?						
15. Nye metoder for organisering av eksterne relasjoner til andre bedrifter eller offentlige institusjoner?						

Hvis du har utviklet et ny(tt)... (ett kryss per linje)

	Helt ny(tt) – finnes ikke fra før (1)	Ny(tt) på det norske markedet – men kjent på det utenlandske (2)	Ny(tt) i bransjen – men er kjent i andre bransjer (3)	Ny(tt) for virksomheten – men allerede kjent på markedet (4)	Ikke utviklet slike omtalte/ Vet ikke (5)
A. Produkt/vare og/eller tjeneste					
B. Produksjonsteknologi/-metoder					

C. Prosjektets resultater og effekter

Hvor viktig har prosjektet vært for.... (ett kryss pr. spørsmål)	Ikke viktig 1	2	3	4	5	6	Svært viktig 7
A. virksomhetens konkurranseevne?							
B. virksomhetens lønnsomhetsutvikling?							
C. virksomhetens overlevelse?							

Hva var virksomhetens omsetning i 2009?(i kroner)

Hvordan har dette prosjektet påvirket virksomhetens utvikling når det gjelder....? (ett kryss pr. linje)

	Reduksjon	Økning	Ingen endring
1. Omsetningen			
2. Eksport			

I hvilken grad har prosjektet hatt effekt på sysselsettingsutviklingen?

I svært liten grad 1	2	3	4	5	6	I svært stor grad 7
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

I hvilken grad... (ett kryss pr. spørsmål)

	Svært liten grad					Svært stor grad					VI/ IR
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Samfunnsansvar											99
1. Har prosjektet bidratt til bedre arbeidsvilkår i egen og/eller underleverandørers virksomhet?											
2. Har prosjektet bidratt til utvikling av lokalsamfunnet?											
3. Har prosjektet bidratt til at du/din bedrift har blitt mer bevisst ditt/deres samfunnsansvar?											
Miljømessig ansvar											
4. Har prosjektet bidratt til redusert forurensing?											
5. Har prosjektet bidratt til redusert energiforbruk i bedriften?											
6. Har prosjektet bidratt til at du/din bedrift har fått økt miljøbevissthet?											

Er prosjektets forventede effekter realisert?

- 1 ☐ Ja, effektene er i hovedsak realisert
- 2 ☐ Nei, forventer effektene først innen 2 år fra nå
- 3 ☐ Nei, forventer effektene først etter 2 år eller mer
- 4 ☐ Nei, forventer ikke vesentlige effekter

I hvilken grad har du/bedrift i dag nytte av ...?

	I svært liten grad		I svært stor grad		
	1	2	3	4	5
1. Kompetansen prosjektet bidro til å utvikle?					
2. De nettverk som ble dannet gjennom prosjektet?					
3. Sysselsettingsendringen som prosjektet medførte?					
4. De økonomiske endringer prosjektet medførte?					

D. Om Innovasjon Norge

Har du/virksomheten fått støtte til dette prosjektet mer enn en gang fra Innovasjon Norge?

- 1 ☐ Nei
 2 ☐ Ja, antall ganger totalt sett: _____

Har du/virksomheten fått rådgivning/veiledning/oppfølging fra Innovasjon Norge etter tilsagn om støtte/tjeneste?

- 1 ☐ Ja
 2 ☐ Nei ... Tilleggsspørsmål
 1 ☐ Ikke nødvendig/ønskelig
 2 ☐ Ønsket, men ikke fått

Er du/virksomheten tilfreds med omfanget av rådgivning/veiledning/oppfølging som du/dere fikk fra Innovasjon Norge etter tilsagn om støtte/tjeneste?

- 1 ☐ Tilfreds
 2 ☐ Ikke tilfreds

	Ikke sannsynlig		Svært sannsynlig			Ver ikke
	1	2	3	4	5	
Er det sannsynlig at du/virksomheten med utgangspunkt i erfaringene med IN i dette prosjektet igjen vil søke IN om tjenester?						

E. Bakgrunnsopplysninger

Hvor mange årsverk (ett årsverk tilsvarer ca. 1850 timer) hadde du/virksomheten pr. 31.12.2009?

1 Skriv ca antall årsverk: _____

2 Antall årsverk utført av kvinner: _____

Hvor stor andel av de ansatte har en universitets- og høyskoleutdanning?

Oppgi i prosent; Skriv ca andel i prosent: _____

Hva er virksomhetens selskapsform i dag?

1 ☐ Enkeltpersonforetak (ENK)	5 ☐ Aksjeselskap (AS eller ASA)
2 ☐ Selskap med delt ansvar (DA)	6 ☐ Stiftelse
3 ☐ Ansvarlig selskap (ANS)	7 ☐ Har ikke stiftet selskap
4 ☐ Samvirkelag/andelslag (BA)	8 ☐ Annet (spesifiser): _____

Er virksomheten en del av et konsern?

1 ☐ Ja, morselskap	3 ☐ Nei
2 ☐ Ja, datterselskap	9 ☐ Vet ikke

Ved telefonintervju – hopp over!

Hva er virksomhetens navn? _____

Din e-post adresse? _____

Takk for at du tok deg tid til å svare på spørsmålene!

VÅR KJERNEKOMPETANSE:

Oxford Research er et skandinavisk konsulentselskap som dokumenterer og utvikler kunnskap i analyser, evalueringer og utredninger slik at politiske og strategiske aktører kan få et bedre grunnlag for sine beslutninger. Oxford Research ble etablert i 1995 i København og har nå kontorer også i Norge (Kristiansand) og Sverige (Stockholm).